

**ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SİNCAN BÖLGESİ
BELEDİYE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI (BELMEK) EL
SANATLARI TEKNOLOJİSİ TAKİ TASARIMI PROGRAMININ
İNCELENMESİ**

Ayşe Çetinkaya

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 3 (üç) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ayşe
Soyadı : ÇETİNKAYA
Bölümü : El Sanatları Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi :/08/2019

TEZİN

Türkçe Adı : Ankara Büyükşehir Belediyesi Sincan Bölgesi Belediye
Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) El Sanatları Teknolojisi
Takı Tasarımı Programının İncelenmesi

İngilizce Adı : The Investigation of Jewellery Design Programme Handcrafts in
Sincan Region Major Vocational Acquire Courses in Ankara
Metropolitan Municipality

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ayşe ÇETİNKAYA

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ayşe ÇETİNKAYA tarafından hazırlanan “Ankara Büyükşehir Belediyesi Sincan Bölgesi Belediye Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) El Sanatları Teknolojisi Takı Tasarımı Programının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Mediha GÜLER

El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Dr.Öğrt. Üyesi Feryal SÖYLEMEZOĞLU

Kültür Varlıklarını Koruma Ve Onarım Ankara Üniversitesi

Üye: Dr.Öğrt. Üyesi Meral BÜYÜKYAZICI

Kuyumculuk Ve Mücevher Tasarımı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi:/07/2019

Bu tezin El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde kaynak, bilgi ve deneyimleriyle bana yön veren, araştırma sürecinin başından sonuna kadar beni maddi manevi destekleyen danışmanım sayın Prof. Dr. Mediha GÜLER hocama en içten duygularıyla teşekkür eder saygılarımı sunarım. Ayrıca Sincan bölgesi (BELMEK) Takı Tasarımı kursu öğretmeni sayın Sevim GÜVEN hocama, kursiyerlerine bana kurs çalışmaları ve anketlerin uygulanması konusunda yardımlarından dolayı teşekkürü borç bilirim. Araştırma sürecimde beni destekleyen kızım Kayra Sıla ÇELİKBAŞ'a ve değerli arkadaşım Yasemin ÇAKMAK'a teşekkür ederim.

Ayşe ÇETİNKAYA

**ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SINCAN BÖLGESİ
BELEDİYE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI (BELMEK) EL
SANATLARI TEKNOLOJİSİ TAKI TASARIMI PROGRAMININ
İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Ayşe ÇETİNKAYA
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos 2019**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, yetişkin eğitiminde önemli bir yere sahip olan Ankara Büyükşehir Belediyesi Sincan Bölgesi Belediye Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) Takı Tasarımı Dersinin kursiyer görüşlerine göre incelenmesi ve yeterliliklerinin ortaya konmasıdır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2017-2018 Eğitim yılında Ankara ili BELMEK kurslarında Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Ankara ili Sincan bölgesinde BELMEK kurslarındaki Takı Tasarımı kursuna katılan öğrencilerden tesadüfi seçilen 40 kursiyer oluşturmaktadır. Kursiyerlere uzman görüşüne dayanarak hazırlanan anket uygulanmış, elde edilen veriler ise SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin tamamı kadınlar olmakla birlikte büyük çoğunluğu 45 yaş ve üzerindeki kursiyerlerden oluşmaktadır. Kursiyerlerin büyük bir kısmı BELMEK kurslarına Boş Vakitleri Değerlendirmek amacıyla katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kursiyerler hammaddeyi yurt içinde takı malzemeleri satan işyerlerinden temin etmektedir ancak en çok karşılaştıkları sıkıntılar arasında pahalı olmasını, zor temin edilmesi ve yetersizliğini göstermişlerdir. Kursiyerler Takı Tasarımı kursunun süresini, uygulanan teknikleri, yararlanılan kaynakları büyük ölçüde yeterli bulmaktadır. Kursiyerler büyük ölçüde eğitim programıyla amaçladıkları hedeflere ulaştıklarını, programın içeriğinin yeterli olduğunu, uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Kursiyerler Takı Tasarımı kursunda yaptığı ürünlerin tasarımını büyük ölçüde öğreticiyle birlikte belirlemektedirler. Bu hususta öğretmenlerin etkisinin büyük olduğu değerlendirilmektedir. Kursiyerlere kursların daha da geliştirilmesi adına yapılması gereken faaliyetlerin neler olduğu yönündeki tavsiyeleri, “Takı Tasarımı kurslarının yaygınlaştırılması” ve “Takı Tasarımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdamın sağlanması” şeklinde olmuştur.

Anahtar Kelimeler : Eğitim, yetişkin eğitimi, Mesleki Eğitim (BELMEK), El sanatları,
takı, tasarım.

Sayfa Adedi : 243

Danışman : Prof. Dr. Mediha GÜLER

**THE INVESTIGATION OF JEWELRY DESIGN PROGRAMME
HANDCRAFTS IN SINCAN REGION MAJOR VACATIONAL ACQUIRE
COURSES IN ANKARA METROPOLITAN MUNICIPALITY
(M.S. Thesis)**

Ayşe Çetinkaya

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August 2019

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the competence of the Ankara Metropolitan Municipality Sincan Municipality Vocational Training Courses (BELMEK) Jewellery Design Course which has an important place in adult education. The population of the study consists of trainees who participated in Jewelry Design course in BELMEK courses in Ankara in 2017-2018 academic year. The sample of the study consisted of 40 randomly selected trainees who participated in the Jewelry Design course in BELMEK courses in the Sincan region of Ankara. The questionnaire prepared based on expert opinion was applied to the trainees and the data obtained were evaluated in SPSS package program. According to the results of there search, all of the trainees attending the Jewelry Design course are women but the majority of the mare 45 and over. Most of the trainees stated that they participated in BELMEK courses in order to evaluate their leisure time. Trainees procure their raw materials from work places selling jewelry materials in the country, but they have shown that they are expensive, difficult to supply and inadequacy among the problems they face most. The trainees consider the duration of the Jewelry Design course, the techniques applied and there sources utilized to a large extent sufficient. The trainee stated that they have achieved the goals they aimed to a great extent with the education program, that the content of the program is sufficient and that the teaching method supplied are sufficient. The trainees determine the design of the products they make in the Jewelry Design course to gether with the instructor. The impact of the tutorials on this issue is considered to be great. There commendations to the trainees about the activities to be done in order to further develop the courses were to disseminate the Jewelry Design courses and to provide adequate employment for the graduates of the Jewelry Design course.

Key Words : Education, adult education, vocational education, (BELMEK), handicrafts, jewellery, design

Page Number : 243

Supervisor : Prof. Dr. Mediha GÜLER

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ	xix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISLATMALAR LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar.....	5
BÖLÜM II	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler	7
2.1.1. Eğitimin Tanımı.....	7
2.1.2. Eğitimin Amaçları	7
2.1.2.1. <i>Topluma Yönelik Amaçlar</i>	8
2.1.2.2. <i>Bireye Yönelik Amaçlar</i>	8
2.1.3 Eğitimin İşlevleri	8
2.1.3.1. <i>Eğitimin Toplumsal İşlevleri</i>	8
2.1.3.2. <i>Eğitimin Ekonomik İşlevi</i>	9
2.1.3.3. <i>Eğitimin Siyasal İşlevi</i>	9
2.1.3.4. <i>Eğitimin Gizli İşlevi</i>	10

2.1.3.5. Eğitimin Bireysel İşlevi	10
2.1.4. Eğitimin Sınıflandırılması	10
2.1.4.1. Resmi (Formal) Eğitim	11
2.1.4.1.1. Örgün Eğitim	11
2.1.4.1.2. Yaygın Eğitim.....	12
2.1.4.2. Resmi Olmayan (İnformal) Eğitim.....	12
2.2. Eğitimde Program Geliştirme.....	12
2.2.1. Eğitim programı	12
2.2.1.1. Eğitim Programı Geliştirme Öğeleri.....	13
2.2.1.1.1. Hedef.....	13
2.2.1.1.2. İçerik.....	13
2.2.1.1.3. Eğitim Durumları	14
2.2.1.1.4. Sınama Durumları	14
2.2.1.2. Eğitim programının içerdikleri.....	14
2.2.1.2.1. Öğretim Programı	14
2.2.1.2.2. Ders Programı	14
2.2.1.3. Eğitim Programının çeşitleri.....	14
2.2.1.3.1. Resmi Program	14
2.2.1.3.2. İşlevsel Program.....	14
2.2.1.3.3. İhmal Edilen Program	15
2.2.1.3.4. Örtük Program	15
2.2.1.3.5. Ekstra/Destekleyici Program.....	15
2.2.1.4. Program Geliştirme	16
2.2.1.4.1. Program Geliştirme Aşamaları	16
2.2.1.5. Eğitim Programı Tasarımı ve Program Geliştirme Yaklaşımları..	17
2.2.1.5.1. Konu Merkezli Program Yaklaşımları	18
2.2.1.5.2. Öğrenen Merkezli Tasarımlar.....	18
2.2.1.5.3. Sorun Merkezli Tasarımlar	18
2.2.1.6. Eğitimde Program Geliştirmenin Tarihi Gelişimi.....	19
2.2.1.6.1. Avrupa ve Amerika 'da Program Geliştirme Tarihi	19
2.2.1.6.2. Türkiye 'de Program Geliştirme Tarihi	19
2.3. Mesleki-Teknik Eğitim ve MEGEP	22
2.3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tanımı	22

2.3.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi	22
2.3.3. Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi	
Projesi (MEGEP)	26
2.4. Yaygın Eğitim Hakkında Genel Bilgiler.....	28
2.4.1. Yaygın Eğitimin Tanımı	28
2.4.2. Yaygın Eğitimin Amaç ve Görevleri	29
2.4.3. Yaygın Eğitim Merkezlerinin Kuruluş ve görevleri.....	30
2.4.3.1. Kuruluş	30
2.4.3.2. Merkezlerin Görevleri	30
2.4.4. Yaygın Eğitimin İlkeleri.....	31
2.4.5. Yaygın Eğitimin Özellikleri.....	32
2.4.6. Yaygın Eğitimin Gereği.....	33
2.4.7. Yaygın Eğitimde Gereksinimler	34
2.4.7.1. Toplumsal Gereksinimler	34
2.4.7.2. Bireysel Gereksinimler	34
2.4.8. Yaygın Eğitimi Zorunlu Kılan Nedenler	35
2.4.8.1. Ekonomik Nedenler.....	35
2.4.8.2 Sosyal Nedenler	35
2.4.8.3. Kültürel Nedenler	36
2.4.8.4. Siyasal Nedenler	36
2.4.9. Yaygın Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	37
2.4.9.1. Yöntemler.....	37
2.4.9.1.1. Sunuş Yoluyla Öğretme	37
2.4.9.1.2. Buluş Yoluyla Öğretme	37
2.4.9.1.3. Sorun Çözme Yöntemi.....	37
2.4.9.1.4. Tartışma Yoluyla Öğretme Yöntemi	37
2.4.9.1.5. Tam Öğrenme Yöntemi.....	38
2.4.9.1.6. Uzaktan Öğretim.....	38
2.4.9.1.7. Toplum Kalkınması	38
2.4.9.1.8. Halkla İlişkiler.....	38
2.4.9.2. Teknikler	38
2.4.9.2.1. Anlatım Tekniği.....	39
2.4.9.2.2. Tartışma	39

2.4.9.2.3. Gösteri Tekniği.....	39
2.4.9.2.4. Örnek Olay Tekniği.....	39
2.4.9.2.5. Sempozyum	40
2.4.9.2.6. Açık Oturum (Panel).....	40
2.4.9.2.7. Forum	40
2.4.10. Yetişkin Eğitimi Programlarının Özellikleri.....	40
2.4.11. Türklerde Yaygın Eğitimin Tarihi Gelişimi	41
2.4.11.1. Türkler Müslüman Olmadan Önce.....	41
2.4.11.2. Türkler Müslüman Olduktan Sonra	42
2.4.11.2.1. Medreseler	42
2.4.11.2.2. Ahiler	42
2.4.11.2.3. Loncalar.....	42
2.4.11.2.4. Ordu	42
2.4.11.2.5. Enderun Okulları	42
2.4.11.3. Cumhuriyetten Sonra	43
2.4.12. Yaygın Eğitimin Hukuki ve Bilimsel Dayanakları.....	44
2.4.12.1. Şuralarda Yaygın Eğitim	45
2.4.12.2. Kalkınma Planlarında Yaygın Eğitim.....	48
2.4.13. Yaygın Eğitimi Hizmetleri Veren Kurum ve Kuruluşlar.....	52
2.4.13.1. Milli Eğitim Bakanlığı.....	53
2.4.13.2. Ana Görevi Yaygın Eğitim Olan Birimler	54
2.4.13.2.1. Çıraklık Eğitimi	54
2.4.13.2.2. Yaygın mesleki ve teknik eğitim	55
2.4.13.2.3. Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri.....	55
2.4.13.2.4. Pratik Kız Sanat Okulları	55
2.4.13.2.5. Endüstri Pratik Sanat Okulları.....	55
2.4.13.2.6. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri	56
2.4.13.2.7. Yetişkinler Otelcilik ve Turizm Eğitim Merkezleri (YOTEM).....	56
2.4.13.2.8. Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu.....	56
2.4.14. Örgün ve Yaygın Eğitimi Birlikte Yürüten Birimler.....	56
2.4.14.1. Başbakanlığa Karşı Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	57
2.4.14.2. Diğer kaynaklar.....	57

2.4.14.3. Gönüllü Kuruluşlar	57
2.5. Halk Eğitimi Hakkında Genel Bilgiler.....	58
2.5.1. Halk Eğitiminin Tanımı	58
2.5.2. Halk Eğitimin Amaçları.....	59
2.5.2.1. Ulusal Amaçlar	59
2.5.2.2. Yerel Amaçlar.....	59
2.5.2.3. Halk Eğitimin Özel Amacı	60
2.5.3. Halk Eğitimin İlkeleri	61
2.5.4. Halk Eğitiminin İşlevleri:	62
2.5.5. Halk Eğitimin Önemi.....	63
2.5.6. Türkiye’de Halk Eğitimin Gelişimi	65
2.5.6.1. Cumhuriyet Öncesi Halk Eğitimi	65
2.5.6.1.1. Medreseler	65
2.5.6.1.2. Enderun okulları.....	66
2.5.6.1.3. Ahilik.....	66
2.5.6.1.4. Loncalar	66
2.5.6.1.5. Ordu.....	67
2.5.6.2. Düzenli İlk Halk Eğitim Etkinlikleri	67
2.5.6.3. Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi.....	67
2.5.6.3.1. Halk Eğitimi Şubesi (1926)	68
2.5.6.3.2. Halk Derslikleri (1927)	68
2.5.6.3.3. Millet Mektepleri(1928).....	68
2.5.6.3.4. Halk Okuma Odaları (1930)	69
2.5.6.3.5. Halkevleri (1932).....	69
2.5.6.3.6. Köy Eğitim Kursları (1936) ve Köy Enstitüleri (1940)..	69
2.5.7. Halk Eğitim Merkezinin Amaçları	70
2.5.8. Halk Eğitimi Merkezi Görevleri	72
2.5.9. Halk Eğitim Merkezlerinde Yürütülen Etkinlikler	73
2.5.9.1. Genel Eğitim Programları.....	73
2.5.9.1.1. Temel Eğitim	74
2.5.9.1.2. Akademik Halk Eğitimi	74
2.5.9.1.3. Genel Kültür	74
2.5.9.1.4. Demokrasi ve Yurttaşlık Bilgisi	74

2.5.9.1.5. Ev Yönetimi.....	75
2.5.9.2. Mesleki Eğitim Programları.....	75
2.5.9.2.1. Güzel Sanatlar Eğitimi	75
2.5.9.2.2. Sosyal Hizmetler Eğitimi	76
2.5.9.2.3. Toplum Eğitimi.....	76
2.5.9.3. Kurslar	77
2.5.9.3.1. Kurs Türleri	78
2.5.10. Halk Eğitimi Örgütü	78
2.5.10.1. Merkezde	78
2.5.10.2. İllerde	78
2.5.10.3. İlçelerde	78
2.5.10.4. Köylerde	78
2.6.Mesleki Eğitim Veren Diğer Kurum ve Kuruluşlar.....	79
2.6.1. İŞKUR	79
2.6.2. KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	80
2.6.3. Özel Eğitim Kurumları.....	80
2.6.4. Belediyeler.....	81
2.7. BELMEK	83
2.7.1. BELMEK'in Tanımı	83
2.7.2. BELMEK'in Amacı.....	83
2.7.3. BELMEK'in Dayanağı	83
2.7.4. BELMEK'in Tarihçesi.....	83
2.7.5 BELMEK'in Hedef Kitlesi	84
2.7.6. BELMEK'in Müfredat Programı.....	84
2.7.7. BELMEK'in Eğitim Şartları.....	84
2.7.8. BELMEK'in Eğitim Süresi ve Sertifika Programı	85
2.7.9. BELMEK Organizasyon Yapısı	85
2.7.10. BELMEK Eğitim Merkezleri.....	86
2.7.11. Belmek'de Eğitim Verilen Branşlar	86
2.7.11.1. Makine Nakışı	86
2.7.11.2. El Nakışı	86
2.7.11.3. Sim Sırma	87

2.7.11.4. İğne Oyası	87
2.7.11.5. Şiş Dantel	87
2.7.11.6. Tel Kırma –Tel Sarma.....	88
2.7.11.7. Dantel Anglez	88
2.7.11.8. Giyim	88
2.7.11.9. Mefruşat	88
2.7.11.10. Patchwork (Kırkyama)	89
2.7.11.11. Trikotaj	89
2.7.11.12. Yorganlama	89
2.7.11.13. Ahşap Boyama	89
2.7.11.14. Kumaş Boyama	90
2.7.11.15. İpek Pentur	90
2.7.11.16. Hat- Tezhip	90
2.7.11.17. Tezhip	90
2.7.11.18. Minyatür	90
2.7.11.19. Ebru	91
2.7.11.20. Çini	91
2.7.11.21. Seramik	91
2.7.11.22. Mozaik	92
2.7.11.23. Alüminyum Rölyef	92
2.7.11.24. Ahşap Rölyef	92
2.7.11.25. Taş Bebek	92
2.7.11.26. Takı Tasarımı	93
2.7.11.27. Gümüş İşlemeciliği	93
2.7.11.28. Turistlik El Sanatları	93
2.7.11.29. Ev Ekonomisi–Yemek	93
2.7.11.30. Resim	94
2.7.11.31. Kilim	94
2.7.11.32. El Örücülüğü	94
2.7.12. BELMEK’i Gerekli Kılan faktörler.....	94
2.7.13. Sergiler ve Ürün Satışları	95
2.7.13.1. Sergiler.....	95
2.8. Sanat Hakkında Genel Bilgiler	96

2.8.1. Sanatın Tanımı.....	96
2.8.2. Sanatın Tarihçesi	96
2.8.3. Sanat ve Kültür	97
2.8.4. Sanatın Amacı ve işlevi	98
2.8.5. Sanatın Sınıflandırılması	99
2.8.6. Sanatın Genel İlkeleri	99
2.8.7. Sanat Eğitimi	100
2.8.7.1. Sanat Eğitiminin Gerekliliği	100
2.8.7.2. Sanat Eğitiminin Amaçları	101
2.8.7.3. Sanat Eğitiminin İşlevleri	102
2.8.8. Yetişkinler ve Sanat Eğitimi	103
2.9. El Sanatları Hakkında Genel Bilgiler	103
2.9.1. El Sanatlarının Tanımı	103
2.9.2. El Sanatlarının Tarihçesi	104
2.9.3. El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu	107
2.9.4. El Sanatlarının Özellikleri ve Önemi	108
2.9.5. El Sanatlarının Ham maddeye Göre Sınıflandırılması.....	108
2.9.5.1. Hammaddesi Ahşap Olan El Sanatları	109
2.9.5.2. Ham Maddesi Hayvansal Olan El Sanatları.....	109
2.9.5.3. Hammaddesi Taş Olan El Sanatları	109
2.9.5.4. Ham maddesi Toprak Olan El Sanatları	110
2.9.5.5. Hammaddesi Maden Olan El Sanatları	110
2.9.5.6. Hammaddesi Cam Olan El Sanatları.....	110
2.9.5.7. Hammaddesi Deri ve Hayvansal Atıklar Olan El Sanatları.....	110
2.9.5.8. Ham maddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları..	111
2.9.6. El Sanatlarının Sorunları	111
2.9.7. El Sanatlarının Faydaları.....	111
2.9.7.1. Ekonomik Faydaları	111
2.9.7.2. Sosyal Faydaları.....	112
2.9.8. El Sanatlarının Olumlu Kılınması İçin Yapılması Gerekenler	112

2.9.9. El Sanatlarının Turizm Açısından Önemi.....	112
2.9.10. El Sanatlarının Ülke Ekonomisindeki Yeri.....	112
2.9.11. El Sanatlarında Takının Yeri ve Önemi.....	113
2.10. Tasarım Hakkında Genel	113
2.10.1. Tasarımın Tanımı	113
2.10.2. Tasarım Özellikleri.....	114
2.10.3 Tasarımın Süreçleri.....	114
2.10.4. Tasarımda Konu ve Tema Belirleme	115
2.11. Takı Hakkında Genel Bilgiler	116
2.11.1. Takının Tanımı.....	116
2.11.2. Takının Tarihçesi	116
2.11.3. Geleneksel Takılar ve Özellikleri	119
2.11.4. Günümüz Takıları ve Özellikleri.....	120
2.11.5. Dünyada Takı.....	120
2.11.6. Türkiye’de Takı	121
2.11.7. Takı Çeşitleri.....	123
2.11.7.1. Takıların Kullanılan Gerece Göre Sınıflandırılması.....	123
2.11.7.2 Takıların Yapım Tekniğine Göre Sınıflandırılması	123
2.11.7.3. Takıların Kullanım Alanlarına Göre Sınıflandırılması	123
2.11.7.3.1. Başta Kullanılan Takılar	123
2.11.7.3.2. Boyunda Kullanılan Takılar.....	123
2.11.7.3.3. Göğüste Kullanılan Takılar.....	124
2.11.7.3.4. Belde Kullanılan Takılar.....	124
2.11.7.3.5. Kolda ve Parmaklarda Kullanılan Takılar	124
2.11.7.3.6. Omuzda Kullanılan Takılar.....	124
2.11.7.3.7. Ayakta Kullanılan Takılar	124
2.11.8.Takıların Cinsiyete Göre Sınıflandırılabilir	124
2.11.8.1. Erkek Takıları	124
2.11.8.2. Kadın Takıları	125
2.11.9. Takının Giyimdeki Yeri ve Önemi.....	125
2.11.10. Takı Seçimini Etkileyen Faktörler	125
2.11.11. Takı Tasarımı Ölçütleri	125
2.11.11.1. İşlevsel Ölçütler.....	126

2.11.11.2. Psikolojik Ölçütler	127
2.11.11.3. Teknolojik Ölçütler	128
2.12. BELMEK’de Takı Tasarımı Dersi	129
2.12.1. Programın Tanımı	129
2.12.2. Programın Uygulanması ile İlgili Genel Açıklamalar.....	130
2.12.3. Takı Tasarımı Üniteleri	130
2.12.4. Program Süresi ve İçeriği	130
2.13. Takı Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler	133
2.13.1. Kargaburnu	133
2.13.2. Yuvarlatıcı	134
2.13.3. El İşi Pensesi	134
2.13.4. Yan keski	134
2.13.5. Naylon Uçlu Pense.....	135
2.13.6. Silikon Tabancası.....	135
2.13.7. Boncuk Dokuma Tezgâhı.....	136
2.13.8. Örgü Makarası	136
2.13.9. Makas	136
2.13.10. Çakmak	137
2.13.11. Mezura	137
2.13.12. Şiş	138
2.13.13. Tığ.....	138
2.13.14. İğneler	139
2.14. Takı yapımında kullanılan gereçler.....	139
2.14.1. Zincir	139
2.14.2. Mumlu İp	140
2.14.3. Misina.....	140
2.14.4. Bakır Tel	141
2.14.5. Naylon İp	141
2.14.6. Deri İp (Sırım)	142
2.14.7. Takı Halkası.....	142
2.14.8. Boncuk Çeşitleri	143
2.14.9. Çeşitli Metaller	143
2.14.10. Çelik Tel	143

2.14.11. Takı Klipsi	144
2.14.12. Bit.....	144
2.14.13. Küpe Klipsi	145
2.14.14. Takı Teli.....	145
2.14.15. Takı Çivisi	146
2.15. Takı Yapımında Kullanılan Teknikler.....	146
2.15.1. Bağlama(Düğüm Tekniği)	146
2.15.2. Dizme Tekniği	147
2.15.3. Çivi Kıvrırma Tekniği	147
2.15.4. Tel Kıvrırma Tekniği	148
2.15.5. Şiş Örgü Tekniği	148
2.15.6. Tığ Örgü Tekniği	149
2.15.7. Misina Örgü tekniği	149
2.15.8. İğne Oyası Tekniği.....	150
2.15.9. Halka Birleştirme Tekniği	150
2.15.10. Tezgahta Boncuk Dokuma Tekniği	151
2.15.11. İğne ile Örme Tekniği	151
2.15.12. Miyuki (Peyote) Tekniği.....	152
2.15.13. İşleme Tekniği	153
2.16. Ürün Analizi	153
2.16.1. Boncuk İşleme Tekniğiyle Kolye Yapımında Model Seçme.....	153
2.16.2. İşleme Tekniğiyle Kolye Yapımında Kalıp Hazırlama	154
2.16.3. Deri Üzerine Boncukları Yerleştirme	156
2.16.3.1. Merkezdeki Boncuğu Yerleştirme	156
2.16.3.2. Sağ ve Soldaki Boncukları Yerleştirme:	157
2.16.4. Sim Boncukları Dikme.....	158
2.16.5. Kristal Boncukları Dikme	158
2.16.6. Kristal Boncuğun Etrafını Sim Boncuk ile Dikerek Doldurması	159
2.16.7. Birinci Küçük Bordo Boncuğu Yerleştirme	159
2.16.8. Bordo Boncuğun Etrafına Sim Boncuk Dikme	160
2.16.9. Kristal Boncuğu Dikme	160
2.16.10. Kristal Boncuğun Etrafını Sim Boncuk ile Dikerek Doldurma.....	161
2.16.11. İkinci Bordo Küçük Boncuğu Yerleştirme	161

2.16.12. Boncuğun Etrafına Sim Boncuk Dikme.....	162
2.16.13. Kristal Boncuğu Dikme	162
2.16.14. Zemini Sim Boncuk ile Doldurma	163
2.16.15. Kolyenin Etrafını Kristal Boncuk ile Temizleme	164
2.16.16. Kolyenin Astar Patronunu Deri Üzerine Yerleştirme	164
2.16.17. Kolyeyi Deri Astar ile Dikerek Birleştirme.....	165
2.16.18. Kolyenin Klips Yerini Hazırlama.....	166
2.16.19. Takı Halkası ve Klipsi Yerleştirme	166
2.16.20. Kolyenin Tamamlanması	167
2.17. İlgili Araştırmalar	167
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	171
3.1. Araştırmanın Yöntemi	171
3.2. Evren ve Örneklem	171
3.3. Veri Toplama Araçları	171
3.4. Verilerin Analiz.....	172
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUMLAR.....	173
4.1. Kursiyerlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular	173
4.2. Kursiyerlerin Kurs Katılımlarına İlişkin Bulgular	175
4.3. Takı Tasarımı Kursunda Kullanılan Malzemelerle İlgili Bulgular	179
4.4. Takı Tasarımı Kursunda Kullanılan Tekniklerle ilgili Bulgular	181
4.5. Takı Tasarımı Dersinde Yapılan Ürünlerle İlgili Bulgular.....	181
4.6. Kursiyerlerin Takı tasarımı Kursunun İçeriği ve İşleyişi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	184
BÖLÜM V	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	189
5.1. Sonuç.....	189
5.2. Öneriler	191
KAYNAKLAR.....	193
EKLER.....	201

Ek 1. Anket Soruları	202
Ek 2. Gözlem Formları	207

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Orta/Ağır Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Takı Teknikleriyle</i> <i>Ürün Hazırlama Kurs Modülleri ve Zaman Tablosu</i>	131
Tablo 2. <i>Takı Yapım Teknikleri Kursu Modülleri ve Zaman Tablosu</i>	132
Tablo 3. <i>Tel ve Çivi ile Takı Yapımı Kursu Modülleri Ve Zaman Tablosu</i>	133
Tablo 4. <i>Kursiyerlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	173
Tablo 5. <i>Kursiyerlerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı</i>	174
Tablo 6. <i>Kursiyerlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı</i>	174
Tablo 7. <i>Kursiyerlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı</i>	174
Tablo 8. <i>Kursiyerlerin Mesleklerine Göre Dağılımı</i>	175
Tablo 9. <i>Kursiyerlerin Kurs Katılım Amaçlarına Göre Dağılımı</i>	175
Tablo 10. <i>Kursiyerlerin Diğer Branşlardaki Kurslara Katılıp Katılmadığına İlişkin</i> <i>Dağılımı</i>	176
Tablo 11. <i>BELMEK’te Eğitimi Verilen Diğer Kurslara Katılanların Kurslara Göre</i> <i>Dağılımı</i>	176
Tablo 12. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursundan Nasıl Haberdar Olduklarına İlişkin</i> <i>Dağılımı</i>	177
Tablo13. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursuna Katılma Sürelerine Göre Dağılımı</i>	178
Tablo 14. <i>Kursiyerlerin Yaptıkları Ürünlerinde Tasarımı Tespit Şekillerine Göre</i> <i>Dağılımı</i>	178
Tablo 15. <i>Kursiyerlerin Ürünlerinde Kullandıkları Hammaddeyi Gösteren Dağılımı</i>	179
Tablo 16. <i>Kursiyerlerin malzeme temin ettiği yerlere göre dağılımı</i>	179
Tablo 17. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarımı kursunda Kullanılan Malzemelerin Renginin</i> <i>Belirleyicisine Göre Dağılımı</i>	180
Tablo 18. <i>Kursiyerlerin Ürünlerinde Kullandıkları Hammaddeyi Neye Göre</i> <i>Seçtiklerini Gösteren Dağılımı</i>	180
Tablo 19. <i>Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Teknikleri Gösteren Dağılımı</i>	181

Tablo 20. <i>Takı Tasarımı Kursunda Üretilen Takı Çeşitlerini Gösteren Dağılım</i>	181
Tablo 21. <i>Takı tasarımı Kursunda Yapılan Ürünlerle Piyasadaki Ürünlerin Benzerlik Durumunu Gösteren Dağılım</i>	182
Tablo 22. <i>Takı Tasarımı Kursunda Yapılan Ürünleri Kursiyerlerin Nasıl Değerlendirdiklerini Gösteren Dağılım</i>	182
Tablo 23. <i>Kursiyerlerin Gelir Elde Etme Durumlarına Göre Dağılım</i>	183
Tablo 24. <i>Yaptıkların Ürünlerden Gelir Elde Eden Kursiyerlerin Aylık Kazancını Gösteren Dağılım</i>	183
Tablo 25. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursuna Severek Katılıp Katılmadıklarını Gösteren Dağılım</i>	184
Tablo 26. <i>Takı Tasarımı Kursu Programının Süresinin Yeterliliğine İlişkin Dağılım</i>	184
Tablo 27. <i>Takı Tasarımı Programının Yürütülmesinde Uygulanan Tekniklerin Yeterliliğine İlişkin Dağılım</i>	184
Tablo 28. <i>Takı tasarımı Kursu Programının Yürütülmesinde Kullanılan Kaynakların Yeterliliğine İlişkin Dağılım</i>	185
Tablo 29. <i>Kursiyerlerin takı tasarımı kursunda Karşılaştıkları Güçlüklerle Göre Dağılım</i>	185
Tablo 30. <i>Takı Tasarımı Kurslarının Geliştirilmesi İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Dağılım</i>	185
Tablo 31. <i>Takı Tasarımı Kursu Programının Amaçlarına Ulaşmada Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	186
Tablo 32. <i>Takı Tasarımı Kursu Programının İçeriğinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	186
Tablo 33. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursu Programında Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	187
Tablo 34. <i>Takı Tasarımı Kursu Programının Uygulanmasında Kullanılan Araç-Gereçlerin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	187
Tablo 35. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursunda Uygulanan Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	187

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Eğitimin çeşitleri	11
Şekil 2. Karga burnu.....	133
Şekil 3. Yuvarlatıcı	134
Şekil 4. El İşi Pensesi	134
Şekil 5. Yan keski	135
Şekil 6. Naylon uçlu pense	135
Şekil 7. Silikon Tabancası	135
Şekil 8. Boncuk dokuma tezgahı	136
Şekil 9. Örgü Makarası.....	136
Şekil 10. Makas	137
Şekil 11. Çakmak.....	137
Şekil 12. Mezura.....	137
Şekil 13. Şiş.....	138
Şekil 14. Tığ	138
Şekil 15. İğneler	139
Şekil 16. Zincir.....	139
Şekil 17. Mumlu İp.....	140
Şekil 18. Misina.....	140
Şekil 19. Bakır tel.....	141
Şekil 20. Naylon ip.....	141
Şekil 21. Deri ip (sırım).....	142
Şekil 22. Takı halkası	142
Şekil 23. Boncuk çeşitleri.....	143
Şekil 24 Çeşitli metaller	143
Şekil 25. Çelik tel	144
Şekil 26. Takı klipsi.....	144
Şekil 27. Bit.....	145

Şekil 28. Küpe Klipsi	145
Şekil 29. Takı teli.....	145
Şekil 30. Takı çivi.....	146
Şekil 31. Düğüm bağlama tekniği ile yapılmış kolye.	146
Şekil 32. Dizme tekniği ile yapılmış kolye	147
Şekil 33. Çivi kıvrırma tekniği ile yapılmış takı.....	147
Şekil 34. Tel kıvrırma tekniği ile yapılmış yüzük.....	148
Şekil 35. Şiş örgü tekniği ile yapılmış kolye.....	148
Şekil 36. Tığ örgü tekniği ile yapılmış kolye	149
Şekil 37. Misina örgü tekniği ile yapılmış kolye.....	149
Şekil 38. İğne oyası tekniğiyle yapılmış takı	150
Şekil 39. Halka birleştirme tekniği ile yapılmış kolye.	150
Şekil 40. Boncuk dokuma tezgâhında yapılmış bileklik	151
Şekil 41. İğneyle boncuk örme tekniği kolye.....	152
Şekil 42. Miyuki (peyote) tekniği ile yapılmış kolye	152
Şeki 43. İşleme tekniği ile yapılmış kolye	153
Şekil 44. Model belirleme	153
Şekil 45. Kalıp çizme	154
Şekil 46. Kesilen kalıp.....	154
Şekil 47. Kalıbı deriye çizme	155
Şekil 48. Kalıbı kesme.....	155
Şekil 49..Deriden kalıp çıkarma	156
Şekil 50. Büyük boncuğun yerini belirleme.	156
Şekil 51. Küçük boncukların yerini belirleme.....	157
Şekil 52. Sim boncuk dikme.....	157
Şekil 53. Kristal boncuk dikme	158
Şekil 54. Kristal boncukları dikme.....	158
Şekil 55. Sim boncukları dikme	159
Şekil 56. Birinci küçük bordo boncuğu yerleştirme	159
Şekil 57. Sim boncukları dikme	160
Şekil 58. Kristal boncuk dikme.	160
Şekil 59. Sim Boncuk Dikerek Sabitleme	161
Şekil 60. İkinci küçük bordo boncuğu yerleştirme.....	161

<i>Şekil 61.</i> Sim boncuk dikme.....	162
<i>Şekil 62.</i> Kristal boncuk dikme	162
<i>Şekil 63.</i> Sim boncuk dikme.....	163
<i>Şekil 64.</i> Kolyenin zeminini sim boncuk ile dikerek tamamlama.....	163
<i>Şekil 65.</i> Kolye etrafını temizleme.....	164
<i>Şekil 66.</i> Kolye astarı yerleştirme	164
<i>Şekil 67.</i> Kolye astarını dikme	165
<i>Şekil 68.</i> Kolye astarını tamlama	165
<i>Şekil 69.</i> Klips yerini belirleme.....	166
<i>Şekil 70.</i> Halka ve klips yerleştirme.....	166
<i>Şekil 71.</i> Kolyenin tamamlanması.....	177

SİMGELER VE KISLATMALAR LİSTESİ

ASMEK	Antalya Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
BELMEK	Belediye Meslek Edindirme Kursları
BELTEK	Belediye Teknik Eğitim Kursları
BUSMEK	Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
EBMM	Erzurum Büyükşehir Belediyesi Meslek Kursları
GAMEK	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İSMEK	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İŞKUR	İş ve İşçi Bulma Kurumu
İZEM	İzmir Büyükşehir Belediyesi Eğitim Merkezleri
KAYMEK	Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Beceri Kursları
KAPEM	Nevşehir Belediyesi Kapadokya Eğitim Merkezi
KEÇMEK	Keçiören Belediyesi Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi
KO-MEK	Kocaeli Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları
KÜSGET	Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi ve Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
METARGEM	Mesleki ve Teknik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SEGEM	Sınai Eğitim Geliştirme Merkezi
TDK	Türk Dil Kurumu

TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu
TODAİE	Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TSE	Türk Standartlar Enstitüsü
TÜSSİDE	Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)
YENİMEK	Yenimahalle Belediyesi Meslek Edindirme ve Hobi Kursları

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

“Eğitim, insanın kendi yaşantısı vasıtasıyla davranışlarında kasıtlı değişmeler meydana getirme sürecidir. Eğitim, insan yetiştirme sanatıdır. Ayrıca eğitim, bireylerin karşılıklı iletişim, bilgi alışverişidir. Bunlar Edebiyat, Bilim, Fizik, Teknik veya Sanat gibi alanlardır” (Demirel, 2004, s. 7).

Eğitimin tanımında ki yaşantı ise bireyin çevresiyle ve diğer kişilerle etkileşimi sonucunda kendisinde bıraktığı izlenimlerdir. Yaşantı, eğitim açısından kazanılmış ve yaşanılmış yaşantı olarak ikiye ayrılmaktadır. Kazanılmış yaşantı, bireylerin birbirleriyle etkileşimi sonucunda yer alan etkinliklerden sadece bireyde kalıcı iz bırakan ve bireyin davranışında değişim meydana etkinliklerdir. (Filiz, 2003, s. 16).

Bir ülkede eğitim sisteminin temeli, eğitimin genel yapısını oluşturan ‘eğitim programlarıdır’. Eğitim sisteminde yapılan bütün düzenlemeler programlarla okullara yansıtılır. Eğitim programları genel olarak, varılacak hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için gerekli içeriği ve eğitim durumları ile hedeflere ulaşp ulaşamadığını belirlemek amacı ile değerlendirmeyi kapsar.

“Eğitim programının uygulama kısmı ise belirli öğrencileri, belirli bir zaman diliminde yerleştirmeye yönelik düzenli eğitim öğretim durumlarının bütünüdür. Üretime göre insan yetiştirmek eğitimin görevidir. Yani ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü eğitim ile sağlanabilir” (Korkmaz, 1999, s. 68).

Sanat, insanların heyecanlarını, gerilimlerini, coşkularını, dışa vurması ve kişiler arası ilişkilerini barış, hoşgörü içinde devam etmesine imkân sağlayan insani bir olgudur (Atay, 1987, s. 27).

Sanat ve sanat ürünleri, her çağda ve her toplumda farklılık göstermektedir, ama insanlığın var oluşundan bu yana sanatta var olmuştur. Sanat (resim, heykel, müzik) gibi birçok farklı alanlara ayrılmıştır. Bu alanlardan birisi de “El Sanatları”dır (Öztürk, 1984, s. 401).

El sanatları; bir milletin kültürünü temsil eden ve tanıtan en önemli unsurlardandır. “El Sanatı ürün”, dendiğinde ilk akla gelmesi gereken, el işçiliği ile yapılmış bir ürün olması dışında, yapıldığı ülkenin kültürünün bir göstergesi olduğudur.

El Sanatları, kişinin bilgi ve becerisine dayanan, ananevi karakteri olan, Milli Sanatı temsil eden, ekonomik değer taşıyan bir üretim şeklidir (Şehirlioğlu, 1994, s. 435)

Yaygın eğitim, örgün eğitim İmkânlarından hiç faydalanmamış bireylere, devam etmekte oldukları okulu yarım bırakıp ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarında okuyup da meslek alanlarında daha yeterli olmak isteyenlere uygulanan eğitimidir. Yaygın eğitim, örgün eğitim kurumlarının dışında eğitim gören bireyler için uygulanan eğitimidir. Hizmet içi eğitimler, özel kurslar, halk eğitimi özel dershaneler, okul dışı etkinlikler, özel gençlik programları yaygın eğitim kapsamında yer almaktadır (Demirel ve Kaya 2005, s. 10).

Yaygın eğitim bireylere hayat boyu öğrenme imkânı sağlayarak, kendilerini sürekli geliştirmeleri ve kişilerin içinde yaşadıkları toplumun ekonomik ve sosyal gelişmesine önemli derecede katkılar sağlamaktadır.

Sanat, insan düşüncelerinin, bazı durumların, ya da olayların beceri ve düşünce gücü kullanılarak dışa aktarılması ya da başka kişilere iletilmelerine yönelik yaratıcı insan etkinlikleri olarak tanımlanabilir. Sanat insanoğlunun evrendeki var oluşuyla başlamıştır. İnsanoğlu sanat aracılığıyla duygu ve düşüncelerini yani bir takım soyut olan kavramları somut olarak ortaya çıkarmıştır (Aktaş, 2003, s.13).

Halk eğitimi, okul eğitimi ile birlikte, okul eğitimi dışında kalan kesimdeki bireylere ve topluma yönelik bir eğitim etkinlikleridir . Halk eğitiminin belirli amaçları vardır. Halk eğitimi örgün eğitiminden yararlanamayan veya bu eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılanlara gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmaya yönelmektedir. (Kılıç,1981, s. 1).

Halk Eğitim Merkezlerinin hitap ettiği insanlarda yaş, cinsiyet, eğitim ve kültür düzeyi ayırt edilmemekte ve programda süre, seviye, uygulama mekânı gibi unsurlarda herhangi bir sınırlama getirmemesi bu alanda yapılan tüm tanımlamalara cevap verebilecek düzeyde olup sayılamayacak kadar çok kesime hitap etmektedir. Yetişkinlerin yeterli bilgi ve beceri kazanmasına yardımcı olan halk eğitimi örgün eğitim kurumları kadar önemlidir (Atay, 1987, s. 25).

BELMEK,(Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları) Toplumda kültür, estetik ve sanat bilinci oluşturabilmek kültürümüzü koruyup geliştirilmesine katkıda bulunmak, kadın erkek tüm bireyleri yeni bilgi ve beceriler edinmesini sağlayarak meslek sahibi yapmak, aile ekonomisine katkıda bulunmaları, bireylere birlikte yaşama ve düzenli,planlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, toplumda güven,dostluk peylaşma, dayanışma duygularını pekiştirmek, boş zamanların verimli şekilde değerlendirmelerini sağlamak amacıyla, “Her ev atölye olacak” sloganıyla, Halk Eğitim Merkezleri denetiminde, 418 usta öğretici ile 6 ana Merkez ve 157 kurs merkezi 31 Branş da meslek edindirme kursları düzenlenmektedir (www.ankara.bel.tr).

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın problemi; Ankara ili, Ankara Büyükşehir Belediyesi BELMEK Takı Tasarımı Programının içeriği, ders saatlerinin yeterliliği, öğretim yöntemlerinin yeterliliği, piyasa ürünleri ile benzerlik durumları, ürünlerini satma-sergileme durumları, Takı tasarımı kursunun kursa katılan öğrencilerin aile ekonomisine katkısının etkisine ilişkin öğrenci görüşlerinin neler olduğu bulgularla ortaya konulması olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı Ankara ili, Ankara Büyükşehir Belediyesi BELMEK Takı Tasarımı Programının araç-gereç, günlük hayattaki geçerliliği ve bu kurslarda eğitim alan kursiyerlerin bu kurstan beklentileri ve kurs sonundaki düşüncelerin belirlenmesidir.

Yukarda belirtilen amaçlar çerçevesinde araştırma kapsamında Aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Takı Tasarımı Programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. Takı Tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nelerdir?
3. Takı Tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nerden temin ediliyor?
4. Takı Tasarımı dersinde kullanılan teknikler nelerdir?
5. Takı Tasarımı dersinde yapılan ürünler nelerdir?
6. Kursiyerlerin kursa geliş amaçları nelerdir?
7. Kursiyerlerin takı tasarımı eğitiminde malzeme teminine ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Kursiyerlerin Takı Tasarımı dersinde karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Verilen eğitimler sonunda bireyin yaşamında fayda sağlayacak bilgi beceriler kazandırarak hem kendilerine hem de topluma faydalı bireyler yetiştirmek hedeflenir. Eğitim sonundaki başarının ve verimin yüksek olması için bireylerin istekleri ve arzuları doğrultusunda olumlu ve olumsuz yanlar belirlenerek, olumsuz yönlerin giderilmesine çalışılmalı ve bireylere en verimli eğitimin verilmesine çalışılmalıdır.

Yapılan araştırma BELMEK Takı Tasarımı dersi uygulaması sürecinde sorunların tespit edilmesi ve çözüme kavuşmasında faydalı olacaktır.

Kursiyerlerin kurs hakkındaki düşünceleri, kursa geliş sebepleri ve kurs bittiğinde neler yapmayı düşündükleri son derece önemlidir. Kursun olumlu ya da olumsuz yönlerinin ortaya çıkarılmasında en etkili kişiler kursiyerlerdir. Kurslarda verilen eğitimin geçerliliğini saptama açısından kursiyer görüşlerini almak için hazırlanan bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

Araştırma daha sonraki araştırmalara kaynak olma özelliği taşıyacağı ve ortaya çıkan öğrenci görüşleri ve bu görüşlere getirilen öneriler önem taşımaktadır.

Yapılan araştırma BELMEK Takı Tasarımı dersi uygulaması sürecinde karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve çözüme kavuşmasında faydalı olacaktır.

Bu araştırma Ankara Büyükşehir Belediyesi, Sincan Bölgesi BELMEK Takı Tasarımı Programına ilişkin daha önce yapılmış araştırmaların sayısının az olmasından dolayı önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

- a. Araştırma ile ilgili kütüphanelerden taranan kaynaklar yeterli ve güvenilirlerdir.
- b. Araştırma için belirlenen teknik ve yöntemler araştırmanın amacına hizmet eder niteliktedir.
- c. Anket uygulamasının içeriği geçerli ve güvenilirlerdir.
- d. Veri toplamak amacıyla geliştirilen anket sorularının konuyu açıklayıcı niteliktedir
- e. Araştırma konusunda başvurulmuş uzman görüşleri yeterlidir.
- f. Araştırma için belirlenen zaman ve imkanlar yeterli düzeydedir.
- g. Araştırmayı yöneten bu araştırmayı yürütecek teknik bilgi ve beceriye sahiptir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Yapılan araştırma Ankara Büyükşehir Belediyesi, Sincan Bölgesi BELMEK Takı Tasarım Programı ile sınırlıdır.

2. Araştırma Ankara Büyükşehir Belediyesi, Sincan Bölgesi BELMEK Takı Tasarım Programı hakkında öğrenci görüşleri ile sınırlıdır.
3. Araştırmada elde edilen bilgiler, kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.
4. Araştırma seçilen örneklem ile sınırlıdır.,

1.6.T anımlar

Eğitim: bireyin davranışlarında, yaşantıları vasıtasıyla, kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Ertürk,1982, s.12).

Örgün Eğitim: Ülkenin eğitim sisteminin amaçlarına uygun olarak düzenlenmiş eğitim programları belirli yaş gruplarındaki bireylere, planlı programlı ve okul çatısı altında düzenli olarak uygulanan eğitimidir. Örgün eğitim kademeleri; Okul öncesi eğitim, ilköğretim, lise ve yükseköğretim olarak sıralanabilir. (Fidan ve Erden, 1993, s.13).

Yaygın Eğitim: Örgün Eğitim sistemine hiç girmemiş ve ya bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan ve bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere, kendi ilgi ve ihtiyaç duydukları alanda ya da mesleklerinde bilgi edinme, beceri geliştirme veya alanlarında daha yeterli olmak isteyenlere bu imkanları sağlamak amacıyla verilen eğitim türüdür. Yaygın eğitimde tıpkı örgün eğitim gibi planlı ve programlı olarak yürütülmektedir. (Fidan ve Erden, 1993, s.13).

Program Geliştirme: Tasarlanmış bir eğitim programının, uygulanması ve değerlendirilmesi sonucunda elde edilen verilere dayanarak yeniden düzenlenme sürecidir (Varış, 1996, s. 42).

Halk Eğitim Merkezleri: Yönetici ve eğitici personeli, açtığı kurs türü ve sayısı hizmet ettiği alan ve kitle bakımından yaygın eğitim kurumları içinde ilk sırayı alan bir hizmet birimidir (Kalakenger, 2014).

Sanat: İnsanların, akıl ve zekâsını kullanarak kendi eliyle tasarlayıp ürettiği işlere sanat denilmektedir (Önge, 1996).

El Sanatları: Adındanda anlaşılacağı üzere, “el tezgahlarında bir yardımcı araç kullanarak yapılan işlerin hepsi” (TDK, 2005, s. 629).

Takı: Çeşitli malzemelerden “cam, ağaç, tüy, hayvan kemikleri ve benzeri” yapılmış insanların süslenmek amacıyla kullandıkları objelerdir (Gökçesu, 2002, s. 94).

Meslek: Belli bir eğitimler sonrasında kazanılan bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında gelir elde etmek için yapılan, belirli kurallara dayanan iş, uğraş, etkinlik (TDK, 2009, 2491).

Kurs: Resmi ya da özel kuruluşlarca herhangi bir alanda bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmak amacıyla düzenlenerek bireylere sunulan eğitim etkinliğidir. (TDK, 2009, 2287).

Belmek: Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları, kısaca BELMEK olarak adlandırılır (BELMEK,2014).

Aksesuar: Parçayı bütünleyen, ana işleve etkisi olmayan nesne (Korkusuz, 1992, s. 185).

Altın: yumuşak, kolay işlenebilen bir madendir; soğukken de çekiçlenebilir. Altından dövme ve döküm teknikleri uygulanarak istenen her şekil yapılabilir (Erginsoy, 1978, s. 9).

Başlık: başa takılan ya da fese dikilen özellikle ve gümüşten ve gümüş ile ilgili bütün tekniklerle ilgili bütün tekniklerle yapılan süs eşyası. Ayrıca biçim ve durumuna göre fes, taç, tepelik gibi adlar alırlar (Kuşoğlu, 1994).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler

2.1.1. Eğitimin Tanımı

Eğitimin farklı tanımları vardır her felsefi akım kendince tanımlamalarda bulunmuştur. İdealistler eğitimi Tanrı'ya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler olarak adlandırırken, Realistler insanı toplumun başat değerlerine göre yetiştirme süreci olarak, Marksistler çelişkiyi en aza indirip üretimde bulundurma süreci, Pragmatistler ise, yaşantılar yoluyla kişide istendik davranış değişikliği oluşturma süreci, Varoluşçular ise insanı sınır durumuna getirme süreci olarak tanımlamaktadırlar".(Sönmez,1993,s.77)

Eğitim, Birey üzerinde yapılan ve bireyin fiziksel, zihinsel, ahlaksal varlığında, kısaca davranışlarında belirli amaçlar doğrultusunda bir değişme ve gelişme gerektiren eylemler anlaşılmaktadır. (Kutlug, 1985, s. 72)

Eğitim, daha önceden belirlenmiş amaçlara göre bireylerin davranışlarında belirli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı ve programlı etkinliklerin tümü olarak tanımlanabilir. Eğitim, bütün toplumların en çok değer verdikleri önemli toplumsal bir sistemdir. Toplumlar kültürlerini, inançlarını, değerlerini eğitim yoluyla gelecek kuşaklara aktarmaktadırlar (Gelişli, 2003, s. 27).

2.1.2. Eğitimin Amaçları

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları arasında milletimizin tüm bireylerinin, İlgi, istek ve yeteneklerini geliştirerek, ihtiyaç duyulan bilgi, beceri, davranışlar kazandırmak ve birlikte çalışma alışkanlığı sağlamak suretiyle hayata hazırlamak ve kişilerin kendilerini mutlu ederek ve toplumun mutluluğuna da katkıda bulunacak bir meslek edinmelerini sağlamaktır. Eğitim temel amacı bireyi mümkün olan en yüksek mükemmeliyet seviyesine çıkarmaktır. Eğitimin iki çeşit amacı vardır (Ertürk, 1982, s. 67-68).

2.1.2.1. Topluma Yönelik Amaçlar

- Toplumun hayat tarzı geleneğini ve sürekliliğini sağlamak
- Toplum kültürü üst seviyelere çıkarmak, biçimlendirmek ve toplumun yenilenmesine katkıda sağlamak.
- Ekonomik verimi artırmak kaliteli üretici ve tüketiciler yetiştirerek, toplumun refah düzeyini yükseltmek.
- Bireylerde Siyasal bilinç oluşturarak yetiştirdiği bireyleri, sorumlu vatandaşlar haline getirmek

2.1.2.2. Bireye Yönelik Amaçlar

- Bireyleri sosyalleştirerek, onların toplum içinde işlevsel birer üye olmalarını sağlamak.
- Bireylerin kendi ihtiyaçlarını tespit edebilen, çevresini etki altına almayı başarabilen, akılcı ve mantıksal davranışlara sahip, kendisini tarafsız olarak ifade edebilen toplumsal bir varlık haline getirmek.
- Kişiye iyi bir yaşam tarzı sağlamak, yaratıcı ve yansıtıcı düşünceyi öğrenmek, bedensel ve ruhsal gelişimini istenilen yönde geliştirmek.
- Değişik durumlara adapte olabilme ve farklı seviyelerdeki bireylerle etkileşim kurabilme becerilerini kazandırmak.
- Bireyin karar alma yetilerini geliştirmek, olumsuz davranışlarını düzelterek, istenilen düzeyde bireyler yetiştirmektir.
- Eğitim toplumsal açıdan bakıldığında geleneksel kültürün aktarılması ve geliştirilmesini sağlamak, bireysel açıdan ise ruh sağlığı dengeli ve topluma uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktır (Uysal, 1996, s. 46).

2.1.3 Eğitimin İşlevleri

2.1.3.1. Eğitimin Toplumsal İşlevleri

Eğitimin amacı yüksek düzeyde bilgi seviyesine sahip bireyler yetiştirmektir. Toplumdaki değişimler, gelişmelerden eğitim sorumludur. Bir ülkenin refahı o ülkedeki bireylerin

nitelikli eğitim almaları ve eğitimin sürekliliğe dayalı olarak yenilenerek hayat boyu sürdürülmesine bağlıdır. Yani bir ülkenin gelişmişliği ve refah düzeyi o ülkenin bireylerinin eğitim düzeyinin yüksek olması ile ölçülebilmektedir (Uysal, 1996, s. 46).

2.1.3.2. Eğitimin Ekonomik İşlevi

Kaynakların sınırlı, toplumsal ihtiyaçların sınırsız olması nedeniyle toplumsal kurumların temel görevlerinden biri de insan ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaktır. Toplumda tutumluluk bilinci oluşturmak ve sınırlı olan ülke kaynaklarını verimli kullanabilmek bilinci eğitim kurumları aracılığıyla bireylere aktarılabilmektedir. Toplumlarda en büyük sermaye eğitilmiş bilinçli insan gücü olarak bilinmektedir. ve dolayısıyla eğitim ile kalkınma arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Ülkelerin kalkınmışlık düzeyinin eğitimden doğrudan etkilendiği göz ardı edilemez bir gerçektir. Çağdaş eğitim sistemi toplumdaki bireylerin beyin yapıları psikomotor, duygusal ve bedensel yapılarının bir bütün olarak geliştirmek ve üst düzeyde yetiştirilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu yüzden ki çağdaş eğitim sistemleri bilim sanat teknik eğitimlerini birbiriyle bağlantılı ve bir bütün olarak ele almalı eğitim sistemlerini bu amaçlar doğrultusunda programlayıp uygulamalıdır.

Hızlı bir sanayileşme süreci içerisinde bulunan ülkemizde, hızlı bir “sanayi toplumuna dönüşme” gerçeğini yaşamakta olan toplumumuzun ve bireylerimizin, bu süreci hızla tamamlayabilmesi, aşabilmesi ve bir “endüstri ötesi ülke olma” aşamasına geçebilmesi için, eğitimin her kademesinde “sanatsal, bilimsel ve teknik eğitime” fazlasıyla etkili bir şekilde yer verilmesi kaçınılmaz zorunluluktur (Uçan, 1996, s. 9-11).

2.1.3.3. Eğitimin Siyasal İşlevi

Ülkelerin Eğitime yükledikleri siyasal işlevler olarak iki temel unsurdan bahsedilebilir.

1. *İyi vatandaş yetiştirmek*; siyasal açıdan iyi vatandaş olmanın anlamı, yasalara ve toplum kurallarına uyan insan demektir (Demirel ve Kaya, 2007, s. 205).
2. *Demokrasi eğitimi yapmak*; Demokrasi, eğitilen kişiye demokrasiyi yaşatarak öğretmektir (Demirel ve Kaya 2007, s. 205).

2.1.3.4. Eğitimin Gizli İşlevi

Eğitimin, bireylere dolaylı yollardan sağladığı faydalarda bulunmaktadır. Okulların birçok görevi vardır. Bunlardan bir kısmı adeta yan ürün gibidir. Bu amaçla okullar açılmamıştır ama bu ürünlerden bazıları şunlardır (Taşpınar, 2006, s. 33).

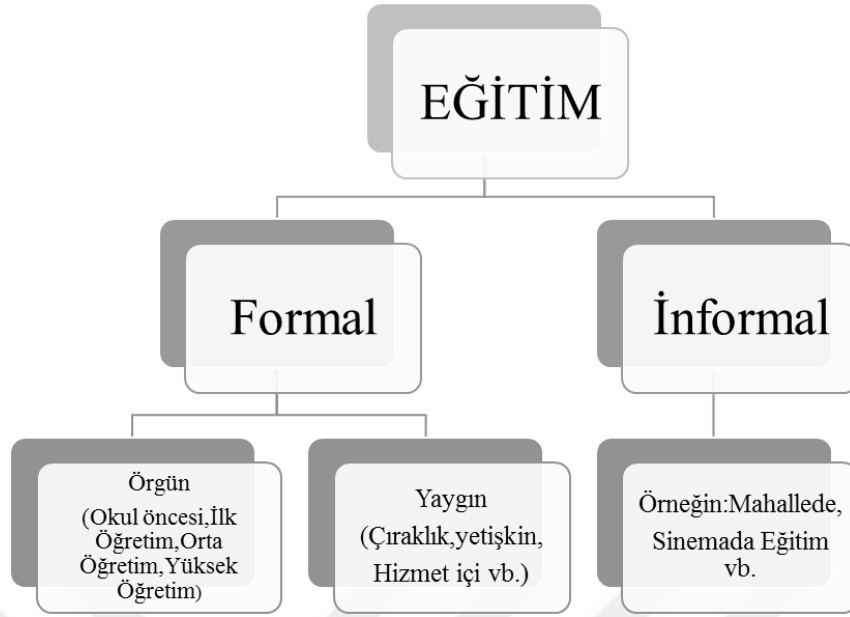
Eğitim sürecine giren bireylere yetişkin rolü kazandırmak, genci muhafaza ederek meşgul etmek, iş hayatına girişini ertelemek sosyalleşmesine yardım etmek, geleneklere ve toplumun inançlarına bağlılığını sağlamak, okuyan bir toplumda yaşamak için yeteneklerini geliştirmek, yazma yeteneği kazandırmak, sorumluluk sahibi olmasını sağlamak, bireyi mesleklere yöneltmek (Taşpınar, 2006, s. 34).

2.1.3.5. Eğitimin Bireysel İşlevi

Eğitimin işlevlerinden biride bireyi hazırlama, yetişkin hayatının sorumluluklarını ve ayrıcalıklarını yerine getirebilmek için hazır olma sürecidir. Dewey'e göre toplum, sahip olduğu imkânları ileri düzeye götürmek için bireyi ilerideki durumlara hazır hale getirmek zorundadır. Buna yüzden bireyler okullarda içinde yaşadığı toplumu ve çevreyi tanıyarak kendi temel ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde nasıl karşılayacaklarının yöntemlerini öğrenirler. İşte bu nedenle eğitim bireyin kendini gerçekteştirme sürecidir. Bu gerçekteştirme de en somut gösterge ise eğitilmiş birey ve eğitilmemiş birey kıyaslandığında kendisi için önemli olan şeyin ne olduğunu daha iyi bilmesidir (Yüksel, 2011).

2.1.4. Eğitimin Sınıflandırılması

Eğitim, Resmi (Formal) ve Resmi olmayan (informal) olarak ikiye ayrılır (Fidan ve Erden, 1993, s. 13-14).

Şekil 1. Eğitimin çeşitleri

2.1.4.1. Resmi (Formal) Eğitim

Bir ülkenin en üst eğitim kurumu tarafından hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak gerçekleştirilen eğitime formal eğitim denir. Okullarda yürütülen etkinlikler formal eğitim kapsamındadır. Bu etkinlikler kendi alanlarında yetişmiş öğretmenler tarafından planlanıp uygulanır ve izlenir. Okulların dışında yürütülen formal eğitim sürecinin farklı yanları bulunmaktadır. Bunlar;

Süreç olarak daha kısa olması, öğrencilerin yaşlara göre sınıflandırılmaması, ihtiyaç duyuldukça yürütülen ve belirli konularla sınırlandırılmasıdır. Her iki eğitimde süreç olarak aynı özellikleri taşımaktadır. Okul dışı formal eğitim, okul eğitimini tamamlamak ve insanları yaşam boyu eğitmek gibi işlevleri yerine getirir (Demirel ve Kaya, 2007, s. 10).

Formal Eğitim, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Demirel ve Kaya 2007, s. 11).

2.1.4.1.1. Örgün Eğitim

Milli eğitim amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okullarda düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimden başlayıp lisansüstü eğitim düzeyine kadar geçen süreci kapsar (Türkoğlu, 1997, s. 6).

Örgün eğitim bireylerin hayata atılmadan, diğer bir deyişle iş ve meslek alanlarında çalışmaya başlamadan önce okullar yada okul niteliği taşıyan yerlerde genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belirli yasalara göre düzenlenen eğitimidir (Demirel ve Kaya 2005, s.10).

2.1.4.1.2. Yaygın Eğitim

yaygın eğitimde tıpkı örgün eğitim gibi planlı ve programlıdır. Yaygın eğitimde yaş sınırı yoktur.yaygın eğitimden yararlananlar örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya kademelerden birinden ayrılmış olan kişilerdir. Yaygın eğitim kurumları bireylere ilgi ve ihtiyaç duydukları alanda ya da mesleklerinde daha yeterli olmak isteyenlere eğitim vermek üzere programlanmıştır.

İşte bu amaçla Halk eğitim merkezinde açılan kurslar, iş yerlerindeki hizmetçi eğitim faaliyetleri, pratik sanat okulları belediye kursları yaygın eğitim bünyesinde gerçekleşir (Demirel ve Kaya, 2005, s. 10).

2.1.4.2. Resmi Olmayan (İnformal) Eğitim

İnformal eğitim yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir ve Gelişi güzel kültürleme olarak da adlandırılır. Çünkü amaçlı ve planlı değil gelişi güzeldir. Bu nedenle bu eğitime doğal eğitim” de denilmektedir. Kişiler karşılaştığı yeni durumlar ve içinde bulunduğu grup üyeleri ile etkileşime geçerek farkında olmadan yeni şeyler öğrenir. İnformal Eğitimde istenmedik davranışlarda öğrenilebilir (Demirel ve Kaya, 2005, s. 89).

2.2. Eğitimde Program Geliştirme

2.2.1. Eğitim programı

20. Yüzyıla kadar “ konular listesi” anlamında kullanılan eğitim programı tanımı üzerinde bir çok yorumlar yapılmıştır (Ertürk’ten aktaran Demirel, 2004, s.1).

Bir çok düşünür eğitim kavramı için yetiştirmekten sözünden yola çıkarak yetişek sözcüğünü kullanmışlardır ama daha çok eğitim programı kavramı kullanılmaktadır.

Ancak, eğitimde program kavramı, pek çok düşünür ve eğitim bilimcisi tarafından da değişik şekillerde tanımlanmaktadır.

Demirel, 2007, s. 1’de Eğitim programını “çalışmaların planlanması, konular listesi, öğretim materyali, ders içerikleri, derslerin sıralanmasıdır.Hedef davranışlar grubu,kısacası okul içinde ve dışında planlanan ve yürütülen her şey olarak tanımlamaktadır.

2.2.1.1. Eğitim Programı Geliştirme Öğeleri

2.1.1.1. Hedef

öğrenene kazandırılmak amacıyla belirlenen istendik davranışlar. Diğer bir anlatımla yetiştirilecek bireyde bulunması istenilen ve eğitim yoluyla kazandırılabilir istendik özelliklerdir. Bu Hedef kavramı diğer bir deyişle bireyin kazanması istenilen olumlu davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilir (Ertürk,1972, s. 24-25).

2.2.1.1.2. İçerik

Ne öğretelim?’sorusuna cevap olarak düzenlenen ve bazı ölçütlere dayanan. Program hazırlanırken bu ölçütlere göre hareket etmek gerektiren öğretim sürecidir. Bu ölçütler şöyle sıralanır.

1. Toplumsal fayda
2. Bireysel fayda
3. Öğrenme ve öğretme
4. Muhtevanın işgal ettiği yer olarak belirtilir.(Aktaran Demirel,2004,s.120).

2.2.1.1.3. Eğitim Durumları

Öğrenme yaşantılarının süreç boyutu eğitim durumlarıdır. Öğrenme yaşantıları ise öğrencilere istendik davranışların kazandırılmasını sağlayan süreç olarak bilinmektedir. Öğrenme yaşantıları düzenlenirken bir takım ölçütler göz önünde bulundurulmalı ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin çok iyi bilinmesi gerekmektedir..(Demirel,2004,s.135)

2.2.1.1.4. Sınama Durumları

Sınama Durumları,  ğretim süreci sonunda  ğrenende istendik davranış değişikliğinin meydana gelip gelmediği hakkında bir yargıya varma işidir. Yetiştirilen  ğrencinin s rec  sonunda istendik davranışları kazanıp kazanmadığına bakarak sınama durumları düzenlenir. Bu amaçla her davranış test eden bir  l me aracı ve ya test maddesi ile davranışın öğrenilip  ğrenilmediğini saptayabiliriz (Demirel, 2004, s.155).

2.2.1.2. Eğitim Programının İçerdikleri

2.2.1.2.1. Öğretim Programı

Bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili etkinlikle bütünü ve yaşantılar düzeneği  ğretim programıdır.

2.2.1.2.2. Ders Programı

Belirlenen hedeflerin bir ders süresince öğrenene nasıl kazandırılacağını gösteren bütün etkinliklerin yer aldığı plan ders programıdır (Demirel, 2004, s. 7).

2.2.1.3. Eğitim Programının  eşitleri

2.2.1.3.1. Resmi Program

İlgili resmi birimlerce onanarak uygulanmak üzere okullara gönderilen programdır (G r gen, 2012, s. 13).

2.2.1.3.2. İşlevsel Program

Öğretmenler tarafından öğrenciye ne öğretildiği ve bunun öneminin nasıl kavratıldığını içeren programdır. İki yönü vardır. Birincisi  ğretmenin ne  ğrettiğidir. İkincisi ise öğrencilerin öğrendiği öğrenme durumlarıdır. İşlevsel programlar resmi programlardan

ayrılabilir çünkü öğretmenler bu programı kendi bilgileri, inançları ve tutumları ışığında yorumlar (Postner'den aktaran Görgen, 2012, s. 14).

2.2.1.3.3. İhmal Edilen Program

Bu program türünde programa dahil edilmeyen, düşünülmeyen konulara odaklanılır. Resmi ve işlevsel programda dahil edilmeyen, bu programların atlanılan, öğretilmeden geçilen yanlarını ve konuların neden yok sayıldığını içerir (Postner'den aktaran Görgen, 2012, s. 14).

2.2.1.3.4. Örtük Program

Resmi programın içinde yer almayan ama öğrencilerin bir takım kazanımlara sahip olmasını sağlayan programlardır. Örtük program, resmi programda belirtilen amaç ve faaliyetlerin dışında öğrenme-öğretme süreci içerisinde kendiliğinden ortaya çıkan bilgi, düşünce ya da uygulamalar sonucu öğrencilerin kazandıkları niteliklerdir. İstendik olabileceği gibi istenmedik davranışları da içerebilir. Kısaca öğrencilerin resmi programda belirtilenlerin haricinde kazandıkları görüş bilgi tutum ve değerlerdir (Yüksel, 2002, s. 362-363).

Aslında Örtük programlar, ders ve okul dışı etkinlikleri de kapsayan geniş bir kavramdır. Program geliştirme uzmanları okullarda okutulan derslerin programını hazırlamaya önem verdikleri, okul ve ders dışı etkinlikleri için herhangi bir çalışma yapmadıkları için örtük program, program geliştirme uzmanları tarafından iyi çözümlenebilmeli ve bunu normal eğitim programının bir parçası haline getirebilmelidirler (Demirel, 2004, s. 9).

2.2.1.3.5. Ekstra/Destekleyici Program

Okul dersleri dışında planlanmış etkinliklerdir. öğrencilerin ilgi alanlarına ve gönüllülük esasına göre uygulanır (Postner'den aktaran Gören, 2012, s.15).

2.2.1.4. Program Geliştirme

Demirel (2009, s. 5). Program geliştirmeyi “programının hedef, içerik, öğrenme- öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” olarak tanımlamaktadır.

Fidan (1986, s. 28)’a göre ise ‘öğrenmeyi en etkili bir biçimde geliştirmek amacıyla program geliştirme çalışmaları yapılmaktadır, “Bu açıdan bakıldığında program geliştirme (öğretim) bilgisini ayrıntılı olarak kapsar.” Ancak program geliştirme bir bütün içinde ve sistematik bir şekilde belirli aşamaları takip ederek yapılmalıdır.

Program Geliştirme, bilimsel ve deneysel bulgular ışığında tasarlanmalıdır (Varış, 1978, s. 5-6).

Program geliştirme eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen verilere dayanarak tekrardan düzenlenmesi sürecidir.

Bu süreç çalışmaları “kesinlikle bir AR-GE çalışmaları sonucunda bu konuda uzaman bir ekip ve bir komisyon tarafından yapılmalıdır” (Filiz, 2006, s. 11).

Ülkemizde daha önceden tasarlanmış programların incelenmesi ve geçmiş yıllarda yapılan hataların tespit edilmesi, benzer hataların tekrarlanmaması açısından önem arz etmektedir. “Bu bağlamda; bugüne kadar geliştirilen programların; planlaması, uygulaması, değerlendirme aşamaları bir bütün olarak incelenip, bundan sonraki programların geliştirilmesine ışık tutması açısından özellikle önem arz etmektedir” (Ünal, Coştu ve Karataş, 2004, s. 183-202).

2.2.1.4.1. Program Geliştirme Aşamaları

Program geliştirme üç aşamada tasarlanır:

Programı planlama(tasarlama)

Programı uygulama(deneme)

Programı değerlendirme

Program tasarımı hazırlama (planlalama)

Program geliştirmenin ilk adımı tasarımı hazırlama yani planlama aşamasıdır. Planlama, programa yönelik düşünme ve tasarlama sürecidir. Programcılar, öğretmenler ve

öğrencilerin uygulayacağı bir plan oluşturmak üzere karar vererek programın bu ilk adımını atmış olurlar (Oliva'dan aktaran Gören, 2012, s. 17).

Program öğeleri tasarlanırken konu- öğrenci- sorun merkezli program tasarımlarından faydalanılarak, program öğeleri farklı yollarla tasarlanabilir (Ornstein ve Hunkins'den aktaran Gören, 2012, s. 17).

Programı uygulama

Tasarlanan Planların öğretim yani uygulamaya geçirilme aşamasıdır. Program, böylelikle öğretmenlerin uygulayıcı rolü de öne çıkmış olur (Oliva'dan aktaran Gören, 2012, s. 17). Öğretmen programı eğitim öğretim ortamında uyguladığı zaman plan gerçeğe dönüşmüş olur. Tasarlanan programların öğrenciler üzerindeki etkileri anlayabilmek için programın uygulanması gerekmektedir (Marsh'dan aktaran Gören, 2012, s. 17).

Program değerlendirme

Program geliştirmede son aşama olan değerlendirme ile öğrenciler ve programın başarısı ölçülmüş olur. Program değerlendirme sonuçlarına göre tasarlanan programda değişiklikler yapılabilir (Oliva'dan aktaran Gören, 2012, s. 17).

Ertürk (1982, s. 107) değerlendirmeyi eğitim hedeflerinin gerçekleşip gerçekleşmeme durumunu belirleme süreci olarak belirtmektedir.

2.2.1.5. Eğitim Programı Tasarımı ve Program Geliştirme Yaklaşımları

Program geliştirme tasarımı hazırlarken çalışmada görevli uzmanların felsefi düşünceleri ve toplum değerleri, görüşleri; hedeflerin belirlenmesi, içerik seçiminde, öğrenme-öğretme sürecinin hazırlanmasında ve program geliştirme sürecinde etkili olabilmektedir. Bu nedenle eğitim programlarının geliştirilmesinde üç temel yaklaşım izlenmektedir (Demirel, 2011, s. 48). Bunlar:

- Konu merkezli program yaklaşımları
- Öğrenen merkezli tasarımlar
- Sorun Merkezli Tasarımlar

2.2.1.5.1. Konu Merkezli Program Yaklaşımları

Eğitim ortamlarında yaygın olarak kullanılan bir tasarımdır. Program öğeleri bütün olarak ele alınır. Okullardaki eğitim programlarının çoğunluğu konu merkezli yaklaşıma göre düzenlenmiştir. Bu yaklaşım:

- Konu tasarımı
- Disiplin tasarımı
- Geniş alanlı tasarım
- Süreç tasarımı olarak belirlenmiştir (Demirel, 2004, s. 50-51).

2.2.1.5.2. Öğrenen Merkezli Tasarımlar

Adındanda anlaşılacağı gibi bu tasarımda öğrenci ön planda tutulmaktadır. Özellikle 20 yüzyılın başlarında öğrenen merkezli tasarımlar benimsenmiş ve her konun öğrenciye göre düzenlenmesi gerektiği düşünülmüştür. Fakat öğrenen merkezli yaklaşım maalesef ki ilkokullarda uygulanmaya çalışılmış üst kademelerde konu merkezli yaklaşımlar uygulanmaya devam edilmiştir. Ve ne yazık ki sonradan tekrar konu merkezli yaklaşıma dönmüştür (Demirel, 2004, s. 51).

2.2.1.5.3. Sorun Merkezli Tasarımlar

Bu tasarımlar kişilerin ve toplumun sorunlarını göz önünde bulundurarak ve karşılanamamış ihtiyaçlara dikkat ederek düzenlenmesi amaçlanmıştır.yine amaçlar arasında kültürel ve geleneksel değerlerin güçlenmesini sağlamakta yer almaktadır (Demirel, 2004, s. 52).

2.2.1.6. Eğitimde Program Geliştirmenin Tarihi Gelişimi

2.2.1.6.1. Avrupa ve Amerika’da Program Geliştirme Tarihi

Özellikle 20.yüzyılda eğitim ve eğitim programı üzerinde fazla durulup dikkatleri çeken bir uğraş haline gelmiştir.

M.Ö.4. yüzyılda ekonomik ve siyasal yönden fazlasıyla üst düzeye çıkan elit kesimlerin orta sınıftan olanların gereksinimlerini karşılamamışlar ve bu gereksinimler sebebiyle yeni eğitimcilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu eğitimciler tarihte ilk personel eğitimciler olarak bilinir.

Personel eğitimciler, Metafizik konulardan çok eğitimin temel ilkleri ile ilgilendikleri için eğitimin ilk teknologları olarakda anılmaktadırlar. Onların sayesinde, daha önceleri felsefecilerin egemenliğinde olan eğitim teknisyenlerin eline geçmiş olmaktadır. Ve böylece sivil yaşama katkısı oranında yararlı olarak görülmüştür.

Ortaçağ Avrupası’nda birbirinden bağımsız öğretim kurumları oluşturmuşlar ve Rönesans döneminin zeminini hazırlamışlardır. Bu çağda Avrupa’da manastır etkisi ve kurumların çok olmasına rağmen eğitim tamamen Kilise etkisi altındaydı. Verilen eğitimler dil (Latince) ve gramer üzerine yoğunlaşmış ve anlayış sadece biçimsel olup, içerik tamamen dini metinlerden oluşmuştur. 18. yüzyılda Amerika’da özellikle Columbia, Harvard ve Princeton gibi üniversitelerin açılmasıyla ortaçağ eğitim anlayışı zayıflamaya başlamış, eğitim programları genişletilerek özgün ve yenilikçi eğitim anlayışı ön plana alınmıştır.

“19. yüzyılda eğitim programlarını içeriği ve öğretim yöntemleri konusunda yapılan tartışmalar eğitimde program geliştirme alanının doğuşunu hazırlamıştır.1918 yılında Bobbit’in yayınladığı “eğitim programı” adlı eser, eğitimde program geliştirme çalışmaları tüm aşamaları ile ele alan ilk kitap olmuştur” (Demirel, 2004, s. 13).

2.2.1.6.2. Türkiye’de Program Geliştirme Tarihi

Ülkemizde Cumhuriyetin ilanı ile,1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) ülkemizdeki tüm öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış ve okul eğitim programları üzerinde çok kapsamlı değişiklikler

yapılmıştır. Eğitim programlarındaki değişikliklerin özünü pozitif bilimler oluşturmuştur (Varış'tan aktaran Demirel, 2004, s. 15).

Eğitim sistemimizde yıllarca müfredat programı anlayışı (dersler ve konular listesi) 1950'lerden sonra eğitim programı anlayışına dönüşmüştür.

1924 de Atatürk tarafından Türkiye'ye davet edilen John Dewey'in hazırladığı rapor doğrultusunda daha çok ilköğretim programının geliştirilmesine ağırlık verilmiş,1950'lere varıldığında ise ortaöğretim programlarının geliştirilmesine ağırlık verilmiştir.

Türkiye'de 1960'lı yıllara kadar yapılan eğitim programlarını incelendiğinde çalışmaların müfredat programının ötesine gidemediği görülmektedir.. Çünkü çalışmalar, uzun yıllar eğitim öğretim kurumlarının okutacakları dersler ve saatler olarak belirlenmesinden ve her yıl bunun değiştirilerek bir sonraki yıl takvimine göre hazırlanmasından öteye gidememiştir (Tuncel, 2012, s. 63-63).

1960 yıllara bakıldığında Türkiye de program geliştirme çalışmalarının yeniden ilköğretim kademesi programları üzerinde daha çok çalışıldığı görülmektedir.1961 yılında kabul edilen 222 sayılı ilköğretim kanununun getirdiği hükümler, programların geliştirilip değiştirilmesini zorunlu kılmıştır.1962 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şurasında:

1. Programların günün görenekleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak düzenlenmesi,
2. Programların geliştirilmesine bağlı olarak ders ve kaynak kitapların hazırlanması,
3. Öğretmenlerin yeni programların gereklerine uygun olarak yetiştirilmesi,
4. Hazırlanacak ve uygulanacak bir deneme programının komisyonlarca incelenip değerlendirildikten sonra çeşitli bölgelerde iki yıl süreyle denenmesi,
5. deneme programlarının geliştirilerek bütün yurt çapında uygulanması kararlaştırılmıştır.

Hazırlanan bu taslağı yapılan bir uygulama planı esaslı içinde önce 14 ilden başlayıp daha sonra beş yıl süreyle bütün illerdeki deneme okullarında uygulanmıştır (Demirel, 2004, s. 16).

1970'li yıllarda sekiz yıllık ilköğretim okulu denemesi ve program çalışmaları gündeme gelmiş fakat sadece deneme aşamasında kalmıştır (Demirel, 2004, s. 17).

1980'lere baktığımızda ise program geliştirme çalışmalarında yeni arayışlar başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 1982 yılında program geliştirme konusunda bir model oluşturma ve bundan sonra hazırlanacak programların buna göre hazırlanmasını sağlamak amacıyla bir dizi toplantılar düzenlemiştir. Üniversitelerde görevli bilim adamlarıyla işbirliği yapılarak

ortaya çıkan yeni bir program modeli kabul edilerek 2142 sayılı Tebliğler Dergisi’de yayımlanmıştır (Demirel, 2004, s. 17).

90’li yıllarda ise Milli Eğitim Sistemimizi yeniden düzenleme çalışmalarına başlanmış program geliştirmeyle beraber ölçme ve değerlendirme önem kazanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Program Geliştirme Komisyonu tarafından 28 şubat 1990 yılında pozitif bilimler alanında olmak üzere dokuz komisyon oluşturularak sonrasında yabancı dil komisyonu da eklenerek 12 komisyon grubu her bir ders için ayrı düzenlemeler yapmaları istenmiştir.yani tek model olan program anlayışını çok modellenli anlayışa dönüştürmek istense de yeni program geliştirme arayışları devam etmiştir (Demirel, 2011, s. 15).

Milli Eğitim Bakanlığı, 2 Ağustos 1991 tarih ve 20979 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Sistem; Öğreneni merkeze alan (öğrencinin ilgi, istek ve yeteneğine göre yönlendirilmesine, belirli alanlarda yetiştirilmesine dayanan) öğrencinin başarısızlığının yerine başarısının değerlendirilmesine imkân sağlayan program kabul edilmiş fakat pilot uygulama yapılmadan direk uygulamaya başlanan bu programa ne öğretmenler ne de veliler ayak uyduramadığı için ve programı tam olarak kavrayamadıkları için uygulamadan kaldırılmıştır. 1995-1996 Öğretim yılından itibaren de kademeli olarak sınıf geçme sistemi yeniden uygulanmaya başlamıştır. Yine bu dönemde uygulamada sorunlar yaşanan fakat yasada yer alan “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Eğitim Uygulaması” kararı alınmıştır (Gözütok, 2003, s. 19).

2002 yılında program geliştirme çalışmalarında derslerde kısmi değişiklikler yapılarak 2004 yılında program geliştirme alanında özellikle ilköğretimde yeni bir program geliştirilerek dokuz pilot bölgede denenmiş 2005-2006 öğretim yılında tüm yurttan uygulamaya geçilmiştir.

Mesleki Eğitim Sistemi Güçlendirme projesi kapsamında geliştirilen “Modüler Programlarda” Mesleki ve Teknik ortaöğretimde 2005-2006 yılında pilot okullarda denenmiş, 2006-2007 öğretim yılından itibaren de tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır.

Modüler program anlayışı, öğrenci merkezli, öğrenciyi daha aktif olma ve kendi hızına göre öğrenme olanağı sağlayan, alan ve dal programları arasında esnek geçişlere imkan veren, örgün eğitimle birlikte yaygın eğitimde ve yaşam boyu eğitimde de etkili olarak

kullanılabilme esnekliğine sahiptir (Milli Eğitim Bakanlığı'ndan aktaran Tuncel 2012, s. 31).

Türkiye'de Eğitim programı geliştirme çalışmaları Avrupa ve Amerika'daki ülkelerde olduğu gibi birçok deneme aşamalarından geçerek günümüzdeki seviyesine ulaşmıştır. Bu programların sürekli değişen ve gelişen çağdaş eğitim anlayışları doğrultusunda bugüne değin uygulanan öğretim etkinliklerine katkı sağlayarak köklü değişimle oluşturacak yapıya sahiptir. 2000 lerden sonra programlar yapılandırmacılık öğrenme kuramına göre geliştirilmiştir. Bu eğitim akımı, İlerlemeciliğin bir devamı olup son gelişen akımlardan biridir (Demirel, 2004, s. 27).

2.3. Mesleki-Teknik Eğitim ve MEGEP

2.3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tanımı

Mesleki ve teknik eğitim bireye bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeteneği kazandırmak, bireyi bütün kişisel yönleriyle (zihinsel, duygusal ve sosyal) dengeli bir biçimde gelişmesini sağlama süreci olarak tanımlanabilir (Alkan, Doğan, Sezgin,1998, s. 3).

Başka bir deyişle, bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitimidir.

Birçok eğitimci için genel eğitim herhangi bir mesleki alana bağlı olmadan başarılı bir yaşam sağlamak için bireyin genel olarak geliştirilme sürecidir. Mesleki ve teknik eğitim ise belirli bir meslek alanı ile ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazandırılması esastır. Diğer bir deyişle; mesleki ve teknik eğitim, üretimi amaç edinir. Genel eğitim ise tüketimci niteliktedir (Alkan vd,1998, s. 13).

2.3.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi

Mesleki ve teknik eğitimin gelişimi Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki bölümde inceleyecek olursak, bu iki dönem birbirini tamamlayıcı nitelikte olup birlikte çağdaş Türk Mesleki Teknik Eğitim Sisteminin yapısını oluşturmaktadır.

Bugünkü mesleki ve teknik eğitim insanın binlerce yıllık çalışma ve deneyimlerinin doğal sonucudur. İş insanın temel gereksinimlerini karşılamada araç olduğundan çalışmayı öğrenme onun doğuşundan beri üzerinde durduğu olgudur. Eğitim ve iş ilişkisi ilkel çağlardan beri süregelmekle beraber bu ilişki değişik biçimlerde oluşmuş ve çeşitli aşamalardan geçerek sürekli gelişme göstermiştir. Sonuçta mesleki ve teknik eğitim, kuram ve uygulama yönünden geniş ve kapsamlı bir anlam kazanmıştır (Alkan, vd. 1998, s. 20).

İmparatorluk döneminde ordularının modern savaş tekniklerine göre eğitilmelerini sağlamak amacıyla ilk mesleki teknik eğitim kurumları ordu bünyesinde kurulmaya başlanmıştır. Bir yandan ordunun subay mühendis ve hekim gereksinimi için yüksekokullar açılırken, diğer taraftan savaş araç ve gereçlerinin üretim ve bakımını yapabilecek teknik personeli yetiştirmek için sanat okulları kurulmuştur (Alkan vd., 2001, s. 33).

Tanzimat döneminde toplumsal yapıda meydana gelen gelişme ve değişimlerin sonucu olarak endüstrileşme gereksinimi duyulmuş ve sınırlı sayıda meslek okulları açılmaya başlanmıştır. 1847’de “Ziraat Mektebi”, 1857’de “Orman Mektebi”, 1868’de “Sanayi Mektebi” açılmıştır. Daha sonraki Yıllarda da erkek teknik, kız teknik ve ticaret alanlarında bazı okulların açıldığı görülmektedir. Ancak bu okullar gerek sayı gerekse nitelik açısından yetersiz kalmıştır. Osmanlı imparatorluğu döneminde mesleki ve teknik eğitim kurumları yöresel ihtiyaçlara göre kurulmuştur. Doğal olarak bu dönemde mesleki ve teknik eğitim kurumları mevcut iş hayatı ile iç-içe yaşayarak işyerleri ile bütünleşmişlerdir (Kazu, 2012, s. 300).

Fakat değişen ihtiyaçlara göre sistemin kendisini sürekli yenilemek ve geliştirmek zorunda olduğu gerçeği kaçınılmazdır.

Değişen toplumsal koşullar nedeni ile aile içinde yapılan meslek eğitimi, yerini çıraklık sistemine bırakmıştır. Çıraklık sisteminin gelişmesiyle eğitim ve iş, aile dışında bir kuruluş tarafından yürütülmüştür. Endüstride meydana gelen değişiklikler meslekleri çoğaltmış teknisyen ve yarı vasıflı işçi ihtiyaçlarını arttırmıştır. Bunun sonucu olarak, çıraklık sisteminin dışında çeşitli mesleki eğitim sistemlerinin geliştirilmesine gidilmiştir. Böylece meslek eğitimi, örgütlenmiş bir okul programı olarak, eğitim sistemine girmiş ve birçok aşamalardan sonra bugünkü şeklini almıştır (Doğa’dan aktaran Demir ve Şen, 2009, s. 39-591).

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim 19. yüzyıla kadar “çıraklık” eğitimi olarak yürütülmüştür. Cumhuriyet’ten önce meslek öğretimi amacıyla “ıslahane” adı altında çeşitli sanat okulları kurulmuşsa da, mesleki ve teknik eğitimin devletin eğitim politikası arasında yer almadığı görülmüştür. Mesleki eğitim genel eğitimin dışında yerel gruplar tarafından kurulmuş ve yönlendirilmiştir. Belediyeler ve valiler yerel düzeyde ihtiyaçlara göre düzenlemeler yapmışlardır. Parasal kaynaklar da yerel düzeyde düzenlenmiş, esnaf derneklerinin girişimleri ile karşılanmıştır. Eğitim programları, öğretmenler, okulların sosyal ve fiziki durumları için ortak standartlar oluşturulmamıştır.

Cumhuriyet döneminde, 1920’li ve 1930’lu yıllar mesleki ve teknik eğitimin, bir devlet politikasına bağlanması, tüm eğitim sistemi içerisinde örgütlenmesi, temel kavram ve ilkelerin oluşturulması çabaları ile geçmiştir (Özgüven aktaran Demir ve Şen, 2009).

Atatürk mesleki ve teknik eğitimin kurulması ve yaygınlaştırılması için özel ilgi göstermiş ve gerekli önlemleri almaları için ilgilileri uyarmıştır.

Atatürk, 1923 – 1925 yılları arasında o güne kadar çok az yönetici ve eğiticinin dikkatini çeken ve eğitim sistemi içinde düşünülmeyen meslek okullarına özel ziyaretler yaparak mesleki eğitimin önemini vurgulamıştır. 13 Şubat 1923 yılında Mithat Paşa Endüstri Meslek Lisesi’ne ilk ziyaretinde daha çok öğrencinin yetiştirilmesi gerektiğini belirtmiş ve okulun hatıra defterine şunları yazmıştır: “Varmak zorunda olduğumuz düzeye, bugünkü kadar, uzak kalışımızın mühim sebeplerinden biri sanata ve sanatkârlığa gerekli derecede önem verilmemiş olmasıdır” (Doğan, aktaran Demir ve Şen, 2009).

Mesleki ve teknik eğitime verilen önem, ulaşmayı hedeflediğimiz uygarlık seviyesine erişebilmemiz için önemli bir geçiş kapısıdır. Bu bağlamda, eğitimin temel politikasını ve esaslarını belirli bir sisteme oturtmak maksadıyla dönemin ünlü eğitimcileri, yabancı uzmanlar yurda davet edilmiştir. Söz konusu uzmanlar düşünce ve görüşlerini rapor halinde sunmuşlardır,

Dewey ekonomik ve ticari yaşam için gerekli yeteneklerin eğitimle geliştirilmesini vurgulayarak ilkokuldan sonra iş hayatına girecekler için orta dereceli meslek okulları açılmasını; Milli Eğitim Bakanlığının mesleki ve teknik eğitimle ilgili görevlerini yapabilmesi için merkez örgütünde gerekli düzenlemelerin yapılmasını önermiştir.

Künhe, yeni Cumhuriyetin gelişmesi ile teknik insan gücü arası ilişkinin önemini vurgulamış bunun için gerekli kurumların kurulmasını önermiştir.

Bu yabancı uzmanların önerileri yanında ülkede eğitimin yeniden düzenlenmesinde Türk bilim adamların da önemli etkileri olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, Ziya Gökalp, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İsmail Hakkı Tonguç ve Rüştü Uzel diğerleri arasında ilk akla gelen isimlerdir (Doğan, vd, 1998, s. 40).

Yerli ve yabancı uzmanların incelemeleri ve önerileri Milli Eğitim Bakanlığınca değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucuna göre mesleki ve teknik eğitim kurumları yeni bir yapıya kavuşturulmaya çalışılmıştır. Bakanlık merkez örgütünde önce ilköğretim dairesi(1926), daha sonra Yüksek Öğretim Dairesi'nin ismi “Yüksek ve Mesleki Öğretim Genel Müdürlüğü” olarak değiştirilmek suretiyle (1927) mesleki ve teknik eğitimle görevlendirilmişlerdir.

Aynı yıl (1927 1502 sayılı yasa ile teknik okulların program, araç gereç, öğretmen yetiştirme ve istihdam sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir.

Daha sonra (1935) köy enstitülerinde ortaokul mezunlarının devam edebileceği özel bölümler açılmıştır. Ticaret okulları dört yıla çıkarılmış ve ayrıca akşam ticaret okulları açılmıştır.

Okulların ve hizmetlerin gelişmesi sonucu 1933 yılında 2287 sayılı yasayla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1931 yılında ise 1867 sayılı yasa ile iller dokuz bölgeye ayrılarak bölge sanat okulları oluşturulmuştur.

Gelişen hizmetlerin genel müdürlük düzeyince etkili biçimde karşılanamaması sonucu 1941 yılında Bakanlık Merkez Örgütü Kanunu 4113 sayılı yasayla değiştirilerek Mesleki ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı kurulmuştur.

Bugüne değin geliştirilen ve kendine özgü nitelikleri olan başlıca üretim sistemlerinin:1) Aile, 2) El Sanatları,3) Lonca, 4) Ev işletmeleri, 5) Fabrika, 6) Otomasyon ve 7) Saybernasyon Olarak sınıflandırıldığı anlaşılmaktadır.

Mesleki teknik eğitimi etkileyen en belirgin gelişme endüstriyel devrimdir. Bu olguyla sosyal ve ekonomik kurumlar işlevsel değişime uğramış; yaşam ve çalışma koşulları ile iş ve istihdam yapısı değişmiştir. Bu durum mesleki teknik eğitimin ileri düzeyde örgütlenmesini ve daha kapsamlı bir hizmet haline dönüştürülmesini zorunlu kılmıştır.

Çağdaş eğitim kavramı bir çok aşamalardan geçerek bugünkü niteliğe kavuşmuştur. İş'in insanın eğitiminde eğitsel bir etkenlik niteliği kazanması uzun yıllar sürekli çabalar sonucu gerçekleşebilmiştir. Rousseau tarafından ortaya atılan mesleki teknik eğitim kavramı, diğer

öncü eğitimciler tarafından geliştirilmiş ve çağdaş meslek eğitiminin kurumsal temeli oluşturulmuştur. İş'in bireysel ve toplumsal yaşamdaki eğitsel değeri anlaşıncı iş-eğitim bileşimini temsil eden birçok yeni okul programı geliştirilerek mesleki teknik eğitim, eğitimin bütünü içindeki yerini almaya başlamıştır. Bu konuda uzun çalışmalar ve deneyimler sonucu toplumdaki ilgili kuruların ortak sorumluluğuna dayalı, işlevsel “iş-eğitim” bütünlüğünü esas alan temel bir model benimsenmeye başlanmıştır (Doğan, vd, s. 43).

2.3.3. Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)

MEGEP; Türkiye’deki mesleki eğitimi geliştirmek, daha kaliteli bir eğitim verebilmek ve ekonominin tüm sektörlerinin istihdam imkanlarını artırabilmek için Avrupa Birliği ve Türkiye’nin ortak yürüttüğü bir projedir.

2000 yılında Türkiye Cumhuriyeti ve AB. Arasında imzalanarak 30 Eylül 2002 tarihinde çalışmalara başlamıştır (Yöyen, 2008, s. 23).

Projenin ana hedefi, ülke ekonomisinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan ve yüksek performanslı ara kademe teknik eleman yetiştirebilen, teknolojik gelişmelere ve üretimine ayak uydurabilen, mesleki ve teknik eğitim sistemini güçlendirilerek etkili bir şekilde uygulanmasını desteklemektedir (MEB. MEGEP, 2006, s. 4).

Projenin faaliyetleri;

- Meslek standartlarının hazırlanması,
- Ulusal yeterlilik sistemi (MYK) oluşturulması,
- Öğretim programlarının modüler esasa göre hazırlanması,
- Eğitim standartlarının belirlenmesi,
- Öğretim materyallerinin (modüller) hazırlanması şeklinde sıralanabilir.

Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi(MEGEP) ile;

- Meslek standartlarını sürekli gözden geçirmek,
- Modüler programlar hazırlamak,
- Ulusal yeterlik sistemini kurmak,
- Yaşam boyu öğrenme politikası oluşturmak,
- Kalite güvence sistemini geliştirmek amaçlanmaktadır(EARGED,2010,s.5).

İşte Bu amaç doğrultusunda Mesleki ve Teknik Öğretim, modüler öğretim ilkeleri esas alınarak esnek, AB. Ülkeleri ile akreditasyona uyumlu, çağdaş bir yapıya kavuşacaktır.

MEGEP ile;

- Öğrenmeyi öğreten,
- Öğrenciyi aktif kılan,
- Kalıcı öğrenmeyi sağlayan,
- Bireysel ilerlemeyi sağlayan,

Modüler öğretim yöntemi benimsenerek modüller hazırlanmaktadır.

Geniş tabanlı eğitim ile ilk yıllarda bilimsel ve temel bilgiler veren son yıllarda mesleki bilgilerle uzmanlık alanlarına yönelten, meslekler arasında yatay ve dikey geçişlere imkan sağlayan geniş tabanlı bir yapı ile derslerin yıllara göre sınıflandırılması, dallar arasında geçişler, diploma programından sertifika programına geçişler, sertifika programından diploma programına geçişler, iş hayatından programlara geçişler mümkün olmaktadır.

Hazırlanan programlar ile yatay ve dikey geçişlere elverişli yapı planlanmıştır. Alan ve dal eğitimi esas alınmıştır. Öğrenci, eğitim süresinin sonunda alanda diploma, seçmiş olduğu dalda dört seviye sertifika alacaktır. Herhangi bir nedenle sistemden ayrılan öğrenci, yeterliliklerine karşılık gelen ikinci veya üçüncü seviye sertifika alabilecektir.

Tüm mesleki ve teknik eğitim kurumlarında modüler sertifika programlarının uygulanması, her yaşta ve düzeyde bireye yönelik yaşam boyu öğrenme esas alınmıştır (EARGED, 2010, s. 6).

MEGEP kapsamında ;öğretim programı ve öğretim materyalleri;

Projeler, Koordinasyon Merkezi Başkanlığı Koordinesi ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ve EARGED temsilcilerinden oluşan Ulusal Öğretim Programları Geliştirme Grubu, okullarda görevli program koordinatörü ve değişim önderi öğretmenler ile alan öğretmenleri tarafından geliştirilmiştir (EARGED, 2010, s. 7).

Çalışmalar, yerli ve yabancı uzmanlar Milli Eğitim Bakanlığı uzmanları, sektör temsilcileri, üniversitelerden alan uzmanları ve meslek elemanları ile işbirliği içinde yürütülmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığı MEĞEP çerçevesinde mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında okutulan meslek derslerinin programlarını modüler esasa göre yeniden yapılandırmış ve yeni programlar bu okullarımızda uygulanmaya başlanmıştır (EARGED, 2010, s. 7).

2.4. Yaygın Eğitim Hakkında Genel Bilgiler

2.4.1. Yaygın Eğitimin Tanımı

Yaygın eğitim kavramı olarak farklı isimlerle ifade edilmektedir. Bunlar yetişkin eğitimi, Halk Eğitimi, sosyal eğitim, okul dışı eğitim gibi adlarla örneklendirilebilir. Bu açıklamalara bakılacak olursa yaygın eğitim kapsamlı olarak; Örgün eğitim sistemine hiç başlamamış ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde yer alan veya bu kademedan ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü ifade eder (<http://mevzuat.meb.gov.tr>).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), yaygın eğitimin Yetişkin Eğitimi ağırlıklı olduğunu ifade eden şöyle bir tanımlama yapmaktadır.

Yetişkin eğitimi, zorunlu öğrenim çağının dışına çıkmış ve asıl uğraşısı artık okula gitmek olmayan kimselerin, hayatlarının herhangi bir aşamasında duyacakları öğrenme ihtiyacını veya ilgiyi tatmin etmek üzere özellikle düzenlenen faaliyetleri ya da programları kapsar. Bu faaliyetlerin ve programların içine, mesleki eğitim dışındaki eğitim, meslek eğitimi, genel eğitim, biçimsel nitelik taşıyan ve taşımayan öğrenme türleri girdiği gibi ortak sosyal amaçlara yönelik eğitim de girer (Lowe, 1985, s. 23).

Yaygın eğitim, hem kalkınma açısından çok önemli olan bilgi becerilere sahip insan gücünün kalkınma uzmanlarının diliyle stratejik insan gücünün yetiştirilmesi, hem de istihdam edilemeyen veya yanlış istihdam edilen eğitilmiş veya eğitilmemiş yetişkinlerin kalkınma gereklerine uygun olarak yetiştirilmesi açısından örgün eğitim kadar, hatta çağımızda örgün eğitimden de büyük bir öneme sahiptir (Kaya, 1985, s. 1).

Halk eğitimi, temelde, bireylere örgün eğitimle verilemeyen veya örgün eğitim sonrasında bilim ve teknolojiye gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni bilgi ve becerileri kazandırmaya dayanır. Ulusal bütünlüğün korunması ve bilimsel, demokratik, özgür düşünme gücünün bir toplumda yerleşmesi, yetişkinlere verilecek yaşam boyu eğitimle olanaklıdır. Bu bağlamda halk eğitimi, toplumun kalkınmasında ve demokratik değerlerin kazandırılmasında önemli role sahiptir (Celep, 1995, s. 21).

2.4.2. Yaygın Eğitimin Amaç ve Görevleri

Yaygın eğitim faaliyetleri, Anayasa, Türk millî eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri ile Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun ve bir bütünlük içinde yerine getirilmesi için planlı kalkınma hedefleri kapsamında toplumun özellikleri ve ihtiyaçlarına göre;

- a) Bireylerin millî bütünleşme ve bireysel gelişimini güçlendirici, yurttaşlık hak ve ödevlerini bilinçli olarak yapmalarını sağlayıcı, demokrasi kültürünü, düşünce, kişilik ve yeteneklerini geliştirici biçimde eğitim çalışmaları yapmak,
- b) Bilmeyenlere okuma-yazma öğretmek, bilenlere eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak,
- c) Türkçenin doğru, güzel, etkili ve kurallarına uygun olarak öğretilmesi, kullanılması ve yaygınlaştırılması yönünde yurt içi ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yurt dışı için öğretim programları hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak,
- ç) Millî kültür değerlerinin korunmasına, dünya kültürüne açık olarak geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak,
- d) Yöresel özellik ve ihtiyaçlara göre eğitim, öğretim, üretim, istihdam ve pazarlamaya yönelik çalışmalar ile nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde meslekî ve teknik içerikli eğitim çalışmaları yaptırmak,
- e) Göç edenlerin yeni ortamlarına uyum sağlamalarına yönelik eğitim çalışmaları yaptırmak,
- f) Sağlık kuruluşları ve alan uzmanları ile iş birliği yapılarak halk sağlığının korunması, aile planlaması, sağlıklı beslenme ve barınma, iyi bir üretici ve bilinçli bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı çalışmalar yaptırmak,
- g) Hayat boyu öğrenme anlayışıyla bireylerin; bilimsel, girişimci, teknolojik, iktisadi, sosyal, kültürel gelişmelerini ve serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, yeteneklerini geliştirme imkânını sağlamak,
- ğ) Özel eğitim gerektiren bireylere, gelişim özelliklerine göre, bireysel yeterlilikleri doğrultusunda okuma-yazma öğretmek, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak,
- h) Aile eğitimi programları ile Türk aile yapısını güçlendirerek toplumsal yapının korunmasını sağlamak ve bu amaçla sürekli eğitim imkânları hazırlamak,
- ı) Toplumda sevgi, hoşgörü, diyalog, iş birliği, farklılıklara saygı, yardımlaşma ve birikimleri paylaşma kültürünün gelişmesini sağlamak,

- i) Yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik hayata etkin olarak katılımları için eğitim çalışmaları yapmak

amacıyla düzenlenir.

Yaygın eğitim, her toplum için başvurulmuş, ihtiyaç duyulan, önemli bir eğitim sistemidir. İnsanlar, çeşitli sebeplerle istenilen seviyede örgün eğitimden geçirilmemektedir. Oysa eğitim hayat boyunca devam eden ve toplumun bütün fertlerine yetenekli ölçüsünde verilmesi gereken bir faaliyettir (<http://mevzuat.meb.gov.tr>).

2.4.3. Yaygın Eğitim Merkezlerinin Kuruluş ve görevleri

2.4.3.1. Kuruluş

Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Merkezi Mevzuatı Madde 6 da belirtildiği üzere;

- (1) Yönetmelik kapsamındaki eğitim faaliyetlerini yürütmek üzere il ve ilçelerde merkezler kurulur.
- (2) İhtiyaç ve şartlar doğrultusunda belde, köy ve mahallelerde merkezlere bağlı olarak kurs yerleri oluşturulur.

2.4.3.2. Merkezlerin Görevleri

Madde 7– (1) Merkezlerde yaygın eğitimin amaç ve ilkeleri doğrultusunda aşağıdaki görevler yürütülür:

- a) Millî kültür, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum, yurttaşlık eğitimi, aile eğitimi, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler ile benzeri konuları içeren eğitim çalışmaları yapmak.
- b) Bilmeyenlere okuma-yazma öğretimi, bilenlere eksik eğitimlerinin tamamlanması için destek sağlayıcı sürekli eğitim vermek, şartlar ve ihtiyaçlara göre ilgili eğitim kurumları ile iş birliği yapılarak programlar hazırlamak ve uygulamak.
- c) Meslek öncesi eğitim ve yeni bir meslek edinme, çok yönlü iş eğitimi, endüstri içinde eğitim ve hayat boyu öğrenme konularını kapsayan yaygın eğitim veya kısa süreli ve kademeli mesleki ve teknik eğitim programları uygulamak; yerel düzeyde iş gücü

piyasası ile ilgili araştırmalar yaparak istihdama yönelik meslek alanlarında kurslar düzenlemek ve nitelikli insan gücü yetiştirilmesine katkı sağlamak.

- ç) Eğitim ihtiyacı olan alanlarda okuma-yazma, sosyal ve kültürel, mesleki ve teknik kurslar ile sosyal etkinlikler çerçevesinde toplantı, gezi, kampanya, kurs, seminer, konferans, yarışma, açık oturum, sergi, panel, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenlemek; gerekli şartların oluşturulması kaydıyla yöresel, ulusal ve uluslar arası düzeyde etkinlikler gerçekleştirmek; ihtiyaç duyulan kulüpleri oluşturarak çalıştırmak.
- d) İmkânlar ölçüsünde kitaplıklar oluşturmak, belli aralıklarla yayınlar yapmak, çevrenin tarihî ve kültürel değerlerini derlemek ve yayın yoluyla tanıtmak.
- e) Millî bayramlar, mahallî kurtuluş günleri, belirli gün ve haftalar, çevreye ait gelenek ve görenekler ile millî kültür değerlerinin tanıtılması, korunup yaşatılması yönünde çalışmalar yapmak.
- f) Etkinliklerle ilgili hazırlanmış yazılı, görsel ve işitsel araçlardan belli bir program çerçevesinde kursiyerlerin yararlanmasını sağlayıcı çalışmalar yapmak.
- g) Hayat boyu öğrenmeyi destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı oluşturmak, e-öğrenme uygulamalarında erişime açık bilgi kaynaklarının artırılmasını sağlamak.
- ğ) Bakanlığa bağlı olmayan kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak özel eğitim gerektiren bireyler, koruma altındaki bireyler, sokakta çalışan veya yaşayan çocuklar, değişik sektörlerde çalışan çocuklar, tedavi altındaki madde bağımlıları, tutuklu ve hükümlüler, rehabilitasyon merkezleri ile hastanede yatan kişilere kurs ve etkinlikler düzenlemek.
- h) Emekliliğe uyum ve yaşlılara yönelik etkinlikler gerçekleştirmek.
- ı) Aileyi geliştirmeye yönelik olarak çocuk psikolojisi, bakımı, gelişimi; ergenlik ve gençlik psikolojisi; ev yönetimi, aile iletişimi ve benzeri konularda eğitim etkinlikleri düzenlemek; anne-babalara çocuk eğitimiyle ilgili uygulamalı kurslar düzenlemek ve bu kursiyer çocuklarının yararlanabileceği çocuk bakım ve oyun odaları oluşturmak.
- i) Uzaktan eğitimle ilgili her türlü gelişmeyi takip ederek, bu tür eğitim faaliyetlerinden yararlanmak için gerekli önlemleri almak. (Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği Tebliğler Dergisi Haziran 2010/2633).

2.4.4. Yaygın Eğitimin İlkeleri

Madde 6 – (1) Yaygın eğitimin ilkeleri şunlardır.

- a) Herkese açıklık: Herkesin yararlanabileceği biçimde götürülür.

- b) İhtiyaca uygunluk: Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara uygun olarak götürülür
- c) Süreklilik: Bireylerin hayat boyu yararlanabilecekleri biçimde düzenlenir.
- ç) Geçerlilik: Her derece ve türdeki program ve uygulamalar bilimsel araştırmalara dayalı olarak sürekli bir biçimde geliştirilir ve yenilenir.
- d) Planlılık: Kalkınma amaçlarına uygun olarak ve üretim-eğitim-insan gücü- istihdam ilişkileri dikkate alınarak üretken yaygın eğitime ağırlık verilecek biçimde planlanır.
- e) Yenilik ve gelişmeye açıklık: Programlar, öğrenme-öğretme yöntemleriyle ders araç gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslara, yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.
- f) Gönüllülük: : Çalışmalarda birey ve toplumun isteyerek katılmaları esas alınır.
- g) Her yerde eğitim: Amaçlar düzenli ve programlı olarak, yalnız kamu kurumları ve özel kurumlarda değil aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilir.
- ğ) Bilimsellik ve bütünlük: Örgün eğitim ile birbirini tamamlayacak ve destekleyecek, gerektiğinde aynı nitelikleri kazandırılabilen biçimde birbirlerinin her türlü imkanlarından yararlanabilecek bir bütünlük içerisinde düzenlenir.
- h) İş birliği ve eş güdüm: Aynı alanda hizmet yürüten çeşitli kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar arasında, koordinasyon ve işbirliği oluşturularak etkililik ve verimlilik sağlanır (MEB,2018).

2.4.5. Yaygın Eğitimin Özellikleri

Yaygın eğitim; okuma-yazma öğretiminden tutunda, mesleki, beceri ve hizmet içi eğitime kadar çok geniş bir alanı içinde barındıran eğitim sürecidir. Yetişkin eğitimi bireyleri milli ve insani değerlerle donatacak, onların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerine destek verecek, sağlıklı bir hayat sürmelerine yardımcı olacak kapsamlı ve çok yönlüdür.

Yaygın eğitim sisteminin başlıca özellikleri şu maddeler altında toplanabilir:

1. Yaygın eğitim hiyerarşik değildir. Doğan ihtiyaca göre düzenlenir.
2. Zamanla ve yaşla sınırlı değildir.
3. Eğitimin süresi zaman birimi yerine, eğitim standardına erişmek isteyen kişinin yeteneğine bağlıdır.
4. Yerle sınırlı değildir, gezicidir, her yerde yapılabilir.

5. Programlar süre ve içerik olarak değişkendir.
6. Eğitim görevlileri mesleki niteliktedir.
7. Metodları değişkendir.
8. Eğitimde klasik öğretmen-öğrenci ilişkisi yoktur.
9. Genel eğitimin bir parçasıdır.
10. Yetişkin eğitiminde devletin tekeli yoktur.
11. Sürekli eğitimin yollarından biridir.
12. Toplumun bütün üyelerini içine alır.
13. Düzenli örgün eğitim sisteminin dışındaki bütün eğitici faaliyetleri de düzenler.
14. Maliyet her kurs için farklıdır.
15. Programda merkeziyetçilik yoktur.
16. Yaygın eğitimde ilke öğrenmektir.
17. Yaygın eğitim gönüllülük esasına dayanır (Kurt, 2000, s. 17-18).

Kurt 2003 e göre yetişkin eğitiminin özelliği ya da özellikleri “yetişkinlerin özellikleri” ve yetişkin eğitimi amaçları doğrultusunda açıklanabilir. Yapılan araştırmaların bulguları yetişkinlerin psikolojik bakımdan farklılaşma durumunun gittikçe daha belirgin hale geldiğini ortaya koymaktadır. Gelişimin bir özelliği olarak da zamanımızda da bilinmektedir ki yeteneklerdeki farklar ergenlikten genç yetişkinliğe oradan da orta yaşlar ve ileri yaşlara doğru artmaktadır (Lowe'den aktaran Kurt, 2000).

Ayrıca birbirini izleyen bu değişime aşamalarında uyarı ve güdülenme bakımından değişen dengeler bulunduğu da bir özellik olarak dikkatlerden uzak tutulamaz (Simpson, 1974 aktaran kurt 2000) Yetişkin eğitiminin bir başka özelliğini de şu şekilde açıklar:

Artık yetişkin eğitiminde broşür ve programı tanıtıcı kâğıtlarla yetişkinlere eğitim veren kurs sayısı giderek artmaktadır (Kurt 2000,s 65)

2.4.6. Yaygın Eğitimin Gereği

Ülkemizde maalesef ki yetişkin nüfusun bir kısmı okuma yazma dahi bilmemektedir. Okuma çağı dışında kalan bu grup yanında halkın bir kısmı da belli bir mesleki ve teknik öğretimden faydalanmamıştır. Bunlar, değişen ve gelişen hayat şartlarına kolayca uyum sağlayabilecek bir eğitim sistemine ihtiyaç duymaktadırlar. İnsanlara yaşam sürecinde gerekli bütün bilgi, beceri, tutum ve davranışları sadece okullar aracılığıyla yapılan eğitim

öğretim ile kazandırılması mümkün değildir. Toplumda yaşayan bireylere hayatları boyunca gerekli bilgi ve becerilerin iş içinde, ihtiyaç duyuldukça, sürekli olarak verilmesi daha etkili ve verimli olacaktır. Hayatta gerekli bütün sanat ve mesleklerin ayrı birer okulu yoktur ve bunlar için mutlaka okul açmak gerekmez. Ancak, bütün bu alanlarda çalışacak bireylere ve bunların yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Gerekli teknolojik gelişmeleri takip edemeyen ve gelişen toplumsal yapıya ayak uydurması beklenen bireylere temel eğitim dışında meslek eğitimi de verilmesi zorunlu hale gelmiştir. Toplumun ülke yararına doğru düşünme ve karar verme, iyiyi güzeli bulma ve ayırma yeteneklerini beslemek ve geliştirmek zorunluluğu bulunmaktadır. Toplumun tüm kesimleri güzel sanatlardan, spor etkinliklerinden ve eğitsel eğlencelerden gereği gibi yararlanamamaktadır. Bu çerçevede bakıldığında yaygın eğitim zorunlu ve gereklidir (MEB, 2018).

2.4.7. Yaygın Eğitimde Gereksinimler

2.4.7.1. Toplumsal Gereksinimler

Devletin temel görevlerinden biri vatandaşların eğitsel gereksinimlerini karşılamaktır. Teknolojik gelişmeler, araştırmalar ve uluslararası ilişkiler sonucu yeni bilgiler üretilmekte ve yetişkinler için bilgilerini yenileme, değişen teknolojiyi kullanma, sağlık, aile planlanması, özürllülerin eğitimi, yaşlıların eğitimi, çevre koruma, AIDS, trafik enerji tasarrufu, toplumsal sorunların çözümüne katılım, yerel kaynakları değerlendirme ve gelir getirici yeni becerilerin kazanılması gibi konularda öğrenim gereksinimleri ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, toplumun sağlıklı bir gelişim göstermesi için devletin bu tür eğitsel gereksinimleri de karşılaması gerekir.

2.4.7.2. Bireysel Gereksinimler

Bireyin kendini gerçekleştirilmesi ve ulaşabileceği en üst düzeye çıkabilmesi için yaşam boyu öğrenmeye gereksinimi vardır. Örgün eğitimden yarananma düzeyi ne olursa olsun, insanlar yaşamalarının herhangi bir anında, boş zamanlarını değerlendirmek, yeni arkadaşlar edinmek, iş bulmak, işinde ilerlemek, daha iyi bir işe girmek ya da yeni bir

şeyler öğrenmek istemektedirler. Yeni bir şeyler öğrenme gereksinimi duyan yetişkinin bu konuda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yanında öğrenim etkinliğinin örgün değil yetişkin eğitimi ortamında gerçekleşmesine gereksinimi vardır (Türkoğlu ve Uça, 2011, 48-62).

2.4.8. Yaygın Eğitimi Zorunlu Kılan Nedenler

Yaygın eğitimi zorunlu kılan nedenler dört ana başlıkta toplanabilir.

2.4.8.1. Ekonomik Nedenler

Bir toplumun kalkınması ekonomik gelişmeyle doğru orantılıdır. Halk eğitimini gerektiren bazı nedenler şunlardır:

- a. İhtiyaç duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirmek.
- b. Doğal kaynaklardan daha iyi yararlanabilmek ve kontrol altına alabilmek için ihtiyaç duyulan bilgi ve beceriyi kazandırmak.
- c. Teknolojik gelişmeler ışığında bilgi ve beceriler kazandırmak.
- d. Tutumluluk davranışı kazandırmak (Celep, 1993, s.17).

2.4.8.2 Sosyal Nedenler

Çevre koşullarının ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel değişimi sonucunda bireye, ortaya çıkan sorunların ve gereksinimlerin değişime bağlı olarak yaşamının herhangi bir döneminde yeni bir bilgi, beceri ve duygu kazanabilmelidir. Bu öğrenme farklı ortamlarda yaşam boyu devam etmektedir. Farklı ortamdan kasıt, okul ortamının dışıdır. Çünkü: 7-12 yaş grubu çocuğunun ilköğretime devam etmesi, yalnız o yaşın gereksinimini, olan bilgi ve becerinin karşılanmasına yöneliktir. Birey geliştikçe toplum değiştikçe, yeni gereksinimler ortaya çıkmaktadır. İşte bireyin ortaya çıkan gereksinimlerini karşılamak için Yaygın Eğitime gereklilik vardır. Geçmiş bilgi ve deneyimlerin gelecekte kullanılması ileriye gitmeyi önler.

Bilim ve teknolojinin gelişimine bağlı olarak, toplumlarda değişmektedir. Geri kalmış ülkelerde en büyük sıkıntı, bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin sisteme aktarılmamasından ileri gelmektedir. Eğitim, eski olanak ve yöntemlerle devam ettiği sürece, toplumun

gelişmesi o ölçüde yavaş olmaktadır. Kaldı ki günümüzde, bilim ve teknolojideki gelişmelerin o kadar hızlı olması nedeniyle, gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerinin bile buna uygun bir gelişme göstermesi mümkün olmamaktadır.

Bilimde öylesine bir gelişme olmaktadır ki ilköğretime başlayan bir bireyin yüksek öğretimi tamamlayana kadar geçen zaman içerisinde bir yığın bilgi üretmekte, bunun sonucunda da yüksek öğretimden mezun olan bireyin bu bilgilerden yoksun kaldığını belirtmektedir. Bireyin yaşamında önemli bir yer tutan örgün eğitimin bilim ve teknolojide meydana gelen gelişmeler karşısında yetersiz kalmasından dolayıdır ki, yaygın eğitim yoluyla bu yeni bilgilerin kazandırılması bir zorunluluk haline gelmiştir.

2.4.8.3. Kültürel Nedenler

- Okuma- yazma öğretmek.
- Kişilerin kültürel ve sanatsal yeteneklerini geliştirmek, milli kültürü tanıtıcı, koruyucu, geliştirici ve besleyici eğitim yapmak.
- Tarihi ve turistik eserleri, doğal güzellikleri koruyucu, aile ve yurt ekonomisine katkıda bulunacak nitelikte turizm sektörünü desteklemek.
- Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak.
- İktisadi gücün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek (Başaran, 1994, s. 103).

2.4.8.4. Siyasal Nedenler

Demokrasinin dolaysız işlemesi ve katılımın geniş tutulması yönünde kişileri hak ve sorumluluklarına sahip çıkmaya götürecek bir bilincin oluşması için yaygın eğitim gereklidir (Yıldırım, 1996, s. 12-14).

2.4.9. Yaygın Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri

2.4.9.1. Yöntemler

Yöntem, öğrenme ünitesinin amaçlarını gerçekleştirmeye dayalı olarak kullanılacak içeriği, teknikleri, araç-gereç ve kaynakları ilişkili biçimde hizmete sunan bir öğrenme yoludur.

Öğretim yöntemi; bir eğitim programında, öğrenciler belirlenen eğitim hedeflerine ulaştırmak için izlenecek yoldur.

Eğitim ve öğretim etkinliklerinde hedeflenen davranışların öğrencilere kazandırılması için kullanılan bazı yöntemler şunlardır (Celep,1995, s. 55-56).

2.4.9.1.1. Sunuş Yoluyla Öğretme

Öğrencilerin neler öğreneceğine karar veren, kavramları, genellemeleri ve bunları açıklayan, örnekleri öğrencilere aktaran öğretmedir.

2.4.9.1.2. Buluş Yoluyla Öğretme

Belirli bir sorunla ilgili verileri toplayıp, analiz ederek soyutlamalara ulaşmayı sağlayan, öğrencinin kendi etkinliğine dayalı, onu güdüleyici bir öğretme yoludur. Tümevarım yaklaşımını içerir.

2.4.9.1.3. Sorun Çözme Yöntemi

Sorun çözme yöntemi, öğrencinin öğrenme sürecine katılımı sağlanarak, belli bir konudaki sorun saptanır ve öğrencilerin çözüm yollarını bulmaları beklenir. Öğrencilere sorun çözme yoluyla kendi kendine öğrenmelerine ortam hazırlanır.

2.4.9.1.4. Tartışma Yoluyla Öğretim Yöntemi

Öğretmenin başkanlığında 6-20 kişilik bir grupta, katılanların hepsinin ilgilendiği bir konu üzerinde katılanların görüşlerini açıklamaları, birbirlerine soru sorma ve yanıtlama temeline dayanan bir yöntemdir.

2.4.9.1.5. Tam Öğrenme Yöntemi

Öğrencilerin farklı özellikleri dikkate alınarak, her öğrenciye kendi hazırbulunuşluk durumuna ve öğrenme hızına uygun bir sürenin tanınması suretiyle her öğrencide aynı derecede öğrenmenin sağlanması temeline dayanır.

2.4.9.1.6. Uzaktan Öğretim

Bu yöntem, yazışmalı öğretim yöntemi olarak da adlandırılmaktadır. Belli aralarla postaile dersler, ödevler, sınavlar göndermek suretiyle öğretici ve öğrenci arasında bir ilişkiye dayalı öğretim yöntemidir.

2.4.9.1.7. Toplum Kalkınması

Yerel toplulukların eğitsel gereksinimlerinin karşılanması suretiyle yerel, dolayısıyla ulusal açıdan kalkınmayı sağlayan bir öğretim yöntemidir. Toplum kalkınmasının başlıca dayandığı ilke; başkalarından yardım bekleme yerine, asgari yardımla ve kendi olanaklarıyla kendilerinin neler yapabileceğine dayanır (Celep,1995, s. 58).

2.4.9.1.8. Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler; örgütlerin, çıktılarını sundukları topluluklarla aralarındaki fizyolojik ve sosyo-psikolojik iletişim örüntüsüdür. Diğer bir anlatımla örgütlerin, çıktılarından yararlanan bireylerle olan ilişkilerdir. Halkla ilişkilerin amacı; herhangi bir örgütün sunduğu mal veya hizmeti topluma tanıtması ve bunlardan en iyi yararlanmalarına olanak sağlamasıdır (Celep, 1995, s. 61).

2.4.9.2. Teknikler

Teknik; belli bir bilgi ve becerinin kazandırılmasında veya bir işin gerçekleştirilmesinde kullanılan bir yoldur.

Öğretim tekniği, öğrencilerde hedeflenen davranışların kazandırılması için düzenlenen öğretme etkinliklerinin biçimini oluşturan bir yoldur. Halk eğitiminde kullanılan teknikler, yetişkinin gelişim özellikleri doğrultusunda ve öğretim tekniklerine uygun bir yapıya sahip

olması bir zorunluluktur. Halk eğitiminde kullanılan bazı teknikler aşağıda açıklanmıştır (Celep, 1995, s. 64).

2.4.9.2.1. Anlatım Tekniği

Öğretmenin aktif öğrencinin ise pasif olduğu tekniktir. Öğretmen bilgilerini, pasif bir şekilde dinleyen öğrencilere anlattığı geleneksel bir öğretme tekniğidir. Konuşma yapılırken göze hitap eden eğitim araçları da kullanılabilir. Burada tek yönlü bir haberleşme söz konusudur. Bu tekniğin belirgin özelliklerinden biri, diğer tekniklerle desteklenerek kullanılmaya uygun olmasıdır.

2.4.9.2.2. Tartışma

Tartışma, öğretmenin yöneticiliğinde bir grupla yapılır. Eğitici bir etkinliğe katılan bireyler, çoğu defa eğitim konusu üzerinde tartışmak veya konuşmak üzere küçük gruplar haline getirilir. Grup tartışması, öğrenen bireye düşüncelerini ve tecrübelerini başkalarıyla paylaşabilme fırsatını en geniş şekilde veren bir tekniktir (Kurt, 2000, s. 226).

2.4.9.2.3. Gösteri Tekniği

Gösteri, bir hareketin nasıl yapıldığını ya da bir işlemin nasıl kullanıldığını göstermek amacıyla dikkatle düzenlenmiş bir sunudur. Bu tekniğin sözlü anlatım, resimler, şekiller ve sorularla desteklenerek daha da etkin hale getirilebilir. Özellikle beceri kazandırmada etkin bir tekniktir.

2.4.9.2.4. Örnek Olay Tekniği

Bir olayın yazılı veya sözlü anlatılarak, bir film göstererek konu ile ilgili öğrencilerin çözümleme, öneri ve düşüncelerini ortaya koyma tekniğidir. Burada temel amaç, örnek olayın çözümlemesinin öğrenciler tarafından yapılmasıdır.

2.4.9.2.5. Sempozyum

Katılanların ortaklaşa ilgi duyduğu bir konuda, yetkililerin, uzmanların değişik görüşlerini sunması amacıyla düzenlenen ve 2-5 kişiden oluşan bir etkinliktir.

2.4.9.2.6. Açık Oturum (Panel)

Henüz bir çözüme ulaşmamış ve çok sayıda görüş, davranış, değer yargısını içeren bir konuda, 3-6 kişinin gayri resmi bir ortam içerisinde konunun tartışılması amacına dayanır.

2.4.9.2.7. Forum

Bir başkanın yönetiminde, katılımcılar arasında yapılan 15-60 dakikalık bir tartışma niteliğindeki toplantılardır (Celep,1995, s. 68-69).

2.4.10. Yetişkin Eğitimi Programlarının Özellikleri

Yetişkinlerin öğrenme ihtiyacı ve isteklerine bağlı olarak hazırlanan yetişkin eğitimi programları şu özellikleri taşımaktadır:

1. Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin fizyolojik, psiko-sosyal ihtiyaçları, değer yargıları, alışkanlıkları dikkate alınarak hazırlanan, istek ve ilgilerine cevap veren bir eğitimidir. Bu sebeple yetişkin eğitimi programları, yetişkinin ihtiyaçlarına, ilgi ve isteklerine göre hazırlanmalıdır.
2. Yetişkin eğitimi, yetişkinlere uygun zamanlarda, tam ve rahat öğrenmeyi sağlayacak sürelerle verilen bir eğitimidir. Yetişkin için uygun olmayan zamanlarda ve kısa sürede verilen eğitim yeterli olmamaktadır. Çünkü, yetişkinler öğrenmek için çocuk ve gençlerden daha uzun ve uygun zamana ihtiyaç duyarlar.
3. Yetişkin eğitimi ile, yetişkin bireye yararlı olunmaya, en kısa zamanda uygulayabileceği bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırılmaya çalışılır. Çünkü, yetişkinler öğrendiğini hemen uygulamaya koymak ve öğrendiklerinin faydasını görmek isterler.
4. Yetişkin eğitimi ile, yetişkine, toplumun hayatı, problemleri ve kendisinin toplumla olan ilişkileri öğretilir. Böylece yetişkin toplumu daha iyi tanımış, yurt ve dünya problemlerini kavramış, yaşayışını içinde bulunduğu topluma göre düzenlemiş olur.

5. Yetişkin eğitiminde, yetişkinin en çok hissettiği ve çözümünü beklediği konu ve problemlerden işe başlanır. Yetişkin doyum sağladıkça, rahatladıkça kendisi için daha önemli olan, fakat ilk anda fark edemediği konulara yer verilir.
6. Yetişkin eğitimi, tek taraflı yürütülen bir etkinlik değildir. Yetişkin, eğitim etkinliğine etkin olarak katılır. Problemleri üzerinde düşünür, çözümlenmesinde görev alır. Konuları tartışır, geliştirir ve sonuçlandırır.
7. Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin hayat görüş ve tecrübelerine dayanan bir eğitimidir. Bu yönü ile konuların derinliğine ele alındığı, tartışıldığı, eleştirildiği bir eğitim biçimidir.
8. Yetişkin eğitimi, tam bir dostluk havası içinde ve demokratik anlayışa göre yürütülen bir eğitimidir. Zorlayıcı ve bağlayıcı olmayıp, inandırıcı ve aydınlatıcıdır. Çünkü, yetişkin en küçük bir zorluk ve sıkıntı karşısında bu eğitimi istemeyebilir.
9. Yetişkinler, çocukluk ve gençlik yıllarında gerekli eğitimden geçememiş, istenen bilgi ve becerileri kazanamamışlarsa, yetişkin eğitimi ayrı bir önem ve ağırlık kazanmaktadır. Bu tip yetişkinlere, ekonomik, toplumsal ve ruhsal yönlerden yardım amacına yönelik eğitimin yanısıra, temel eğitim vermek, yurt ve dünya görüşünü kazandırmak da gerekmekte, yetişkin eğitimi daha da zorunlu hale gelmektedir(Kurt, 2000, s. 251-252).

2.4.11. Türklerde Yaygın Eğitimin Tarihi Gelişimi

2.4.11.1. Türkler Müslüman Olmadan Önce

Türkler Müslüman olmadan önceki tarih Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar olarak ele alınmaktadır. Hunlar, göçebe yaşantıları nedeniyle, savaşçılık, yöneticilik, bazı sanatları ve çeşitli araç gereç yapımı ile ilgili, usta- çırak ilişkisi içinde eğitime damgasını vurmuştur.

Göktürklerde 38 harfli gelişmiş alfabeli bir dil ve yazılı eserler bulunmaktadır. Bu da planlı ve örgün bir eğitimin olduğu düşüncesini uyandırmaktadır. Yerleşik hayat ve farklı bir din yaşayan Uygurlar ise, 14 harfli alfabeleriyle din, sanat, edebiyat vb. konularda kitaplar yazmışlardır. Yerleşik hayat nedeniyle örgün ve planlı bir eğitimin varlığı düşünülmektedir. (Akyüz, 1999, s. 3-12).

2.4.11.2. Türkler Müslüman Olduktan Sonra

Türkler Müslüman olduktan sonra töre ve değerleri büyük ölçüde değişmiş, yeni bir ahlak anlayışı ve dünya görüşü gelişmiştir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde halk eğitimi yapan bazı kuruluşlar şunlardır:

2.4.11.2.1. Medreseler

Toplumunun gereksinimi olan kadı, öğretmen, doktor, matematikçi, din bilgisi vs. yetiştiren ve dini temele dayalı okullardı. Hemen yanlarına kurulan bakımevi, hastane ve kitaplıklarda, halka yönelik eğitim ve yardım yapıyordu (Celep, 1995,s.78).

2.4.11.2.2. Ahiler

Temel eğitim ilkesi mensuplarına bir meslek kazandırmak olan bu kurum, Anadolu esnafı arasında dayanışmayı ve birliği geliştirmiş, zorbaları yok edip, yabancı ve gezginlere yardımda bulunmuştur (Celep, 2003, s. 90).

2.4.11.2.3. Loncalar

İş ve ticaret ahlakını koruyan, usta işçi yetiştiren, işçiyi himaye edip iş sahibi durumuna getiren ve standart üretimi sağlayan bir teşkilattır.

2.4.11.2.4. Ordu

Hristiyan çocuklarıyla esirlerinin “Acemi Kışlalarında Türk ve İslam geleneklerine göre yetiştirilmesi ve yetenekli olanların Enderun okuluna alınması ile yapılan bu halk eğitimi hareketli, Anadolu ve Trakya’nın Türkleştirilmesini amaç edinmiştir (celep 2003,s.90)

2.4.11.2.5. Enderun Okulları

Enderun okulları, 1455 yılında yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Dünyada kamu yönetimi alanında eğitim veren ilk kuruluş

olan Enderun okullarının bir özelliği de dini temele dayalı olmamasıdır (Celep,1995, s. 68-69).

Yaygın eğitim içerisinde sanat eğitiminde yer verildiği görülmektedir. Cumhuriyet öncesi dönemlerde sanat eğitimi daha çok dini mabetlerde, medrese ve saraylarda usta- çırak ilişkisi ile ve genellikle yöneticilerin desteğiyle sürdürülmüştür. 18. Yüzyıl'dan sonra ise sanat eğitimi kendi disiplin alanı içerisinde mütalaa edilmiştir. Sanat eğitimi bu döneme kadar batılı anlayıştan farklı olarak ve geleneksel çerçevede sürdürülmüştür. Tanzimat ve meşrutiyet dönemlerinde ise batının etkisinin başladığı görülmektedir (Özsoy, 1996).

2.4.11.3. Cumhuriyetten Sonra

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, problemlerin çözümünde tek yolun eğitim olduğu görülmüş ve bu hükümetin ilk Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, gönderdiği bir genelge ile valilerden, Milli eğitim görevleriyle birlikte halk eğitim çalışmalarına geçmelerini istemiştir.

Çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış veya isteği öğrenim derecesine ulaşamamış olanları, bilinmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal kültür ve bilinci güçlendirmek görevi 1927'de Halk Dersliklerine verilmiştir.

1928'de Atatürk önderliğinde Millet mektepleri açılmış ve milyonlarca yurttaşa okuma-yazma ile birlikte temel bilgiler verilmiştir. İnsanların öğrendiklerini unutmamalarını ve okuma alışkanlıklarını sürdürmek amacıyla 1930'da Halk Okuma Odaları açılmıştır. 1932'de kurulan Halkevlerinin amacı ise inkılapları yaymak, kökleştirmek ve halkın toplumsal, kültürel açıdan geliştirmektir (Yıldırım, 1996, s. 22).

Halk (Yaygın) eğitimi içerisinde sanatsal programların yer alması daha çok Köy Enstitüleri düşünceleriyle gerçekleşmiştir. Halkevleri ve bunlara kaynaklık eden enstitüler, sanat eğitiminin yaygın bir biçimde verilmesinde etkili olmuşlardır. 1936'da açılan Köy Eğitim Kurslarıyla, köy eğitim ve öğretmenlerine okuldaki görevi yanında halkı eğitmek, yetiştirmek görevi verilmiştir. Ardından, 1942'de başlayan Köy enstitüleri, köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik, halk eğitimi alanında etkili bir hareket olmuştur. Köy Enstitülerinde yalnız eğitimde değil, kültür ve sanat yoluyla ülke sathında toplum dokusuna nüfuz edilmeye çalışılmıştır. İş eğitimi ilkelerine dayalı, köyün çok yönlü kalkınmasını amaçlayan bu kuruluşlarda sanat çalışmaları büyük önem taşır ve

eğitimin bütünlüğü içinde en vazgeçilmez parçasıdır. Halkevleri ve köy Enstitülerinde güzel sanatların her dalında sanatçılar yetiştirilmiş ve sanat hareketleri yaratılmıştır. Enstitüler 1947’de kapatılıncaya kadar Türk eğitimine önemli katkılarda bulunmuştur (Geray, 1970, s. 260).

1938’de köy kadınlarını ev yönetimi, sağlık ve beslenme bilgisi, tarım, giyim, el sanatları gibi konularda eğitmek üzere Gezici Köy Kadınları Kursları; 1939’da ise köy erkekleri demircilik, marangozluk gibi konularda eğitmek için Köy Erkek Sanat Kursları açılmıştır.

Halk Eğitimi hizmetlerinin alanını genişletmek, dağınık etkinlikleri teşkilatlanacak bir kuruluşla yönetmek üzere, 1960’da, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak “Halk Eğitim Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Dağınık şekilde hizmet veren Yaygın Eğitim, 1972’de eğitimde bütünlük ve süreklilik ilkeleri doğrultusunda birleştirilerek güçlü bir Genel Müdürlük haline gelmiştir. 13.12.1983 gün ve 179 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname doğrultusunda Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ile Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü birleştirilerek “Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü” adını almıştır (Yıldırım, 1996, s. 50-52).

2.4.12. Yaygın Eğitimin Hukuki ve Bilimsel Dayanakları

T.C Anayasası

1739’ılı Milli Eğitim Temel Kanunu

3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunu

3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu

222 yılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

2841 Sayılı Zorunlu İlköğretim Çağı Dışında Kalmış Okuma Yazma Bilmeyen Vatandaşların

Okur Yazar Duruma Getirilmesi ve Bunların ilkokul Düzeyinde

Eğitim Öğretim Yaptırılması Hakkındaki Kanun

657 yılı Devlet Memurları Kanunu

Çeşitli Meslek Alanları İle Bazı Bakanlık, Kurum ve Kuruluş, Teşkilat ve Görevlerine Dair

Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnameler

Hükümet Programları

Kalkınma Programları

İcra Planları

Şûra Kararları

Yönetmelikler

Komisyon Raporları (Yıldırım, 1996, s. 17).

T.C. Anayasası’nın 27. Maddesi’nde “Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir” denir.

42. Maddesi’nde ise, “Kimse eğitim ve öğretim hakkında yoksun bırakılmaz” denir (MEB, 1996).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 40. Maddesi'nde kuruluşu, 42. Maddesi'nde de Koordinasyonu anlatılmıştır (MEB, 1996).

2.4.12.1. Şuralarda Yaygın Eğitim

Milli Eğitim Şûraları: Milli Eğitim Şûrası, Millî Eğitim Bakanlığı'nın en yüksek danışma kurulu olup, eğitim alanındaki en köklü kurullardan biridir. Yasal tanımı gereği, Türkiye'de eğitim sistemini geliştirmek ve eğitimin niteliğini yükseltmek için eğitim ve öğretimle ilgili konuları incelemekten ve tavsiye niteliğinde kararlar almaktan sorumludur (Kılıç ve Güven, 2017, s. 589).

Milli eğitim şûrası yönetmeliğine göre Milli Eğitim Sistemi'nin okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, yaygın eğitim gibi değişik öğretim basamaklarından; başka değişik örgütlerinden ve Milli Eğitim Sistemi dışından çağrılan üyelerden oluşan şûra, Bakanlığın en yüksek danışma kuruludur (Başaran, 1994, s. 51).

Milli Eğitim şuralarında Yaygın Eğitim konularına da değinilmiştir. Yaygın Eğitim konularının ele alındığı şuralar:

IV. Milli Eğitim Şûrası; (22-31 Ağustos 1949): Bu şurada demokrasi eğitimi üzerinde durulmuş, okulların dışında halkın bu konuda okul dışında eğitilmesi gereği işaret edilmiştir. Görüşmelerde, devletin bir “ yaygın eğitim teşkilatının” bulunmadığı, yaygın eğitim ile ilgili kuruluşların yaptığı çalışmaların sınırlı ve sistemsiz olduğu üzerinde durulmuştur. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde “ yaygın eğitim” için bir birim kurulması teklif edilmiştir (Kurt, 2000, s. 42-43).

VI. Milli Eğitim Şûrası; (18-23 Mart 1957): Halk eğitim ilk defa bu şurada ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Şurada, ülke çapında yaygın eğitim çalışmalarının amacı, ilkeleri, yöntem ve araçları; bunu yürütecek örgüt ve bu örgütte çalışacak personelin yetiştirilmesi konuları üzerinde durulmuştur (Celep, 1995, s. 86).

VII. Milli Eğitim Şûrası; (5-15 Şubat 1962): Türkiye'de, yetişkin (halk) eğitiminin amaç ve kapsamını en geniş boyutlarıyla ele almıştır. Şuranın “Halk Eğitimi Komisyonu Raporu”n da, halk eğitiminin; tanımı ve amaçları, konuları, iş bölümü ve çalışma planları, halk eğitimi merkezleri, odaları, yayınları, araç ve tesisleri, yetişkin eğitime eleman yetiştirmek konuları görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Teklif edilen konulardan bazıları şöyledir:

Güzel sanatlarda kabiliyeti görülenlerin geliştirilmelerine yardım edilmesi,
Güzel sanatlar alanındaki çalışmaların teşvik edilmesi ve desteklenmesi, bu sanatlardan halkın faydalandırılması,
Güzel sanatlar zevkini aşılacak röprodüksiyonlar, plaklar ve neşriyatın yapılmasına çalışılması,
Bölge sanat ve kültür merkezlerinin açılması,
Güzel sanatlar alanında köy topluluklarına kadar götürülebilecek sergilerin ve galerilerin açılması (Paşu, 2007).

IX Milli Eğitim Şûrası: 1974 yılında Türk Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı, örgün ve yaygın eğitim üzerinde durulmuştur,

X. Milli Eğitim Şûrası; (23-26 Haziran 1981): 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na giren “örgün ve yaygın eğitimin bütünleştirilmesi” ilkesini kurum düzeyinde gerçekleştirmek istemiş ve bu amaçla da Mesleki Teknik Liselerin “Mesleki ve Teknik Okullar” olarak düzenlenmesini kararlaştırmıştır. Bu kararda “Yaygın ve örgün eğitim, aynı eğitim kurumları tarafından paralel ve iç içe programlarla yürütülecektir” denilmektedir (Coşkun, 2017).

XIII. Milli Eğitim Şûrası; (15-19 Ocak 1990) sadece yaygın eğitim konularının görüşüldüğü ilk Şûradır. Alınan kararlardan bazıları şunlardır;

Ülkemizde bir “Milli Eğitim Terimleri Sözlüğü” hazırlanmalıdır.

Halk Eğitimi Merkezleri yalnız kurs açılan bir yer değil, yetişkinlerin bulunduğu, çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerin sürdürüldüğü, ortak problemlere çözüm yollarının aranacağı ortamları sağlayan toplum merkezleri haline dönüştürülmelidir.

Yaygın Eğitim Enstitüsü, yaygın eğitim yapan bakanlıklara, diğer kurum ve kuruluşlara, program geliştirme, bilgi toplama yapma, personel yetiştirme gibi konularda teknik hizmetler sunacak bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Üniversitelerde yetiştirilen öğretmenler için yaygın mesleki eğitim formasyonu kazanmalarını sağlayıcı program geliştirme çalışmaları yapılmalı, üniversitelerin bu çalışmalarının yaygın eğitimi uygulayan kurum ve kuruluşlara teşvik edici önlemler kurumsallaştırılmalıdır.

Yaygın eğitim kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulmalıdır.

Orta ve yüksek dereceli bütün meslek okulları ve öğretmen yetiştiren kurumların programlarında halk eğitimi konularına yer verilmelidir.

Gelişen dünyada yaygın eğitim çalışmaları sürekli takip edilmeli ve bunlardan yararlanma yolları aranmalıdır (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017).

XV. Milli Eğitim Şurası: 2000’li yıllarda Türk Milli Eğitim Sistemi (13- 17 Mayıs 1996) yılında toplanan komisyon raporunda alınan kararlardan bazıları şunlardır:

Yaygın eğitim kurumları, bu alanda eğitim alan ve deneyimi olan müfettişlerce denetlenmelidir. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programlarına yaygın eğitim ile ilgili dersler konulmalıdır. Yaygın eğitim kurumlarında özel eğitime muhtaç kimselere verilen eğitim, gerek eğitim ortamı gerekse öğretim elemanları açısından daha da geliştirilmelidir. Yaygın eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanacaklarda yetişkin eğitimi alanında öğretmenlik formasyonu alama şartı aranmalı, halen çalışmakta olanlara da üniversitelerin halk eğitimi bölümlerince formasyon kursları açılmalıdır. Hayat boyu öğrenimi hızlandırmak için ulusal ve uluslararası düzeyde öğretim programları değerlendirme sistemi geliştirmeli, bu hususta özellikle yükseköğretim kurumları ile işbirliği yapılmalıdır (MEB,2017).

*XVII. Milli Eğitim Şurası (13-17 Kasım 2006):*Bu şurada alınan kararlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek, geliştirecek ve yaygınlaştıracak ulusal eğitim politikaları oluşturulmalıdır.
2. Örgün ve yaygın eğitim merkezlerinde düzenlenen eğitim programlarının uluslararası standartlara uygun olmasına dikkat edilmelidir.
3. Yaşam boyu öğrenme etkinlikleri sonucunda, ulusal ve uluslar arası standartlarda belgeler düzenlenmelidir.
4. Sivil toplum kuruluşlarının, yerel yönetimlerin gelir seviyesi düşük olan kesimlere finansman, proje ve ekipman yönünden katkı sağlaması teşvik edilmelidir.
5. Eğitim, ulusal istihdam politikası ile desteklenerek yapılandırılmalıdır.
6. Yaşam boyu öğrenme konusunda bireyleri bilinçlendirmede kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır..
7. Özel öğretim kurumlarının, mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitim alanlarında da eğitim sunmaları sağlanmalıdır.
8. Okulların, halk eğitim merkezlerinin fiziki yapı ve donanım yetersizlikleri giderilmeli ve bu kurumlara mali destek sağlanmalıdır.
9. Mesleki eğitim veren okullara meslek odaları ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının daha fazla destek vermesi sağlanmalıdır.
10. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında meslek dersleri öğretmenlerinin belirli sürelerle sanayi deneyimi edinmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
11. Yaşam boyu öğrenme uygulamaları aracılığıyla engelli bireylerin eğitimine daha fazla önem verilmeli ve bu bireylerin toplumla bütünleşmeleri sağlanmalıdır.
12. Yaşam boyu öğrenme, 24-64 yaş arası ile sınırlandırılmamalıdır.
13. Yaşam boyu öğrenme, sadece öğrenci ve çalışanlarla sınırlandırılmamalı, aile eğitimine önem verilmeli. Bu nedenle anne baba okulları açılmalı bu konuda aile destek uzmanları yetiştirilmelidir.
14. Yükseköğretim Kurulunun 1997 yılında kaldırdığı yetişkin eğitimi lisans programları yeniden açılmalıdır.
15. İnsan hakları, demokrasi ve çevre bilinci oluşturma eğitimine önem verilmelidir.
16. Yaşam boyu öğrenme kapsamında yapılan etkinliklerle ilgili istatistiki bilgiler, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından belirli sürelerle tespit edilmeli ve yayımlanmalıdır.
17. Kamu İnternet Erişimi Projesi yaygınlaştırılmalıdır.
18. Yaşam boyu öğrenmede işsizlik sigortası kaynaklarından yararlanılmalıdır (MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2007, s. 287-288).

XVIII. Milli Eğitim Şûrası (1-5 Kasım 2010) 2023 Eğitim vizyonu esas alınarak hazırlanan raporda, öğretmen yetiştirme, mesleki gelişim, beceri, sanat, spor ve değerler eğitimi konularında bir çok kararlar alınmıştır. Bu kararlar şu şekilde özetlenebilir;

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının öğretmen ihtiyacının karşılanabilmesi için, yeni kurulan turizm fakültesi, sanat ve tasarım fakültesi ile teknoloji fakültesi öğrencileri ile çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin YÖK'ün belirlediği kriterler çerçevesinde pedagojik formasyon eğitimi almaları sağlanmalı

Beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar derslerine, okul öncesi eğitimden itibaren branş öğretmenleri girecek şekilde düzenlemeler yapılmalı, öğretmen istihdamına yönelik tedbirler alınmalıdır.

Mesleki ve teknik ortaöğretime erişimi artırmak amacıyla 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu gereği öğrencilere ödenmesi gereken ücretin, yurt genelinde (yaşına uygun asgari ücretin % 30'dan az olmamak üzere) kamu ve özel sektörde uygulanmasında karşılaşılan sorunlar giderilmeli, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerin sosyal güvenlik hakları iyileştirilmelidir.

Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili öğretim dairelerinin tek çatı altında birleştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Sosyal, sportif, bilimsel ve sanatsal etkinlikler okul ortamlarında artırılmalı ve geliştirilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile öğretim dairelerinde sanat alanı uzmanlarının görev yapacağı birimler kurulmalıdır.

Genel sanat eğitimi alanına öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin programları, öğretmenin görev yapacağı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının amaçları göz önünde bulundurularak, alan dersleri artırılacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır (MEB,2017).

2.4.12.2. Kalkınma Planlarında Yaygın Eğitim

Birleşmiş Milletler'in tanımına göre toplum kalkınması; toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel şartlarını geliştirmek, toplulukları ulusun bütününde kaynaştırmak ve milli gelişmeye tam olarak katılmalarını sağlamak amacı ile halkın çabasını devlet çabası ile

birleştirme sürecidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1963 yılında hazırladığı Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda toplum kalkınması Birleşmiş Milletlerin tanımına benzer olarak, şu şekilde tanımlandığı görülmektedir; toplum kalkınması, halkın kendi ekonomik, sosyal ve kültürel şartlarını geliştirmek için giriştiği gönüllü çabaların, devletin bu alandaki çabası ile birleştirilmesi demektir (Kurt, 2000, s. 33).

Türkiye'de halk eğitiminin gelişmesi planlı kalkınma dönemine geçişle olmuştur. Çünkü ilk defa halk eğitimi alanında geniş bir örgütlenmenin temeli bu yıllarda atılmıştır. Kalkınma planlarında halk eğitimi, dönemlere göre şu şekilde yer almaktadır.

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1968): Halk eğitimi tanımına ilk defa toplum kalkınması içerisinde yer verilerek, toplum kalkınmasının kitlelerin eğitilmesi yolunda önemli bir çaba olarak görülmüştür. Ayrıca bu planda, sanayide eğitimin daha iyi örgütlenmesi için, önlemler öngörülmüş, “Mesleki Eğitim Merkezleri”nin açılması önerilmiştir.

II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972): Bu planda yetişkinler eğitimi “yaygın eğitim” başlığı altında ele alınmış ve “Kadınların Eğitimi” ve “Okuma-Yazma” öğretime büyük önem verilmiş ve hedefler gösterilmiştir. Planlı dönemde 5 milyon kişiye okuma-yazma öğretilmesi, köy kadınlarına gezici kurslar ve diğer eğitim programları ile hizmet götürülmesi hedeflenmişti.

III. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977): Planda, pratik sanat, pratik sağlık, pratik tarım okullarının geliştirilmesi yaygın eğitimin iş öncesi ve iş başı eğitim sistemiyle geniş ölçüde uygulanması öngörülmüştür.

IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983): Yaygın eğitimin örgün eğitimi tamamlayacak bir yaklaşımla ele alınmasının ve bu alandaki çalışmaların bir bütünlük içerisinde yürütülmesinin önemine değinilerek, iş analizlerine dayalı eğitim programlarının hazırlanması öngörülmüştür.

V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989): Planda, hızlı bir yaygın eğitimin örgün eğitimle iç içe ele alınması ve bunun için sanayinin ve iş çevrelerinin fiili katkısının sağlanmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Yaygın ve örgün eğitimde, aynı eğitim kurumları tarafından paralel ve iç içe programların uygulanacağı; piyasanın gerektirdiği yeni iş alanlarına göre eşit mesleki programlar uygulanarak, yaygın ve örgün eğitimde aynı düzeyde mezun olanlara eşdeğer “meslek sertifikalarının” verilmesi öngörülmüştür. Ancak teknisyen eğitiminde istenilen başarı sağlanamamıştır. Şunu unutmamak gerekir ki teknisyen

düzeyinde ara insan gücü yetiştiren mesleki ve teknik eğitim liselerinden mezun olan bireylerin henüz tam istihdamı sağlanamamışken, halk eğitimi yoluyla teknisyen yetiştirmek, istihdam ve verimlilik açısından ülkeye ve bu bireylere istenilen yararı sağlaması olanaklı görülememektedir.

VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994): Planda, yaygın eğitime ayrılan kaynakların artırılarak, çıraklık eğitimi ve yaygın eğitimin kamu ve özel kesim işbirliği içinde sürdürülmesinin sağlanacağı ve bu konuda gönüllü kuruluşlardan yararlanılacağı belirtilmektedir. Yaygın eğitimde önceliğin, istihdama yönelik beceri kazandırıcı eğitime verilmesi ve İş ve İşçi Bulma Kurumu ile işbirliği yapılarak beceri ve meslek kazandırıcı eğitimin içeriği ve olanaklarının genişletilmesi, bu konuda kamu ve özel istihdam kuruluşlarının hizmet vermelerinin özendirilmesi hedeflenmiştir.

Kalkınma Planlarında, halk eğitim etkinliklerinde öncelikle bireylere okuma-yazma öğretmek, temel bilgi ve beceriler ile istihdama yönelik mesleki bilgi ve beceri kazandırmak hedeflenmiştir. Ayrıca, yaygın eğitimde, ilköğretimden sonra ortaöğretim düzeyinde programlar uygulamaya konularak, örgün eğitimdeki ortaöğretime eşdeğer bir ortaöğretim belgesi verilmeye başlanmıştır (Celep,1995, s. 89-90).

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1995-2000): Planda kararlaştırılan önlemler şunlardır:

Gelişen toplumumuzun, yaşadığımız teknoloji çağının ve günümüzde gözlenen globalleşme, entegrasyon süreçlerinin ortaya çıkardığı yeni gereksinimler, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde en az bilgi kadar önemli olan doğrudan mesleğe yönelik beceri, iş teknikleri ve çabuk uyum yeteneği gibi yeni donanımları ön plana çıkarmakta; bu durum ise, genel eğitimin içinde ve yanında çok tutarlı ve yeni bir meslek eğitimi yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılanmasında temel ilke, okul-işyeri bütünlüğüne dayalı ve ehliyet kazandırıcı bir mesleki eğitim sisteminin, örgün ve yaygın eğitimin her kademesinde uygulanmasını sağlamaktır.

Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitimin dünya standartlarına yükseltilmesine, meslek standartları ve sertifikasyon sistemi üzerinde yapılan çalışmaların tamamlanmasına, okul ve iş hayatı ilişkilerinin geliştirilmesine, temel bilgi ve beceriler ile yeni teknolojilerin okulda verilmesine ve uygulamanın işyerlerinde yapılmasına, ayrıca hizmet-içi eğitime önem verilecektir.

Mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilecek; eğitim programları modüler sisteme uygun hale getirilecek; örgün veya yaygın eğitim alan ve aynı mesleki becerilere sahip olan kişilere eşdeğer meslek sertifikası verilerek denklikleri sağlanacaktır.

Meslek standartları tespit edilecek, bu standartlara uygun sınav ve sertifikasyon sistemi kurulacak ve “Meslek Standartları Kurumu” oluşturulacaktır (Özsoy, 2007, s. 230-231).

*VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005):*Toplumda yaşam boyu öğrenme anlayışının benimsenmesini esas alan her türlü yaygın eğitim olanakları geliştirilecek; özellikle üniversiteye giremeyen gençlere kısa yoldan beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılacak, mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün bu konudaki faaliyetleri özendirilecektir.

Mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının beklentilerine cevap verebilmesi, mesleki ve teknik eğitimle sanayi arasındaki ilişkinin artırılabilmesi ve uygulamada aksayan hususların giderilmesi amacıyla, 3308 sayılı Kanunda gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim, örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde esnek, dinamik ve iş hayatı ile sıkı ilişki içinde geliştirilecektir (Özsoy, 2007, s. 234-235).

IX. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)

Ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan Organize Sanayi Bölgelerinde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili iş birliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmalar güçlendirilecektir.

İşletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının nitelikli iş gücü yetiştirmeye yönelik faaliyetleri desteklenecektir.

Meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren “Ulusal Mesleki Yeterlilik sistemine ilişkin çalışmalar tamamlanacak ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısı geliştirilecektir.

Toplumda yaşam boyu eğitim anlayışının benimsenmesi amacıyla e-öğrenme dahil, yaygın eğitim olanakları geliştirilecek, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları desteklenecek, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılacaktır (Özsoy, 2007, s. 238).

X. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2013-2018) Planda kararlaştırılan önlemler şunlardır:

Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir.

Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır.

Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır.

Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir (Kalkınma Bakanlığı, 2013).

2.4.13. Yaygın Eğitimi Hizmetleri Veren Kurum ve Kuruluşlar

Toplumdaki hızlı değişime paralel olarak eğitimde asıl olanın, okul eğitimi olduğu anlayışının da değişmesidir. Bu anlayış doğrultusunda MEB, okul sisteminin amaçlarında, programlarında, yapılarında yeniden düzenlemeler yapılmakta, sürekli eğitim bağlamında okul dışı öğrenme ve eğitim sistemini geliştirme ve yaygınlaştırma, yeniden yapılandırma çalışmalarına ağırlık kazandırmakta ve eğitimin odak noktası örgün eğitimden sürekli eğitime kaydırmaktadır.

1. Milli Eğitim Bakanlığı
2. Başbakanlığa Karşı Sorumlu Kurum ya da Kuruluşlar
3. Çeşitli Bakanlıklar
4. Üniversite ve Akademik Kuruluşlar
5. Gönüllü Kuruluşlar
6. Meslek Kuruluşları
7. Mahalli İdareler

8. Kamu İktisadi kuruluşları
9. Milli eğitim Bakanlığı Yaygın eğitim Kurumları
 - a. Halk Eğitim Merkezleri
 - b. Çıraklık Eğitim Merkezleri
 - c. Pratik Kız Sanat Okulları
 - d. Olgunlaşma Enstitüleri
 - e. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri

Türkiye’deki yasalar çerçevesinde yaygın eğitim faaliyetleri düzenleme konusunda sınırlayıcı bir durum yer almamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının bilgi ve denetimi doğrultusunda, gönüllü kişilere remi ve özel kurum ve kuruluşlara, sivil toplum örgütlerine, kent konseylerine ve çeşitli bakanlıklara yaygın eğitim amaçlı gerçekleştirecekleri faaliyetleri düzenleme hakkı verilmiştir. Bu sayede yaygın eğitim faaliyeti veren pek çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, İŞKUR, KOSGEB, Özel Eğitim Kurumları, Kent konseyleri ile Yerel Yönetim birimi olan Belediyeler ve Büyük Şehir Belediyeleri (BELMEK) bunlardan bazılarıdır.

2.4.13.1. Milli Eğitim Bakanlığı

Günümüzdeki ekonomik, kültürel ve toplumsal gelişimlerin ve değişimlerin doğrultusunda eğitimde asıl olanın, okul eğitimi olduğu anlayışının da değişmesidir. Bu anlayış doğrultusunda eğitimin amaçlarında, programlarında, yapılarında yeniden düzenlenmeler yapmakta ve sürekli eğitim bağlamında okul dışı öğrenme ve eğitim sistemini geliştirme, yaygınlaştırma, yeniden yapılandırma çalışmalarına ağırlık verilmekte ve eğitimin odak noktası örgün eğitimden yaygın eğitime kaydırılmaktadır. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı yaygın eğitim kurumunda değişik tür ve nitelikte, her yaş grubundaki insanlara yaygın eğitim hizmeti verilmektedir. Bu birimler:

- Halk Eğitim Merkezleri
- Mesleki Eğitim Merkezleri
- Pratik Kız Sanat Okulları
- Çıraklık Eğitimi Merkezleri
- Olgunlaşma Enstitüleri
- Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri
- Özel Kurslar

Özel Dershaneler

Özel Bilim ve Sanat Merkezleri

Açık ilköğretim Okulu

Açık Öğretim Lisesi

Meslek Kurslarıdır. (Yıldırım,2009,s.128)

Milli Eğitim Bakanlığınca yürütülen yaygın eğitim; halk eğitimi, çıraklık eğitimi ve uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilmektedir (MEB,2017).

2.4.13.2. Ana Görevi Yaygın Eğitim Olan Birimler

2.4.13.2.1.Çıraklık Eğitimi

Örgün mesleki ve teknik eğitim dışında meslek öğrenmenin en önemli yolu yaygın eğitim içinde yer alan çıraklıktır. Çıraklık eğitimi, bir yaygın eğitim türü olmasına rağmen, yaygın eğitim mevzuatı dışında ayrı bir kanunla düzenlenmiştir. İlk kez 1977 yılında çıkarılan 2089 sayılı Yasa ile eğitim sistemimiz içinde yer alan çıraklık sistemi ile ilgili 1986 yılında 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu yürürlüğe girmiştir. 2001 yılında yapılan değişiklikle adı “Mesleki Eğitim Kanunu” olarak değiştirilen söz konusu Kanun; çırakların, kalfaların ve ustaların eğitim ve öğretimi ile ilgili kural ve düzenlemeleri belirlemiştir. Çıraklık eğitimi genel olarak iki farklı biçimde uygulanmaktadır: 3308 sayılı Kanun kapsamında MEB tarafından belirlenen il ve meslek dallarında yapılan çıraklık eğitimi uygulaması; MEB’in çıraklık eğitimi yapmadığı meslek dallarında ilgili meslek kuruluşlarının koordinasyonunda verilen geleneksel çıraklık eğitimi uygulamasıdır.Çıraklık eğitimi isteğe bağlı değil zorunlu bir eğitimidir. (MEB,2013)

2.4.13.2.2. Yaygın mesleki ve teknik eğitim

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yaygın eğitim, bireylerin yaşamlarının tümünde ihtiyaç duyacakları her türlü eğitim ve öğretimi kapsayacak biçimde tanımlanmıştır. Söz konusu Kanun resmi-özel tüm kuruluşların MEB koordinasyonunda yaygın eğitim verebilmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca, 2006 yılında çıkarılan Yaygın Eğitim Yönetmeliği, özel eğitim kurumları dışında kalan Halk Eğitim Merkezleri ve Eğitim Odaları ya da başka herhangi bir kurum ile işbirliği içinde ya da Halk Eğitim Merkezlerinin onayı ile açılacak bütün kursların kuruluş, idari, eğitim, danışmanlık, denetim ve koordinasyon etkinliklerini kapsamaktadır. Yaygın eğitim hizmetleri; yönetmelikte okuma-yazma kursları, meslekî ve teknik eğitim ile sosyal ve kültürel kurslar olmak üzere üç ana bölümde düzenlenmiştir. Hedef grubu örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış kişileri kapsar. Kamuda yaygın eğitimi en yoğun uygulayan kuruluş MEB'dir.

2.4.13.2.3. Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri

2 yıl süreli, döner sermaye ile işletilen kurumlardır. En az ilköğretim okulunu bitiren öğrencilerin, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirerek meslek sahibi olmalarına imkân sağlayan bu kurumların Bakanlıkça belirlenen bazı bölümlerine en az lise ve meslek lisesi mezunları alınmaktadır.

2.4.13.2.4. Pratik Kız Sanat Okulları

Genç kız ve kadınlara yönelik mesleki eğitim veren, kız meslek liselerine bağlı ya da bağımsız faaliyet gösteren yaygın eğitim kurumlarıdır.

2.4.13.2.5. Endüstri Pratik Sanat Okulları

İlköğretimi bitirmiş veya orta öğretim kurumlarından ayrılmış olanların; bir meslek sahibi olmalarını, ya da çalıştıkları mesleklerde gelişmelerini veya meslek değiştirmelerini sağlayan, değişik süre ve kademeli öğretim programları ile gündüz ve akşamları kurs niteliğinde öğretim yapan MEB'e bağlı yaygın eğitim kurumudur.

2.4.13.2.6. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri

Endüstriyel alanlarda kurslar yoluyla, en az ilköğretim okulu mezunu gençlere meslek kazandırmak, mesleklerinde gelişmek isteyenlerin mesleki bilgi ve becerilerini yeni teknolojilere paralel olarak geliştirmek gayesi ile kurulmuş MEB'e bağlı yaygın endüstriyel teknik eğitim kurumlarıdır. Bu merkezlere yatılı öğrenci kabul edilmektedir.

2.4.13.2.7. Yetişkinler Otelcilik ve Turizm Eğitim Merkezleri (YOTEM)

Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin bünyelerinde faaliyet gösteren bu merkezlerde, turizm sektörünün kısa sürede ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yetişkinlere turizm eğitimi vermek amacıyla resepsiyon, servis, mutfak, kat hizmetleri, seyahat acenteciliği, animasyon, turizm işletmeciliği vb. alanlarda meslek kursları açılmıştır.

2.4.13.2.8. Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu

Bir meslek edinmek isteyen veya mesleğinde ilerlemek isteyen vatandaşlara uzaktan öğretim teknikleri ile meslek kursları ve sertifika programları açmak, eğitim sonunda sınavlarını yaparak başarılı olanlara bitirme veya yetki belgelerini vermek amacıyla 1974 yılında kurulmuştur. İlköğretim okulu mezunu veya daha üst düzey öğrenim görmüş vatandaşlara, uzaktan öğretim veya gerektiğinde yüz yüze eğitim programları uygulayarak meslek kazandıran ve bu yolla onları hayata hazırlayan Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu, gerçekleştirdiği eğitim ve sınavlarda başarılı olan yaklaşık 70.000 kişiye “Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi” vermiştir.

2.4.14. Örgün ve Yaygın Eğitimi Birlikte Yürüten Birimler

Özel Kurslar

Özel Dershaneler

Özel Bilim ve Sanat Merkezleri

Açık ilköğretim Okulu

Açık Öğretim Lisesi

2.4.14.1. Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)
Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE)
Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)
Türk Standartlar Enstitüsü (TSE)
Türkiye Ziraat Odaları Birliği
Uygulamalı Eğitim Merkezleri (KÖSEM)
Sınai Eğitim Geliştirme Merkezi (SEGEM)
Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı (KÜSGET)
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) (Murat, 2009, s. 134-135).

2.4.14.2. Gönüllü Kuruluşlar

Genelde vakıf statüsündeki bazı gönüllü kuruluşlar, yaygın meslekî eğitim hizmeti sunmaktadırlar. Bu hizmeti sunan kuruluşların çalışma konuları ve hedef kitlelerinin genelde iyi tanımlandığı söylenebilir. Yaygın meslekî eğitim sunan vakıfların büyük çoğunluğu meslek kuruluşlarının kurduğu veya kurucuları arasında yer aldığı vakıflardır. Bunlardan Meslekî Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı (MEKSA)'nın kurucuları arasında TESK, TOBB, TİSK ve TÜRK-İŞ gibi önde gelen meslek kuruluşları ile Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumu yer almaktadır.

Yaygın meslekî eğitim hizmeti sunan gönüllü kuruluşlar arasında TİSK ve bağlı işveren sendikaları tarafından kurulan vakıflar dikkat çekmektedir. Metal Sanayicileri Sendikasının kurduğu MESS Eğitim Vakfı; Türkiye Tekstil Sanayicileri İşverenleri Sendikasının kurduğu Türk Tekstil Vakfı; Türkiye İnşaat ve Tesisat Mütahhitleri İşveren Sendikasının kurduğu Türkiye İnşaat ve Tesisat İşçileri Eğitim Vakfı bu kapsamda sayılabilir.

Yukarıda adı geçen vakıflar dışında, diğer meslek kuruluşları, işletmeler veya şahıslar tarafından kurulan ve yaygın meslekî ve teknik eğitim kapsamında sayılabilecek eğitim faaliyetlerinde bulunan pek çok gönüllü kuruluş mevcuttur.

Özel kuruluşların yaygın meslekî eğitim faaliyetlerinde iki tür yapılanma görülmektedir. Bunlardan bir kısmı, Millî Eğitim Bakanlığından izin almak suretiyle faaliyetlerini yürüten

özel öğretim kurumlarıdır. Özel öğretim kurumları, Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanan programları uyguluyorlar ve yine Bakanlık onaylı sertifika verirler.

Diğer özel kuruluşlar ise, genelde işletmelerin satın alma yoluyla karşıladığı yaygın meslekî eğitim faaliyetlerine odaklanmışlardır. Sayıları her geçen gün artan eğitim, danışmanlık, insan kaynakları vb. firmaların faaliyetleri bu kapsamda sayılabilir. (İŞKUR,2013)

2.5. Halk Eğitimi Hakkında Genel Bilgiler

2.5.1. Halk Eğitiminin Tanımı

Halk eğitimi, asıl işi okula gitmek olmayan, hayatta sorumluluk almış veya alma durumunda bulunan her öğrenim seviye ve kademesindeki fert ve toplumlara, ihtiyaçlara dayalı programlar halinde uygulanan, onların milli ve insani duygularının gelişmesine, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ilerlemelerine yardım eden planlı, sistemli ve sürekli bir şekilde yürütülen okul dışı eğitim ve rehberlik faaliyetleri olarak tanımlanmıştır (Kurt, 2003, s. 5)

Genelde eğitim denilince pek çok kimsenin aklına çocuk ve gençler ile okullar gelmektedir. ”Yaygın Eğitim” ya da ”Halk Eğitimi” terimlerinin profesyonel eğitimciler için bile açık anlamı yoktur. Kimilerine göre halk eğitimi, yetişkinlere okuma- yazma ile biraz matematik öğretmek, kimilerine göre genç kızlara ve bayanlara biki-dikiş, nakış, el sanatları vb. becerileri kazandırmak amacıyla düzenlenen kurslardır. (Celep, 2003, s. 3).

Başka bir deyişle ülkemizde il ve ilçelerde faaliyette bulunan “Halk Eğitimi Merkezi” okuma-yazma öğreten, genel ve vatandaşlık bilgileri veren kurslar yanında, örgün eğitim sistemi içinde mesleki eğitim görme imkanı bulamayan çok sayıdaki vatandaşımızın, özellikle genç kız ve kadınların hayata hazırlanmalarını amaçlayan mesleki-teknik yaygın eğitim programları uygulamaktadır (Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı [MSGB] 1985).

2.5.2. Halk Eğitimin Amaçları

OECD tarafından yayınlanan bir raporda; halk eğitiminin amaçları ulusal ve yerel olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Love, 1975, s. 35-38).

2.5.2.1. Ulusal Amaçlar

Bir toplumda ekonomik, kültürel, bilimsel, teknolojik ve siyasal değişmelere bağlı olarak bireylere, yeni bilgi ve beceri kazandırma amacına dayanmaktadır. Ulusal amaçlar alt amaçlar biçiminde şu şekilde sıralanmaktadır

- a. Bireylere, mesleki bilgi ve beceri kazandırmak,
- b. Bireylerde toplumsallaşmayı ve üretkenliği sağlayıcı davranış değişiklikleri oluşturmak,
- c. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olmak.
- d. Toplumda okur- yazarlık oranının artması,
- e. Toplumsal değişmeye bağlı olarak bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmelerinde gerekli ortamı sağlamaktır. (Celep,2003, s 23).

2.5.2.2. Yerel Amaçlar

Yerel toplulukların, yerel sorunlarını çözmelerine olanak sağlayacak ve bölgelerinde yaşamları sürdürmelerini kolaylaştıracak bir amaca dayanmaktadır. Unesco tarafından alınan kararlarda, halk eğitimi etkinliklerinin aşağıdaki amaçları gerçekleştirmeye dayalı olması gerektiği vurgulanmaktadır:

- a. Manevi değer, barışın, uluslararası anlayışın, işbirliğinin geliştirilmesi ve uluslararası ilişkilerde zorbalığın tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması,
- b. Eğitimin, ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik, toplumsal ve kültürel eşitliği sağlama,
- c. Eğitimin, çevrenin korunması ve kalkınması ile kültürel kalkınmaya daha çok olanak sağlayacak duruma getirilmesi,
- d. Bireylerin içinde yaşadıkları toplumun kalkınmasına katkıda bulunmalarını sağlamak için, katılımlarını etkili ve anlamlı yaparak gerekli tavırların ve becerilerin kazandırılması amaçlanmalıdır. (Celep,2003,s24).

Ülkemizde halk eğitimin amaçları MEB’ce özet olarak şu şekilde belirlenmiştir.

1. Bireylere okuma- yazma öğretmek ve yaşam boyu eğitimlerini sağlamak,
2. Toplum üyelerinin Atatürk devrimlerine bağlı bilimsel, özgür, demokratik düşünme güçlerini geliştirici çalışmalar yapmak,
3. Toplum kalkınmasını sağlamak için, kamusal, özel ve yerel kaynakları harekete geçirerek, kalkınma projelerine bireylerin katılımını sağlamak,
4. Ulusal kültür değerlerini korumak, evrensel kültüre açık olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
5. Yerel özellikler ve gereksinimlere göre eğitim- üretim- istihdam, pazarlama ve örgütlenmeye yönelik çalışmalar yapmak,
6. Sanayinin gereksinimi olan işgücünün yetiştirilmesine yardımcı olmaya yönelik olarak çeşitli mesleklerde çalışanların hizmet içinde yetiştirilmesi için gerekli olanakları sağlamak,
7. Kırsal kesimde kente göç eden bireylerin bulunduğu topluluğa uyumunu sağlayıcı etkinlikler düzenlemek,
8. Halk sağlığının korunması, aile planlanması, sivil savunma, sağlıklı konuta kavuşmuş bir üretici, tutumlu bir tüketici toplum yaratmaya yönelik çalışmalarda bulunmak,
9. Boş zamanlarda sosyal ve kültürel etkinliklerle değerlendirmeye yönelik eğitim çalışmaları yapmaktır (Celep,2003 s 25).

2.5.2.3. Halk Eğitimin Özel Amacı

Yurttaşlara Atatürk devrimlerini, Cumhuriyet esaslarını, hukuk düzenini,demokratik yöntemi tanıtmak, Türk ulusunun insancıl, ulusal, kültürel ve ahlaki değerlerini benimsetmek, onların karşılıklı anlayış, sevgi, saygı ve hoşgörülük duygularını geliştirmek. Yurttaşları, bilimsel ve özgür düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik sahibi, girişime değer veren, topluma karşı sorumluluk

duyan yapıcı ve yaratıcı kişiler olarak yetiştirmek. Yurttaşlara ilgi, eğilim ve yeteneklerini geliştirmek yoluyla gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak. Yurttaşlara okur- yazar hale getirmek ve onlara aile, toplum hayatı, yurttaşlık görevi, sağlık kuralları hakkında temel bilgi ve alışkanlıklar kazandırmak. Yurttaşlara ulusal kültürümüzü ve batı uygarlığını tanıtmak, benimsetmek ve onları özgür uluslarla

dayanışmanın gereğine inandırmak. Yurttaşların her alanda yeteneklerini ve girişim güçlerini geliştirmek (Kılıç,1981, s.10-11).

2.5.3. Halk Eğitimin İlkeleri

Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerine dayalı olarak halk eğitiminde uyulması gereken ilkeler şunlar:

Halk eğitimi ulusal varlığımızı korumaya ve güçlendirmeye, ulusal birlik ruhunu beslemeye, toplumsal dayanışmayı geliştirmeye yönelmelidir.

Halk eğitimi çalışmalarında bilimsellik, gerçekçilik, ülkücülük ve verimlilik esas olarak alınmalıdır.

Halk eğitimi programları halkın gereksinme ve isteklerine cevap verecek biçimde hazırlanmalı, çalışmalar belli araştırma ve denemelerin sonucuna göre yürütülmeli, girişim, karar ve uygulama halka bırakılmalı, devlet yol gösterici ve rehber durumunda bulunmalıdır.

Halk eğitimi çalışmalarında halkı aydınlatma ve inandırma temel olmalı. Programlar demokratik çalışma düzeni içerisinde halkla birlikte hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Halk eğitimi programlarında, ivedi çözüm bekleyen, az giderle ve kısa zamanda sonuç alınabilecek konulara öncelik verilmeli.

Halk eğitimi programlarında bütünlük sağlanmalı.

Halk eğitimi çalışmaları halkın yoğun biçimde katılacağı özellikte olmalı.

Halk eğitimi çalışmalarında yerel önderlerden yararlanılmalı.

Çalışmalar iş birliği anlayışı içerisinde yönetilmeli.

Halk eğitimi çalışmaları sürekli olarak izlenmeli, değerlendirilmeli, yönlendirilmeli, başarılı çalışmalar yurt çapında tanıtılmalı, yayılmalı, özendirilmeli ve geliştirilmelidir.

Halk eğitiminde sözden çok uygulamaya önem verilmelidir.

Hizmet toplumun tümüne mal edilmelidir.

Halk eğitiminde, toplumsal ve kültürel programlarla ulusal ekonominin gerektirdiği eğitim programları birlikte düşünülmeli ve iç içe bir birine tamamlayacak biçimde yürütülmelidir.

Halk eğitiminde kısa ve uzun süreli planlar yanında, bölgesel ve yerel ihtiyaçlara uygun plan ve programlar yapılmalıdır.

Halk eğitiminde uygulamaya, halkın duyulan gereksinmelerinden başlanmalıdır.

Halk eğitimin sürekli bir etkileşim aracı olduğu, eğitime her yaşta ve her zaman gereksinme duyulacağı anlatılmalı ve halk eğitimi örgütünün bu gereksinmeye cevap verecek biçimde yurt çapında yayılması sağlanmalıdır (Kılıç, 1981, s. 11-13).

2.5.4. Halk Eğitiminin İşlevleri:

Halk eğitimi, temelde, bireylere örgün eğitimle verilemeyen veya örgün eğitim sonrasında bilim ve teknolojideki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni bilgi ve becerileri kazandırmaya dayanır. Ulusal bütünlüğün korunması ve bilimsel, demokratik, özgür düşünme gücünün bir toplumda yerleşmesi, yetişkinlere verilecek yaşama boyu eğitimle olanaklıdır. Bu bağlamda halk eğitimi, toplumun kalkınmasında önemli role sahiptir.

Halk eğitimin işlevlerinden bazıları şu şekilde belirtilir.

Örgün eğitimle elde edilmeyen veya elde etme fırsatı bulunamayan nitelikleri bireyleri kazandırmak: Halk eğitimi, bir toplumda, örgün eğitime zamanında devam edememiş genç veya yetişkinlere, temel bilgi ve beceriler kazandırmayı öngörür. Örgün eğitim kurumlarından yararlanmamış olanlara temel eğitim, yararlanmış olanlara da eksikliklerini giderici, yenileyici (bu tür eğitime destekleyici eğitim de denilmektedir) bir eğitim verilir. Okuma-yazma kursları ile bireylere ilkökul diploması vermek veya LİMME projesiyle genel lise eğitimine sahip olanlara mesleki ve teknik eğitim alanında bilgi ve beceri kazandırarak meslek lisesi diploması almalarının sağlanması, buna en iyi örnekleri oluşturmaktadır.

Kişisel gelişmeyi sağlamak: Bireyin kendisi hakkındaki bilgisine arttırarak, kişisel gelişmesine yardımcı edinmesidir. Bu, belli bir program çerçevesinde olmasa da kitle iletişim araçları veya sosyal-kültürel etkinlikler aracılığı ile bireyin kendisi ile içinde bulunduğu toplumun daha iyi bir biçimde tanınması sağlanabilir.

Mesleki bilgi ve beceri kazandırmak veya bunları yenilemek her hangi bir meslek ya da sanat sahibi olmayanları, mesleki bilgi ve beceri ile donatarak, meslek sahibi olmalarına yardımcı olma ve meslek sahibi olanlara da bu alandaki bilgileri kazandırmaya yönelik eğitim verilir.

Yetişkinlere, kişisel ve toplumsal sorunları çözmeye ve yeni bir biçimde işleri ele almaya yöneltmek: Bireyin toplumsal yapı içerisindeki görev ve sorumluluğu etkin bir biçimde

yerine getirmesi ile toplumsal sorunların çözümde etkin rol oynaması, toplumun gelişmesinde önemli yer tutmaktadır.

Siyasal katılımı sağlamak: Bir toplumda demokratik değerlerin yerleşebilmesi ve yöneten ile yönetilenlerin bir birlerini kontrol edebilmesi ancak; siyasal katılımı olanaklıdır. Bunu sağlamanın bir yolu da bireylere demokrasi konusunda gerekli eğitimi vermektir. Toplumu oluşturan bireylerin, görev ve sorumluluklarının neler olduğunu bilmelerinin yanı sıra, anayasal çerçevede tanınan temel hak ve sorumlulukları konusunda aydınlatılmaları gerekmektedir. Kendi hak ve sorumlulukları ile görevlerini bilmeyen bir toplumun, yönetimi denetlemesi olanaklı olamaz. Diğer taraftan, demokrasinin hoş görüye dayalı bir düzen olduğu görüşünden hareketle; demokrasinin ve toplumun gelişmesinin bir gereği, her türlü görüşe saygı duyulmasını ve demokratik kurallara her kesin uymasını sağlamaya yönelik olarak toplumun bütün üyelerini bilinçlendirmek bir zorunluluktur. Ancak, bu yolla toplumda demokrasinin, hoş görünün, bilimsel düşünmenin yerleşmesi ve toplumun kalkınması sağlanabilir. (Celep, 2003, s. 25-26).

2.5.5. Halk Eğitimin Önemi

Türkiye’de halk eğitimin gerekliliğini ortaya koyan koşulları ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmelerden ayrı tutulamamaktadır. Ancak, örgün eğitim kurumlarının bu gelişmelere uygun olarak bireylerin eğitim gereksinimlerini tek başına karşılaması olanaklı olmadığı gibi, bu örgün eğitimin ilkelerine ve yapılanmasına da ters düşmektedir (Kurt, 2000).

“Çocukların yanı sıra yetişkinlerinde hemen tüm ihtiyaçlarının eğitim konusu olabildiği görülmektedir. Çünkü insanlar ihtiyaçlarını karşılamak için gerek duydukları bütün bilgi, beceri ve tutumları eğitimle kazanmaktadır. Dolayısıyla, insanlar için eğitimin diğer ihtiyaçlardan önce geldiği söylenebilir. Ekonomik, toplumsal ve kültürel hayatta görülen yenileşmeler bir yandan eğitime konu olabilecek istek ve ihtiyaçları arttırmakta, diğer yandan da eğitimi hayat boyu doyurulması gereken bir ihtiyaç haline getirmektedir. Buna karşılık toplumun ve bireylerin eğitsel istek ve ihtiyaçlarının karşılanmasında örgün eğitim kurumlarının yetersiz kaldığı da gözlenmektedir. Dolayısıyla da yetişkin eğitiminin önemi giderek artmaktadır. Teknolojik gelişmeler, araştırmalar ve uluslar arası ilişkiler sonucu yeni bilgiler üretilmekte ve yetişkinler için bilgilerini yenileme, değişen teknolojiyi kullanma, sağlık, aile planlaması, özürülülerin eğitimi, yaşlıların eğitimi, çevre koruma,

AİDS, trafik, enerji tasarrufu, toplumsal sorunların çözümüne katılım, yerel kaynakları değerlendirme ve gelir getirici yeni becerilerin kazanılması gibi konularda öğrenim gereksinimleri ortaya çıkmaktadır. Tümüyle değişen bir dünyada bilgisini derinleştirmek her birey için gittikçe daha da önem kazanmaktadır. Yararlı bilgiler edinmek, bir iş bulabilmek veya sadece kendisini geliştirmek için günümüzde eğitim, hayatın bütün alanlarına yayılan bir süreç haline gelmiştir. Eğitime ve bilgiye ulaşmanın yolu artık sadece okuldan ve üniversiteden geçmemekte, hayatın her döneminde, yaygın eğitim yolları ile de ulaşılabilir özelliktedir (Kurt, 2000).

Halk eğitimi bütün dünyada giderek artan bir önem kazanmaktadır. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitimin yetersiz kalması; bireyin yaşamının çok küçük bir bölümünü okulda geçirmesi dolayısıyla okul dışındaki kitle iletişim araçları vb. etkenlerden daha fazla etkilenmesi ve bilginin hızla gelişmekte olması nedeniyle sürekli yenilenmesi gerekliliği bu duruma yol açan başlıca nedenler arasında yer almaktadır (Demirel ve Kaya 2007, s. 12).

Celep 1995 de halk eğitiminin gerekliliği ile ilgili şunları anlatmaktadır.”Günümüzde bilim teknolojideki hızlı gelişmeler, toplumun ekonomik, kültürel, siyasal ve toplumsal yapısında değişmelere neden olmaktadır. Bireylerin bu değişmeler uyum sağlaması, değişimin gerçekleştirildiği bilgi, beceri ve değerleri kazanmasını zorunlu kılmaktadır. Örgün eğitim yoluyla bu değişikliklerin gerektirdiği bilgi ve beceri, bireylere ancak belli bir yaşa kadar aktarılmaktadır. Bireyin örgün eğitim sonrasındaki yaşantısında ve örgün eğitimden yararlanamayan bireylerin bu değişikliklerin gerektirdiği bilgi ve beceriyi edinebilmesi, örgün eğitim sonrası eğitimle olanaklıdır. Bu nedenle halk eğitimin eğitim sistemi içerisindeki önemi artmıştır. Halk eğitimi etkinlikleri başlangıçta gönüllü kuruluşlar aracılığı ile yürütülürken, günümüzde devlet desteği ön plana çıkmıştır. Bu desteğin yeterli olmaması karşın, halk eğitimi artık toplumun büyük bölümüne hizmet vermektedir.

Devletlerin halk eğitime eskisine oranla daha fazla ilgi göstermesinin belli başlı nedenleri olarak şu görüşlerin benimsenmesi ve yaygınlaşması gösterilmektedir (Celep, 1995, s.3).

1. Örgün eğitimden yararlanamayanlara eğitim olanağı sağlama
2. Çocuğun kişiliğinin gelişmesi için aileleri eğitme:
3. Verimliliği artırma:
4. Toplumsal sorunlara kitlelerin desteğini sağlama:
5. Yetişkine, eğitimine devam fırsatı sağlama:
6. Okulların sınırlı eğitim etkinliğine sahip olması (Celep, 1995, s. 4).

2.5.6. Türkiye’de Halk Eğitimin Gelişimi

2.5.6.1. Cumhuriyet Öncesi Halk Eğitimi

Türkiye’de halk eğitimi ya da yetişkin eğitimi fikrinin bilgisizliğin yok edilmesi amacıyla harf devriminden sonra geliştiğini belirtmiştir. Halk eğitimi etkinliklerinin tarihsel gelişimi incelendiğinde ise; örgün eğitime paralel bir gelişme gösterdiği görülmektedir (Celep, 2003, s. 87).

Halk eğitimin tarihsel gelişimi cumhuriyet öncesi dönem ve cumhuriyet dönemi olmak üzere iki bölümde incelenebilmektedir. Cumhuriyet öncesi dönemde halk eğitimi etkinlikleri şu şekilde özetlenebilir (Celep, 2003, s. 87).

2.5.6.1.1. Medreseler

Selçuklu döneminden başlayarak toplumun gereksini olan öğretmen, kadı, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini (ulema) yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar kademeli eğitim veren dini temele dayalı örgün eğitim kurumları özelliğine sahipti. Ders programlarında, dini bilgiler yanında; dilbilgisi, mantık, matematik, metafizik, astronomi, tıp ve diğer konulara yer verilmiştir. Medreseler örgün eğitimin yanı sıra, medreselere bağlı olan kitaplıklar, bakımevleri, hastaneler aracılığıyla halka da yönelmiş birer eğitim ve yardım kurumu işlevini görmüştür. Ahilik Bir esnaf kuruluşu olan ahilik örgütü 13. ve 18. yy arasında etkin bir rol oynamıştır. Ahilik Anadolu esnafı arasında dayanışmayı, birliği, kardeşliği geliştirmede öncülük rolünü üstlenmiştir. Toplumsal kurumlar halinde etkinlik gösteren ahilik örgütü, Ahi adını verdikleri başkanlarının yönetiminde zorbaları yok etmek, yabancılara, gezgin ve konuklara ziyafetler verme ve

toplumsal yardımlarda bulunma işlevlerini gerçekleştirmiştir. Loncalar 18. yy'dan itibaren Ahilik örgütünün yerini alan loncalar, esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri yanında, ticaret ahlakını koruyan, çırak, kalfa, usta yetiştiren, onlara işyeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır. Ordu Selçuklulardan itibaren ordu; gençleri, Acemi Oğlan Ocakları'nda yetiştiren bir kurum olarak da çalışmış ve Osmanlılar döneminde Acemi Oğlan Ocakları'ndan seçilen gençler Enderun okullarına aday gösterilmiştir. Cumhuriyet döneminde halk eğitimi alanındaki tarihsel gelişme şöyle özetlenebilir (Celep, 2003; Kaya, 2010).

Toplumun gereksinimi olan kadı, öğretmen, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini (ulema) yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim veren örgün eğitim kurumları özelliğine sahiptir. Medreselere bağlı olan kitaplıklar, bakımevleri, hastaneler halka yönelmiş birer eğitim ve yardım kurumu işlevini görmüştür (Celep, 1995, s. 78).

2.5.6.1.2. Enderun okulları

Enderun okulları 1455 yılında yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Dünyada kamu yönetimi alanında eğitim veren ilk kuruluş olan Enderun Okullarının bir özelliği de dini temele dayalı olmasıdır (Celep, 1995, s.78).

2.5.6.1.3. Ahilik

Bir esnaf kuruluşu olan ahilik örgütü 13.ve 18. Yy. arasında etkin bir rol oynamıştır. Ahilik Anadolu esnafı arasında dayanışmayı, birliği, kardeşliği geliştirmede öncülük rolünü üstlenmiştir. Toplumsal kurumlar halinde etkinlik gösteren ahilik örgütü, ahi adını verdikleri başkanlarının yönetiminde zorbaları yok etmek, yabancılara gezgin ve konuklara ziyafetler verme ve toplumsal yardımlarda bulunma işlevlerini gerçekleştirmiştir.

25.6.1.4. Loncalar

18. yy.'dan itibaren Ahilik örgütünün yerini alan loncalar, esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri yanında, ticaret ahlakını koruyan çırak, kalfa, usta yetiştiren, onlara iş yeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır.

2.5.6.1.5. Ordu

Selçuklular döneminden itibaren Ordu, gençlere Acemi Oğlan Ocakları'nda Türk İslam geleneklerine uygun olarak yetiştiren bir yaygın eğitim kurumu özelliğine kavuşturulmuş, Osmanlılar döneminde bu sistem geliştirilerek Acemi Oğlan Ocakları'nda yetenekli oldukları anlaşılanlar Enderun okuluna aday gösterilmiştir (Kaya, 1985, s. 2).

2.5.6.2. *Düzenli İlk Halk Eğitim Etkinlikleri*

Cumhuriyet öncesinde düzenli ilk halk eğitim etkinlikleri 19. yy'ın ikinci yarısında yapılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler şu şekildedir:

Üniversitelerde serbest dersler,
Gönüllü derneklerin çalışmaları,
Ethem Nejat'ın Broşürü.

Ethem Nejat'ın Broşürü (1911)

İzmir Öğretmen Okulu müdürü Ethem Nejat'ın Halk Eğitime ilişkin önerilerini açıkladığı broşürde şu görüşlere yer verilmektedir. “Halk Eğitim ve çocuğun eğitimi arasında bir ilişkinin bulunduğunu belirtmek, halkın cahil ve kültürsüz olması, boş inançlara bağlı bulunması nedeniyle çocuğun iyi yetişmesinde olağan üstü ilerleme için uygun bir çevrenin yaratılacağı” görüşü ileri sürülmüştür. Bu ilişki II. Dünya Savaşından sonra da Avrupa'da araştırma konusu olmuş eğitimde olanak ve fırsat eşitliğinin sağlanmasında bugünde üzerinde durulan bir konudur (Bülbül,1991, s. 227).

2.5.6.3. *Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi.*

Eğitimin toplumsal kalkınmadaki öncü rolünü üstlenmesi için, Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonra Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, 1923 tarihinde 7971 / 3655 sayılı bir Genelge yayınlanmıştır. Genelgede “Yurdun her köşesinin cehalet ve irfansızlığın acısı altında ezildiği; halk ile okullar ve öğretmenler arasında yakın ilişkiler kurulması; eğitimin her yaştaki ve sınıftaki halkın gereksinmesi durumuna getirilmesi; toplumsal, ekonomik ve ulusal sorunlar konusunda öğretmen ve halktan ortak kurullar oluşturularak çalışmaların sürekli izlenmesi ve yerel yayınlara önem verilmesi” “belirtiliyordu. Bu genelge halk eğitimi etkinliklerinin başlatılmasında önemli bir role sahiptir. 3 Mart 1924 tarih ve 430

sayılı Eğitim Birliği Kanunu (Tevîd-i Tedrisat) ile Türk Eğitim sistemi laik ve bütünsel bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu kanun ile eğitim sistemi dağınık bir yapıdan kurtarılarak Milli bir özellik kazandırılmıştır.

25 Mart 1926 da çıkarılan 789 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı örgüt kanununda İlköğretim çağını geçmiş ve hiç öğretim görmemiş olan bireylerin işe alan kuruluşların bunlara İlköğretimde vermeye zorunlu oldukları belirtilmiştir. Özel kuruluşlarda halk eğitimiyle ilgilenmek zorunda bırakılmışlardır.

Cumhuriyet döneminde halk eğitim alanındaki tarihsel gelişme şöyle özetlenebilir.

2.5.6.3.1. Halk Eğitimi Şubesi (1926)

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilk halk eğitim birimi 1926 da “Halk Terbiyesi Şubesi” adıyla İlköğretim Genel Müdürlüğünde Talim ve Terbiye dairesine bağlı olarak kurulmuştur. Bu şube daha sonradan kapatılmış, ancak 1952’de Yükseköğretim Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Ardından tekrar ilköğretim Genel Müdürlüğü birimi olarak hizmet vermiştir. 1960 yılında ise genel müdürlük haline getirilmiştir.

2.5.6.3.2. Halk Derslikleri (1927)

1927de Halk Derslikleri ve Halk Konferansları için çıkarılan yönetmelik, çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış veya istediği öğretim derecesine erişememiş olanları, bir Cumhuriyet vatandaşının bilmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal kültür ve bilinci güçlendirmek görevini bu dersliklere yükliyordu.

2.5.6.3.3. Millet Mektepleri(1928)

1928 yılında yeni harflerin kabul edilmesiyle Atatürk’ün önderliğinde Millet Mektepleri açılmıştır. Bu konuda çıkarılan yönetmeliğe göre; köylerde 12-45, kentlerde 16-45 yaşları arasındaki herkesin okuma yazma belgesi alması zorunlu kılınmıştır. Bu okullar gezici ve durağandı. Okulu olmayan yerlere gezici millet mektepleri gönderilmiştir. Bu okullar iki tür derslikten oluşmuştur. A Dersliklerinde, yalnızca yeni harflerle okuma-yazma eğitimi; B Dersliklerinde ise okuma, yazma, hesap, sağlık bilgileri ile yurttaşlık eğitimi verilmiştir.

Bu süre 4 aydan oluşmuştur. 1928-65 yılları arasında yaklaşık 2 milyon kişi bu dersliklere devam etmiştir.

2.5.6.3.4. Halk Okuma Odaları(1930)

Yurttaşların öğrendiklerini unutmamaları, okuma alışkanlığı kazanmaları amacıyla 1930 yılında Halk Okuma Odaları açılmıştır. Bu Odalardan önceleri yalnızca Millet Mekteplerine gidemeyenlerin yararlanmaları öngörülmüşse de sonradan herkese açık tutulmuştur. Bu dönem oda sayısı 1936'da 500'e ulaşmıştır.

2.5.6.3.5. Halkevleri(1932)

Devrimleri yaymak ve kökleştirmek halkı toplumsal ve kültürel açıdan geliştirmek amacıyla 1932 yılında Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri, halk dershaneleri, kurslar, kitaplıklar, yayım, köycülük, dil ve yazım, tarih, müzik, sosyal yardım, spor ve güzel sanatlar konularında etkinlik göstermişlerdir. 1933 yılında yürürlüğe giren 2287 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü ve Görevleri ile ilgili Kanunla Halkevlerinin yürüttüğü etkinlikler İlköğretim Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

2.5.6.3.6. Köy Eğitim Kurşları (1936) ve Köy Enstitüleri (1940)

Köy eğitim ve öğretmenlerine okuldaki görevlerinin yanı sıra, halkı eğitmek ve yetiştirmek görevi de verilmiştir. Köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik Köy Enstitüleri, halk eğitimi alanında da etkili olmuştur. Öğretmen, köy halkının mutluluğunu artırmak, mutsuzluğunu gidermek için önlemler almakla görevli kılınmıştır.

Köylerin ortaklaşa tarım araçları ve taşıtlarını edinmelerine, her türlü kooperatif kurup işletmelerine önderlik etmesi öngörülmüştür. Öğretmen, salt okul içi çalışma yapmakla sınırlandırılmamış, aksine çevreye, yetişkinlere de yönelmekle görevlendirilmiştir. Köy Enstitüsü kökenli öğretmenler, köylerde halk eğitimi ve toplum kalkınması alanında önemli çalışmalarda bulunmuşlardır (Celep, 2003, s. 92-94).

2.5.7. Halk Eğitim Merkezinin Amaçları

MEB (2006) Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine göre halk eğitiminin amacı; Yaygın eğitimin amaç ve işlevinin; Anayasa, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun ve bir bütünlük içinde yerine getirilmesi için planlı kalkınma hedefleri doğrultusunda toplumun özellikleri ve ihtiyaçlarına göre bireylere;

- a) Milli bütünleşmeyi güçlendirici ve yurttaşlık görevini bilinçli olarak yapmalarını sağlayıcı, demokrasiyi güçlendirici, kişilerin düşüncelerini, kişiliklerini ve yeteneklerini geliştirici biçimde eğitim çalışmaları yapmak,
- b) Bireye mesleki bilgi ve beceri kazandırmak,
- c) Çağımızın bilimsel, teknolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerine uyumlarını sağlayıcı eğitim imkânları hazırlamak,
- d) İmkânların elverişli olması durumunda bilişim teknolojisi kullanılarak yaygın eğitimi yurt dışında ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yaygınlaştırmak, diğer ülkeler ile Türk Cumhuriyetleri ve Türk topluluklarına yönelik programlar hazırlayıp uygulamak,
- e) Türkçenin doğru, güzel, etkili ve kurallarına uygun olarak öğretilmesi, kullanılması ve yaygınlaştırılması yönünde yurt içi ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yurt dışı için öğretim programları hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak,
- f) Toplumun kalkınmasında kamu, özel ve yerel kaynaklar harekete geçirilerek kalkınma projelerine halkın katılımını sağlayıcı önlemler almak,
- g) Millî kalkınmayı destekleyici, toplumsal projelerin başarıya ulaşması için eğitim etkinliklerini düzenlemek ve bu tür çalışmalara katılmak,
- h) Millî kültür değerlerinin korunması, dünya kültürüne açık olarak geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak,
- i) Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışmaya yönelik alışkanlıklar kazandırmak,
- j) Tarım, endüstri ve hizmet sektöründeki yeni teknolojilerin tanıtılmasına, yeni hizmet alanlarının geliştirilmesine, işsiz ya da farklı bir iş kolunda çalışmak isteyenlerin istihdamını sağlayıcı ve çalışanların hayat seviyelerini yükseltici beceriler kazanmalarına yardımcı olmak,
- k) Yöresel özelliklere ve ihtiyaçlara göre eğitim-öğretim, üretim, istihdam, pazarlama ve örgütlenmeye yönelik çalışmalar yapmak,

- l) Kırsal kesimden göç edenlerin kent kültürüne uyum sağlamalarına yönelik eğitim çalışmaları yapmak,
- m) Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak sanayinin ihtiyacı olan iş gücünün yetiştirilmesine yardımcı olmak için meslekî ve teknik içerikli eğitim çalışmaları yapmak,
- n) Mesleklerinde hizmet içi eğitim vermek ve çeşitli mesleklerde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırma imkânı sağlamak,
- o) Sağlık kuruluşları ve alan uzmanlarının iş birliğinde halk sağlığının korunması, aile planlaması, sivil savunma, sağlıklı beslenme ve barınma, iyi bir üretici ve bilinçli bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı çalışmalar yapmak,
- p) Serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, yeteneklerini sergileme ve geliştirme imkânları sağlamak,
- r) Özel eğitim gerektiren, gelişim özelliklerine dayalı bireysel yeterlilikleri doğrultusunda okuma-yazma öğretmek, eğitimlerini tamamlatmak, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamaktır.

OECD tarafından yayınlanan raporda; halk eğitiminin amaçları ulusal ve yerel olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Celep, 2003):

Ulusal amaçlar; bir toplumda ekonomik, kültürel, bilimsel, teknolojik ve siyasal değişmelere bağlı olarak bireylere, yeni bilgi ve beceri kazandırma amacına dayanmaktadır. Ulusal amaçlar alt amaçlar biçiminde şu şekilde sıralanmaktadır:

Bireylere, mesleki bilgi ve beceri kazandırmak,

Bireylerde toplumsallaşmayı ve üretkenliği sağlayıcı davranış değişiklikleri oluşturmak,

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olmak,

Toplumda okur-yazarlık oranını artırmak,

Toplumsal değişmeye bağlı olarak bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmelerinde gerekli ortamı sağlamaktır.

Yerel amaçlar; yerel toplulukların, yerel sorunlarını çözmelerine olanak sağlayacak ve bölgelerinde yaşamların sürdürmelerini kolaylaştıracak bir amaca dayanmaktadır.

Duman (2007)'a göre yetişkinler eğitiminin üç temel amacından söz edilir. Bunlar;

Toplumun gereksinim duyduğu bilgi, görgü, beceri ve yeterlik düzeyine sahip bir yetişkinler toplumu oluşturmak;

Yetişkinlerde içinde yaşadıkları toplumun gelişmesini ve yaşamasını engelleyen sorunların üstesinden gelmeyle ilgili bir anlayış geliştirmek ve yetişkinleri bu sorunların çözümüne hazırlamak;

Kendini gerçekleştirme amacına yönelik olarak tüm yetişkinlere kendi tutum, bilgi, anlayış ve özelliklerini geliştirme fırsat ve olanakları sağlamaktır.

2.5.8. Halk Eğitimi Merkezi Görevleri

- a) Okuma-Yazma bilmeyen vatandaşlar için halk dershaneleri açılmasını teşvik etmek;
- b) Vatandaşların temel ve genel bilgisini ve ana dilini geliştirmek için, gerekli kursları açmak;
- c) Öğrenim kurumlarında öğrenimlerini yapamamış yetişkinler için ilkokul, ortaokul ve lise bitirme kurslarını açmak;
- d) Vatandaşların ilgi duyduğu tarih, coğrafya, aktüalite, ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve benzeri konularında ve teknik alanda toplantılar düzenlemek, kurslar açmak;
- e) Vatandaşların ilgi duyduğu tarih, coğrafya, aktüalite, ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve benzeri konularında ve teknik alanda toplantılar düzenlemek, kurslar açmak;
- f) Toplum kalkınması ve halk eğitimi konusunda sorumluluk almış resmi görevlilerle gönüllü elemanların ve önderlerin toplum kalkınması ve halk eğitimi konularında, yetiştirilmeleri için kurslar açmak;
- g) Konferanslar, açık oturumlar, paneller, sempozyumlar, konserler, temsiller, edebiyat toplantıları, çeşitli yarışmalar ve spor faaliyetleri, geziler, folklor gösterileri, kahramanlık günleri, grup münakaşaları, film gösterileri ve benzeri çalışmalar düzenlemek;
- h) Halkın güzel sanatlara karşı ilgisini teşvik edici çalışmalar yapmak ve güzel sanatlarda kabiliyetli görülenlerin geliştirilmelerine çeşitli yollarla yardım etmek;
- i) Sergiler düzenlemek, mevcut sergi ve galerilerden ve mahalli müzelerden halkın geniş ölçüde yararlanmasını sağlamaya çalışmak;
- j) Vatandaşların mesleki ve genel kültürlerini geliştirecek özellikte ve halk seviyesine uygun, yayın yapmak; bu türlü çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek; gerekirse halk eğitimi ile ilgili çeşitli yayınların yapılmasına önderlik etmek;
- k) Folklor derlemelerini teşvik etmek ve desteklemek; sonuçlarının yayımlanmasına yardım etmek;

- l) Bölgesinde yetişmiş ünlü kişilerin biyografilerinin hazırlanmasını teşvik etmek ve desteklemek;
- m) Bölgesinin tarihi, kültürel, ekonomik ve turistik önem ve özelliklerinin tesbitine yönelmiş araştırma ve çalışmaları teşvik etmek, desteklemek ve sonuçlarının yayılmasına ve yayımlanmasına yardım etmek;
- n) Vatandaşların, bilhassa gençliğin boş zamanlarını değerlendirmelerine yardım için, gerekli her türlü eğitsel çalışmaları teşvik etmek, desteklemek, yapılmakta bulunan çalışmaların geliştirilmesine yardım etmek, bu çeşit çalışmalarda bulunmak;
- o) Türk kadınının sosyal yapı içinde daha aktif hale getirilmesi konusunda gerekli çalışmaları yapmak, bu konuda kadın dernekleri ve kuruluşlarıyla sıkı bir işbirliği sağlamak;
- p) Halkın, mevcut kütüphanelerden daha geniş ölçüde faydalanmalarını sağlayacak çalışmaları teşvik etmek ve okuma salonları açmak;
- r) Köylünün kültürel gelişmesine ve okuma ihtiyacının giderilmesine yardım amacı ile köye bağış gazete, dergi ve kitap göndermeyi sağlamak için her türlü çalışmaları yapmak;
- s) Bölgedeki, ekonomik önemi olan veya karakteristik özellik taşıyan el ve ev sanatlarının geliştirilmesine, yayılmasına ve değerlendirilmesine yönelmiş çalışmaları yapmak;
- t) Vatandaşlara, ihtiyaçlarını sezdirerek, onlarda öğrenme, daha iyi ve daha ileri bir hayat seviyesine ulaşmak isteğini uyandırmak; problemlerini kavramlarına, çözmelerine ve bu yönde örgütlenmelerine eğitsel yollarla yardım etmek;
- u) Başka kurum ve kuruluşlarca ele alınan halk eğitimi çalışmalarının planlanmasına, planların uygulanmasına ve değerlendirilmesine yardım etmek, onlarla işbirliği yapmak;
- v) Çevreden gelen istek ihtiyaçlara uygun diğer halk eğitimi çalışmalarını, imkanların elverdiği oranda, yapmak (MEB 1963)

2.5.9. Halk Eğitim Merkezlerinde Yürütülen Etkinlikler

2.5.9.1. Genel Eğitim Programları

Halk eğitiminde hedef grupların ve gereksinimlerin farklılığı nedeniyle, halk eğitimi etkinlikleri çok farklı alanları içerir. Halk eğitimi amaçlarının ve temel görevlerinin gerçekleştirilebilmesi için şu tür etkinlikler düzenlemeyi gerektirir (Celep, 2003).

2.5.9.1.1. Temel Eğitim

Okuma-yazma öğretiminin yanı sıra, örgün eğitimden yararlanma olanağı bulamayanları yeterli eğitsel düzeye getirme amacına dayanmaktadır. Bireylerin en alt düzeyde gereksinme duydukları ve günlük yaşamlarında sürekli yararlandıkları temel bilgi ve beceriler(okuma-yazma, aritmetik, ev yönetimi, fen, sağlık, yurttaşlık ve meslek bilgi gibi) temel eğitimin içeriğini oluşturmaktadır.

2.5.9.1.2. Akademik Halk Eğitimi

Zamanında örgün eğitime devam edemeyen bireylere belli bir eğitim kurumu diploması kazandırmak için yapılan eğitsel etkinlikler olarak ifade edilmektedir. Bu eğitimle belli bir eğitim kurumunu tamamlayan fakat, bir üst öğrenime devam etme olanağı bulamayanlar ile öğrenim çağında belli bir okulu bitiremeyenlere diploma sağlamak amacıyla verilen eğitimidir. Bireyin, ilköğretim, ortaöğretim, lise ya da yükseköğretim bitirmesi ön planda olduğu görülmektedir. Bu, okul çağında iken kaçırılan fırsatı, yetişkinlik çağında bir kez daha kullanmaya yarayabilir. Ancak, bu eğitim, örgün eğitimin yerini almamalı, onunla bütünleşmelidir. Okul dışı bitirmeler buna örnek olarak verilebilir.

2.5.9.1.3. Genel Kültür

Belli bir temel eğitime sahip olan bireylere ekonomi, sosyoloji, anatomi, hukuk, yönetim ve güzel sanatlar gibi bireyleri belli konularda aydınlatıcı alanları içermektedir. Bu tür eğitim, doğrudan bireylerin gereksinimlerine göre düzenlenmiş halk eğitimi programları aracılığı ile yürütüleceği gibi, konferans, panel, açık oturum ve yayın yoluyla da yapılmaktadır.

2.5.9.1.4. Demokrasi ve Yurttaşlık Bilgisi

Bireylerin temel hak ve sorumluluklarını tanıması, sorunların çözümünde yeterli duruma gelmesi, demokrasi eğitiminin temelini oluşturur. Demokratik bir toplumda, bireylerin etkin duruma gelmesi, o ülke yönetiminin etkinliğini artırmaktadır. Bireylerin temel hak ve sorumlulukları ile üstlendikleri görevlerinin bilincinde olması, toplumda kendi kendine kontrolü sağlar. Bu durumda bireyler, birbirlerini ve yönetimi denetleme gücüne

kavuşacağından, devlet hizmetlerinin daha etkili yürütülmesine olanak sağlanmaktadır. Bu nedenle, toplumdaki bireylere anayasa ve yasalardan kaynaklanan temel hak ve sorumluluklarının neler olduğuna yönelik olarak eğitsel etkinlikler düzenleme gereği vardır. Bireylerin kamusal, siyasal işlere ilgisinin artırılması, siyasal sürece bilinçle daha geniş ölçüde katılması amacı güdülmektedir. Demokraside, halkın karar verme sürecine katılması büyük önem taşıdığından, bu katılmanın bilinçli olarak gerçekleştirilmesi, ancak eğitim yoluyla olanaklı olduğu belirtilmektedir.

2.5.9.1.5. Ev Yönetimi

Bu eğitim; çocuk bakımı, aile üyelerinin birbirleriyle ilişkileri ve rolleri, eşler arası ilişki gibi değişik konularda yapılmaktadır. Kadınların eğitsel düzeylerinin, toplumsal saygınlığının az olduğu toplumlar için, bu alandaki eğitimin ayrı bir önemi vardır. Özellikle ülkemizde kadın nüfusun eğitiminin düşüklüğü ve kırsal kesimlerde ataerkil aile yapısından dolayı, kadınlar aleyhine gelişen bir durum söz konusudur. Kırsal ve gecekondu kesiminde kadının toplumsal statüsünün güçlendirilmesi ve erkeğin ailede ortak sorumluluk alabilmesi, bu konuda düzenlenecek halk eğitimi etkinliklerine bağlıdır.

2.5.9.2. Mesleki Eğitim Programları

Halk eğitiminin en önemli amaçlarından birisi de bireye belli bir mesleki bilgi ve beceri kazandırmak suretiyle bir meslek sahibi olmasını sağlamaktır. Diğer yandan, belli bir mesleki eğitime sahip olanlara da meslekleri ile ilgili bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak yeni bilgi ve beceriler kazandırmaya yönelik eğitim de bu gruba girmektedir.

2.5.9.2.1. Güzel Sanatlar Eğitimi

Bireyin; müzik, güzel sanatlar, edebiyat, sanat ve el sanatları gibi yaratıcı ve eğlendirici amaçlarla öğrenmek istediği her çeşit kültürel konuları içeren programlar olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, güzel sanatların belli bir dalında yeteneğe sahip olan ancak, örgün eğitimde bunu geliştirme olanağı bulamayanların, bu alanda düzenlenecek halk eğitimi etkinliklerine katılması suretiyle kendilerini geliştirmelerine ortam hazırlanmaktadır. Müzik, resim, oyun ve benzeri olanaklarla güzel sanat yapıtlarını anlamaya, sevmeye ve

uygulamaya yardımcı nitelikteki bir eğitimi söz konusudur. Örneğin, bir bireyin müzik yapısını dinlemesine, bilinçli olarak kavramasına, böylece buna karşı ilgisini, sevgisini artırmaya yönelik bir eğitsel çalışmayı içermektedir.

2.5.9.2.2. Sosyal Hizmetler Eğitimi

Özellikle gelişmiş sanayi toplumlarında bu tür halk eğitimin önemi daha da artmıştır. Yaşlıların, hastaların, sakatların ve suçluların topluma uyumunu kolaylaştırmak; içinde bulundukları psikolojik ve fiziksel koşullardan kaynaklanan olumsuzlukların bireye olan etkisini en aza indirmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Yaşlı ve sakatların korunması, uygun yaşam kurallarının sağlanması, suçlu çocukların yeniden topluma kazandırılmasına dayalı olarak bu tür grupları içine alan halk eğitimi etkinlikleri düzenlenmektedir. Ülkemizde, bu tür halk eğitimi etkinliğinin yok denecek kadar az olduğu söylenebilir.

2.5.9.2.3. Toplum Eğitimi

Küçük toplumların veya yerel toplulukların sorunları ile ilgilenmelerine, bunları benimsemelerine, devletle sıkı işbirliğinde bulunmalarına, kendi aralarında örgütlenmelerine ve sorunlarını çözmelerine eğitsel yollarla yardımcı olmaya dayalı bir eğitim olarak ifade edilmektedir. Toplum eğitimi ile toplumlarda var olan ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel kurumların geliştirilmesine ve o topluluğun veya yerel toplumların kalkınmalarında önderlik işlevi gerçekleştirilir. Bu yolla yerel toplumların kendi olanak, kaynak ve işgüçlerini, devletin olanak ve kaynakları ile birleştirerek kalkınmalarına destek sağlanır. Bu tür eğitim, toplumun kalkınmasını sağlamaya yönelik olduğundan, 'toplum kalkınması' olarak da ifade edilmektedir.

Halk eğitimi programında bulunması gereken basamaklar şunlardır (Geray, 2002):

- Yetişkinlerin eğitsel gereksinimlerinin saptanması,
- Amaçlarının saptanması,
- Öğrenim etkinliklerinin düzenlenmesi,
- Uygulama,
- Çalışmaların değerlendirilmesi.

2.5.9.3. Kurslar

Madde 45 — Kısa süreli programlara dayalı eğitim etkinliği yoluyla yaş, eğitim seviyesi ve cinsiyet farkı gözetmeksizin, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış kişileri, iyi ahlâklı insan, özgür düşünceli birey, meslek sahibi, ortak kültürün gönüllü temsilcisi, katılımcı, paylaşımcı ve üretken vatandaş, olarak yetiştirmek amacıyla yer ve zamana bağlı olmaksızın her fırsatta kurslar düzenlenebilir.

2.5.9.3.1. Kurs Türleri

Madde 46 — Kurslar, okuma-yazma, meslekî ve teknik ile sosyal ve kültürel olmak üzere üç ana bölümde düzenlenir.

Okuma-yazma kursları; zorunlu ilköğretim çağı dışına çıkmış okuma-yazma bilmeyen ve okur-yazar olup ilköğretimini tamamlayamamış vatandaşların okuma-yazma öğrenmelerini, okur-yazar olanların ilköğretimde temel beceri kazanmalarını ve eksik eğitimlerini tamamlamalarını desteklemek amacıyla kurslar düzenlenir. Bu kurslar, okuma-yazma öğrenme ve eksik eğitim tamamlamaya yönelik programlardan oluşur.

Meslekî ve teknik kurslar; kişilere meslekî bilgi ve beceri kazandırmak ve onların bu yönlerini geliştirmek, boş zamanlarını değerlendirmek, kendi ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamak amacıyla beceri geliştirme kursları; iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikte meslek elemanı yetiştirmeye yönelik meslek kazandırma kursları olmak üzere iki şekilde düzenlenir. Meslek kazandırma kurslarında, mesleğin gerektirdiği temel bilgi ve beceri konuları, isteğe bırakılmadan zorunlu olarak işlenir. Aynı şekilde teknoloji bilgisi, iş güvenliği, verimlilik, girişimcilik ve benzeri derslere de kurs süresince yer verilir.

Sosyal ve kültürel kurslar; toplumun kültür seviyesini yükseltmek, kişilere sosyal, kültürel ve sportif nitelikli bilgi ve beceriler kazandırmak, onları bir üst öğrenim sınavlarına hazırlamak, millî kültür değerlerimizi korumak, yaşatmak, yaygınlaştırmak ve yeni nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla düzenlenir (MEB,2017).

2.5.10. Halk Eğitimi Örgütü

2.5.10.1. Merkezde

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğünün örgütlenme yapısındaki değişiklik en son 8.06.1983 tarihi ve 208 sayılı KHK ile yapılmıştır. Buna göre doğrudan genel müdüre bağlı Yaygın Eğitim Enstitüsü ile iki genel müdür yardımcısına bağlı Çıraklık, Bütçe Yatırımı, Halk Eğitimi, Personel olmak üzere dört Daire Başkanı ve yirmi bir Şube Müdürlüğünden oluşmaktadır (Celep, 2003, s. 108).

2.5.10.2. İllerde

Enstitü Bilimsel Danışma Kurulu: Yönetim Kurulu, Sekreterlik, Dış İlişkiler, Kütüphane-Dokümantasyon Büroları, Yönetim ve Mali İşler Bölümü ile müdür yardımcısına bağlı altı teknik bölümden oluşmaktadır (Celep, 2003, s. 108).

2.5.10.3. İlçelerde

İlçe düzeyinde örgütlenme: İlçe Halk eğitim planı ve iş birliği kurulu, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Halk Eğitimi Geziciliği, Halk Eğitimi Kurs Öğretmenliği biçimdedir (Celep, 2003, s. 110).

2.5.10.4. Köylerde

Eğitim Odaları: Eğitim odaları, Köy, Kasaba ve Halk Eğitim Merkezi bulunmayan diğer yerleşim yerlerinde açılan yaygın eğitim kurumlarıdır. Bölgenin gereksinimlerini karşılamam üzere yöre halkının isteği ve başvurusunun uygun görülmesi üzerine valilikçe açılır.

Eğitim odası yönetim kurulu; Belediye başkanı veya olmayan yerde muhtar, okul müdürleri veya öğretmen, din görevlisi kamu görevlilerinden bir temsilci ve memur kooperatifleri yönetim kurullarını temsilen bir üyeden oluşur (Celep, 2003, s. 112).

2.6. Mesleki Eğitim Veren Diğer Kurum ve Kuruluşlar

2.6.1. İŞKUR

Türkiye’de mesleki yaygın eğitim hizmeti veren kuruluşların arasında eski adı İş ve İşçi Bulma Kurumu, yeni adıyla ise Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) gelmektedir. Ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına ve istihdamın korunmasına, geliştirilmesine ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve bu kapsamda yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek İŞKUR’un görevleri arasındadır (<http://www.iskur.gov.tr>).

İŞKUR; istihdamın artırılması ve işgücü piyasasının nitelikli işgücü gereksinimlerini karşılaması amacıyla, aktif işgücü programları çerçevesinde çeşitli işgücü yetiştirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bunlar; istihdam garantili işgücü yetiştirme kursları, kendi işini kurmak isteyenlere yönelik meslek edindirme ve girişimcilik kursları, meslek geliştirme kursları, özürllülere yönelik mesleki eğitim ve rehabilitasyon faaliyetleri, hükümlülerin mesleki eğitimine yönelik çalışmalar ve işsizlik sigortası kapsamında işsizlere verilen eğitimlerdir (Özsoy, 2007, s. 121).

İŞKUR’un İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursları, kuruma kayıtlı herhangi bir mesleği ya da iş piyasasında geçerli bir mesleği olmayan işsizlerin, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde yetiştirilerek istihdam edilmelerini amaçlayan kurslardır.

Kendi İşini Kurmak İsteyenlere Yönelik Meslek Edindirme Kursları ise kuruma kayıtlı işsizlerden herhangi bir mesleki bilgi ve becerisi bulunmayanların kendilerine gelir getirici bir faaliyette bulunmalarını garanti etmek amacıyla düzenlenen meslek edindirme kurslarıdır. İŞKUR’un düzenlediği üçüncü tip kurs ise Meslek Geliştirme Kurslarıdır. Bu kurslar ise bir mesleği olan ancak, mesleki niteliğini geliştirmek isteyen işsizlerin niteliklerini işgücü piyasasının gereklerine göre yükseltmeyi sağlamayı amaçlar. İŞKUR ayrıca Engelli, Hükümlü ve Eski Hükümlü Mesleki Eğitimi ve Rehabilitasyonu kurslarında ise özürllülerin ve hükümlülerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bu alanda çalışan dernek, vakıf ve mesleki rehabilitasyon merkezleriyle sürekli temas kurularak, özürllülerin mesleklere göre nitelikleri tespit edilerek ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının görüş ve talepleri doğrultusunda özürllü ya da hükümlü gruplarına yönelik projeler uygulanmaktadır. İŞKUR da tüm eğitim programına katılanlara, eğitimlere katıldıkları her bir gün için kursiyer cep harçlığı vererek, eğitim süresince iş kazası ve meslek hastalığı sigorta primleri ödenmektedir (İŞKUR,2017).

KOSGEB ile İŞKUR'un birlikte yürüttüğü ortak bir proje olan Girişimcilik eğitimleri de bu çerçevede kuruma kayıtlı işsizlere yönelik olarak kendi işlerini kurmalarına yardımcı olmak amacıyla başlatılmıştır.

2.6.2. KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

(KOSGEB) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir kamu kuruluşudur. KOSGEB'de işletmelere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim hizmetlerinin yürütülebilmesi amacıyla, birçok ilde eğitim merkezleri ve eğitim enstitüleri kurulmuştur. Özel ihtisas konularında Eğitim Uzmanlarının yetiştirilmesi, yaygın eğitim programlarının düzenlenmesi, işletmelerin eğitim ihtiyaçlarının tespiti ve gerekli eğitimlerinin sağlanması ile ilgili Uygulamalı Teknik Eğitim Merkezleri'ni kurmak ve bu konulardaki eğitimleri gerçekleştirmekte KOSGEB'in görevleri arasındadır. (<http://www.kosgeb.gov.tr>).

KOSGEB'in hedefi, işlerini kurmak üzere olan ya da halen kurmuş bulunan kişilerdir.

KOSGEB'in verdiği yaygın eğitim alanlarını:

Ekonomi, işletme, maliye, iletişim,
Girişimcilik, uluslararası ilişkiler,
İleri düzey mesleki yabancı dil eğitimi,
Bilgisayar ve otomasyon,
Endüstri, elektrik/elektronik, makine, metalürji ve malzeme seçimi,
Kimya, gıda, tekstil, çevre, orman endüstrisi,
Kalite güvence sistemleri,
Uluslararası teknik mevzuat uygulamaları olarak sayabiliriz (Tepe, 2007, s. 77).

2.6.3. Özel Eğitim Kurumları

Özel Eğitim Kurumları Kanununa göre faaliyette bulunan özel eğitim kurumları başta meslek kazandırma amaçlı kurslar olmak üzere, yetişkinlerin kendilerini geliştirme, çeşitli sınavlara hazırlık gibi çok çeşitli alanlarda kurslar düzenlemektedir. Yaygın eğitim içerisinde yer alan özel eğitim kurumları 1980'lerde açılmaya başlanmış ve sayıları nüfus artışına paralel olarak giderek artmıştır. Bu kurumlar özellikle yabancı dil ve bilgisayar

eğitimi veren dershaneler, sürücü adayı yetiştiren kurslar ve bir uğraşı, meslek edinmek isteyenlere yönelik çeşitli sanat kursları ve çeşitli sınavlara hazırlamaya yönelik (üniversite, güzel sanatlar vb.) kurslar şeklinde sıralanabilir (Okçabol, 2006, s. 142).

Son yıllarda dünyadaki teknolojik gelişmelere ve değışmelere bağlı olarak gençlerde ve yetişkinlerde görülen öğrenme ihtiyacının artmasıyla ve buna bağlı olarak da ortaya çıkan yaygın eğitim sistemi içerisinde yer alan özel eğitim kurumlarının önemini gün geçtikçe daha da arttırmaktadır.

2.6.4. Belediyeler

Günümüzde birçok ülkede sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi ve benzeri önemli değışiklikler meydana gelmekte ve bu değışmelere uyum sağlayabilmek için de tüm kurum ve kuruluşlar kendilerini zorlamaktadırlar. Sosyoekonomik yapıdaki bu değışmelere uyum sağlamaya çalışan kurumlar arasında merkez otoriteler ile yerel yönetimlerin de önemli bir yeri bulunmaktadır. Yerel yönetimler, yerel halkın ihtiyaçlarını etkin bir biçimde karşılamak üzere, yerel topluluğa kamu hizmeti sağlayan ve yerel halkın kendi seçtiği organlarca yönetilen; yönetsel, siyasal ve toplumsal kurumlardır (Ulusoy, Akdemir, 2002, s. 6).

Ülkemizde de yerel yönetimler 1990'lı yılların ortalarından itibaren kentlerde çok çeşitli hizmetler üretmeye başlamışlardır. Özellikle kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına yönelik girişimler büyükşehir belediyelerinin öncülüğünde gündeme gelmeye başlamıştır. Öyle ki, ülkemizdeki belediyecilik anlayışı giderek yerel toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminden sorumlu bir belediyecilik anlayışına dönüşmektedir. Dünyada meydana gelen bu değışmelere uyum sağlayabilmenin yolu; yetişmiş insan gücü ve bu insan gücünün değışen yapıya uyumlu bir hale getirilmesinden geçmektedir. Yetişmiş insan gücünün en önemli kaynağı örgün eğitim kurumları olmakla birlikte, “istihdam ve mesleklerin yapısında meydana gelen yeni değışimlere örgün eğitim kurumlarının ve merkezi hükümetlerin yeterli düzeyde cevap verememesi ve başarısız olmaları nedeniyle, devreye bu defa yerel yönetimlerin yürütmekte oldukları yetişkin eğitimi programları girmektedir” (Murat, 2007, s. 198).

Mevcut yasalar belediyelerin örgün eğitim faaliyetlerinde bulunmalarına izin vermezken, yetişkin eğitim faaliyetlerinin ise önünü açmaktadırlar. 1580 sayılı Belediye Kanunu ise

belediyelere yaygın eğitim alanında bazı görevler vermiştir. Buna göre, belediyeler beldenin ve belediye idaresinin ihtiyacı olan belediye memuru, belediye fen memuru, yapı kalfası, yapıcı ve çeşitli meslek ustalarını yetiştirmek üzere; kurslar ve dershaneler, ikmal ve çırak okulları ve ev kadını okulları açmalı ve yönetmelidir (İçişleri Bakanlığı, 1972, s. 5).

Ayrıca, kitaplık ve okuma salonları açmak ve işletme görevi 1580 sayılı kanunla yüklenilen diğer yaygın eğitim görevidir (TÜSİAD, 1995, s. 106).

Belediyeler yetişkin eğitim programları ile hemşehrilerinin birçok sosyal, kültürel ve sanatsal ihtiyaçlarını giderebilirlerken, bu programlarla aynı zamanda kursiyelerine gerekli becerileri kazandırabilme ve istihdamlarını kolaylaştırabilme imkânlarına da sahip bulunmaktadır. Ancak, belediyelerin bölgelerindeki insanlara beceri kazandırma ve bunlara istihdam imkânı sağlama zorunlulukları yoktur. Fakat bölgelerindeki işsizlik sorununu nispeten çözebilmek veya hafifletebilmek için böyle bir görevi üstlenmelerinde de yasal bir engel yoktur. Bu çerçevede BELMEK ve BELTEK (Ankara Belediye El Becerileri ve Meslek Edindirme Kursları), İZEM (İzmir Büyükşehir Belediyesi Eğitim Merkezleri), EBMM (Erzurum Büyükşehir Belediyesi Meslek Kursları), KOMEK (Konya Meslek Eğitimi Kursları), BUSMEK (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları), KO-MEK (Kocaeli Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları), ASMEK (Antalya Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları), KAYMEK (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Beceri Kursları), GAMEK (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları), KAPEM (Nevşehir Belediyesi Kapadokya Eğitim Merkezi) ve İSMEK (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları) belediyelerin sunduğu yaygın eğitim faaliyetleri örnekleridir. (Erol, 2007, s. 72).

2.7. BELMEK

2.7.1. BELMEK'in Tanımı

Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları kısaca “BELMEK” olarak ifade edilir. Örgün eğitim sistemi dışında planlı, programlı ve sistemli olarak yürütülen yaygın eğitimin ilkeleriyle gerçekleştirilen bir “yetişkin eğitimi organizasyonu” dur.

2.7.2. BELMEK'in Amacı

Toplumda kültür, sanat ve estetik bilincini yaygınlaştırmak, kültürel zenginliklerimizin korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak, kadınlarımızı yeni bilgi ve becerilerle donatarak meslek sahibi yapmak, aile ekonomilerini güçlendirmek, kadınlarımıza birlikte yaşama ve planlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, toplumda dostluk, dayanışma ve güven duygusunu pekiştirmek, boş zamanların verimli bir şekilde kullanımını sağlamak amacıyla, “Her ev atölye olacak” sloganıyla, Halk Eğitim Merkezleri denetiminde, 418 usta öğretici ile 6 ana

Merkez ve 157 kurs yerinde 31 Branş da meslek edindirme ve el beceri kursları düzenlenmektedir (<http://www.ankara.bel.tr/kulturel-hizmetler/belmek>).

2.7.3. BELMEK'in Dayanağı

BELMEK kursları; 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 7. Maddesi (v) fıkrasına istinaden açılmıştır.

2.7.4. BELMEK'in Tarihçes

Toplumda kültür, sanat ve estetik bilincini yaygınlaştırmak, kültürel zenginliklerimizin korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak, kadınlarımızı yeni bilgi ve becerilerle donatarak meslek sahibi yapmak, aile ekonomilerini güçlendirmek, kadınlara planlı çalışma alışkanlığı kazandırmak, toplumda dostluk, dayanışma ve güven duygusunu pekiştirmek, boş zamanlarını verimli bir şekilde kullanımı sağlamak amacıyla 1994

yılında “Her ev bir atölye olacak” sloganıyla açılmıştır. 400’den fazla öğretmenin görev yaptığı BELMEK’i Ankara genelinde 9 ilçede 157 kurs merkezi ile hizmet vermektedir.

2.7.5. BELMEK’in Hedef Kitlesi

BELMEK’in hedef kitlesi;

İlköğretim yaşını geçmiş, herhangi bir mesleki eğitim almamışlar,
Bir meslek sahibi olmuş ancak mesleğinde ilerlemek isteyenler,
Yeni bir sanat, beceri, hobi edinmek isteyen yetişkinler,
Çeşitli nedenlerle rehabilite ihtiyacı olanlar,
Yeni çevre edinmek ve çevrelerini genişletmek isteyenler,
Sosyal sorumluluk bilinci gereği desteğe ihtiyacı olan gruplar (Engelliler, mahkumlar, yaşlılar) oluşturmaktadır.

2.7.6. BELMEK’in Müfredat Programı

BELMEK’de yeni dönem kayıtları, kontenjan dahilinde ön kayıt sistemi ile her yıl eylül ayında yapılmakta olup Haziran ayında ise eğitim dönemi sona ermektedir.

BELMEK ‘den mezun olan kursiyerlerin almış olduğu sertifikaların MEB onaylı olmasını sağlamak için; (Çıraklık ve Yaygın Eğitim) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile 10.01.2007 tarihinde protokol imzalanmış olup o günden bu güne kursiyerlerin almış olduğu sertifikalar MEB onaylıdır.

Usta öğreticiler için aranan şartlar; MEB tarafından yayınlanan “Halk Eğitim Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge”nin 9. Maddesine göre görevlendirilme yapılmaktadır.

2.7.7. BELMEK’in Eğitim Şartları

Zorunlu ilköğretim yaşını tamamlamış her Ankaralı BELMEK kursiyeri olabilmektedir. Buna göre BELMEK ‘te kursiyer alt yaş sınırı 16’dır. Ancak üst yaş sınırı ise yoktur.

BELMEK , Millî Eğitim Bakanlığı’nın ilgili yönetmeliğinin 5. Maddesinde belirtilen ilkelerle eğitimlerini sürdürmektedir. Bu ilkeler arasında ise :

Herkese açıklık: Herkesin yararlanabileceği biçimde yürütülür ve özel eğitim gerektiren bireyler için özel önlemler alınır.

İhtiyaca uygunluk: Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara uygun olarak gerçekleştirilir.

Süreklilik: Bireylerin hayat boyu yararlanabilecekleri biçimde düzenlenir.

Planlılık: Kalkınma planları hedeflerine uygun şekilde; eğitim-öğretim, üretim, insan gücü, istihdam ilişkileri dikkate alınır.

Yenilik ve gelişmeye açıklık: Programlar; öğrenme ve öğretme yöntemleri ile ders araç gereç, bilimsel ve teknolojik gelişmelere, çevrenin ve ülkenin ihtiyaçlarına göre sürekli geliştirilir.

Gönüllülük: Bireyin ve toplumun çalışmalara isteyerek katılımları esas alınır.

2.7.8. BELMEK'in Eğitim Süresi ve Sertifika Programı

BELMEK'de yeni dönem kayıtları, kontenjan dahilinde ön kayıt sistemi ile her yıl Eylül ayında yapılmaktadır. Dersler ise Ekim ayında başlamaktadır. Haziran ayında ise eğitim dönemi sona ermektedir. Kurslar; Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Yaygın Eğitim Programlarından seçilip, E-YAYGIN MEB sisteminde kurs işlemleri yapılmaktadır. Kurslar modül sürelerine göre açılır ve bitiş tarihinde öğrenci bilgi sistemine not ve devamsızlık girişleri yapılır, sertifika almaya hak kazanan kişilere MEB onaylı kurs bitirme sertifikası verilir. Kursiyer alt sayısı 12 kişi şartı bulunmaktadır, devamsızlık yapılarak ya da herhangi bir nedenle kurstan ayrılanlar olur ve kursiyer sayısı 8 kişinin altına düşerse sistem tarafından kurs otomatik olarak kapatılır.şayet yeterli başvuru sağlanırsa alt sınır baz alınarak, yeni grup ile aynı kurs yeniden başlatılır.

2.7.9. BELMEK Organizasyon Yapısı

BELMEK kursları Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Meslek Edindirme Şube Müdürlüğüne bağlı olarak yürütülmektedir BELMEK personelin çoğunluğunu Usta öğreticiler oluşturmaktadır. Öğreticilerden sonra en çok ağırlığa sahip olan personel ise Kurs idarecileridir. Kurs idarecileri Bölge Sorumlusu ve Rehber Öğretmen olarak adlandırılır.

Usta öğretmenler için aranan şartlar; MEB tarafından yayınlanan “Halk Eğitim Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge”nin 9. Maddesine göre görevlendirilme yapılmaktadır.

2.7.10. BELMEK Eğitim Merkezleri

15 ilçede 66 şubesi bulunan BELMEK ‘ı Ankara’nın Altındağ, Çankaya, Gölbaşı Keçiören, Pursaklar, Çubuk, Kalecik, Elmadağ, Sincan, Mamak, Yenimahalle, Etimesgut, Kahramankazan, Kızılcahamam, Nallıhan, ilçelerinde hizmet vermektedir. Yenimahalle ilçesinde oturanlar için ayrıca Yenimahalle belediyesinin kendi imkânları ile sağladığı Yenimek kursları bulunmaktadır. Aynı şekilde Keçiören ilçesinde yaşayanlar için de Keçmek, Etimesgut belediyesi Etisem kursları bulunmaktadır.

2.7.11. Belmek’de Eğitim Verilen Branşlar

2.7.11.1. Makine Nakışı

Türk Osmanlı motifleri ve el işlemlerinin aslına uygun olarak işlenmesi ya da orijinal motifler kullanılarak makine da işlenmesi işidir. El nakışında olduğu gibi el becerisi gerektirmesinin yanı sıra makine kullanımının da önemli olduğu bir branştır. Uygulanan teknikler göz önüne alındığında mekik, iğne, alt – üst iplik ayarlarının uygulanmasında önemlidir.

Branşın öğrenilmesinde amaçlanan ana konular; makine tanıtımı, örnek bez hazırlanması, aplik, Çin iğnesi, Türk işi, beyaz iş, Maraş işi ve Antep işi gibi tekniklerin öğretilmesi olarak sıralanabilir. Nakış uygulanan malzemeler çoğunlukla deri, bez, keten, çuha gibi malzemelerdir. Amaç öğretilen tekniklerin bütünlük içinde çalışılan işe yansıtılmasını sağlanmaktadır.

2.7.11.2. El Nakışı

Türk kültür ve sanatını koruması ve ön plana çıkartılması açısından önemli bir el sanatıdır. İğne ve tezgâh kullanılarak, kumaş üzerine değişik malzemelerden (yün, keten, naylon ya da metal gibi) iplikler ile uygulanan motiflerdir. Öğretilmesi amaçlanan temel konular;

genel bilgiler, örnek bezi hazırlanması, Türk işi, tel kırma ve Antep işi teknikler olup öğrenilen tekniklere ve özelliklere uygun işler ortaya çıkartılması hedeflenmektedir. Uygulanan tekniklerin yanı sıra bireyin hayal gücü ile farklı motifler ve nakış unsurları da ortaya konabilmektedir.

2.7.11.3. Sim Sırma

Sim sırma işlemciliği Kahramanmaraş'a has bir işleme sanatı olup özellikle kadife elbiseler, yastıklar, yatak örtüleri, seccadeler, bohçalar, masa örtüleri üzerinde uygulanan el işlemciliğidir. Sire saten, kadife, şifon, organze gibi kumaşlar kullanılmakta olup altın ve gümüş gibi simli, ipek veya ketenden iplikler kullanılmaktadır.

Uygulanan teknikler, desen kâğıdını hazırlama, grafon kâğıdı hazırlama, teyelleme, desen oyma, işleme hazırlama, tezgâha sıkıştırma, sim veya sırma ile sarma, kabartma kartonu hazırlama, Maraş işinin pesent iğnesini yapma, verev pesent iğnesini yapma, hasır iğnesini yapma olarak sıralanabilir.

2.7.11.4. İğne Oyası

Türk danteli olarak bilinen, dantele benzerlik gösteren fakat üç boyutlu yapısı ile dantelden ayrılan el işi sanatıdır. Küçük iğnelerle düğümlene yapılarak oluşturulan oylar, iğne üzerine iplik atarak ve iğneyle ipliği bu ilmik içinden çekerek yapılan iğne oylarının kare ve üçgen olmak üzere iki ilmek kesidi bulunmaktadır.

Oluşturulan motiflere göre değişik isimlerle adlandırılan iğne oyları arasında bilinenleri mecnun yuvası, trabzan adlı motifler sayılabilir. Motiflerin dik durması için at kılı, anten teli, misina gibi yardımcı materyaller de kullanılmaktadır.

2.7.11.5. Şiş Dantel

İp ve şiş ile örülen dantel sanatıdır. İpin özelliği ve şiş kalınlığına göre yapılması istenilen model, ait olduğu şifre doğrultusunda tığ ile halka yapılmış ilmekler çıkartılmış ve modeline uygun olarak üç veya dört şişe bölüştürülür.

Şiş dantelin özelliği, oluşturulan şifrenin her motifte farklılık göstermesidir. Uygulama başlamadan önce şifre çözme tekniği öğrenilmektedir.

2.7.11.6. Tel Kırma –Tel Sarma

200 yıllık geçmişı olan Tel Kırma işlemeciliğı, şeritler halindeki, gümüş, bakır, altın tellerle yassı iğneye takılarak düğüm şeklinde bütün çiçekler ve geometrik şekillerin kumaşa işlenmesi ile oluşturulan el sanatıdır.

2.7.11.7. Dantel Anglez

Genel anlamıyla ismini İngiliz el sanatlarından alan ve ‘İngiliz Danteli’ olarak ta bilinen branş, tığ ve iğnenin birlikte kullanıldığı bir el sanatıdır. Dantel ipliğı ile kordenet şeklinde tığ ile örülerek, model üzerine teyellenilerek çalışılır. El nakışı teknikleriyle; çiçekler, yapraklar, kolberler, balıksırtı, ajur gibi yardımcı iğnelerle çalışılır.

2.7.11.8. Giyim

Giyim, insanların tabiat etkilerinden korunmak amacıyla ortaya çıkmış temel ihtiyaçlardan doğan ve daha sonra gelişim göstermiş bir branştır. İnsanların sahip oldukları kültürel özellikleri, örf, adet, geleneklerini yansıtan ve aynı zamanla sanayileşmiş bir branştır. Temel konu başlıkları; kumaşlar hakkında bilgi edinme, ölçü alma teknikleri, kalıp çıkartma teknikleri, biçki teknikleri, prova çalışmaları ve çalışılan kumaşa uygulama olarak sıralanabilmektedir.

2.7.11.9. Mefruşat

Ev tekstil ürünlerinin tasarlanıp teknik özellikler doğrultusunda hazırlanarak dikilmesi işidir. Kumaş, ev tekstil malzemeleri ve aksesuarlar kullanılarak ortaya çıkartılan ürünler olarak da tanımlanabilmektedir.

Özellikle çeyiz hazırlıkları yapılırken tercih edilen branşlar arasında olup branşa dair genel ürün başlıkları; pike takımları, hurç takımları, banyo takımları, dekoratif ürünler, bebek takımları, yatak örtüsü takımları olarak sıralanabilir.

2.7.11.10. Patchwork (Kırkyama)

Geçmişten gelen tasarruf geleneği doğrultusunda gelişen, arta kalan malzemelerin (kumaş, dantel parçaları, örtü vb.) birleştirilerek değerlendirilmesi işidir. Yorgan yüzü, giysi, yastık kılıfı vs. gibi dekoratif ürünlerin oluşturulduğu bir branş olup uygulanan yöntemler şöyle sıralanabilir; altıgen, rüzgar gülü, mahkeme merdiveni, kartopu, sepet, çift alyanstır. Aynı zamanda geometrik şekillerin birleştirilmesiyle oluşturulan çalışmalarla ürünler de mevcuttur.

2.7.11.11. Trikotaj

Triko, trikot ya da çözgülü örme makinelerinde üretilen örme kumaş olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle triko, iplikten oluşturulan veilmek denilen eğrisel kıvrımların yatay ve dikey doğrultuda düzenlenerek birbirleri içinden geçirilmesi sonucu oluşturulan yüzeydir. Trikotaj ise, makinede çeşitli ipler ve değişik modellerle örülen örgüye denir. Dış giyim, örgü, desenli kumaş, ev tekstili ürünlerinin hammaddesini oluşturmakta kullanılır.

2.7.11.12. Yorganlama

Doğal ve sağlıklı malzemelerden oluşmuş, kumaşın içine yün, pamuk vb. gibi malzemeler koyularak elde edilen yorganın elde çeşitli desenler verilerek dikilmesi işidir. Bu teknikle üretilen ürünler çeyizlik malzeme veya ev tekstili ürünü olarak da kullanılmaktadır.

2.7.11.13. Ahşap Boyama

Ahşap veya seramik malzemenin özel boyalar ve kimyasal maddeler yardımıyla dekoratif özellikler içererek boyanması işidir. Ev dekorasyonu ve süsleme amaçlı kullanılan ürünler oluşturulurken uygulanan yöntemler ise, dukutaj çalışması, tutkallı kabartma, doku çalışmaları (kâğıt doku, sünger doku, vb.), mumla eskitme yöntemi, folyo çalışmaları, varak, sedef çalışmaları, tülbent çalışması, çatlatma tarzı olarak sıralanabilir.

2.7.11.14. Kumaş Boyama

Estetik açıdan göze güzel görünen motifler, objeler, doğal varlıklarının biçimsel olarak boya yardımıyla kumaşa yansıtılması işidir. Genel uygulama teknikleri olarak; aplik, beyaz iş, çini deseni tekniği, Çin iğnesi, Maraş işi, Türk işi sayılabilir.

2.7.11.15. İpek Pentur

İpek üzerine sulu boya yapma sanatıdır. İpek dışında da her türlü materyale uygulanabilir. Ana uygulama teknikleri arasında; sulu boya tekniği, keçe uçlu kalem ile boyama, akuanel, antifüzan tekniği, mum, püskürtme, gutta tekniği, alkol tekniği, tuzlama tekniği, katlama tekniği, ters batık bulunmaktadır.

2.7.11.16. Hat-Tezhip

Hat: İslam kültürünün ortaya çıkmasıyla oluşmuş ve gelişmiş olup yazı sanatı olarak tanımlanabilir. Genel teması; güzel yazı yazma ve dekoratif kullanım amacının oluşturulmasıdır. Branşa ait konu başlıklarıysa; hat sanatının gelişimi, hat sanatı çeşitleri, uygulaması olarak sıralanabilir.

2.7.11.17. Tezhip

Altınlamak anlamına gelen tezhip sanatı, el yazması eserleri murakka denilen hüsn- i hat yani güzel yazı levha ve albümleri ile padişah tuğralarına altın yaldız ve boya ile yapılan bezeme sanatıdır. Temel malzeme altın ve boyadır. Altın varak'ın su içinde ezilip jelatin ile karıştırılarak kıvamlı hale getirilmesidir. İğne ile delinen kâğıt uygulanacak zemin üzerine kapatılarak deliklerin siyah tozla dolması sağlanır. Belirginleşen motif altın ya da boya ile doldurulması ile işlem tamamlanır.

2.7.11.18. Minyatür

İnce işlenmiş, küçük boyutlu resim sanatına denir. Kağıt, fildişi veya benzeri malzeme üzerine işlenen minyatür Osmanlı tarihinden gelen bir sanat dalı olarak geleneksel Türk el sanat dallarındandır.

2.7.11.19. Ebru

Su ve bulut anlamına gelen, Farsça ‘ebr’ kelimesinden türemiş, basit bir tanımlama ile kağıt süsleme sanatıdır. Yoğunlaştırılmış sıvı üzerinde renklerin sınırsız değişimler oluşturarak ortaya çıkmasıyla oluşan motiflerin bütünüdür. Ana öğrenme adımları; su yoğunluğunda boya miktarı ve ölçülerinin ayarlanması, öd - kitle ayarlanması, renk uyumları ve kontrast bilgisi, ebrunun kağıt üzerine tatbiki, ebru çeşitlerinin tanımlanması ve uygulama teknikleri olarak sıralanabilir.

Ebru türleri ise; battal ebru, gelgit ebru, şal ebru, somaki ebru, taraklı ebru, çiçekli ebru, hatip ebru, kumlu ebru, yazılı ebru ve nefli ebrudur.

2.7.11.20. Çini

Topraktan yapılma sırlı kap anlamına gelir. Özel formülleri olan sırlardan yapılmaktadır. Branşa dahil ana konu başlıkları ise; çini sanatının uygulamalı tatbikleri, desen yapma teknikleri, çini çeşitleri olarak sıralanabilir.

2.7.11.21. Seramik

İnsanlığın var oluşu itibarıyla ‘kil’ kullanılarak ve elle şekillendirilerek yapılan bu sanat, öncelikle barınma ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kullanılırken zaman içinde dinsel inanışları simgeleyen figürünler ve işlevsel ürünlerin günlük hayattaki gereklilikleri nedeniyle gelişim göstermiştir. Temel olarak çömlek yapımından ele alınacak olursa uygulanan teknikler sırasıyla; elde şekillendirilen kilin 1100 derecede fırınlanması ve sırlanmasıyla oluşturulmaktadır. Kil malzemenin istenilen forma ulaştırılması 3 temel teknikle oluşturulmaktadır: ‘yaş usul’(döküm yöntemi), ‘kuru usul’(presleme) ve ‘ plastik kıvam’. Süsleme ve el sanatı olarak tercih edilen yöntem ‘plastik kıvam’ olup, çubuk ve levha tekniği en çok kullanılan yöntemlerdir. Şekil verilen ürün sırasıyla fırınlanır ve sırlanır. Bu işlemlerin ardından dekorlanması tamamlanır ve ‘dekorlama pişirimi’ denen 2. bir fırınlamadan sonra hazır hale getirilmiş olur.

2.7.11.22. Mozaik

Sanatsal tasarım branşı olarak tanımlanabilir. İç, dış mekânlarda ya da duvar veya zeminlerde uygulanan bir yöntemdir. Branşın uygulanması ise kısaca; uygulanacak motif veya figür, kâğıt üzerine çizilir, bir platform hazırlanır. Uygulanacak taşlar ve renkler tespit edilir hazırlanan platform üzerine uygulanır. Antik bir görünüm verebilmek amacıyla arkası ve kenarları harçla kaplanır.

Bu teknik uygulanarak hazırlanan ürünler, dekoratif malzemeler, cam veya ahşap üzerine de uygulanabilen çeşitlilik arz eden bir sanat dalıdır.

2.7.11.23. Alüminyum Rölyef

Kabartma anlamına gelen rölyef, iki boyutlu resim ile üç boyutlu heykel arası bir sanattır. Alçak ve yüksek rölyef olarak ikiye ayrılmaktadır. Malzeme olarak seramik, polyester, alüminyum, bakır levha gibi materyaller üzerine uygulanmaktadır

2.7.11.24. Ahşap Rölyef

Rölyef anlam itibariyle 3 boyutlu demek olup, Fransızca bir kelimedir. Ahşap mobilya kaplaması kullanıldığı için bu isimle anılır. Düz bir resimden, boyutlar verilerek kalıp hazırlanır, hazırlanan kalıplar mobilya kaplaması ile kaplanarak şekillendirilir. Derin ahşap bir kasa içine yerleştirilerek, sokak manzaraları, yalı manzaraları, dağ manzaraları oluşturularak işlem tamamlanır.

2.7.11.25. Taş Bebek

Resmin bir dalı olup, üç boyutlu karikatür çalışması olarak tanımlanabilir. Çeşitli tipler, yöresel özellik gösteren aynı zamanda tanıtıcı bir sanat dalıdır. Malzeme olarak kullanılan materyaller; deniz taşları ve soğuk seramiktir. Özellikle bebeklerin kıyafetleri soğuk seramikten yapılmaktadır. Boyama ve süslemeler ise, akrilik su bazlı boyalar kullanılarak yapılmakta olup kıyafet süslemelerinde çeşitli pullar, boncuklar, vs. materyaller kullanılır.

2.7.11.26. Takı Tasarımı

Taş, boncuk ya da farklı malzemeler kullanılarak süs eşyaları, aksesuar veya dekoratif ürünlerin oluşturulduğu el sanatı dalıdır.

Branş öğrenilirken uygulanan yöntemler; tasarım bilgisi ve tekniklerinin tanımı ve uygulanması olarak sıralanabilir.

2.7.11.27. Gümüş İşlemciliği

Gümüş malzemesi kullanılarak; süs eşyaları, takılar, aynalar, testiler gibi dekoratif ürünlerin işlenmesi sanatıdır. Çok farklı teknikler uygulanmaktadır. Ancak bütün tekniklerin ortak özelliği; tellerin ve levhaların şekil verilip kaynak yapılması yöntemidir. Örneğin; tel kari, Trabzon hasır işlemciliği, ajur işi ve örme çeşitleri temel teknikler olarak sıralanabilir. En önemli tekniklerden biri olan Tel kari; tel ile yapılan sanat olup aynı zamanda ‘Val işi’ olarak ta bilinir. Adını Osmanlıcada geçen ‘Val’ harfinin sıklıkla bu sanatta kullanılmasından almaktadır.

2.7.11.28. Turistik El Sanatları

Keçe ağırlıklı otantik çalışmalardan oluşmaktadır. Bunun içine nazarlıklar, duvar süsleri, deri çalışmaları, maskeler, kıstı kolyeler, otantik kolyeler ve evde kalmış artık malzemelerin değerlendirilmesini içermektedir. Ayrıca sepetler, yılbaşı süsleri (çorapları), yılbaşı çelenkleri ile sicim ve telden yapılan ürünlerin ortaya çıkarıldığı bir branştır.

2.7.11.29. Ev Ekonomisi–Yemek

Ev ekonomisi, insanların ev hayatındaki yaşantılarını daha ekonomik, çağdaş ve düzenli bir hale getirmek için uğraş veren bilim dalıdır. Amaç; sosyal, ekonomik, politik sorunlara yol açabilecek olumsuz günlük yaşam koşullarına ilişkin aile ve bireylerin bilgilendirilmesidir.

Ana konu başlıkları ise şu şekildedir; beslenme, gıdaların uzun ömürlü korunması ve saklanmasıdır.

2.7.11.30. Resim

Kimi zaman doğal güzellikler, varlıklar, canlılar gibi insan hayatında var olan obje ya da nesnelerin kimi zamansa düşsel kompozisyonların kalem, fırça gibi materyaller yardımı ile kağıt ya da tuval üzerine aktarıldığı sanat dalıdır. Resim branşına ait uygulanan yöntemler; resim ilkelerinin öğrenilmesi, tasarım oluşturma, desen hazırlama, kopya etme, küçültme, büyütme, boyama teknikleri olarak sıralanabilir.

2.7.11.31. Kilim

İnce halı tipidir. Halı, hav ipliği kullanılmadan, düz dokuma teknikleri uygulanarak oluşturulur. Yatay ya da dikey tezgâhlarda, yatay ipliklerin çözgü adı verilen dikey ipliklerin arasından geçirilmesi ile motifler oluşturulmakta olup halının yatay ve dikey düzlem üzerinde oluşması nedeniyle motifler geometrik veya hatlı olarak dokunmaktadır. Koyunyünü veya pamuktan yapılmış iplikler, doğal boyalar ile boyanmaktadır. Motifler, dokunma tarzı ve tekniği ile dokuyan kişinin kompozisyona kattığı motifler sebebiyle farklı isimlendirilirler.

2.7.11.32. El Örücülüğü

Örgü; yün, ipek, pamuk ya da başka bir madde ipliğinin özel şiş, tığ, iğne, mekik gibi araçlarla yapılmış ilmeklerinin bir araya getirilmesi işlemidir (<https://www.ankara.bel.tr>).

2.7.12. BELMEK’i Gerekli Kılan faktörler

Bireylerin boş zamanlarını BELMEK eğitim faaliyetlerine katılarak değerlendirmesi yeni bilgi, beceriler ve faydalı alışkanlıklar kazanması açısından önemli ve gerekli kılar. Günümüzde kadınlar, toplumda erkekler kadar söz sahibi olma hakkını kullanmak istemektedir. Bu istek bir ülkenin ilerlemesine ve gelişmesine olumlu katkılar sağlayabilecek bir istek niteliğindedir. Kadın bu isteğinin yerine gelebilmesi için eğitilmiş olması gerektiğini fark eder, eğitilmiş kadın ise, iyi eğitilmiş çocukların yetişmesini sağlar. Eğitilmiş çocuklar ise geleceğin birer iyi vatandaşlarını oluşturmaktadır. Kendine olan güveni kazanmış, gülümseyen bir eş, gülümseyen bir anne, gülümseyen çalışan bir kadın;

toplumun temellerinin sağlamlaştırılması açısından son derece önem taşımaktadır (Çelikkol, 2004, s. 1-66).

Bireylerin iş değiştirebilmeleri ancak çalışmak istedikleri işlerle ilgili eğitim almalarıyla mümkün olabilecektir. Bireylerin bu eğitimi alabilmeleri için en etkin araç yaygın eğitimidir. Aynı şekilde, bireylerin çalıştığı mesleklerde daha yüksek düzeye ulaşabilmek için, çalıştığı işyerinde farklı alanlarda beceri sahibi olmaları için veya daha üst düzeydeki bir göreve yükselmek isteyen çalışanlar için de BELMEK faaliyetlerine katılarak kişisel bilgi, beceri ve donanımlarını arttırmaları büyük önem taşımaktadır. Herhangi bir meslek eğitimi almamış gruplara bir meslek kazandırılması amacıyla BELMEK eğitim faaliyetlerinin devreye sokulmasını zorunlu kılmaktadır.

2.7.13. Sergiler ve Ürün Satışları

BELMEK’de yürütülen ücretsiz yaygın eğitim faaliyetleri yanında, eğitim sürecini destekleyici olarak başka çalışmalar da ücretsiz olarak yapılmaktadır. Bunlar, halk seminerleri, yerel sergiler, konulu sergiler, genel sergi, kursiyer ürünleri satışı ve kermes organizasyonları, geziler, açılışlar, konserler, yarışmalar, yayıncılık gibi çalışmalardır.

2.7.13.1. Sergiler

BELMEK’in topluma doğru ve etkili bir şekilde tanıtılabilmek için önemli bir tanıtım aracı sergilerdir. BELMEK kursiyerlerinin yıl boyunca ürettikleri el emeği göz nuru ürünler, düzenlenen genel ve yerel sergilerle görücüye çıkarılarak takdir ve beğeni toplamakta, dileyene satış imkanı sağlanmaktadır. BELMEK yıl içinde çeşitli konularda sergiler gerçekleştirmektedir. Bunlar dönem sonunda yapılan yerel sergiler ve genel sergilerdir. Zaman zaman yurtdışında da açılan bu sergilerle kültürümüz yabancılara tanıtılmaktadır. BELMEK’ de her yıl eğitim yılı sonunda, daha önceden konusu belirlenmiş ve buna göre hazırlıkları yapılmış olan, tüm branşların ürünleri ve tanıtımlarının yer aldığı genel sergi Altınpark ANFA Fuar ve Kongre Merkezinde yapılmaktadır. Ayrıca yerel sergi olarak; çeşitli kurs merkezlerinin alanları el verdiği ölçüde kendi kursiyerlerinin ürünlerini teşhir amaçlı yapılan sergilerdir. Ve yine Kursiyerler isterlerse Gökküşağı ve Hacıbayram da olmak üzere iki satış noktasında ürettikleri ürünleri satışa sunabilmektedirler.

2.8. Sanat Hakkında Genel Bilgiler

2.8.1. Sanatın Tanımı

Sanat; insan, toplum, doğa ilişkisinin gerçeğinin bilinçli ya da yeniden üretimi (yorumu); bir duygu, tasarım ya da güzelliğin kişiyi etkileyen anlatımıdır (Büyük Sözlük Ansiklopedisi, 1982).

Sanat, heyecan ve hayranlık uyandırmak için insanın kullandığı yaratıcılıktır. Bir sanat eseri insan yapısıdır ve doğadaki nesnelerden farklıdır. Buna göre insanın doğa üzerine yaptığı her değişiklik ister iyi, ister kötü, ister güzel, ister çirkin, hepsi sanattır (Büyük Kültür Ansiklopedisi, 1984).

Sanat, insanın kendisini anlatma, kendisi dışındaki dünya ile iletişim kurma ve etkileme gibi dürtüleri ile ortaya çıkan bir olgudur (Aker Alpaslan, 2003).

2.8.2. Sanatın Tarihçesi

Tarih öncesi dönemde insanın varlığıyla birlikte ortaya çıkan sanatın ilk örnekleri sayılabilecek çalışmaların konularını, avlanılan ya da kutsal sayılan şeyler oluşturmuştur. O dönem insanların yaşadığı yerlerde, bu av hayvanları ve kutsal sayılan şeylerin resimleri ve heykelcikleri bulunmuştur.

Yontma taş devri eserlerinin ardından gelen dönemde, çok sayı kadın heykelcikleri yapılmıştır. Cilalı taş devrinde, dini dünyanın etkilerini taşıyan kadın ve hayvan heykelcilikleri yapılmıştır. Orta Yontma taş devrinde, delikli kemikler ve üzeri süslü levhalar yapılmıştır. Bu örnekler ilk müzik aletlerinin kullanıldığını düşündürmektedir (Şişman, 2011, s. 91).

Mısır Sanatı'nın önemli bir kısmını tapınaklar ve mezar mimarisi oluşturmaktadır. Eski Mısır'da taştan, madenlerden, kil, fildişi ve kemikten heykeller yapılmıştır. Mezopotamya Sanatı da o dönem sanatları gibi bir mimarlık ve tapınak sanatıdır. Bölgede yeterli taş bulunmamasından dolayı heykeller altın ve gümüşten yapılmıştır. Asfalt ve zift üzerine sedef kakma eserler bulunmuştur (Şişman, 2011, s. 94-95).

Sümerler şehir mimarisine önem vermişler, Mısırlıların aksine tapınak ve mezarlara daha az ilgi duymuşlardır. Perslerin sanata en önemli katkıları altın işçiliğidir. Dövme, kakma ve

oyma olarak yapılan bu işlerde, gerçekçi anlatımın yanı sıra incelik, gerçekçilik duygusu ve simgesel stilizasyon bulunur (Şişman, 2011, s. 99).

Türkler dünya üzerinde geniş bir coğrafyaya yayılmış ve gittikleri bölgelerde hem kültürlerini korumuşlar hem de özgün bir sanat anlayışı geliştirmişlerdir. Sanat tarihimizin bilinen derin kökleri İslam öncesi dönemlere, binlerce yıl önceye ve hala kullanılan motiflere kaynaklık eden Orta Asya'ya dayanır. Böylece Türk sanatı Orta Asya, Mezopotamya, İran, Anadolu gibi fethedilen ve içinden geçilen topraklar üzerinde var olmuş binlerce yıllık medeniyetlerin tecrübelerinden süzüle süzüle taşınıp gelen, bir bakıma tüm insanlık tarihinin biri kimini içeren bir sanat olmuştur.

Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular, Timurlular, Akkoyunlu Türkleri, İslam öncesi birikimlerini ve kültürlerini Müslümanlıkla birleştirerek muhteşem sanat eserleri ortaya koymuşlardır. Bilhassa Uygur Türkleri gelişmiş sanat düzeyleri ile Türk İslam sanatına değerli katkılar sağlamıştır. Bin yılı aşkın süredir Türk kültürünü ve sanatını besleyen en güçlü kaynak İslam medeniyeti olmuştur (Özkeçeçi ve Özkeçeci, 2014, s. 14-15).

Süsleme sanatları Türk sanatında yazıların ve yapıların tamamlayıcısı olarak her dönemde büyük önem taşımıştır. Süslemeler, taş, maden, ahşap, kumaş, alçı, deri, cam, kağıt gibi akla gelebilecek her tür malzemeyle her çeşit eşyayla yapı üzerine oyma, kazıma, boyama, dökme, kakma vb. farklı tekniklerle yapılmıştır.

Osmanlı döneminde sanatın sadece saray ve çevresinde değil toplumsal hayatın tamamında etkin olduğu görülür. Eski toplum yapısı içinde bu estetik çizgi, bir yaşam biçiminin yansıması olarak halıdan kaşığa, silahtan kitaba, kıyafetten mimariye hayatın her köşesine sinmiştir (Özkeçeçi ve Özkeçeci, 2014, s. 17).

2.8.3. Sanat ve Kültür

Ulusların tarihi gelişme süreci içinde yarattığı maddi ve manevi değerlere kültür denir. Bu değerler, uygarlığın gerektirdiği bilim ve sanat dalları ile toplumun yaşamı için önem taşıyan din, duygu, düşünce, gelenek, ahlak, terbiye gibi kavramlardır. Kültür değerlerinin zamanla gelişmesi ve yücelmesi uygarlığın en önemli göstergesidir. Sanat da kültürün bir ürünü olduğuna göre bu alanda yapılan her gelişme, uygarlığa doğru atılan bir adımdır.

Bir ulusun kültür değerlerinin gelişmesinde üç önemli etken bulunur:

1. Ulusun atalarından itibaren süregelen kültür değerleri.
2. Ulusun yerleştiği coğrafi alanlardan etkilendiği kültür değerleri.
3. Ulusun çağdaş gelişmeler ışığı altında etkilendiği kültür değerleri.

Kültür öğrenimdir, eğitimidir, zamanla kazanılan birikimdir. Atalarımızın Orta Asya'dan Anadolu'ya gelişine kadar süregelen yaşamlarında, belli bir kültürün gelişimi görülmektedir. Onun için kültür değerlerini incelerken ulusumuzun yerel ve komşu ülkelerin kültürlerinden etkilendiği yadsınamaz. Bu etkilenmeler atalarımızın temel kültürüne bazı şekillerde değer katmış ve zenginleştirmiştir. Ancak bu kültür akışının içinde Türk ulusunun görüşü, düşüncesi ve emeği egemen olduğu için yeni yaratılan her sanat eseri varlığımızın bir parçası olmuştur. Ayrıca atalarımız Osmanlı İmparatorluğu döneminde ulusal sınırlarımız dışında kalan ülkelere değerli sanat eserleri yapmış ve kültür değerlerini diğer uluslara da taşımıştır (Kılıçkan, 2003, s. 8).

2.8.4. Sanatın Amacı ve işlevi

Sanat bireyleri dış dünyanın sıkıntılarından uzaklaştırıp onları kendi hedeflediği büyüklü dünyaya götürmek isterken, bir yandan da kişilik oluşumunda, bireyin çok yönlü gelişmesine katkıda bulunmaya çalışır. Sanat, bireyler üzerinde bu etkileri yaparak toplumun sosyal yaşamında da yapıcı bir görev üstlenir. İnsanları birbirine yakınlaştırır ve ortak zevk noktalarının oluşmasına katkıda bulunur. Bu yanı sıra sanat, ulusal değerlerin oluşmasına ve pekiştirilmesine hizmet eder (Şişman, 2011, s. 49).

Sanat, duyguları arıttığı, insanı rahatlatmış ve güzellik boyutu nedeniyle haz verdiği için, insanın daha verimli, daha dengeli olmasını sağlayarak insancıl davranışların ve sevgi duygusunun gelişmesine katkıda bulunur. İnsanı çevresiyle bütünleştirip, insanlarla ve doğayla kaynaştırması da sanatın önemli işlevlerinden biridir. Ruhsal boşalmayı ve rahatlamayı sağlayan sanat, sevgi duygusunun gelişmesi için önemli bir ortam hazırlayarak, insanın dengesini bulmasına yardımcı olur. Önemli bir eğitim aracı olan sanat, insanları eğlendirirken düşündürür, bilgilendirir ve bilinçlendirir; sevmeyi ve sevilmeyi öğretir (Armağan, 1992, s. 295).

Sanatın öz amacı, kendi içinde biriktirdiği, barındırdığı tinsel (manevi) birikim yolu ile insanları harekete geçirmektedir. Sanatsal bir hayalin, imgenin hazzal, coşkusal birikimi

nesnenin kendi biçiminden dışarıya dağılarak, sanatı algılayan insana yansır, onların ruhuna işler.

Sanat;

İnsanlar arasında iletişimi,

İnsanlığa yaşama gücü vermeyi,

İnsanın manevi yönünün içinde yaşayıp geliştiği ortamı, akla dönük olarak aydınlatan bir uğraşı alanı yaratmayı,

İnsanın kendi insanlığını tanımasını,

İnsan yaşamının dengelerini sağlamayı,

Salt varoluş nedeniyle, insanın yaşama bakışını etkileyip duyularını çelen, duygularına devinim kazandıran bir araç olmayı amaçlar (Artut, 2001, s. 32)

2.8.5. Sanatın Sınıflandırılması

Sanat 10 temel grupta toplanmıştır:

Mekân Sanatları (İç veya dış olabilir).

Hacim Sanatları (Heykel sanatını da içine alan üç boyutlu sanat dallarının tümü).

Yüzey sanatları (İki boyutlu sanat dalları, fotoğraf- resim).

Ses Sanatları (Müziğin çeşitli kolları).

Eylem Sanatları (Ana konusu insan ve toplum olan tiyatro, sinema).

Dil Sanatları (Edebiyat).

Hareket Sanatları.

Tad Sanatları (Yemek ve içmekle ilgili sanatlar).

Koku Sanatları.

Dokunsal Sanatlar (Alakuş ve Mercin, 2009, s. 4-5).

2.8.6. Sanatın Genel İlkeleri

Sanat Evrenseldir,

Sanat Sürekli,dir,

Sanat Kalıcıdır (Alakuş & Mercin, 2009, s. 21-22).

2.8.7. Sanat Eğitimi

Eğitim bir üretim sürecidir ve bireyin iyiyi doğruyu yakalayabilmesi için süreklidir. Sanat eğitimi; estetik kaygıların öğretilmesi ve bunlardan kurgusal sonuçların çıkarılmasına yardımcı olur; böylece sanat ürünleri aracılığıyla duygular kişisel paylaşımlara uzanır (Erbay, 2000, s. 3).

Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası, sanat eğitiminin anlamına açık bir görüntü kazandırmaktadır. Öyleyse sanat eğitimi daha genel bir çerçeve içinde ele alındığında bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına “Sanat Eğitimi” adı verilmektedir.

Sanat, insanın doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli boyut ve unsurlarından biridir. İnsan olmanın gereği, varlığının bir ifadesidir. Dolayısıyla insan yaşamında formal bir sanat eğitimi olmadığını düşünsek bile sanatsal belirtiler amatörce veya sponten bir şekilde, insanın doğasından kaynaklanan bir içtepki olarak kendini gösterecektir.

Sanat eğitimi insanlarda duyarlılık sınırlarını zorlar, o sınırın daha genişlemesini olanaklı kılar. Bu yolla insan kendini bir kez de bu yönü ile tanıma olanağı bulur (Artut, 2001, s. 89).

2.8.7.1. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Kültür yaşayış ve düşünüş tarzımızda, günlük ilişkilerimizde, sanatta, edebiyatta, sevinç ve eğlencelerimizde, tabiatımızın ve mizacın ifadesidir tanımlaması sanatı bir kültür ve fikir ürünü olarak tanıtır. Kültürün özel bir alanı olarak sanat; imgeler aracılığıyla gerçekliğin yeniden üretilmesidir. Bu üretme işinde ise, yönlendirme ve bilgilendirme açısından, “Sanat Eğitimi” önemli etkindir. Sanat eğitimi, birey ve toplulukların sanatsal ve kültürel açıdan yetiştirilmesi ile ilgilidir. Bu yetiştirme genel olarak kültürel bilinçlendirme anlamına gelir (Erbay, 2013, s. 77).

Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası güdülür. Sanat eğitimi bireylere özgür anlatım olanakları sağlar.

Sanat eğitimini, bir çerçeve içinde, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güvenli, üretken, estetik duyguları geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde aynı niteliklere sahip, uygar bir toplum yaratma düş'ünün de sanat ve iş eğitimi ile gerçekleştirilebileceğinin bilinmesi gerekir. Sanat eğitimi, genel düzeyleri nasıl olursa olsun tüm toplum ve ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Hızla gelişen, sanayileşen, kentleşen toplumların bireylerinde görülen ruhsal rahatsızlıkların arttığı ve bunların kökeninde makineleşmenin yarattığı, tekdüze hızlı yaşam ve elektronik cihazların egemen oluşu, dolayısıyla kişilerin deşarj olma olanaklarını bulamaması etken olmaktadır.

Dünyada toplumların genel amaçları uygarlaşmaya yöneliktir. Bu nedenle sanat ve teknoloji sürecinden geçme koşulu kaçınılmaz bir gerçektir. Böylelikle günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi “Sanat Eğitimi”dir (Artut, 2001, s. 94).

2.8.7.2. Sanat Eğitiminin Amaçları

Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin öznel, iç görüşü, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Bu çok öznel olan durumun dışa dönüşmesi, somutlaşmasını başkalarına anlatmasında insan için önemli bir gereksinimdir.

Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler. Ayrıca sanatın sadece estetik amaçları değil, eğitici ve öğretici amaçları da vardır. Bu genel amaçlarının yanı sıra sanat eğitiminin özel amaçları şunlardır:

Sanatsal etkinliklerin ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemelerini,
Duygusal, duyuşsal, bilgisel entelektüel etkinliklere bağlı becerileri kazanmalarını,
Görme, ayırmsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmalarını,

Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan “çevre” kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini,

Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, özgür düşünceli bireylerin yetişmesini sağlamak.

Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşmasını sağlar.

Sonuç olarak, sanat, insan yaşamıyla bütünleştiğinde, insanların daha bilinçli ve duyarlı olacağı, geniş boyutlu düşünebileceği, yaratıcı kişiliğe yatkın ve güzeli algılama yetilerinin gelişmiş olacağı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla çağdaş insanın yetişmesinde sanat eğitiminin önemli bir rolü vardır.

2.8.7.3. Sanat Eğitiminin İşlevleri

Bir ölçüde sanat eğitiminin amaçları ile örtüşen sanat eğitiminin işlevlerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz. Buna göre bireyin:

Yaratıcılığını geliştirmek,

Araştırmacı, inceleyici, sorgulayıcı bir kimlik kazandırmak,

Entelektüel, kültürel bakış açısını geliştirmek,

Kendine olan güven duygusunu kazandırmak, kendini tanımlamasını olanaklı kılmak,

Analitik düşünme becerisinin gelişimini sağlamak

Eleştirel bakış açısını ve sezgi gücünün gelişimini sağlamak

Görme becerisi, olasılıkları tahmin edebilme gücünün kazandırılması

Sağlıklı düşünce ve kişilik gelişiminin oluşması

Taklit ve kopyacılıktan uzak, özgün ve yaratıcı bir anlayış geliştirmek

Teknik bilgi ve beceri kazandırmak

Manevi (tinsel), duyuşsal, bilişsel, algısal gücünün gelişimi.

Sorunlarıyla başa çıkabilme, deşarj olabilme gücünün, ortamının yaratılmasıdır (Artut, 2001, s. 95-96).

2.8.8. Yetişkinler ve Sanat Eğitimi

Yaşanılan çağda, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler beraberinde birçok değişikliği ve dolayısıyla da farklı ihtiyaçları getirmektedir. Bu gelişmeleri sadece örgün eğitim yoluyla karşılanması mümkün değildir. Çünkü örgün eğitim yoluyla bireylere ancak belli yaş ve durumlar ölçüsünde eğitim verebilecek; örgün eğitiminden yararlanamayan veya daha önceden bitirmiş olanlara ulaşılamayacaktır. Görüldüğü gibi Halk Eğitimi (Yaygın Eğitim-Yetişkin Eğitimi), bireylerin çağın değişmelerini yakalayabilmesi ve ayak uydurabilmesi için gerekli olan ve yaşam boyu süren bir eğitimidir.

Yetişkin eğitimi, öğrencinin kendisine uygun gelen zamanda ve uygun gelen koşullara altında ciddi bir öğrenme çabası için rehberlik ve destek görmesidir. Öğrenme durumu hangi düzeyde ele alınırsa alınsın, hareket noktası, öğrencilerin güdülerini, ihtiyaçlarını, ilgi ve yeteneklerini belirlemek, buna göre öğrenme hedeflerinin tanımlamak ve uygun yöntemlerle teknikleri seçmektir (Lowe, 1985, s. 90).

2.9. El Sanatları Hakkında Genel Bilgiler

2.9.1. El Sanatlarının Tanımı

El sanatları, bireyin bilgi ve becerisine dayanan, genellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı, elle ve basit aletler dışında makine gücüne ihtiyaç duyulmadan yapılan ve toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini yaşayan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı üretime yönelik etkinliklerdir (Özdemir ve Yetim, 1997, s. 191).

İnsanoğlunun varolduğu tarihten günümüze kadar uygarlık el sanatlarıyla iç içe yaşamıştır ve yaşamaktadır. Genel olarak insan beslenme, barınma, giyinme, süslenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılarken el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır. Anadolu, tarih boyunca birçok kültürün merkezi olmuştur. Ayrıca “Baharat Yolu” ve “İpek Yolu”nun Anadolu’dan geçmesi önemli avantajlar sağlamıştır. Bu durumlar; Anadolu’da bir çok alanda olduğu gibi el sanatlarının da gelişmesini sağlamıştır (Onuk, Akpınarlı, Ortaç ve Alp, 1998, s. 1).

El sanatları kimi zaman şahsi ihtiyaçları karşılamak, çevre ve mekan düzenlemesinde kullanılmak üzere geliştirilmiş, renk, estetik özellikleri en uygun biçimde birleştirilerek özgün yaratılar oluşturulmuştur. Kimi zamanda boş zamanları değerlendirme, ek kazanç sağlama, giysi de ya da çeşitli yerlerde kullanılma amacı güdüler oluşumlarıyla kültürümüze ışık tutmuştur (Öztürk, 1984, s. 401).

El sanatları bir milletin yüzyıllar boyu süregelen yaşamı boyunca oluşan ve kuşaktan kuşağa aktarılan en önemli varlıklarıdır (Özen, 2008, s. 13).

El sanatları, ulusların kültürel kimliklerinin en canlı ve anlamlı belgeleridir. Hammaddesi, deseni, üretim tekniği, üretenin katkısıyla, ait olduğu yörenin karakteristiğini taşımasıyla değer kazanır. El sanatları insanımızın sevgilerini, tutkularını sergileyen yaratılardır (Uğurlu, 1984, s. 351).

El sanatı üretimi, el becerisine, geleneksel bilgi ve görgüye dayanır. Birçok dalında işbölümü gelişmemiştir. Çoğu zaman geleneğe dayalı olarak öğrenilir. Ancak atölye içi üretimde usta önemlidir. El sanatı üretiminin sanatsal yönü olduğundan ortak becerileri gerektirir ve elle yapıldığı için de üretim miktarı sınırlıdır (Öztürk, 2003, s. 14-15).

2.9.2. El Sanatlarının Tarihçesi

Yaşadığımız dönemde pek çok el sanatları ürünlerinin, makinelerde üretilmesi nedeniyle, elde üretimi azalarak yok olmaya başlamıştır. Oysaki Anadolu'nun her köşesinin kendine özgü el sanatları vardır. Türkler tarım ve hayvancılıkla yaşamını sürdüren bir toplum olarak, yaşadığı her coğrafyada o bölgenin şartlarına göre mutlaka bir el sanatları üretimi yapmış ve gittiği her yere de bu sanatları taşımıştır. Türkler bir çok alanda olduğu gibi el sanatlarında da karşılaştığı toplumlara kültür aktarımında bulunmuşlardır.

Anadolu'ya gelen topluluklar kendilerine özgü gelenek, görenek ve el sanatları gibi kültürel unsurlarını da birlikte getirmişlerdir. Anadolu'ya Türklerin yaptığı göçler, Anadolu'nun bugünkü kültürel yapısını oluşturmaya başlamıştır (Onuk vd., 2005, s. 28).

Anadolu'da yapılan kazılar birçok el sanatı örneğini gün ışığına çıkarmıştır. Neolitik dönemden başlayarak dönemlere, devletlere bağlı özellikler gösteren bu örnekler: Taş oymacılığı, çömlekçilik, seramik, metal, ağaç ve cam işçiliğinin yanı sıra tekstil dallarında değişik araç, gereç ve teknikle zengin uygulamalar yapıldığını sergilemektedir (Barışta, 1988, s. 2).

Milattan önce VIII. yüzyıldan günümüze pek çok etnografya eseri intikal etmiştir. Bunlardan VIII. yüzyıldan olanların çoğu Uygur Türklerine ait olup, bu devirde Türklerin büyük bir kısmının göçebe hayatını bırakarak yerleşme düzenine geçtikleri görülür. Bu devirdeki köklü gelişme duvar resimlerinde görülür. Ayrıca elbiselerin işlemelerle güzelleştirilmeye çalışılması da dikkat çekmektedir. Elbiselerde süslü kemer kullanma Türk boylarının sürdürdüğü geleneklerden olup Göktürkler'den sonra Uygurlar'a ve Gazneliler'e kadar süslemeli kemer sanatının Türk savaşçıları aracılığıyla Sibiryauzerinden Macaristan'a ve Avusturya'ya kadar yayıldığı görülmüş olup üzeri applike edilmiş bu meşinkemerler Selçuklularca da kullanıldığından Türk boyları ve devletleri arasında ortak bir sanat olarak dikkati çekmektedir (Adalılar, 1984, s. 21).

Hititler belirli meslek kolları (sanatlar) arasında, buluntulardan çıkarılabileceği kadarıyla, ileri teknolojiye dayanmayan demircilik, damga yapımı, tunç işçiliği, çok renkli keramikten sunu kapları ve her çeşit kullanım için keramik üretimi sayılabilir. Hititler, heykelcilik yapımında ilerlemişlerdi. Teknolojileri geri de olsa, demiri ustalıklı yapıyorlardı. Demirin hammaddesi pahalıydı. Gündelik eşyalarda kullanılmazdı. Gümüş, altın işçiliği, ürünleri bugüne kadar ulaşmamakla birlikte hayvan yetiştiriciliğine bağlı olarak yünlü dokumacılık ve deri işçiliği diğer sanatlar arasında sayılabilir (Aktan, 1989, s. 34).

Urartular döneminde kullanılan hammaddeler ve yaygın el sanatları bakımından özellikle maden işlemeciliği önemlidir. Bu dönemde tunçtan kazanlar, araç-gereç, savaş araçları, miğferler yapılmıştır. Diğer sanatlar arasında deriye dayalı sanatlardan, binek hayvanları için koşumlar, kemer yapımı, tahta yontuculuğu ve mobilyacılık da önemlidir. Kuralcılığın egemen olduğu, belirli cins, renk ve stildeki seramik yapımı, hammaddesi dışarıdan gelen ve yörede işlenen fildişi işlemeciliği de önemlidir (Aktan, 1989, s. 36).

Türk tarihinin ilk dönemlerinden itibaren halı gibi diğer dokuma ürünlerinin de varlığı bilinmektedir. Başta insanın en temel ihtiyaçlarından biri olan giyinmek için ve her tür kullanım için çok eski çağlardan günümüze pek çok malzeme ile çeşitli kumaşlar dokunmuştur. Hun döneminden kalan özellikle keçe, kumaş ve deri kullanılarak yapılan applike örtüler günümüze kadar ulaşmış sanat tarihimizin ilk değerli parçalarıdır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 249).

Türk işlemelerinin ilk örnekleri Orta Asya Türklerinde görülür. Renkli iplik, ibrişim ve ipeğin en çok bulunduğu yer Doğu olduğundan, işlemeler de önce bu bölgelerde

gelişmiştir. Altay bölgesinde Pazırık'ta Hun mezarlarında madeni eserlerin yanında yün keçe ve kumaşlar bulunmuştur. Bu kumaşların üzerinde farklı ve çok başarılı teknikleri uygulanmıştır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 251).

Maden sanatının gelişimi, Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinden sonra diğer Türk devletleri ile birlikte Büyük Selçuklular ve Anadolu Selçukluları ile sürer ve Osmanlılara kadar uzanır. İslam maden sanatı içinde değerlendirilen Büyük Selçuklu dönemi, gerek yapım tekniği gerek form bakımından öncü tiplerin ortaya çıktığı bir evredir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 255).

Türk el sanatları; önceleri insanların ihtiyaçlarını karşılamak, boş zamanlarını değerlendirmek ve aileye katkıda bulunmak için gelir getirmek amacıyla aile içinde; Osmanlı İmparatorluğu döneminde saray, ev, çarşı olmak üzere üç merkezde yapılmaya başlanmıştır. Bu merkezler arasında en büyük ustalarla ve yetenekli öğrencilerin çalıştığı saray atölyeleri bir akademi niteliği taşımıştır. Ev ve çarşıda estetik değer ve ticari amaçlara yönelik üretimler yapılmıştır. Fatih döneminde kurulan Nakış Mektebinin uzantısı olduğu düşünülen "Ehl-i Hiref" cemiyetinin çoğunluğu Nakkaşlardan oluşmuştur. Ayrıca hattatlar, ressamalar, ciltçiler, sarraflar, terziler, çadırcılar, dericiler, dokumacılar, maden ve ahşap sanatçıları yer almıştır. Bu sanatçılar çeşitli bölüklere ve loncalara ayrılarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir (Onuk vd., 2005, s. 1-2).

Anadolu Türk çini ve seramik sanatı Anadolu Selçukluları çağında, XIII. Yüzyılın başlarından itibaren ilk altın çağını yaşamıştır. İlk örneklerde sırlı tuğla kullanılırken yüksekseviyeli kesme mozaik çini tekniklerine geçilmiştir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 240).

Orta Asya'da gelişen seramik sanatının bir kolu olan çinicilik, Selçuklularla Anadolu'ya girmiştir. Mimari süslemede çininin yeri çok yaygındır. Cami, medrese, türbe ve sarayları süslemekte kullanılmıştır. İlk kaynaklarını Anadolu dışındaki Türk seramiğinden alan Anadolu seramik sanatı, Osmanlılar devrinde tamamen kendine özgü bir gelişme göstermiş, çok aranan ve ihraç edilen eserler vererek ilgi görmüştür. Bizanslılar zamanında bir seramik merkezi olan İznik, Osmanlı imparatorluğunda en önemli çini merkezi olarak 14. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar üstünlüğünü korumuştur (Kültür Bakanlığı, 1993, s. 225).

16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, Akdeniz çevresinde büyük gelişme göstermiş ve sınırları Tunus'tan Yugoslavya'ya kadar uzanmıştı. Bu farklı kültürlerle bir senteze varma kuzun sürmedi ve Türk Sanatında Klasik Dönem olarak bilinen dönem başlamıştır.

18. yüzyılda buharlı makinelerin keşfiyle Batıda gelişmeye başlayan endüstri, Avrupa etkilerini Anadolu’da yayılmasını kolaylaştırmıştı. Bu etkiler sanat tarihimizde “Batılılaşma Dönemi” olarak isimlendirilen bir dönemin başlamasına neden olmuştur.

19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, yüzyılın sonuna doğru hızla gerilemeğe başlamıştı. Avrupa’da gelişen endüstriye karşılık Türk el sanatları en üst düzeye ulaşmıştır. Bir yandan teknik eğitim veren okullar açılarak, gelişen teknolojiye ayak uydurmaya çalışılırken, bir yandan artistik nitelikleri çok yüksek kalitede eserler yapılmıştır (Barışta, 1988, s. 38-39).

Türk el sanatlarının gelişmesindeki en önemli etkenler geleneksel kurumlar olmuştur. Ancak 20. yüzyıldan itibaren bu kuruluşlar gerilemiştir. Teknolojinin ilerlemesi makineleşmeyle gelen endüstri ile el emeğine dayalı üretim arasındaki kültür ve değer farklılığından dolayı el sanatları ürünleri kırsal kesimdeki bireylerin gereksinimleri veya çeyiz geleneği için yapılan üretim haline dönüşmüştür (Onuk vd., 2005, s. 1-2).

1938’lerde, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube kurulmuş ve bu şube 1945 yılında “Küçük Sanat İşleri Genel Müdürlüğü” olarak hizmete başlamıştır.

1964 yılında Köy İşleri Bakanlığı’nın kurulması ile köy sanatları ve küçük sanatlar köye giden Hizmetler arasına alınarak Sanayi Bakanlığı nezdindeki “Küçük Sanayi ve El Sanatları Dairesi Başkanlığı”da il, ilçe ve bucaklardaki çalışmaların yürütülmesi görevini üstlenmiştir (Adalılar, 1984, s. 9),

2.9.3. El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu

Ülkemizde, köylerde üretimi yapılan el sanatlarımızdan çoğu üretildiği yerde, geleneksel yaşamın bir parçası durumundadır. Endüstrileşme ve kentleşme olgusu üretim biçimini de etkilemiştir.

Aile içi üretimle gerçekleştirilen, köylerimizde yapılan tekstil el sanatları diye adlandırdığımız (halı, kilim, oya, çorap, işleme gibi) ürünler, daha çok ailelerin kendi gereksinimleri için, üretilirler. Bu üretim genelde asıl geçim kaynağını sağlamada harcanan zaman dışında kalan sürelerde yapılır ve köylünün bu tür ihtiyaçlarını karşılamada peşin harcamasının azalmasına yardımcı olur.

Sanayileşme sonucu, günümüzde kimi meslek alanlarında olduğu gibi, el sanatlarında da iş bölümü gelişmiştir. Ekonomik alanda ki yenilikler, özellikle Pazar için üretime geçilmesi, endüstrideki gelişimin, iletişim ve ulaşım alanlarında görülür ve yenilikler ve kolaylıklar getirmesiyle el sanatı üretiminde de belirgin değişiklikler yaratmıştır. El emeğine dayalı üretimi yapılan çoğu alanlarda makineleşme etkin olmaya başlamıştır (Öztürk, 1982, s. 233).

2.9.4. El Sanatlarının Özellikleri ve Önemi

El sanatları ürünleri arkeolojik tabletler gibi okunarak üretildikleri çağın hayat tarzını, teknik donanım ve araç-gereç özelliklerini; beceri, estetik ve değer yargılarını, dünya görüşünü yansıtır. Karşılıklı ticari bağlantı ve anlaşmaların ipuçlarını vererek tarihi olaylara tanıklık eder. El sanatları aynı zamanda yaşantının anlam kazanması; kişinin doğaya, çevresine uyum sağlaması, farklı istek ve gereksinimlerin doyuma kavuşması gibi konularda yardımcı olmuştur (Güler, Akpınarlı, Soysaldı, Ülger, Balkanal, Kurt ve Koçak, 2011, s. 1).

El Sanatlarının Özellikleri şunlardır:

- Ulusal sanat zevkini temsil eder,
- Yaratıcılığı geliştirir,
- Geleneğe bağlı özellik taşır,
- Aile içinde zevk ve sanat becerisini temin eder,
- Topluluk hayatında ve düşüncede büyük önem taşır,
- Aile masraflarında tutumluluğu gösterir,
- Ruhi yaşamı yansıtır (Çiçek, 2010, s. 12).

2.9.5. El Sanatlarının Ham maddeye Göre Sınıflandırılması

El sanatları çeşitli özellikleri göz önüne alınarak farklı biçimlerde sınıflandırılabilir. Türkiye, her yöresinde birbirinden farklı zengin el sanatları ile dolu bir ülkedir. Bu alanda tespit amacıyla çok sayıda araştırma yapılmış, ancak yaşatılması ve üreterek kullanılabilir duruma getirilmesi adına yeterli sayıda çalışma yapılmamıştır. El sanatlarımız, bilimsel

evrelerce de önerildiği gibi işlenen hammaddelerin cinslerine göre, sekiz ana sanat grubu adı altında toplanmaktadır (Kalakenger, 2014).

El sanatları kullanılan hammaddeye göre sınıflandırılırsa:

2.9.5.1. Hammaddesi Ahşap Olan El Sanatları

Bir el sanatı retiminde Kullanılan Araçlar (el baskı kalıpları, tezgahlar, ip eğirme araçları),

Tarım ve ulaşımda kullanılan araçlar ve parçaları (araba, kağnı, dven, boyundurluk vb.),

Günlük kullanım eşyaları ve aksesuarlar (mutfak araç-gereçleri, rahle, teşbih, takunya, biblo, vazo, ağızlık, pipo, baston vb.).

2.9.5.2. Ham Maddesi Hayvansal Lif Olan El Sanatları

Dokuma türleri halı-kilim, el dokuması kumaşlar, çarpana dokumalar vb.

Örgü işleri; çorap, kazak, eldiven, vb. rglerle oya türleri, danteller,

İşlemeler,

Keçe işleri,

El baskıcılığı (Arlı,1990,s.19).

2.9.5.3. Hammaddesi Taş Olan El Sanatları

Değersiz taşlar kullanılarak yapılan yapılar (mimari elemanlar, mezar taşları, çeşmeler vb.),

Ss taşları işlemeciliği (Takılar, teşbihler, ağızlık, pipo, baston vb. aksesuar ve günlük kullanım eşyaları),

Lle taşından yapılan işler, oltu taşından yapılan işler

2.9.5.4. Ham maddesi Toprak Olan El Sanatları

Ürünlerin yapımında kullanılan ham madde hazırlığı, sır, boya gibi konulara ortak özellikler olarak bakılırsa, bu grubu ürün türüne göre sınıflandırmak mümkündür.

Çanak çömlek işleri (Mutfak eşyaları, günlük kullanım eşyaları vb.),
Çini eşyalar,
Seramik eşyalar.

2.9.5.5. Hammaddesi Maden Olan El Sanatları

Demirden yapılan işler (kapı tokmakları, mutfak araçları, tarım araçları, hayvan koşumları, mimari elemanlar, müzik aletleri vb.),

Bakır- Pirinç işleri (mutfak araçları, hamam takımları, ısınma araçları, çay ve kahve takımları ve fincan zarfları, vazo, duvar tabakları vb.),

Altın-Gümüş işleri (kuyumculuk), (takılar, günlük kullanım eşyaları) (Öztürk, 1998, s. 76-77).

2.9.5.6. Hammaddesi Cam Olan El Sanatları

Camdan yapılan el sanatı ürünleri, ürün adından gidilerek sınıflamak daha kolay görülmektedir.

Göz Boncuğu (Nazar Boncuğu) türleri,
Çeşmi Bülbüller,
Vitray türleri,
Takı ve aksesuarlar.

2.9.5.7. Hammaddesi Deri ve Hayvansal Atıklar Olan El Sanatları

Hayvandan elde edilen, deri, kürk, boynuz, kemik gibi maddeler kullanılarak yapılan el sanatları, kullanılan malzeme ile birlikte, eşyanın türü ve işlevi düşünülerek sınıflandırılabilir. Saraç işleri (saraçlık),

Deri giyim eşyaları,
Deriden yapılan günlük kullanım eşyaları (kemer, çanta, kese, sigaralık vb.),
Kürk giyim eşyaları ve post yapımı,
Cilt işleri (kitap kapları),
Gölge oyunu tipleri,
Tarım ve mutfak araçları,
Kemik ve boynuzdan yapılan el sanatları,
Deniz hayvanı atıklarından yapılan el sanatları,
Aksesuar işleri.

2.9.5.8. Ham maddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları

Kamış, ince dal, tahıl sapları gibi malzemelerden yapılan el sanatları, yapım maddeleri yanında, yapım maddeleri yanında, yapım teknikleri ve türleri düşünülerek sınıflandırılabilir.

Sepet örücülüğü,
Mobilya Yapımı,
Hububat sapları ile yapılan örgü ve süs eşyaları,
Saz (bitkileri) kullanılarak yapılan çanta, hasır, plaj yaygısı gibi eşyalar (Öztürk, 2003, s. 96, 97, 99, 100, 101, 103).

2.9.6. El Sanatlarının Sorunları

İstihdam Sorunu, Tanıtım Sorunu, Materyal Sorunu, Hammadde Sorunu, Vergilendirme Sorunu, Kredi Sorunu, Kalite Kontrol Sorun.

2.9.7. El Sanatlarının Faydaları

2.9.7.1. Ekonomik Faydaları

Bireye gelir sağlar. Aile ekonomisine katkıda bulunur.
Ülkeye döviz sağlar. Milli geliri yükseltir.

Türk Eğitiminin belli bir kısmının karşılanması sağlar.
Bireyin meslek edinebilmesine yardımcı olur.

2.9.7.2. Sosyal Faydaları

İş ahlakının oluşmasını sağlar.
Bireyin boş zamanlarını değerlendirir.
Toplumda hayat standartlarının yükselmesini sağlar.(Arslanoğlu 2016)

2.9.8. El Sanatlarının Olumlu Kılınması İçin Yapılması Gerekenler

Bölgede var olan eski el sanatlarını toplamak,
Her bölgede yöresel bir el sanatları müzesi kurmak,
El sanatları birlik ve kurumları ile kurslar açmak,
Yarışmalar hazırlayıp, ödüller vermek (Öztürk,1998, s.106-107).

2.9.9. El Sanatlarının Turizm Açısından Önemi

İnsanların yer değiştirme hareketi olarak tanımlanan turizmde tatil olgusu ve bu tatilin geçirilebileceği yer önem taşır. Dolayısıyla Turizmde, tatilin geçirileceği yerlerde görülmesi, yaşanılması, bir şeylerin tüketilmesi ön plandadır. Ayrıca farklı değer ve alışkanlıklara sahip insanların bir birlerini tanımaları, bir birlerinin yaşam biçimlerine ilişkin bilgi edinmeleri, yeni çevredeki halkın günlük yaşamında kullandığı bazı el sanatları örneklerinden satın almaları doğal bir sonuçtur. Bazen turistik bir yöreyi cazip kılan unsurlar arasında orayı anımsatan el sanatı örneği ön plana geçebilmektedir. Avanos'a giden biri doğal doku yanında Avanos çömlekçiliğini de görmek istemektedir (Öztürk, 1998, s. 108-109).

2.9.10. El Sanatlarının Ülke Ekonomisindeki Yeri

Ülkemiz gelişmekte olan ülkelerin genel özelliklerini yansıtmaktadır. Bu özellikler çerçevesinde el sanatlarının ülke ekonomisindeki yerini şöyle sıralamak mümkündür:

Bireye gelir,

Hammadde kaynaklarının değerlendirilmesi,
Turizm geliri,
İç tüketimin karşılanması,
Milli gelirin artması (Özdemir ve Yetim, 1997).

2.9.11. El Sanatlarında Takının Yeri ve Önemi

Geçmişe bakıldığında Anadolu el sanatları, uygarlıkların en canlı ve anlamlı belgeleridir. Geleneksel Türk el sanatları denildiğinde akla gelen ilk şey, Türklerin ürettiği el sanatlarıdır. Bu ürünler o yörenin kimliğini en sessiz en doğru ve en önemli mesajı verecek şekilde üretilmiştir.

Zengin Anadolu kültürünün diğer sanat alanlarında olduğu gibi takı sanatında da yol gösterici ve paha biçilmez bir kaynak olduğu inkar edilemez. Bu sessiz hazineden faydalanmak süreci ile çağımıza uygun model, anlamlı ve orijinaline sadık kalınarak zevkli, ihtiyaçlara yönelik ve modaya yönelik takılar yapılmıştır (Paşu, 2007).

2.10. Tasarım Hakkında Genel Bilgiler

2.10.1. Tasarımın Tanımı

Tasarılama sözcüğü İngilizce ‘deki “design” ve Fransızca “proje” sözcükleri karşılığı olarak kullanılmaktadır. Design sözcüğü Latince ‘den gelip de- signare köklerinden oluşur. Signare, etmek anlamına gelmektedir. Sözcük anlamı, bir plan ya da eskizi yapmak üzere zihinde canlandırmak; biçim vermek ya da üretilmek üzere zihinde canlandırılan bir plandır (Bayazıt, 1994, s. 8).

Tasarım, bir şeyi zihinde biçimlendirme, kurma, tasavvur, olarak tanımlanır. Tasarım, insanın kullandığı nesneler ile yaşadığı çevreyi, fiziksel ve ruhsal gereksinimleri doğrultusunda çağın estetik ve teknik değerleri ile yeniden üretmesi yada düzenlemesidir (Kalakenger, 2014).

Tasarım yaratıcı bir eylem olup, daha önce var olmayan yeni ve kullanışlı bir şey yaratmayı kapsar (Bayazıt, 1994,s.8).

2.10.2. Tasarım Özellikleri

Tasarım yaparken, diğer sanatlarda kullanılan tüm ilkeler geçerlidir. Tasarımcılar sanat prensiplerini kullanırken onların katı ve vazgeçilmez olarak görmek yerine, yol gösteren bir rehber olarak algılanmaktadır. Sanat prensipleri modanın değişimi ile de esneklik gösterir. Bu prensipleri kısaca şöyle sıralayarak açıklayabilir (Arslanoğlu 2016).

Denge: Tasarımın bütün bölümleri arasında doğru bir ilişki ile estetik görünüm oluşturmaktadır.

Formal Denge: Merkezi bir eksenin karşı kenarında eşit veya benzeri elemanları kullanarak formal denge elde edilir. Tasarımda formal denge varsa, monotonluk ve ağırbaşlı etkisi çekicilik yerine ciddiye hissi verir.

İnformal Denge: Birbirinin aynısı olmayan nesnelerin dengesidir. İnformal denge ile hazırlanan tasarımlarda tasarımcı daha yaratıcı serbestliği kazanır. Burada da dengeyi sağlamak önemlidir.

Radyal Denge: Tasarımın ana parçaları merkezi bir noktadan ayrıldığı zaman radyal denge oluşur. Desen ve Süsleme özellikleri odak.

Yatay ve Dikey Denge: Yatay ve dikey denge simetrik veya asimetrik olabilir. Yatay çizgiler bulundukları yeri etkileyerek dikkat çeker. Dikey denge ise tasarımın hayali bir dik çizgi ile ikiye ayrılarak her iki parça arasında kurulan dengedir. Yatay çizgiler genişlik dikey çizgiler uzunluk etkisi yaratır.

Vurgu: Tasarımda verilmek istenen mesaj göze ilk çarpması gereken kısımdır. Ritm: Tasarıma çizgi ve renkle katılan estetik görünümdür.

Uyum: Modelin ayrıntıları, kullanılan teknik, renk ve malzeme arasındaki doğru kullanım ile estetik görünümün sağlanmasıdır.

Birlik: Tasarımdaki tüm parçalar birbirleri ile ve bütünle uyumlu olduğu zaman tasarımda birlik bütünlük sağlanır.

2.10.3 Tasarımın Süreçleri

Büyük kitlelere yaşama hakkını tanıyan endüstri çağında toplumlarda yatan yaratıcı güçlerin uyandırılması bir insanlık ideali oluyor. Günümüzde yeryüzünde ülkeler uygarlıkları teknik ve ekonomik gelişmeleri aynı aşamada olmadığı için büyük ayrılıklar

gösteriyorlar. Ayrıca gelişmiş ülkelerde ortak bir insanlık anlayışından henüz çok uzak görünüyorlar. Bu yüzden yaratıcılığın en yüksek değerler olarak tanınması ve yaratıcı toplumların gelişmesinin önünde büyük engeller bulunuyor. Ancak yaratıcılığın önündeki bu büyük engeller kaldırıldığında yaratıcılığın yüksek değerler olarak tanınacağı en belirgin faktör olarak biliniyor. Yaratıcılığın da iki farklı temel faktörlere dayandığı belirtiliyor. Birincisi makinenin ve endüstrinin ve seri üretim ilkesinin kaçınılmaz zorunluluğu ikincisi sanat ve zanaatın bütünlüğü birliğini ve ayrılmazlığını benimseyecek tasarımcının toplum karşısındaki görevi ve sorumluluklarıyla ilgilidir. Çağdaş anlamda yaratıcı ürünlerini ya başkalarının kontrolünde başkalarına yaptıracak, ya da sanatsal değeri olan eser üretmek zorunda kalacaktır (Kalakenger, 2014).

2.10.4. Tasarımda Konu ve Tema Belirleme

Doğada var olan objelerin bireyin zihnindeki iz düşümlerinin rüya ve hayal gücünün dışı yansıması olarak algıarsak tasarım, biçimsel olarak somutlaşan her tasarıma, sanatçının bakış tarzı, algılaması, etkilemesi, başka bir kavramsal biçime dönüştürmesi bir süreç içinde gerçekleşecektir. İnsan zihnindeki her izdüşümü yeni bir kavramsal biçimde imgelemenin bir hikâyesi oluşur. Birincisi zihinsel faaliyet olarak yeni yaşamın imgesel modelini çizecek şekilde hayal gücü ve yaratıcı etkinliğin bir sonucu olarak, ikincisi maddi yaratım olarak, yani taştan, metalden, seslerden, sözcüklerden, vücut hareketlerinden vb. benzer sanatsal içeriğin nesnel taşıyıcısını var edecek şekilde, emeğin özel bir şekli olarak, birincisinde sanatın “ içsel biçimi “ yani sanatın içeriğini imgesel olarak somutlaştırılışı, ikincisinde ise sanatın “ dışsal biçimi “ yine sanatsal imgenin maddi gövdesi ortaya çıkar. Sonuç

olarak tasarımın bir imgeden maddeye dönüşümü süresinde yaratıcının birinci etken olarak her zaman gündemde olduğu söylenebilir. Sanatsal yaratılar yazı gibi düşüncüyü somutlaştıran eylemlerdir. Dolayısıyla üretilecekleri ortam kayıtsız, şartsız özgürlüğün var olduğu toplumsal bir çevre olmalıdır. “Hiç kimse sanatçıya görevini nasıl yerine getireceğini söylemek, öğretmek, uyması gereken kurallar koymak, içinde kalması gereken sınırlar çizmek” durumunda olmamalıdır. Böylesi koşullandırma ve sınırlamalara karşı koymak kişisel yaratma hakkı ve eylemini önleyici engellerini aşmaya çalışmak sanatçının ve denli güç olursa olsun en doğal davranış biçimi olacaktır. Ayrıca yaratma olgusunun en önemli ve onsuz olmaz kuralıdır özgürlük. Sosyal ve kültürel çevre gibi doğal çevrede

yaratma serüveniyle yakından ilgili başka bir etkidir. Sayısız bitki ve hayvan türlerinin birbirinden farklı zenginlikte, form, renk, doku görüntülerinden oluşan bir sergidir. Doğa; sıradan insanın bile hayran bırakan bu görsel şölen karşısında sanatçının etkilenmemesi olası değildir. Çevresini algılamaya çok tutkulu alıcı ve yansıtıcı olan bir sanatçı için her zaman en önemli esin kaynağı doğa olmuştur (Kalakenger, 2014).

2.11. Takı Hakkında Genel Bilgiler

2.11.1. Takının Tanımı

Takı insanların süslenmek amacıyla taktıkları çeşitli tüy, cam, ağaç, hayvan kemikleri ve benzeri malzemelerden yapılmış kullanım eşyasıdır (Gökçesu, 2002, s. 94).

Takı; bir bedenle ya da giysilerle buluştuğunda anlamını bulan, kendini ifade edebilen bir süs eşyasıdır. Bedende var olamadığında sadece bir obje ya da heykelcik olarak algılanan mücevherin yegâne fonksiyonu bedeni süslemektir.

Takı, takmak kelimesinden gelmektedir. Mücevher veya ziynet eşyası olarak da adlandırılan takı, insanların süslenmek amacıyla taktıkları çeşitli taş, maden, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden yapılmış olan kullanım eşyalarıdır. Takı, insanların süslenmek amacıyla takıları çeşitli tüy, cam, ağaç, hayvan kemikleri, muhtelif madenler ve benzeri malzemelerden yapılmış kullanım eşyasıdır Takı, vücudun çeşitli yerlerine takılan, çeşitli malzeme ve tekniklerle, çeşitli biçimlerde yapılmış olan süs eşyalarıdır (Yüksel 2011).

2.11.2. Takının Tarihçesi

Takıların ilk kez ne zaman ve ne amaçla kullanıldığı hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte, geçmişinin insanlık tarihi kadar eski olduğu ve doğa - inanç ilişkisi sonucu oluştuğu tahmin edilmektedir. Eski çağlarda insanlar takıları, süslenmek için değil inançlarını ifade ettiği, kötülük ve tehlikelerden koruduğu için takmışlardı. Takı ve aksesuarlara ait bulgulara günümüzden 30 bin yıl öncesinde üst paleolitik dönemde mağara duvar resimlerinde, küçük kadın heykellerinde rastlanılır (Sokullu, 2003: 28).

Modern insanın kültürel ve biyolojik evrimini tamamladığı buzul çağının son evresinde, yani günümüzden 30-40 bin yıl öncesinde ilkel sanatın ilk ürünlerinden biridir takılar. Binlerce yıl içinde küresel bir bütünlüğe ulaşan sembolizmin en iyi ifade araçlarından olan takı, insanın sosyalleşme ve statü sergileme güdüsüyle birleşince, kültürümüzün neredeyse vazgeçilmez bir parçası haline gelir. Neolitik ve Kalkolitik çağların süs taşı ve metal işlemeciliğindeki devrimsel buluşlarıyla, değerli metal ve buluşlarıyla, değerli metal ve taşlar, takı kompozisyonlarıyla bütünleşir. Son buzul çağının sona ermesiyle birlikte Avrupa’da yoğun kültürel geçiş süreci yaşanır. Hemen hemen 2 milyon yıl boyunca temelde değişmeyen taş alet teknolojisi, hızla gelişmeye başlar. “Aurignac” adı verilen taş alet kültüründe kemik, fildişi ve boynuzdan pek çok aletin yanı sıra, mağara resimleri ve “Venüs” adı verilen kadın heykelcikleriyle birlikte sanat yolunda ilk adımlar atılır. Yine aynı dönemde muhtemelen statü farkını belirten, süsleme amaçlı kemik ve fildişi boncuklar ilk kez görülür.

İlkel toplumların vücut süsleme geleneğinde, köklü bir bağlılıkla yerine getirilen törelere dayalı toplumsal yapının kuralları yatar. Bu kuralların başında da dinsel ve büyüsel inançlar yer alır. Ayrıca kişinin mensup olduğu klan veya kabilenin, topluluk içindeki statüsünün belirlenmesi, cinsel bakımdan vücudun çeşitli yerlerini çekici kılma ve geçiş ritüelleri (ergenlik, savaşçılığa geçiş, evlilik gibi seremoniler) süslenmede rol oynar. Günümüzde geleneksel sosyal yapı ve kültürünü koruyabilen birçok halkın ve etnik grubun takılarında kökleri çok eskilere uzanan simgeler kullanılır. Kabile ve kabileye mensup kişilerin kimlik işaretleri olan özel form ve desenlerin takıda kullanımıyla kabile kimliğinin ve dolayısıyla kabilenin koruyucu bütünlüğü sergilenir. Ayrıca kabile içindeki bekâr veya nişanlı kızlarla evli kadınların farklı saç kesimleri ve takıları aracılığıyla sosyal statülerini belirginleştirmeleri hala çok yaygın bir gelenektir. Anadolu’nun henüz Neolitik Çağda başlayan metalürji geleneği, erken Anadolu’nun henüz Neolitik Çağda başlayan metalürji geleneği, erken Bronz Çağında gelişmiş bir kuyumculuğa zemin yaratır. M.Ö. 3. bin yılın üçüncü çeyreğinde yeni tekniklerle üretilmiş, zenginlik ve prestij sembolü süs eşyalarında önemli bir artış meydana gelir. Çoğunlukla mezarlarda korunarak günümüze ulaşabilen bu tür eserlerin Anadolu’daki en zengin buluntu grubu, Çorumun Alaca ilçesi yakınındaki Alacahöyük kral mezarlarından çıkarılır (Yüksel, 2011).

Paleolitik Çağ'da, mağarada yaşayan insan, doğada bulunan kemik, hayvan dişleri, deniz ve kara hayvanlarının kabukları, çeşitli taşları toplayıp kolyeye dönüştürerek ilk takıyı ortaya koymuşlardır (Demirtaş,1996, s. 3).

Anadolu topraklarında Neolitik çağa ait, Diyarbakır yakınlarındaki Çayönü, Konya yakınlarında olan Çatalhöyük yerleşim alanlarında yapılan kazılarda, çeşitli eşyaların yanı sıra taş, kemik, diş ve yumuşakça kabuklarından yapılmış olan kolye, bilezik gibi takılar da çıkartılmıştır (Köroğlu, 2004, s. 15).

İlk Tunç Çağında, takılar gerek malzeme, gerek form yönünden zenginlik kazanmıştır. Özellikle kolyelerde, altın ve küçük boncuklar son derece büyük bir uyum içinde sıralanmışlardır (Demirtaş, 1996, s. 4).

İnsanların var oluşundan bu yana savaşta, şölende, düğünde ve günlük hayatta süslenmek doğa tutkusu olmuştur. Onun için medeniyetin ilk çağlarında dahi ağaçtan, hayvan kemiklerinden, sert taşlardan, camdan ve muhtelif maddelere kadar süs ve takı için göz kamaştırıcı eserler hazırladıkları görülmektedir. Bilim ve tekniğin çok kısır olduğu o zamanlarda insanların yaptığı eserler bugünkü teknikleri düşündürmektedir (Kalakenger 2014).

Anadolu'daki ustalar, sanatkârlar bir yandan kendilerinden önceki kültür mirasına sahip çıkarken, aynı zamanda da yeni göçlerle Anadolu'ya gelen değişik uygarlıkların getirdikleri teknik ve üslupları da özümlemişlerdir, ancak Anadolu'nun özgün karakteri de korunmuştur (Savaşçın,1985, s. 11).

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi, beğenilerin değişmesi ve farklılık arayışı, tasarımdan çağdaş form ve çizgilerin hızla devreye girmesine neden olmuştur. Takı ürünü tasarımında, malzemelerin farklı teknikleri ve yorumlarla değerlendirilebilme olanaklarının gelişmesi, yeni arayışlara gidilmesini arttırmış ve yönlendirmiştir.

İnsan doğasında bulunan heyecan, tutku ve problemler, adeta ayna gibi özünde bulunan çok yönlülükte takıda kendini göstermektedir. Modern takı, hiçbir zaman moda sal özentiye dayanan çıplak ve zevksiz dekoratif olgu ve statü sembolü olarak ele alınmamalıdır. Günümüzde takı tasarımcısının takı anlayışı, yeni form, teknik ve doku sal, özellikler aramak, mini plastik heykel olarak tanımlanabilecek, fonksiyonel, psikolojik içeriğe sahip, kullanıcısıyla özelleşen eserler vermek olmalıdır. Güzellikleri taklit edemeyeceği kadar derinlemesine uzanan süs taşlarından, altın, gümüş, platin gibi soy

metallerin maddesel değerlerinin ardına saklamadan, tasarım ve üretimi yapılmış olan takı, takı olma özelliğini koruyacak, sanat eseri niteliği kazanacaktır (Kalakenger, 2014).

2.11.3. Geleneksel Takılar ve Özellikleri

Süslemecilik insanlık tarihi ile birlikte başlamış ve insanların en doğal tutkusu olarak ortaya çıkmıştır. Süsleme, insanların kendilerini yaşadıkları ortamı ve kullandıkları eşyaları göze en boş görünecek biçimde güzelleştirmesi için üsluplu şekil resim ve motiflerle değerlendirilmesidir. İnsanların süsleme gereksinimlerinden birisi de en ilkel şekilden gelişmişine kadar takı oluşturmaktadır. Takı, takmak kelimesinden gelmektedir. Mücevher veya ziynet eşyası diye de adlandırdığımız takı, insanların süslenmek amacıyla taktıkları çeşitli taş, maden, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden yapılmış kullanım eşyalarıdır. Ayrıca süsleme- form ve malzeme üçgeninin oluşturduğu düzenin yanı sıra gerekli teknik imkânları ve ustalığı kullanarak ortaya konulan fonksiyonel kullanım eşyasıdır.

Takı süslemenin dışında, insanlara ve geleneklere bağlı kalarak da hazırlanmakta, bu amaçlı hazırlanan takılar, toplumun inançlarını yansıtmaları bakımından kutsal sayılmaktadır. Anadolu'da geleneksel halk takıları uygarlıklar arasında gelişen ilişkiler doğu ve batı kültürlerinin etkileşimi ile her yörede farklı motif, malzeme ve teknik özelliklerle biçimlendirilmiştir. Doğumdan ölüme kadar inançla kullanılan ve bazen soydan soya geçen bu takılar, özellikle kadınların maddi ve manevi desteği olmuştur. Kadın baştan ayağa her gün takılarıyla yaşamış ve toplum içindeki statüsü üzerinde taşıdığı bu süs objeleriyle ifade etmiştir. Böylesine bir bütünleşme nedeniyle de Anadolu'da ölen kadın takılarıyla gömülmüştür.

Türk sanatında en karakteristik süsleme özelliklerinden geometrik biçimlere ve ölçülere uygun üçgen, kare, daire, eşkenar veya baklava, yıldız motifleri Anadolu'da takılarında yoğun olarak kullanılmıştır. Genel anlamda evrenin sonsuzluğunu geometrik formlar veya motifler anlam yüklü oluşları ile ayrıca değer taşımaktadırlar. Bunun yanında sanatkârlar bitkisel benzemelerden çiçek, yaprak, dal ve ağaçları, bazen doğaya çok yakın, bazen de kökeni belli olamayacak biçimde stilize ederek tak başına veya diğer süsleme motifleri ile birlikte yine maden süsleme teknikleriyle bütünleştirerek büyük bir ustalıkla kullanılmışlardır. Anadolu'da takıların el emeğiyle yaratılan eserler olması, onları ustaların duygu, düşünce ve ruhuyla bütünleştirmektedir. El sanatı sözle ifade edilenden daha zengin

bir anlam taşımaktadır. Hızla üretilen teknoloji ve zevklerin sürekli değişmesine karşın Anadolu takıları çağdaş sanat anlayışına uygun olarak varlığını devam ettirmektedir.

2.11.4. Günümüz Takıları ve Özellikleri

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi, beğenilerin değişmesi ve farklılık arayışı, tasarımda çağdaş form ve çizgilerin hızla devreye girmesine neden olmuştur. Takı ürünü tasarımında, malzemelerin farklı teknikleri ve yorumlarla değerlendirilebilme olanaklarının gelişmesi, yeni arayışlara gidilmesini arttırmış ve yönlendirmiştir. İnsan doğasında bulunan heyecan, tutku ve problemler, adeta ayna gibi özünde bulunan çok yönlülükle takıda kendini göstermektedir. Modern takı, hiçbir zaman modasal özentiyeye dayanan çıplak ve zevksiz dekoratif olgu ve statü sembolü olarak ele alınmamalıdır. Günümüz takı tasarımcısının takı anlayışı, yeni form, teknik ve dokusal özellikler aramak, mini plastik heykel olarak tanımlanabilecek, fonksiyonel, psikolojik 50 içeriğe sahip, kullanıcısıyla özdeşleşen eserler vermek olmalıdır. Güzellikleri taklit edilemeyecek kadar derinlemesine uzanan süs taşlarından, altın, gümüş, platin gibi soy metallerin maddesel değerlerinin ardına saklanmadan, tasarım ve üretimi yapılmış olan takı, takı olma özelliğini koruyacak, sanat eseri niteliği kazanacaktır (Yüksel 1996)

2.11.5. Dünyada Takı

Neredeyse tamamen çıplak gezinen ilkel topluluklardan, modanın tutsağı olmuş modern insana kadar günümüzün bütün toplumlarında en belirgin ortak noktalardan biri takı kullanımıdır (Türe, 1998).

Tarihi gelişim içinde yaratılmış ve bugün bizlerin kültürel mirası olan takıların her biri, kuşkusuz büyük değerler taşır. İnsanların bu alanda verdiği çabalar, tarih öncesinden günümüze, birbirini izleyen halkaların meydana getirdiği bir zincir gibi uzayıp gitmektedir. Tarihi süreç incelendiğinde, insanların, özellikle de kadınların yaşantısına önemli yeri olan takılar, maddi açıdan güven kaynağı, estetik açıdan ise mükemmel süs unsuru olmuşlardır. Süslenmek ve güzel görünmek isteği, her insanda

çağlar boyunca az veya çok süregelmiştir. Geçmişten günümüze insanlar, kimi zaman yüzük, bilezik kolye takmış, kimi zaman da küpeler kullanmıştır. Takıların geçmişte ne amaçla kullandıkları birçok kez gündeme gelmiş ve pek çok yorum yapılmıştır. Binlerce

yıl öncesinden başlayıp, yaşadığımız güne kadar takılar ele alınıp incelendiğinde, her çağın dizayn yönünden kendine has özellikler sunmasına karşın, kuyumcuların çalışma yöntemlerinde ve aletlerinde pek farklılıklar olmamıştır. İnsanların yazılı belgeler bırakmadan yaşadıkları tarih öncesi çağların en eskisi olan Paleolitik Çağda, mağara yaşantısı içinde olan insan, doğada bulunan kemik, hayvan dişleri, deniz ve kara hayvanlarının kabukları, çeşitli taşları toplayıp kolye şekline dönüştürerek ilk takıyı ortaya koymuştur. İnsanlık tarihinde ilk üretime geçilen Neolitik Çağda, doğadan toplanan malzeme ile yapılan kolyelerde, sürtünmeye uygun olan yüzeyleri parlatılmıştır. En eski düz halka bilezikler de sürtülerek parlatılmıştır. Böylece günümüzden yaklaşık on bin yıl önce, ilk kuyumculuk çalışmaları başlamıştır denilebilir. Kalkolitik Çağda taşın yanı sıra maden insan hayatına girer. İlk Tunç Çağında madencilğe dayalı yaşam başlamıştır. Madenin insan hayatına girmesiyle, takılar gerek malzeme, gerek form yönünden zenginlik kazanır. Özellikle kolyelerde, altın ve küçük boncuklar son derece büyük bir uyum içinde sıralanmışlardır. Truva, Eski yapar, Kültepe, Alacahöyük mezarlarında bulunan ilk Tunç Çağına ait takılar, ilkel takı kapsamına girmekle birlikte, malzeme- form ve işçilik düzeyi düşünüldüğünde gördükleri ilgiyi hak ettikleri bir gerçektir (Demirtaş, 1996).

2.11.6. Türkiye’de Takı

İnsanlık tarihinin ortak sanat kültürleri ve bir milletin sanat kültürü, ziynet eşyası üzerinde işlenerek sergilenir. Bunlar gelecek kuşaklara kültür ve sanat mirası olarak bırakılır. Bu yüzden, milli sanat kültürümüzün uluslararası düzeyde sergilenmesinde ve yer almasında kuyumculuk mesleğinin özel bir önemi vardır. Gerek dinsel nedenlerin, gerekse beğendirme çabasının bir sonucu olarak insanın ilgisini sürekli çeken ilk örnekleri taş, kemik, deniz kabukları ve fildişlerinden yapılırken maden işçiliğinin başlamasıyla bunların yanı sıra tunç, gümüş, electrum ve özellikle altın takılar yoğunluk kazanmışlardır. Takıların en çok kadınlar tarafından kullanılmalarına karşın erkeklerinde başlangıçta az olmak üzere, giderek artan bir şekilde takı kullandıklarını biliyoruz. Hem dini hem de dünyevi amaçlarla kullanılan takılarda bazen her iki amaç birbirleriyle sıkı bağlantılıdır. Önceleri din, tılsım, büyü, uğur gibi kavramların etkisi ile başlayan takı takma, dönem, dönem bu anlamlarının yanı sıra ölü hediyesi, tanrılara sunu, imtiyaz göstergesi, zenginlik ifadesi, hediye ve nihayet güzel görünmek gibi amaçları da kapsar olmuştur. Yerleşim birimlerinde de takıların ele geçmelerine karşın (Troia II) takıların günümüze kadar çok miktarda

gelebilmelerinin nedeni, mezarlara ölü takısı ve ölü hediyesi olarak bırakılma geleneğidir. Anadolu ölü gömme adetlerinin bir gereği olarak mezara bırakılan hediyelerin yanında takılarda önemli bir yer tutarlar. Anadolu’da seramik öncesi dönemi temsil eden iki merkezde, Diyarbakır, Çayönü ve Malatya, Cafer Höyük’te yapılan kazılarda, hayvan kabuğu, doğal cam, taş ve malachitten yapılmış süs eşyaları ile Neolitik dönem merkezlerinden Çatalhöyük’te obsidyenden yapılan aynalarla çeşitli renklerdeki taşlardan yapılan boncuklar, süs eşyalarına verilen değerin bu dönemlerde başladığının en önemli kanıtlarıdır. İ.Ö.4. binin sonu ve 3. Binin başlarında Anadolu Tunç Çağı’na girmiştir. Anadolu halkı bakıra kalay katarak tuncu elde etmeyi başarmıştır. Tuncun yanı sıra bakır, altın, gümüş gibi madenleri dövme ve dökme tekniğinde işleyerek dinsel amaçlı veya günlük ihtiyaçlara cevap veren objeler üretmişlerdir. Kazılar sonucu mezarlarda ele geçen altın, gümüş ve tunç süs eşyaları metal işçiliğinin en yüksek seviyeye ulaştığını göstermektedir. Batı Anadolu’da bu dönemin en parlak temsilcisi Troia’dır. Troia kentinin özellikle II. Yerleşim katında açığa çıkarılmış olan altın, gümüş, electrum gibi değerli madenlerden yapılmış süs eşyaları, bize yine o dönemin sanat düzeyine tanıklık eden belgelerdir. Bu parlak uygarlığın, bir yandan Ege dünyası (Poliochni buluntuları) diğer yandan kuzey ve iç Anadolu (Eski yapar defnesi, Alacahöyük süs eşyaları) ile kültür ilişkisi içinde olduğu anlaşılmaktadır. Anadolu uygarlığının Tunç Çağında eriştiği üst düzeye tanıklık eden merkez Alacahöyük’tür. Burada yapılan kazılarda prens mezarlarında ele geçen altın, gümüş, agat, kuvars kristali gibi malzemelerden yapılan süs eşyalarından, kolye, broş, iğne, bilezik, diadem, kemer ve elbise süsü olarak kullanılan çift altın idollerin her biri eşsiz birer sanat eseri niteliğindedir. Alacahöyük buluntuları kadar olmasa bile, Horoztepe-Mahmutlar, İkiztepe buluntuları, Anadolu’daki maden işçiliğinin ne denli geliştiğini göstermektedir (Paşu, 2007, s. 42).

İnsanlar, keşif ve icatlarla; her bulunan şeyin bir müddet sonra ihtiyaç haline dönüştürülmüştür. Ama gerçek şu ki insanlar çağdaş iletişim aletleri bulunmadan da haberleşiyor, bir yerden başka bir yerlere gidebiliyorlardı. Çeşitli ayinlerde giyinmek ve takınmak üzere simgesel vasıtalarla başvurulardı. Bu ayinlerde ekinlerin bereketli olması, insanların kötü ruhlarından korunması veya başarılı olmaları için değişik zaman ve kabilelerde çeşitli isimler altında ruhban sınıfınca insan ve tanrı kutsanırdı. Öncelikle tanrı krallar ve rahipler, sahip oldukları güçleri üzerinde taşıdıkları sembollerden alırlardı. Onlar kendilerini tanrılarınca bağışlanmış şeylerdi bu bağışlanmış simgeleri o zamana kadar keşfedilmiş kıymetli taş ve madenlerden yapırlardı. İşte bu sembol günümüz takıların

menşeidir. Anadolu insanının tarih öncesi çağlardan beri takı ürettiğini ve kullanıldığını bilmekteyiz. Gerek süslemek gerek nazar, büyü ve benzeri inanışlarla kullanılan bu takılar, topraklarımızda yaşamış insanların birlik ile bütünleşerek günümüze kadar ulaşmıştır. Ancak bugün tüm kültürel öğelerdeki gelenekselliğin giderek zayıflaması üretim tarzındaki küçük el sanatları niteliğinde üretilen takıları da etkilemiş ve yok olmakla karşı karşıya bırakmıştır (Kalakenger, 2014).

2.11.7. Takı Çeşitleri

2.11.7.1. Takıların Kullanılan Gerece Göre Sınıflandırılması

Metal Kullanılarak Yapılan Takılar

Taşların Kullanılmasıyla Yapılan Takılar

Ağaç, Kemik Gibi Malzemelerden Hazırlanan Takılar

2.11.7.2 Takıların Yapım Tekniğine Göre Sınıflandırılması

Döküm Takılar

Telkâri Takılar

Örgü Takılar

Hasır Burma Takılar

Yontma Takılar (Erkaplan, 2000).

2.11.7.3. Takıların Kullanım Alanlarına Göre Sınıflandırılması

2.11.7.3.1.Başta Kullanılan Takılar

Taçlar, taraklar, saç süsleri, küpeler, tepelik, fes süsü, alınlık, yanak dövme, hızman vb. bu gruba girmektedir.

2.11.7.3.2. Boyunda Kullanılan Takılar

Genel anlamda kolye olarak adlandırılan, gıdılık, hamaylı, muska kabı boyuna takılan takılar.

2.11.7.3.3. Göğüste Kullanılan Takılar

Göğüste kullanılan takılar çeşitli broşlar, iğneler, köstekler ve saatlerdir.

2.11.7.3.4. Belde Kullanılan Takılar

Belde takılan takılar ise kemerler, hançerler, fişekliler vb. oluşturmaktadır.

2.11.7.3.5. Kolda ve Parmaklarda Kullanılan Takılar

Çeşitli bilezikler, zincirler, künyeler vb. kolda kullanılan takılar, yüzük ise parmaklarda kullanılan takılardır.

2.11.7.3.6. Omuzda Kullanılan Takılar

Nazarlık omuzda kullanılan takılardır.

2.11.7.3.7. Ayakta Kullanılan Takılar

Halhal ayakta takılan tek takı çeşididir.

2.11.8. Takıların Cinsiyete Göre Sınıflandırılabilir

2.11.8.1. Erkek Takıları

Erkek takıları arasında saat, köstek, yüzük, fişeklik, barutluk, kemer, kravat iğnesi ve bileklikler yer almaktadır.

2.11.8.2. Kadın Takıları

Çağlar boyu kadınlar için takı hep önemli bir unsur olmuştur. Bu nedenle kadın takılarındaki çeşitlilik göze çarpmaktadır (Erkaplan, 2000).

2.11.9. Takının Giyimdeki Yeri ve Önemi

Takılar giyimi vurgulama açısından süslemede kullanılan tamamlayıcı unsurlardır. Giyimi tamamlayan aksesuarların seçiminde de giyimde gözetilen ortak ilkelere uymak gerekir. Giyimimiz ve aksesuarlarımız arasında bir oran, ritmi, denge, ahenk ve beraberlik olmalıdır (Gökçesu, 2002).

2.11.10. Takı Seçimini Etkileyen Faktörler

Günümüzde takılar yapılışı, süsleme, maden vb. türde özelliklere göre ayrılmasına rağmen takılarda esas belirleyici özellikler ana hatlarıyla şöyle sıralanabilir.

Kullanacak kişinin yaşı

Kullanacak kişinin fizik özelliği

Beraber kullanılacak kıyafetin rengi, deseni ve modeli

Kullanılacağı yer ve zaman

Günün modası

Ekonomik faktörler

Kıyafetin rengi, deseni ve modeli (Gökçesu, 2002).

2.11.11. Takı Tasarımı Ölçütleri

İnsanların vücutlarını ve elbiselerini süslemeleri çok eski devirlere dayanmaktadır. Güzel görünmek insanın yaradılışından gelen bir olgudur(Özbağı, 1993, s. 50).

Takı süslenmenin yanında inançlara ve geleneklere bağlı kalarak hazırlanmakta, bu amaçla hazırlanan takılar toplumun inançlarını yansıtmaları bakımından kutsal sayılmaktadır (Özbağı, 1993, s. 13).

Takı tasarımında tasarım ölçütleri üç ana, dokuz alt başlık altında toplanabilir.

2.11.11.1. İşlevsel Ölçütler

Her nesne, belirli bir fiziksel gereksinim sonucu ortaya çıkar. Nesnelerin ana işlevi bu gereksinimin karşılanmasıdır. Gerek bu ana işlev ve gerekse kullanım sırasında, ana işlevin oluşumunda ortaya çıkan bazı yan gereksinimlerin oluşumunu analiz etmeye yönelik ölçütlere işlevsel ölçütler denir.

a. Fizyolojik Ölçütler: İnsan vücudu belli fiziksel nitelikleri olan bir bütündür. İnsan kullanımı için geliştirilen her üründe, belli koşullar altında, bu bütünün belli parçalarıyla ilişki kuracağı gibi, uzaktan oluşturulan bir ilişki de olabilir. Bu ilişki sürecinde, ürünün fiziksel varlığını insanın fiziksel varlığına uygunluğu, fizyolojik ölçütler ile gerçekleştirilir. İnsan vücudu karmaşık bir yapı ve işleyişe sahiptir. Bu karmaşıklığın koşutunda, insanın ürün ile olan fiziksel ilişkisi çeşitli anatomik, fizyolojik, antropometrik nitelikler çerçevesinde gelişir. Bu nitelikler, vücudun motor yetenekleri, ölçüsel nitelikleri, algılama, bilgi işleme ve saklama yetenekleri, metabolizma ve diğer fizyolojik süreçlere ilişkin özellikler, vücudun strüktürel nitelikleri ve benzerleridir. Her nesne kendisinden beklenen işlevin yapısına ve kullanma özelliklerine göre niteliklerin bir veya bir kaçının oluşturduğu gereksinimlere uymak zorundadır. Ancak burada, temel işleve dönük ilişkilerle yan kullanım etmenlerine dönük ilişkiler arasındaki ayrımı gözetmek gerekir. Temel işlev, bir ürünü tanımlayan, onun varlığına neden olan gereksinimlerden doğar. Örneğin “ritüel düşünce doğrultusunda, kişinin bu yöndeki düşüncelerini sembolize eden bir ürünü, vücudunun belli bir bölgesinde taşıma isteği” olarak tarihlenecek bir gereksinme, temel işlevi takınmak olan bir takı ile sonuçlanır. Rahat ve sağlıklı bir takınmayı sağlayacak ölçütler ise, takının temel işlevine dönük fizyolojik ölçütlerdir. Vücutta kullanıldığı yer, bu yere ergonomik uygunluğu, kullanıldığında herhangi bir hareket kısıtlaması yaratmaması ve benzeri birçok ölçüt vardır. Yan kullanım etmenleri ise ürünün gerek temel işlevini oluşturduğu süreçte gerekse bu sürecin dışındaki var oluş sırasında, kullanıcı ile kurduğu değişik ilişkilerden doğar. Bu ilişkilerin çözümlemeleri temel işlevin oluşumunu etkileyebilir, ancak genel anlamda ürünün kullanılabilişliliğini artırır. Örneğin; bir tasma kolyenin ağırlığı ergonomik açıdan çok önemlidir, bu ağırlık boyuna uygun olmalı ve boynun taşıyabileceği ağırlık sınırının üstüne geçmemelidir (Demirtaş, 1996, 58).

b. Fiziksel Çevre Ölçütleri: Ürünler, çevre içinde birbirleriyle ve çevre elemanlarıyla ilişki kurmak durumundadır. Bu ilişkiyi kuracak “uç” noktaların uygunluğunu fiziksel çevre ölçütleri sağlar. Ürünlerin detayları, bağlantı ayrıntıları, vücut ve ruhla hangi noktalarda

uyum sağlaması gerektiği, ürünü desteklemek adına kullanılması gereken yan malzemelerin belirlenmesi, bu tür ölçütler sonucudur.

Kullanılacak bir yüzüğün fiziksel çevre ile uyumu çok önemlidir. Eğer kullanılan bir yüzükte sivri ve sert noktalar varsa, kullanıcıyı sıkıntıya sokabilecek bir rahatsızlık yaratabilir, bir yerlere takılıp fiziksel çevre ile uyumu bozabilir. Bu tarz olumsuzlukları önlemek tasarım aşamasında mümkün olur.

c. İletisimsel Ölçütler: İletisimsel ölçütler, ürünlerin kendini kullanıcıya etkin bir biçimde iletmesini amaçlar. İletilen bilgi, tümüyle kullanıma dönük olabileceği gibi, ürünün temel varlığı da olabilir. Bu bakımdan iletişimsel ölçütleri, işlevsel iletişim ölçütleri ve kavramsal iletişim ölçütleri şeklinde incelemek mümkündür. İşlevsel İletişim, bir ürünün nasıl kullanılacağını kullanıcının, doğrudan nesneye bakarak anlayabilmesidir. Kavramsal iletişim, ürünün biçim-işlev bağının kullanıcı bilincindeki karşılığı ile ilgilidir. Takı ürünü olarak geliştirilmiş her obje zaman içinde belli bir biçimsel bütüne ulaşır.

2.11.11.2. Psikolojik Ölçütler

Kişi yaşantısında oluşan her şeyi ve bu arada çevresini ve çevresini oluşturan nesneleri sürekli olarak değerlendirir. Gerek değerlendirme öncesi algılama süreci, gerekse değerlendirme olgusundan doğan gereksinimler psikolojik ölçütler başlığı altında toplanmıştır.

a. Algısal Ölçütler: Ürünün fiziksel ve biçimsel nitelikleri, onun nasıl algılanacağını belirlendiği gibi, algılamayı izleyen kavrama sürecindeki değerlendirmeleri de etkiler. Algısal ölçüt, ürünün, olduğu gibi algılanacak ve kavrama sürecinde psikolojik sapmalar ve güvensizlik yaratmayacak bir biçimde tasarlanmış olmasıdır (Demirtas,1996,s.60).

b. Sosyo-Kültürel Ölçütler: Her toplum, bireylerinin davranışlarını değerlendirmek ve denetlemek amacıyla belli kural ve değer sistemleri yaratır. Toplumun kabul edilmiş bir üyesi olmak, ancak bu normlara uymakla gerçekleşebilir. Kişinin psiko-sosyal bir güvence duyabilmesi de onun toplum tarafından kabul edildiğine inanmasıyla olur. Kişi çevresindeki ürünleri seçerken, onları kullandığında psiko-sosyal bir güvence içinde olup olmayacağını da değerlendirir. Dolayısıyla tasarım, ürünün biçimsel ve kullanma niteliklerinin toplum değer sistemine uygunluğunu dikkate almalıdır.

c. *Duygusal Nitelikler*: Kullanıcının bir ürüne yaklaşımında, duygusal bir değerlendirme süreci de vardır. Bu kabaca “beğenmek” ya da “beğenmemek” diye ifade edilebilir, ancak daha derin bir tanım yapmak gerekirse, kullanıcının kendisini ürünle özdeşleyebilmesidir. Ürünün kendini kullanıcıya ilettiği tüm ortamlarda, kişinin yaşantısı boyu biriktirdiği bilinç ya da bilinçaltı değerler vardır. Bir dizi uyarı geldiğinde bu değerlerin anımsanması kişiye özel bazı ölçüler yaratır. Bu ölçüler sonucu kişi ürünle özdeşleşir ya da özdeşleşmez. Anımsanan değerlerin kişiye özel olmaları ve genellikle akılcı bir takım genellemelerle açıklanmaları, onların duygusal olarak nitelendirilmelerine neden olur (Demirtaş, 1996, s. 62).

d. *Anlatımsal Ölçütler*: Bir ürünün biçimlenmesi tasarımcının kendine belirlediği bir dizi amaç çerçevesinde olur. Doğru ve sağlıklı bir ürüne ulaşabilmek için birçok amaç ve ölçütler ortaya koyma zorunluluğu vardır. Tasarımcı, ürünün kullanacağı malzemeleri ve düşünce öğelerini, iletilerini en iyi şekilde aktaracak biçimde seçer. Buna tasarımcının ürünü yorumlaması ve fikirlerini nesne diline dökmesi denilebilir. Bir tasarımcı kullandığı ürün dili ile kullanıcıya belli bir toplumsal tavır, fizyolojik tavır, psikolojik tavır önerir. O ürünü alan kullanıcı da, aslında tasarımcının bu yorumunu algılamış, bu önerilerini benimsemiş kişidir.

2.11.11.3. Teknolojik Ölçütler

Her ürün belli bir teknolojik süreç sonucu üretilir. Bu sürecin fiziksel normları, tasarımcının amaçladığı biçimi elde edebilmesinde en geçerli kısıtlamalardır. İşlevsel ve psikolojik ölçütlere göre kâğıt üzerinde biçimlenen ürünün fiziksel bir varlık olabilmesi, ulaşılan biçimin mevcut teknoloji aracılığı ile gerekli malzemeden üretilmesine bağlıdır. Malzeme ve üretim yöntemlerine ilişkin ortaya çıkan bu gereksinmelere teknolojik ölçütler denir.

a. *Malzeme Ölçütleri*: Malzeme ölçütleri hem etken hem de edilgen ele alınmaları gereken ölçütlerdir. Bir yandan, kullanılan malzemenin istenilen biçimin üretilmesine uygunluğu gerekirken öte yandan tasarlanan biçim kullanılacak malzemeden üretilebilir olmalıdır. Çünkü malzeme seçimi yalnız biçimsel niteliklerden değil, işlevden ve kullanma koşullarından kaynaklanır. Bu durumda malzeme ölçütlerini; seçilen malzemenin işlev ve koşullarına uygunluğu, seçilen malzemenin biçime uygunluğu, biçimlemenin seçilen malzemeye uygunluğu olarak üç grupta değerlendirmek mümkündür.

b. Üretim Yöntemi Ölçütleri: Üretim yöntemi ölçütleri etken-edilgen ölçütleridir. Üretim yöntemi ölçütleri ikiye ayrıldığı görülür. Seçilen Yöntemin Malzeme/Biçim Bütününe Uygunluğu: Her malzeme belli yöntemlerle işlenebilir.

Malzemeye özgü işleme yöntemlerinin çeşitlenmeleri de, malzemeye verilmek istenen biçime göre oluşur. Dolayısıyla tasarımcı, üretim yöntemi seçiminde yalnızca biçimden ya da kullanılan malzemeden değil, bir malzeme- biçim bütününden etkilenir. Malzeme biçim bütünü açıldığında şu etmenler gözlenir: Malzemenin cinsi, fiziksel durumu, malzemeden beklenen yapısal nitelikler ve elde edilecek biçim, üretim yöntemini etkiler (Demirtas, 1996, s. 63).

Malzeme-Biçim Bütünü'nün Üretim Yöntemine Uygunluğu: Tasarım süreci içinde üretim yöntemi, bir seçenek değil, bir veri olarak da ortaya çıkabilir. Bu durum gerek sürecin çeşitli aşamalarındaki irdelemelerde, gerekse üreticinin olanaklarından kaynaklanan durumlarda bir kısıtlama oluşturabilir. Malzemenin cinsi, malzemeden beklenen yapısal nitelikler, malzemenin fiziksel durumu ve ürünün biçimsel nitelikleri, kullanılacak üretim yönteminin istem ve verilerine uygun olarak açıklanır.

c. Ekonomik Ölçütler: Ürünler insanların belli gereksinmelerini karşılamak için üretilirler. Ancak, gerek üretim gerekse bunu izleyen kullanım süreci, belli bir ekonomik ortamda gelişir. Gereksinmenin, üretilen ürünle karşılanması kapsamındaki tüm insan birimleri, bu olgunun belli bölümlerinden ekonomik yararlar elde etmeyi amaçlarlar. Üretilen ve kullanılan nesnenin etrafında gelişen bu ekonomik olgular ekonomik ölçütleri oluşturur (Demirtas, 1996, s. 65).

2.12. BELMEK’de Takı Tasarımı Dersi

2.12.1. Programın Tanımı

Programın amacı; taş, boncuk ve metallerden, oyalardan, kilden ve doğal objelerden takı yapabilen kişi yetiştirmektir. Program dört üniteden oluşmakta ve süresi toplam 232 saattir. Bu programı başarı ile tamamlayan ve belgesini alan kişi kendisi evinde bu işi yaparak aile ekonomisine katkıda bulunabileceği gibi konu ile ilgili atölyelerde de çalışarak kazanç temin edebilir. Söz konusu kursu tamamladıktan sonra ikinci seviye takı tasarımı kursunu da tamamlayan kişi takı tasarımcısı olarak da çalışabilir.

2.12.2. Programın Uygulanması ile İlgili Genel Açıklamalar

Kursiyerlerin her birinin kişisel özellikleri, giriş yeterlilikleri ve öğrenme ihtiyaçları belirlenecek, her Kursiyer için bireysel öğretim planı (BÖP) hazırlanacaktır. Her kurs için ünite edilmiş yıllık plan (ÜYP), ve ders planı (DP) hazırlanacaktır. Bütün planlarda hızlı öğrenen, geç ve güç öğrenen, zihinsel ya da bedensel özürlü, Bu program 15 kişilik bir öğrenci grubu, alanında uzman bir öğretmen, bu öğretimi yapmak için yeterli sayıda alet, makine ve teçhizat ve gerekli malzemelerin bulunduğu; öğretim materyallerinin ya hazır ya da ilgili kurs merkezinde üretebileceği varsayılmıştır. Bu varsayımın geçersiz olduğu durumlarda öğretmenler gerekli bazı değişiklik ve düzenlemeler yapabilirler. Yine öğretim üniteleri belirlenirken mesleğin ya da işin yapılma süreci esas alınmıştır. Bu sıraya uymak esastır. Ancak bu süreci etkilemeyecek ünitelerin öğretiminde ünitelerin sıralanmasında gerekli değişiklikler yapılabilir.

2.12.3. Takı Tasarımı Üniteleri

Takı tasarımı kurs modülleri 2018 yılında MEB. Hayat boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından üç ayrı kurs programı olarak yeniden düzenlenmiş olup özel eğitim gereksinimi olan bireyler için ayrı kurs programı belirlenmiştir. Belirlenen programlar ve modül yeterlilik süreleri şu şekildedir;

- Orta/Ağır Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Takı Teknikleriyle Ürün Hazırlama kursu:

2.12.4. Program Süresi ve İçeriği

Kurs programı, günde en fazla 6 ders saati uygulanacak şekilde planlanmalıdır. Kurs süresi toplam 400 ders saatidir. Eğitim personeli, programın teorik ve uygulama sürelerini belirler.

Tablo 1

*Orta/Ağır Düzeyde Otizm Engeli Olan Bireyler İçin Takı Teknikleriyle Ürün Hazırlama
Kurs Modülleri ve Zaman Tablosu*

Modül Adı	Kazanım	Öğrenim Kazanımları	Süre (saat)
Temel Takı Teknikleri Uygulama	İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak, tekniğine uygun olarak temel takı teknikleri uygulamayı yapar.	Örme düğüm takı tekniğini yapar. Misina bağlama tekniğini yapar. Çivi tekniğini yapar. Tel tekniğini yapar.	200 saat
Takı Teknikleriyle Ürün Hazırlama	İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak, tekniğine uygun olarak takı teknikleriyle ürün hazırlama yapar	Malzemeleri hazırlar. Ürün oluşturur.	200 saat
Toplam			400 at

• *Takı Yapım Teknikleri Kursu:*

Programın Kredisi

Talim ve Terbiye Kurulunun 29.11.2013 Tarihli ve 135 sayılı kararı ile kabul edilen “Meslek ve Teknik Eğitimde Kredilendirme Esasları” doğrultusunda, kurs programını başarı ile tamamlayanlara (10) kredi verilir

Program Süresi ve İçeriği:

Kurs programı, günde en fazla 8 ders saati uygulanacak şekilde planlanmalıdır Kurs süresi toplam 240 ders saatidir. Eğitim personeli, programın teorik ve uygulama sürelerini belirler.

Tablo 2

Takı Yapım Teknikleri Kursu Modülleri ve Zaman Tablosu

Modül Adı	Kazanım	Öğrenme Kazanımları	Süre Saat
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği	İş sağlığı ve güvenliği kurallarını uygular.	İş sağlığı ve güvenliğinin amacını açıklar. İş kazası ve meslek hastalıklarından korunma yöntemlerini sıralayarak gerekli önlemleri alır. Tehlikelerden kaynaklanacak risklere karşı gerekli önlemleri alır. Acil durumlarda gerekli tedbirleri alır.	8 saat
Takı Tasarım	Tasarı ilkelerine uygun tasarım panosu hazırlar.	Tarihi ve kültürel takıların tasarım özelliklerini tanımlar. Tasarı ilkelerine uygun tasarım panosu hazırlar.	40 saat
Makrome Temel Düğüm Teknikleri	Ürün özelliğine uygun makrome temel düğümleri uygular.	Makrome başlangıç işlemlerine göre hazırlık düğümlerini atar. Makrome temel düğüm tekniklerini uygular. Makrome düğüm tekniğine uygun takı yapar ve süsler.	48 saat
Örme Tekniği ile Takılar	Örme tekniği ile takı yapar.	Tığ ve şiş ile takı yapar. Örme tekniği ile yapılan takıya bitirme işlemi uygular.	32 saat
Misinalı Takılar	Misina örme tekniği ile takı yapar.	Seçtiği modele uygun misinalı takı yapar. Misinalı takıyı kapatma işlemi uygular.	32 saat
Tel ve Çivi İle Takılar	Hazır tel ve çivileme tekniklerini kullanarak takı yapar	Tel ve çivileme tekniği ile takı yapar. Çivileme ve tel takıda kapatma işlemini uygular	32 saat
Farklı Tekniklerle Takılar	Farklı teknikleri bir arada kullanarak takı yapar	Farklı teknikleri bir arada kullanarak tasarım yapar. Farklı teknikleri bir arada kullanarak takı yapar. Bitirme ve süsleme işlemi uygular.	48 saat
Toplam Kurs Süresi (Ders Saati)			240 saat

•Tel ve çivi ile Takı Yapımı Kursu

Programın Kredisi: Talim ve Terbiye Kurulunun 29.11.2013 Tarihli ve 135 sayılı kararı ile kabul edilen “Meslek ve Teknik Eğitimde Kredilendirme Esasları” doğrultusunda, kurs programını başarı ile tamamlayanlara 5 (beş) kredi verilir.

Program Süresi ve İçeriği: Kurs programı, günde en fazla 8 ders saati uygulanacak şekilde planlanmalıdır. Kurs süresi toplam 120 ders saatidir. Eğitim personeli, programın teorik ve uygulama sürelerini belirler.

Tablo 3

Tel ve Çivi ile Takı Yapımı Kursu Modülleri Ve Zaman Tablosu (

Modül Adı	Kazanım	Öğrenme Kazanımları	Süre Saat
Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği	İş sağlığı ve güvenliği kurallarını uygular.	İş sağlığı ve güvenliğinin amacını açıklar. İş kazası ve meslek hastalıklarından korunma yöntemlerini sıralayarak gerekli önlemleri alır. Tehlikelerden kaynaklanacak risklere karşı gerekli önlemleri alır. Acil durumlarda gerekli tedbirleri alır	8 saat
Takı tasarımı	Tasarı ilkelerine uygun tasarım panosu hazırlar.	Tel ve çivi ile yapılmış tarihi ve kültürel takıların tasarım özellikleri tanır. Tasarı ilkelerine uygun tasarım panosu hazırlar	32 saat
Hazır tel ile takı yapımı	Hazır tel kullanarak takı yapar.	Hazır tel ile takı yapar. Hazır tel takıda kapatma işlemini uygular	40 saat
Çivileme tekniği ile takı yapımı	Çivileme tekniği ile takı yapar.	Çivileme tekniği ile takı yapmak Çivileme tekniğinde kapatma işlemini uygular.	40 saat
Toplam kurs süresi (ders saati)			120 saat

(MEB,2019)

2.13. Takı Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler

2.13.1. Kargaburnu

Bir teli tutmak, bükmek, eğmek, şekil vermek için kullanılan bir alettir (Yüksel, 2011).

Şekil 2. Karga burnu

2.13.2. Yuvarlatıcı

Bir teli bükme, istenilen büyüklükte helezon oluşturulması için kullanılan ucu yuvarlak el aletidir (Arslanoğlu, 2016).

Şekil 3. Yuvarlatıcı

2.13.3. El İşi Pensesi

Tel, çivi, bakır teller ve metal parçaları şekillendirmede kullanılır

Şekil 4. El İşi Pensesi

2.13.4. Yan keski

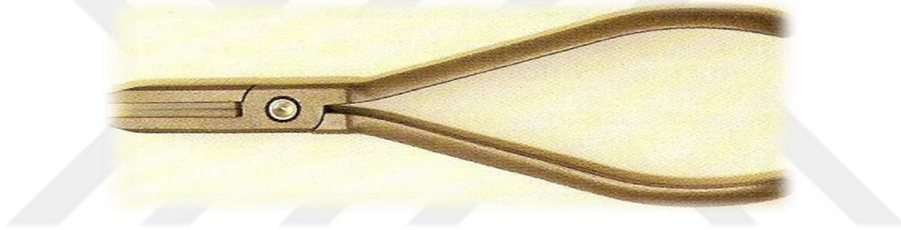
Bir teli, levhayı veya çivi kesmek için kullanılır.

Şekil 5. Yan keski

2.13.5. Naylon Uçlu Pense

Bakır telleri ve uzun çivileri kaplamalarına zarar vermeden düzleştirmede kullanılır.

Şekil 6. Naylon uçlu pense

2.13.6. Silikon Tabancası

Elektrikle çalışan ısıtının etkisi ile eriyen Silikon yapıştırma işlemlerinde kullanılır (Yüksel, 2011).

Şekil 7. Silikon Tabancası

2.13.7. Boncuk Dokuma Tezgâhı

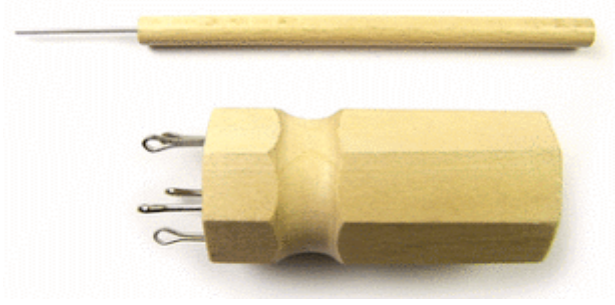
Çözümlü iplikleri takılarak boncuk dokuma yapmak için kullanılır.

Şekil 8. Boncuk dokuma tezgahı (<https://www.serraada.com/urun/boncuk-dokuma-tezgahi/5418>) sayfasından erişilmiştir.

2.13.8. Örgü Makarası

Kordon, bileklik, çanta sapı ya da kolye örmek için kullanılır

Şekil 9. Örgü makarası (<https://hertelden-everything.blogspot.com/2012/07/tel-or-me-makaras-i-ve-or-gu-inceltici.html>) sayfasından erişilmiştir.

2.13.9. Makas

Sırım, silikon lastik, ip, misina gibi malzemeleri kesmek için kullanılan yassı iki koldan meydana gelmiş el aletidir (Arslanoğlu2016).

Şekil 10. Makas

2.13.10. Çakmak

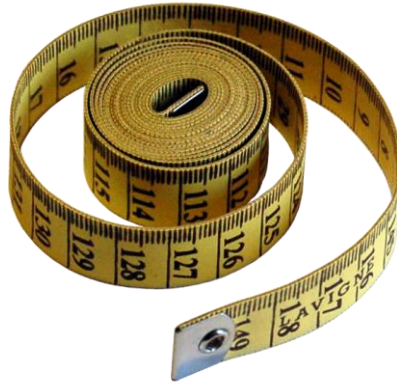
İplik, misina, sırim, mumlu ip gibi malzemeleri yakmak için kullanılır.

Şekil 11. Çakmak

2.13.11. Mezura

Sırım, lastik, ip, mumlu ip gibi malzemelerin boyutlarının belirlenmesinde kullanılan ölçüm aletidir. Ölçüleri kolay alabilmek için yumuşak cinsten olan mezura tercih edilir (Arslanoğlu 2016).

Şekil 12. Mezura

2.13.12. Şiş

Takı yapımında, örgü tekniği kullanılacağı zaman faydalanılan araçtır (Yüksel, 2011).

Şekil 13. Şiş (<http://www.orgusisi.com/orgu-sisi-modelleri.html>) sayfasından erişilmiştir.

2.13.13. Tığ

Örgü tekniği kullanılarak yapılan takı modellerinde kullanılır.

Şekil 14. Tığ

2.13.14. İğneler

Takı yapımında, işleme tekniği kullanılacağı zaman faydalanılan araçtır (Yüksel, 2011).

Şekil 15. İğneler

2.14. Takı yapımında kullanılan gereçler

2.14.1. Zincir

Çeşitli kalınlıkta ve renkte olur. Bütün olarak veya parçalara ayırarak kullanılması mümkündür.

Şekil 16. Zincir

2.14.2. Mumlu İp

Bağlama ve dikme tekniği ile yapılan takı modellerinde kullanılır (Yüksel, 2011).

Şekil 17. Mumlu İp

2.14.3. Misina

Çeşitli kalınlıkta olup takı yapımında kullanılır.

Şekil 18. Misina

2.14.4. Bakır Tel

Çeşitli kalınlıkta ve renklerde bulunur. Teller bükülerek, halka yapılarak ya da boncuklardan geçirilerek kullanılır (Yüksel, 2011).

Şekil 19. Bakır tel

2.14.5. Naylon İp

İşlemeli ve tığ örgü ile yapılacak takılarda kullanılan sağlam, kolay kopmayan özellikte olduğu için tercih edilen ip çeşidi (Arslanoğlu 2016).

Şekil 20. Naylon ip

2.14.6. Deri İp (Sırım)

Çeşitli kalınlıklarda bulunur. Bağlama ve dikiş tekniği ile yapılan takı modellerinde kullanılır (Yüksel, 2011).

Hakiki deriden üretilmiştir, istenilen renklere boyanabilir.

Şekil 21. Deri ip (sırım)

2.14.7. Takı Halkası

Genellikle parçaları birleştirme ve kolyeye klips takmada kullanılır, farklı boyları mevcuttur.

Şekil 22. Takı halkası

2.14.8. Boncuk Çeşitleri

Boncuklar; cam, plastik, tahta, deri vb. malzemelerden yapılan farklı boyutlarda ve biçimlerde üretilen gereçlerdir (Yüksel, 2011).

Şekil 23. Boncuk çeşitleri

2.14.9. Çeşitli Metaller

Takı yapımında kullanılan yardımcı gereçlerdir (Yüksel, 2011).

Şekil 24 Çeşitli metaller

2.14.10. Çelik Tel

Sağlam ve kopma ihtimali çok düşük fakat kullanım alanı sınırlı olan, genellikle üstüne boncuk dizilerek yapılan kolyelerde kullanılan bir malzemedir.

Şekil 25. Çelik tel

2.14.11. Takı Klipsi

Takıların kolay çıkarılıp takılmasını sağlayan gereçlerdir,

Şekil 26. Takı klipsi

2.14.12. Bit

Genellikle boncukların etrafını sıkıştırmak ya da kolye ile klipsi birleştirmek amaçlı kullanılan gereçlerdir. Çok küçük oldukları ve sıkıştırıldığı yerden kolay kolay çıkarılamadığı için bit olarak adlandırılır

Şekil 27. Bit

2.14.13. Küpe Klipsi

küpeleri takmakta kullanılan gereçlerdir. Bir ucu sivri kulağa takılmasını sağlar, bir ucu çengeldir. Yapılan rn çengelin ucuna takılır.

Şekil 28. Küpe Klipsi

2.14.14. Takı Teli

Yumuşak kolay kesilebilen ve kolay şekil alabilen tellerdir.

Şekil 29. Takı teli

2.14.15. Takı Çivisi

Farklı kalınlıkta ve farklı uzunlukta olup, bakır gümüş ve altın olmak üzere 3 rengi vardır,yumuşak olması nedeniyle kolaylıkla kesilip şekil verilebilir. İki çeşittir biri düz toplu iğne görünümündedir diğeri ise bir tarafı halkalı şekilde kullanıma hazırdır.

Şekil 30. Takı çivi

2.15. Takı Yapımında Kullanılan Teknikler

2.15.1. Bağlama(Düğüm Tekniği)

Makrome (düğüm atma) tekniğinin takı yapımına uyarlanmasıdır.

Mumlu ip, deri, kurdele, biye kullanılarak seçilen malzemenin tasarlanan şekilde makrome düğümü ile düğümlenmesidir.(Arslanoğlu 2016).

Şekil 31. Düğüm bağlama tekniği ile yapılmış kolye.

2.15.2. Dizme Tekniği

boncuk ve benzeri malzemelerin ip, misina, sıırım, tel, kurdele, mumlu iplerin üzerine dizilerek oluşturulan tekniktir.

şekil 32. Dizme tekniği ile yapılmış kolye

2.15.3. ivi Kıvrırma Tekniği

Çivinin içinden boncuk geçirilir. Daha sonra yuvarlak uçlu karga yardımıyla çivinin ucu bükülerek boncuğun sabitlenir.

şekil 33. ivi kıvrırma tekniği ile yapılmış takı

2.15.4. Tel Kıvrırma Tekniği

bakır tellerin yuvarlak uçlu karga burnu ve pense yardımıyla bükölüp şekil verilmesi ile oluşturulan takılardır.

Şekil 34. Tel kıvrırma tekniği ile yapılmış yüzük

2.15.5. Şiş Örgü Tekniği

Kullanılacak boncukların tümü ipe geçirilir. Takının enine karar verildikten sonra yüz örgü tekniği ile örgüye başlanır. Her ilmekte daha önce ipe geçirdiğimiz boncuklardan bir tane alarak örgümüze devam ederiz. Takı istenilen boyuta gelince tasarım tamamlanır.

Şekil 35. Şiş örgü tekniği ile yapılmış kolye

2.15.6. Tığ Örgü Tekniği

Boncuklar ipe dizilip aralara zincir çekilerek oluşturulabildiği gibi motif motif örülerek ve boncuklarla süslenerek yapılan takılarda vardır.

Şekil 36. Tığ örgü tekniği ile yapılmış kolye

2.15.7. Misina Örgü tekniği

Misinin kalınlığı boncuğun büyüklüğüne uygun olarak seçilir. (015,020, 025, 030, 035) yapılacak modele göre misina 3.4 kat uzun kesilir.

Şekil 37. Misina örgü tekniği ile yapılmış kolye

2.15.8. İğne Oyası Tekniği

İğne oyası tekniğinin boncuklarla birleştirilerek oluşturulan takılardır.

Şekil 38. İğne oyası tekniğiyle yapılmış takı

2.15.9. Halka Birleştirme Tekniği

Takı halkalarının birbirine geçirilerek ve boncuklarla birleştirilerek yapılan takılardır.

Şekil 39. Halka birleştirme tekniği ile yapılmış kolye.

2.15.10. Tezgahta Boncuk Dokuma Tekniği

Yapılacak ürüne uygun desen çizilir, renklendirilir. Desendeki sayının bir fazlası tezgaha ip gerilir. İğneye ip geçirilerek her çözgüye düğüm atılarak ilk sıra tamamlanır. ½ cm. boyunda bir alt bir üst kilim tekniği örölür (Klipsi tutturmak için bunu yapmanız gerekir). Desendeki boncuk sayısı kadar ipe boncuk geçirilir. Gerilmiş iplerin altından geçirilip her araya bir boncuk gelecek şekilde yerleştirilir. İğne tekrar boncukların içinden ter yöne doğru geçirilir. 10 sıra boncukla dokuma yaptıktan sonra aynı işlem desendeki renkler dikkate alınarak tekrarlanır. İşlem istenilen ölçü kadar tekrarlanır. Keserek tezgahıan çıkarılır. İplerin uçları kesilerek yakılır. Klipsi takılarak ürün tamamlanır (Pekşen, 2007, s. 71).

Şekil 40. Boncuk dokuma tezgahında yapılmış bileklik

2.15.11. İğne ile Örme Tekniği

İğneye istenilen uzunlukta naylon ip takılır yapılacak modele göre iğneye tek sayıda boncuk dizilir. son takılan boncuktan geriye doğru 3. 5.ya da 7. boncuktan geri dönölür. Dönüş boncuğunun sayısı örgü arasındaki genişliği belirler. 3 en dar aralığı oluşturur.geçilen boncuk sayısınca iğneye boncuk dizerek yine aynı sayıda boncuk bırakarak(3. Boncuktan geçtiyse 3 boncuk,5. Boncuktan geçtiyse 5 boncuk dizmek gerekir.)her defasında aynı sayıda boncuk takılıp aynı sıradaki boncuktan geçilerek oluşturulur.

Şekil 41.İğneyle boncuk örme tekniği kolye

2.15.12. Miyuki (Peyote) Tekniği

Kum boncuk grubundan olan ama dünyada sadece Japonya'nın Hiroşima kentinde üretilen, boyutlarının eşit olması ve çok küçük olmasından dolayı ürünlerin muntazam şekilde yapılması nedeniyle son yıllarda çok fazla tercih edilmektedir.

İğneyle tek tek peyote örme yöntemiyle oluşturulan takı yapım tekniğidir.

Şekil 42. Miyuki (peyote) tekniği ile yapılmış kolye

2.15.13. İşleme Tekniği

Çeşitli boyuttaki boncukların hazırlanan kompozisyona göre kumaş ya da deri üzerine iğne ile işlenerek yapılan tekniktir.

Şeki 43. İşleme tekniği ile yapılmış kolye

2.16. Ürün Analizi

2.16.1. Boncuk İşleme Tekniğiyle Kolye Yapımında Model Seçme

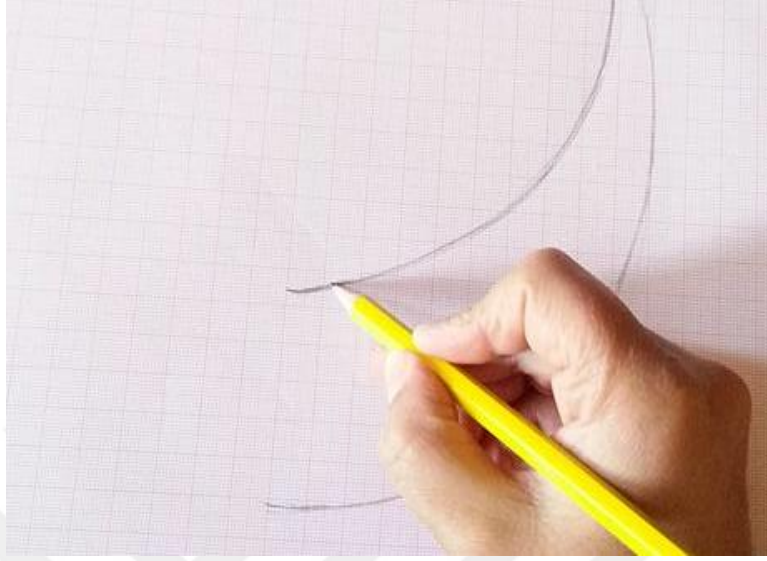
Boncuk işleme tekniği ile yapılmış modeller arasından analiz için uygun olanı seçilir.

Şekil 44. Model belirleme

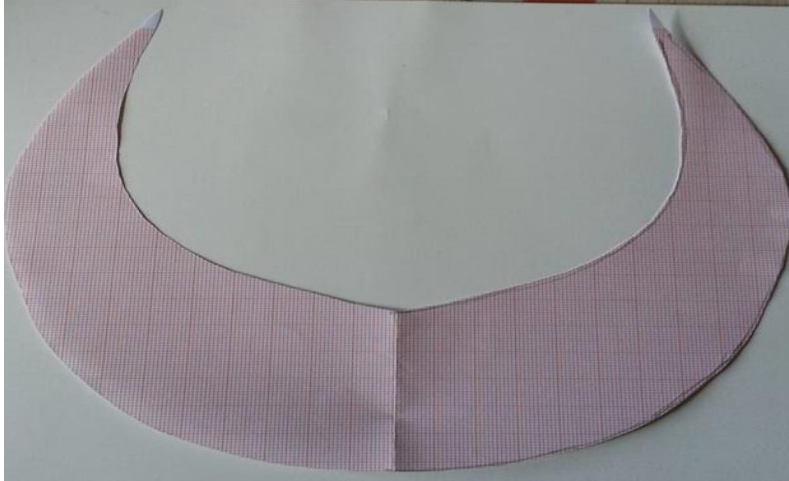
2.16.2. İşleme Tekniğiyle Kolye Yapımında Kalıp Hazırlama

1. Seçilen Modelin Kalıbı Milimetrik Kağıt Üzerine çizilir

Şekil 45. Kalıp çizme

2. Kalıbı kesme çizilen kalıp kenarlarından muntazam bir şekilde kesilir

Şekil 46. Kesilen kalıp

3. Kalıbı deriye uygulama(izme) Kesilen kalıp deri üzerine düzgün bir şekilde yerleştirilir, kenarlarından çizilir.

şekil 47. Kalıbı deriye izme

4. Deri zerine çizilen kalıp, kenarlarından 1 cm dikiş payı bırakarak kesilir.

şekil 48. Kalıbı kesme

Şekil 49..Deriden kalıp çıkarma

2.16.3. Deri Üzerine Boncukları Yerleştirme

2.16.3.1.Merkezdeki Boncuğu Yerleştirme

Kesilen deri ortadan ikiye katlanır ve tırnak ütüsü yapılarak merkezdeki yeşil boncuğun yeri tespit edilir ve boncuk deriye yerleştirilir.

Şekil 50. Büyük boncuğun yerini belirleme.

2.16.3.2. Sağ ve Soldaki Boncukları Yerleştirme:

Merkezdeki boncuğa eşit mesafede 1.ve 2. küçük bordo boncuğun yerleri belirlenir.

Şekil 51. Küçük boncukların yerini belirleme.

2.16.4. Sim Boncukları Dikme

Yeşil boncuğun etrafına üç sıra tuğla tekniği ile sim boncuk dikilir.

Şekil 52. Sim boncuk dikme

2.16.5. Kristal Boncukları Dikme

Yeşil boncuğun etrafı sim boncukla kaplandıktan sonra Sim boncuğun etrafına bir sıra kristal boncuk dikilir.

Şekil 53. Kristal boncuk dikme

Şekil 54. Kristal boncukları dikme

2.16.6. Kristal Boncuğun Etrafını Sim Boncuk ile Dikerek Doldurması

Kristal boncuğun etrafı sim boncuk ile dikerek doldurulur.

Şekil 55. Sim boncukları dikme

2.16.7. Birinci Küçük Bordo Boncuğu Yerleştirme

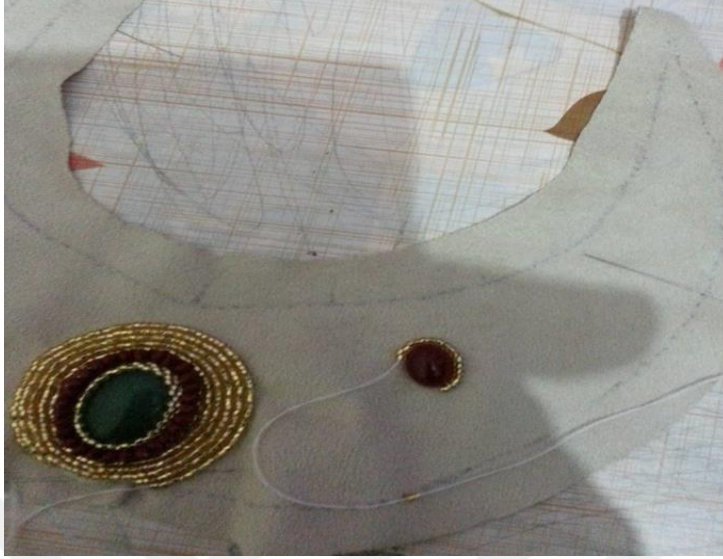
Birinci küçük bordo boncuk yerleştirildikten sonra yapıştırılır, dikerek sabitlenir.

Şekil 56. Birinci küçük bordo boncuğu yerleştirme

2.16.8. Bordo Boncuğun Etrafına Sim Boncuk Dikme

Bordo boncuğun etrafına üç sıra tuğla tekniği ile sim boncuk dikilir.

Şekil 57. Sim boncukları dikme

2.16.9. Kristal Boncuğu Dikme

Sim boncukları diktikten sonra bir sıra kristal boncuk dikilir.

Şekil 58. Kristal boncuk dikme.

2.16.10. Kristal Boncuğun Etrafını Sim Boncuk İle Dikerek Doldurma

Kristal boncuğun etrafı sim boncuk ile dikerek doldurulur.

Şekil 59. Sim Boncuk Dikerek Sabitleme

2.16.11. İkinci Bordo Küçük Boncuğu Yerleştirme

ikinci küçük bordo boncuk yerleştirildikten sonra yapıştırılır, dikerek sabitlenir

Şekil 60. İkinci küçük bordo boncuğu yerleştirme

2.16.12. Boncuğun Etrafına Sim Boncuk Dikme.

Bordo boncuğun etrafına üç sıra tuğla tekniğiyle sim boncuk dikilir.

Şekil 61. Sim boncuk dikme

2.16.13. Kristal Boncuğu Dikme

Boncuğun etrafı kristal boncuk ile dikerek doldurulur

Şekil 62. Kristal boncuk dikme

2.16.14. Zemini Sim Boncuk ile Doldurma

Kolyenin zemini sim boncuk ile dikerek doldurulur.

Şekil 63.Sim boncuk dikme

Şekil 64.Kolyenin zeminini sim boncuk ile dikerek tamamlama

2.16.15. Kolyenin Etrafını Kristal Boncuk ile Temizleme

Kolyenin etrafı bir kristal bir sim boncuk olacak şekilde dikilerek temizlenir.

Şekil 65. Kolye etrafını temizleme.

2.16.16. Kolyenin Astar Patronunu Deri Üzerine Yerleştirme

Hazırlanan kolye astarı kolyenin arkasına düzgün olarak yerleştirilir,astarın ve kolyenin kenar kısımlarındaki dikiş payları içe katlanır

Şekil 66. Kolye astarı yerleştirme

2.16.17. Kolyeyi Deri Astar ile Dikerek Birleştirme

kenarlar katlandıktan sonra gizli dikiş yaparak astar kolye ile birleştirilir.

şekil 67. Kolye astarını dikme

şekil 68.Kolye astarını tamlama

2.16.18. Kolyenin Klips Yerini Hazırlama

Kolyenin uç kısmına sim boncuk dikilerek klips yeri hazırlanır.

Şekil 69. Klips yerini belirleme

2.16.19. Takı Halkası ve Klipsi Yerleştirme

Kolyenin ucuna takı halkası yerleştirilir ve zincir takılır.

Şekil 70. Halka ve klips yerleştirme

2.16.20. Kolyenin Tamamlanması

Şekil 71. Kolyenin tamamlanması

2.17. İlgili Araştırmalar

Paşu (2007), ‘Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Dersinin İncelenmesi’ yüksek lisans tezinde takı tasarımı ve kullanılan programlar hakkında bilgi verilmiştir.

Halk eğitim merkezlerindeki El Sanatları programı içinde kendine güzel bir yer bulan Takı Tasarımı dersinin içeriği, işlenişi, ne kadar, nasıl ve nerelerde uygulandığı, yeterli ve yetersiz yönlerinin neler olduğunun açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip olduğu yer hakkında bilgi edinilmesi ve daha sonra yapılacak olan takı tasarımı programlarının gelişimine katkı sağlayacağı planlanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı bulunan Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarım dersinin araç-gereç, günlük hayattaki geçerliliği ve bu kurslarda eğitim alan kursiyerlerin bu kurstan beklentileri ve kurs sonundaki düşüncelerinin belirlenmesidir.

Bu genel amaç dahilinde araştırma süresince şu sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır.

1. Takı tasarımı programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. Takı tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nelerdir?
3. Takı tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nereden temin ediliyor?
4. Takı tasarımı dersinde kullanılan teknikler nelerdir?

5. Takı tasarımı dersinde yapılan ürünler nelerdir?
6. Kursiyerlerin kursa geliş amaçları nelerdir?

Yüksel (2011), Diyarbakır Halk Eğitim Merkezinde Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi' yüksek lisans tezinde takı tasarımı ve kullanılan programlar hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmada Takı Tasarımı kursu eğitim programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu kurslardan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve kurs hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Takı tasarımı eğitim programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. Kursiyerlerin takı tasarımı kursuna ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Kursiyerlerin kursa geliş amaçları nelerdir?
4. Takı tasarımı kursunda kullanılan araç-gereçler nelerdir?
5. Kursiyerlerin takı tasarımı eğitiminde malzeme teminine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Takı tasarımı kursunda kullanılan teknikler nelerdir?
7. Takı tasarımı kursunda yapılan ürünler nelerdir.

Yanar (2011), Afyon İli Halk Eğitim Merkezi Takı Tasarımı Dersinin İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde Halk eğitimi merkezlerinin günümüzde içinde bulunduğu konum belirtilmiş, Halk eğitim merkezleri, insanların birey olarak işek ve ihtiyaçlarını saptayarak bunların doğrultusunda yeni programlar geliştirip uygulama imkânı sağlamaya çalışarak halkın beklentilerine cevap verecek alanlar ortaya çıkarmıştır. Takı tasarımı dersiyle ilgili ürünler, sergileme olanakları, kullanılan teknikler, piyasadaki ürünlerle karşılaştırılması, kursiyerlerin takı tasarımı tercih etme sebepleri kursiyerlere uygulanan anket sonucunda sayısal verilerle tablolastırılmıştır.

Kalakenger (2014), "Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde takı tasarımı ve kullanılan programları hakkında bilgi verilmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerindeki El Sanatları Programı içinde yer alan Takı Tasarımı Programının içeriği, işlenişi, ne kadar, nasıl ve nerelerde uygulandığı, yeterli ve yetersiz yönlerinin neler olduğu açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip olduğu yer hakkında bilgi edinilmesi ve daha sonra hazırlanacak olan takı tasarımı programının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülerek, Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu programdan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve program hakkındaki görüşleri nelerdir?

Probleminden hareketle: “Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi” araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın genel amacı Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı kursu eğitim programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu kurslardan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve kurs hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesidir. Araştırma süresince şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Takı tasarımı programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. Takı tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nelerdir?
3. Takı tasarımı kursunda kullanılan araç-gereçler nereden temin ediliyor?
4. Takı tasarımı kursunda kullanılan teknikler nelerdir?
5. Kursiyerlerin kursa gelme amaçları nelerdir?
6. Takı tasarımı kursunda yapılan ürünler nelerdir?
7. Kursiyerlerin takı tasarımı eğitiminde malzeme teminine ilişkin görüşleri nelerdir?

Verilen eğitimler sonunda bireyin yaşamında fayda sağlayacak bilgi beceriler kazandırarak hem kendilerine hem topluma faydalı bireyler yetiştirmek hedeflenir. Eğitim sonundaki başarının ve verimin yüksek olması için bireyin istekleri ve arzuları doğrultusunda olumlu ve olumsuz yanlar belirlenerek, olumsuz yönlerin giderilmesine çalışılmalı ve bireylere en verimli eğitimin verilmesi amaçlanmalıdır.

Bu araştırma Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi ile ilgili öyle bir çalışma yapılmaması açısından önemlidir.

Araştırma Kahramanmaraş İl Merkezinde Bulunan Halk Eğitim Merkezleri ile sınırlıdır.

Araştırma veri toplama aracı olarak geliştirilen anket ile sınırlıdır Araştırma Kahramanmaraş ve Ankara kütüphanelerindeki literatür taraması ile sınırlıdır.

Araştırma belirlene tez süresiyle sınırlıdır.

Arslanoğlu (2016), “Bursa Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi” yüksek lisans tezinde takı tasarımı ve kullanılan programlar hakkında bilgi verilmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerindeki El Sanatları Programı içinde yer alan Takı Tasarımı Programının içeriği, işlenişi, ne kadar, nasıl ve nerelerde uygulandığı, yeterli ve yetersiz yönlerinin neler olduğu açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip olduğu yer

hakkında bilgi edinilmesi ve daha sonra hazırlanacak olan takı tasarımı programının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülerek, Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi, günümüzdeki yeri bu programdan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve program hakkındaki görüşleri nelerdir? Probleminden hareketle : “Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi” araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın genel amacı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı bulunan Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu programdan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve program hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırma süresince şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Takı tasarımı eğitim programının içeriği ve işlevi nasıldır?
2. Takı tasarımında yazılı kaynak temini ne derece yeterlidir?
3. Takı tasarımı eğitim programında kullanılan öğretim yöntemleri yeterlimidir?
4. Takı tasarımı eğitim programlarında kullanılan araç-gereçler nelerdir?
5. Takı tasarımı eğitim programında kullanılan teknikler nelerdir?
6. Takı tasarımı eğitim programında yapılan ürünler nelerdir?
7. Kursiyerlerin kişisel bilgileri programa geliş amaçları nelerdir?

El sanatlarımızın geçmişinde ve bu gününde önemli bir yere sahip olan takı tasarımı ve üretimi, eğitimi veren Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerinde ki, bu programı incelemek, araştırmak, belgelemek, geliştirmek ve tanıtmak üzere planlanan bu araştırma takı tasarımı programının daha sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi ve bu programın varsa eksik yönlerinin giderilmesinde faydalı olacaktır. Kursiyerlerin aldıkları programa ilişkin görüşleri, istekleri, programın olumlu-olumsuz yönleri belirlenerek olumsuzlukların giderilip, verilen programın geliştirilmesine fayda sağlayacaktır. Programda verilen eğitimin geçerliliğini saptama açısından kursiyer görüşlerini almak için bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

Araştırma Bursa İlinde bulunan Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programları ile sınırlıdır. Araştırma veri toplama aracı olarak geliştirilen anket ile sınırlıdır. Veriler literatür ve Bursa Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programına devam eden kursiyerlerin görüşleri ile sınırlıdır.

Araştırma araştırmacıya verilen süre ile sınırlıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın yöntemi betimseldir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2017-2018 öğretim yılında Ankara İli BELMEK Kurslarında Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemi Ankara ili Sincan bölgesinde BELMEK kurslarındaki Takı Tasarımı kursuna katılan öğrencilerden tesadüfi yöntemle seçilen 40 kursiyer oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada konu ile ilgili literatür taraması yapıldı. Bu konu ile ilgili tezler incelendi. Sincan bölgesindeki BELMEK kurslarına katılan kursiyerlerin Takı Tasarımı dersleri hakkındaki görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla, uzman görüşlerine dayanarak hazırlanan 33 sorudan oluşan anket kursiyerlere uygulandı. Sincan BELMEK kursunda yapılan 8 adet değişik ürünler bilgi formlarında açıklandı.

3.4. Verilerin Analiz

Verilerin analizinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) programı kullanıldı.Elde edilen veriler doğrultusunda her soruya ilişkin olarak frekans(f) yüzde (%) dağılımları belirlendi.Bu verilere dayalı olarak tablolara oluşturuldu ve yorumları yapıldı.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma kapsamında, Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) Takı Tasarımı dersinin betimsel istatistikler yardımıyla incelenmesi kapsamında kursiyerlere kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve alışkanlıkların belirlenmesi amacıyla yapılan anket sonuçları ve yorumları yer almaktadır. Anket çalışması 40 kursiyere kişisel özelliklerinin de yer aldığı 33 soruluk form yüz yüze doldurularak gerçekleştirilmiştir.

4.1. Kursiyerlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

BELMEK kapsamında yapılmış ve kursiyerlerin tamamının kadın olduğu görülmüştür.

Tablo 4

Kursiyerlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	f	%
15-24	-	-
25-34	1	2,5
35-44	12	30,0
45 yaş ve üzeri	27	67,5
Toplam	40	100,0

Araştırmaya katılan kursiyerlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde kursiyerlerin büyük bir bölümünün 45 yaş ve üzeri olduğu görülmüştür. 45 yaş ve üzeri yaş grubu tüm katılımcıların %67,5 ini oluştururken, 35-44 yaş grubunda yer alan kursiyerler tüm katılımcıların %30 'unu oluşturmaktadır. 25-34 yaş grubundan 1 katılımcı bulunurken Takı Tasarımı kursuna genç olarak adlandırılan 15-24 yaş grubundan katılımcı olmadığı görülmüştür.

Tablo 5

Kursiyerlerin Doğum Yerlerine Göre Dağılım

Doğum Yeri	f	%
İl	21	52,5
İlçe	17	42,5
Köy	2	5,0
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin doğum yerlerine göre dağılım incelendiğinde %52,5 ile en yüksek oranı İl merkezinde doğanlar oluştururken %42,5 inin ilçe doğumlu olduğu ve 2 katılımcının ise köy doğumlu olduğu görülmüştür.

Tablo 6

Kursiyerlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılım

Medeni Durum	f	%
Bekâr	3	7,5
Evli	37	92,5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin %92,5'ik büyük bir bölümle evlilerden, küçük bir kısmı olan %7,5'lik kısmının ise bekârlardan oluştuğu görülmüştür.

Tablo 7

Kursiyerlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılım

Eğitim Seviyesi	f	%
İlköğretim	-	-
Ortaöğretim	-	-
Lise	16	40,0
Ön Lisans	6	15,0
Lisans	17	42,5
Yüksek Lisans	1	2,5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin öğrenim seviyeleri incelendiğinde %42,5 ile büyük çoğunluğu lisans mezunu iken %40'ı lise mezunudur. Ön lisans mezunları araştırmaya katılanların %15'ini oluştururken yüksek lisans mezunu bir katılımcı olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan Takı Tasarımı kursiyerleri arasında ilköğretim ve ortaöğretim mezunu bulunmamaktadır.

Tablo 8

Kursiyerlerin Mesleklerine Göre Dağılım

Meslek	f	%
Öğretmen	7	17,5
Sağlık Mensubu	2	5,0
Hukuk Mensubu	-	-
Mühendis	1	2,5
Serbest Meslek	-	-
Diğer	30	75,0
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlere ilişkin meslek sorusu yukarıda yer alan meslek alanlarına göre sorulmuştur. Bu kapsamda kursiyerler meslek gruplarına göre incelendiğinde % 17,5 lik kısmının öğretmen olduğu 2 kursiyer sağlık mensubu 1 kursiyerin ise mühendis olduğu görülmüştür. Kursiyerlerin büyük bölümü (% 75,0) ise mesleklerinin öğretmen, sağlık grubu, hukuk grubu, mühendislik grubu ve serbest meslek dışında bir meslek olduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılanlar arasında serbest meslek ve hukuk mensubu kursiyer bulunmamaktadır.

4.2. Kursiyerlerin Kursa Katılımlarına İlişkin Bulgular

Tablo 9

Kursiyerlerin Kursa Katılım Amaçlarına Göre Dağılım

Kursa Katılım Amacı	f	%
Meslek Edinmek	6	15,0
Boş Vakitleri Değerlendirmek	22	55,0
Aile ekonomisine katkı sağlamak	6	15,0
Diğer	6	15,0
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin %55 ile büyük çoğunluğu boş vakitlerini değerlendirmek amacıyla kursa katıldıklarını, %15'lik kısmı aile ekonomisine katkı sağlamayı amaçladığını, % 15'lik kısmı meslek edinmeyi amaçladığını ifade etmiş ve %15'lik kısmı ise diğer sebeplerle kursa katılım sağladığını ifade etmiştir.

Tablo 10

Kursiyerlerin Diğer Branşlardaki Kurslara Katılıp Katılmadığına İlişkin Dağılım

Diğer Kurslara Katılım Durumu	f	%
Evet	35	87,5
Hayır	5	12,5
Genel Toplam	40	100,0

Takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlere BELMEK’ te eğitimi verilen diğer kurslara katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin %87,5’i BELMEK kapsamında verilen diğer kurslara da katıldıklarını ifade etmişlerdir. Diğer kurslara katılan 35 kursiyerin hangi kurslara ağırlıklı olarak katıldıkları ise Tablo 9 ‘da gösterilmiştir.

Tablo 11

BELMEK’ te Eğitimi Verilen Diğer Kurslara Katılanların Kurslara Göre Dağılımı

Diğer Kurslar	f	%
Ahşap Boyama	12	30,0
Çini	8	20,0
Resim	6	15,0
Mozaik	4	10,0
Ahşap Rölyef	4	10,0
Seramik	4	10,0
Giyim	3	7,0
Kumaş Boyama	2	5,0
Cam sanatı	2	5,0
Taş bebek	2	5,0
Makine Nakışı	2	5,0
Tezhip	1	2,5
Gümüş İşlemciliği	1	2,5
Trikotaj	1	2,5
Deri Sanatı	1	2,5
Sim sırma	-	
Yorganlama	-	
Tel kırma	-	
Dantel anglez	-	
Patchwoek(kırk yama)	-	
İpek pentür	-	
Tezhip	-	
Hat	-	
Minyatür	-	
Ebru	-	
Kilim	-	
Ev ekonomisi (yemek)	-	

Birden fazla seçeneğe olması nedeniyle toplam alınmamıştır.

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlere BELMEK’ te eğitimi verilen diğer kurslara katılan 40 kişiye hangi kurslara katıldıkları sorulmuş ve birden fazla kurs türünü seçmeleri

istenmiştir. Sonuçlara göre Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerler aynı zamanda en çok “Ahşap Boyama” kursuna (12) , “çini kursuna” (8) “Resim” (6), “mozaik (4)”, “Ahşap Rölyef” (4), “Seramik” (4), “giyim” (3) Kumaş Boyama (2) Cam sanatı, (2) makine nakışı (2) Tezhip sanatı (1) Gümüş İşlemciliği (1) trikotaj (1) Taş Bebek (1) Deri Sanatı(1) kurslarına katılmıştır. Araştırmada yer alan Takı Tasarımı kursiyerlerinden BELMEK’ te eğitimi verilen diğer kurslardan “, “Sim Sırma”, “Yorganlama”, “Tel Kırma”, “Dantel Anglez”, “Patchwork”, “İpek Pentur”, “Tezhip-Hat”, “Minyatür”, “Ebru”, “Kilim”, “Ev Ekonomisi (Yemek)” kurslarını tercih etmedikleri görülmüştür.

Tablo 12

Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursundan Nasıl Haberdar Olduklarına İlişkin Dağılım

Takı Tasarımı Kursundan Nasıl Haberdar Olunduğu	f	%
Açılan sergilerden	8	20,0
Kitle iletişim araçlarından (Radyo Tv)	3	7,5
Bilgisayar (İnternet)	2	5,0
Yakın çevremden	8	20,0
Afiş ve ilanlardan	-	-
Katıldığım diğer kurslardan	16	40,0
Diğer	3	7,5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyer %40 ile büyük çoğunlukla bu kurstan “katıldığı diğer kurslar” aracılığıyla haberdar olmuşlardır. Araştırmaya katılan kursiyerlerin %20’si “yakın çevresinden” kurs hakkında bilgi alırken, %20’lik kısmı ise “açılan sergilerden” kurs hakkında bilgi almıştır. %7,5’lik kısmı “radyo, TV gibi kitle iletişim araçları” aracılığı ile, %7,5’lik kısmı diğer seçeneğini işaretlemiş %5’lik kısmı ise “bilgisayar ile internet ortamından” haberdar olmuştur. Buradan bir kursa katılan kursiyerlerin çoğunlukla bu kurs esnasında diğer kurslardan da haberdar oldukları sonucu çıkarılabilir.

Tablo13

Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursuna Katılma Sürelerine Göre Dağılım

Kursa Katılım Süresi	f	%
1 yıl	20	50,0
2 yıl	10	25,0
3 yıl	8	20,0
4 yıl	1	2,5
5 yıl ve daha fazla	1	2,5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlere kaç yıldır kursa katıldıkları sorulmuştur. Alınan yanıtlara göre kursiyerlerin % 50’lik büyük çoğunluğu 1 yıldır kursa katılmaktadır. % 25’i 2 yıldır kursa katılırken, 3 yıldır katılanların oranı % 20’dir. Araştırma kapsamında 4 yıl ve 5 yıl ile daha fazla süredir kursa katılan 1’er katılımcı olduğu görülmektedir.

Tablo 14

Kursiyerlerin Yaptıkları Ürünlerinde Tasarımı Tespit Şekillerine Göre Dağılım

Ürünlerin Tasarım Tespit Şekilleri	f	%
Kendim tasarlıyorum	1	2.5
Öğretici tasarlıyor	2	5,0
Öğretici ile birlikte tasarlıyoruz	15	37.5
Dergi/kitaplardan yararlanıyorum	1	2,5
Daha önce yapılmış modellerden yararlanıyorum	4	10,0
Kitle iletişim araçlarından (Tv)	5	12.5
Bilgisayar (internet)	7	17,5
Diğer	5	12.5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerler yaptıkları ürünleri tasarlarken nasıl tespit edildiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde, kursiyerlerin % 37.5’inin kursun öğreticisi ile birlikte tasarladıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan kursiyerlerden % 17,5’i internet ortamından tasarımları elde ettiğini, % 12.5i kitle iletişim araçları(tv) yine %12.5 diğer seçeneğini işaretlemiştir.%10 daha önce yapılmış modellerden tasarladığını ifade ederken, Katılımcılardan 1 kişi ise dergi/kitaplardan yararlandığını ifade etmiştir. Yapılacak ürünün tasarımında kursiyer öğreticinin birlikte karar verdiği söylenebilir.

4.3. Takı Tasarımı Kursunda Kullanılan Malzemelerle İlgili Bulgular

Tablo 15

Kursiyerlerin Ürünlerinde Kullandıkları Hammaddeyi Gösteren Dağılım

Kursta en çok kullanılan ham madde	f	%
Taş	9	22,5
Plastik	5	12,5
Cam	15	7,5
Seramik	1	2,5
Polyester	-	-
Deri	4	10,0
Tahta	3	7,5
Metal	3	7,5
Diğer	-	-
Toplam	40	100,0

Takı tasarımı kursuna katılanların ham madde konusunda tercihleri incelendiğinde, %22,5'inin taş, %12,5'inin plastik, %10'unun deri tercih ettiği, metal ve tahta hammaddesini ise kursiyerlerin %7,5'lik kısmının kullandığı tespit edilmiştir. Seçeneklerdeki polyester ve diğer şıklarını kursiyerlerin tercih etmediği belirlenmiştir.

Tablo 16

Kursiyerlerin malzeme temin ettiği yerlere göre dağılım

Kullanılan Malzemelerin Temin Şekli	f	%
Yurt dışından temin ediyorum	-	-
Yurt içinde Takı Malzemeleri satan işyerlerinden temin ediyorum	39	97,5
Kursa katıldığım yer temin ediyor	-	-
Yakın çevremden temin ediyorum	1	2,5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlere malzemeleri nereden temin ettiklerine ilişkin soruya verilen cevaplara göre kursiyerlerin çok büyük bölümü (%97,5) Takı Tasarımı kursu kapsamında malzemelerini “yurt içinde takı malzemeleri satan işyerlerinden” temin etmektedir. Araştırmaya katılan 1 kişi ise malzemeleri “yakın çevresinden” temin ettiğini ifade etmiştir.

Tablo 17

Kursiyerlerin Takı Tasarımı kursunda Kullanılan Malzemelerin Renginin Belirlenmesine Göre Dağılım

Renk Seçiminin Belirleyicisi	f	%
Kıyafete uygun olmasına	6	15,0
Modaya uygun olmasına	2	5,0
Kullanılan yere uygun olmasına	1	2,5
Hazır modele uygun olmasına	2	5,0
Tasarıma uygun olmasına	20	50,0
Hepsi	9	22,5
Toplam	40	100,0

Kursiyerlerin Takı yapımında Kullanılan Malzemelerin Renginin Belirleyicisi olarak % 50 ile en çok “tasarıma uygun olmasının” etkilediği, %22,5 ‘i ise “kıyafete uygun olması”, “modaya uygun olması”, “kullanılan yere uygun olması”, “hazır modele uygun olması” ve “tasarıma uygun olması” seçeneklerinin tamamının etkilediğini belirten hepsi seçeneğini işaretlemiştir.. Araştırmaya katılan kursiyerlerden %15,0’i malzeme renginin seçiminde “kıyafete uygun olmasının” etkili olduğunu, %5’lik kısmı ise “modaya ve hazır modele uygun olmasının” malzeme renginin seçiminde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Kullanılan yere uygun olması için malzeme rengi seçme tercihi ise %2,5 ile araştırmaya katılan kursiyerlerden 1 kişi tercih etmiştir

Tablo 18

Kursiyerlerin Ürünlerinde Kullandıkları Hammaddeyi Neye Göre Seçtiklerini Gösteren Dağılım

Hammaddeyi Seçme Tercihi	f	%
Uygulayacağım modele göre	25	62,5
Uygulayacağım tekniğe göre	14	35,0
Kullanılacak yere göre	1	2,5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerden %62,5’i kullandıkları hammaddeleri uygulayacağı modele göre seçerken, %35’i uygulayacağı tekniğe göre seçmiştir. Kullanılacak yere göre hammadde seçimi yapan kursiyer %2,5’tir.

4.4. Takı Tasarımı Kursunda Kullanılan Tekniklerle İlgili Bulgular

Tablo 19

Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Teknikleri Gösteren Dağılım

Takı Tasarımında Kullanılan Teknikler	f	%
Tel Kıvrırma Tekniği	1	2,5
Tığ Örgü Tekniği	2	5,0
Şiş Örgü Tekniği	1	2,5
Tezgahta Dokuma Tekniği	5	12,5
Miyuki (peyote)Tekniği	11	27,5
Misina Örgü Tekniği	13	32,5
Çivi Kıvrırma Tekniği	3	7,5
İğne oyası tekniği	4	10,0
Toplam	40	100,0

Kursiyerlerin takı yapımında en çok kullandıkları tekniklerin başında %32,5 ile misina örgü tekniği gelmektedir. Miyuki (peyote) tekniği %27,5 ile ikinci sırada, tezgahta dokuma tekniği ise 12,5, çivi kıvrırma tekniği %7,5 tığ örgü tekniği % 5,0, tel kıvrırma ise %2,5 oranındadır.

4.5. Takı Tasarımı Dersinde Yapılan Ürünlerle İlgili Bulgular

Tablo 20

Takı Tasarımı Kursunda üretilen takı çeşitlerini gösteren dağılım

Üretilen Takı Çeşitleri	f	%
Kolye	38	95,0
Yüzük	23	57,5
Bilezik	18	45,0
Toka	15	37,5
halhal	19	47,5
küpe	32	80,0
kemer	13	32,5
Diğer	7	17,5

Kursiyerlerin birden fazla seçenek tercih etmeleri nedeniyle toplam sayı alınmamıştır.

Kursiyerlere en çok ürettikleri takı çeşitleri sorulmuş ve birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan kursiyerler takı

çeşitlerinde en çok 38 kolye, 32 küpe,23 yüzük,19 halhal, 18 bilezik, 13 kemer üretmeyi tercih ettiklerini belirtmiştir.7 kursiyer de diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 21

Takı tasarımı Kursunda Yapılan Ürünlerle Piyasadaki Ürünlerin Benzerlik Durumunu Gösteren Dağılım

Benzerlik Durumuna Katılım	f	%
Evet	2	5,0
Hayır	24	60,0
Kısmen	14	35,0
Toplam	40	100,0

Takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlere Yapılan Ürünlerle Piyasadaki Ürünlerin Benzerlik durumları sorulmuştur. Benzer olmadığını ifade edenler %60 iken %35’lik kısmı ürünlerin kısmen benzer olduğunu ifade etmiştir. %5,0’lik kısmı benzerlik olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 22

Takı Tasarımı Kursunda Yapılan Ürünleri Kursiyerlerin Nasıl Değerlendirdiklerini Gösteren Dağılım

Yapılan Ürünleri Değerlendirme Seçenekleri	f	%
Hediye Ediyorum	22	55,0
Ekonomik Kazanç Sağlıyorum	18	45,0
Sergiliyorum	40	100,0
Kendim Kullanıyorum	35	75,0

Kursiyerlerin birden fazla seçenek tercih etmeleri nedeniyle toplam sayı alınmamıştır.

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlere yaptıkları ürünleri nasıl değerlendirdikleri sorulmuş ve birden fazla seçenek işaretlemelerine izin verilmiştir. Kursiyerlerin çoğunluğu %100 ü ürünleri sergilediklerini % 75 i kendisi kullandığını,%55 i hediye ettiğini,%45 i ekonomik kazanç elde ettiğini belirtmiştir.

Tablo 23

Kursiyerlerin Gelir Elde Etme Durumlarına Göre Dağılım

Ürünlerden Gelir Elde Etme Durumu	f	%
Evet	12	32,5
Hayır	27	67,5
Genel Toplam	40	100,0

Kursiyerlerin %67,5'i ürünlerden gelir elde etmezken %32,5'i gelir elde ettiğini ifade etmiştir. 1 kursiyer ise bu soruyu yanıtlamamıştır. Gelir elde edenlere ise aylık ne kadar kazanç sağladıkları sorulmuştur. Kazanca ilişkin dağılım tablo 24'de yer almaktadır.

Tablo 24

Yaptıkların Ürünlerden Gelir Elde Eden Kursiyerlerin Aylık Kazancını Gösteren Dağılım

Aylık Kazanç Aralığı	f	%
200-300	3	25
300-400	6	50
400-500	3	25
500'den fazla	-	-
Genel Toplam	12	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerler ürünlerinden gelir elde ettiğini belirtmektedir. Bu kursiyerlerin % 50' si aylık ortalama 300 ile 400 TL arasında kazanç elde etmektedir. % 25'i 200 ile 300 TL arasında, diğer % 25'i ise 400 ile 500 TL arasında gelir elde etmektedir. Aylık olarak 500 TL den daha fazla kazanç elde eden kursiyer ise bulunmamaktadır.

4.6. Kursiyerlerin Takı tasarımı Kursunun İçeriği ve İşleyişi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 25

Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursuna Severek Katılıp Katılmadıklarını Gösteren Dağılım

Kursa Severek Katılım Durumu	f	%
Evet	40	100,0
Hayır	-	-
Kısmen	-	-
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerden kursa severek katılıp katılmadıkları sorusuna cevap veren tüm katılımcılar severek katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 26

Takı Tasarımı Kursu Programının Süresinin Yeterliliğine İlişkin Dağılım

Sürenin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	23	57,5
Hayır	4	10,5
Kısmen	13	32,5
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerden %57,5'i kurs programının süresini yeterli bulurken 32,5 kısmen yeterli bulmaktadır. %10,5'luk kısmı süreyi yeterli bulmamaktadır.

Tablo 27

Takı Tasarımı Programının Yürütülmesinde Uygulanan Tekniklerin Yeterliliğine İlişkin Dağılım

Uygulanan Tekniklerin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	34	85,0
Hayır	2	5,0
Kısmen	4	10,0
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerden %85'i tekniklerin yeterli olduğunu, %10'u kısmen yeterli olduğunu, %5 katılımcı ise tekniklerin yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 28

Takı tasarımı Kursu Programının Yürütülmesinde Kullanılan Kaynakların Yeterliliğine İlişkin Dağılım

Kullanılan Kaynakların Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	29	72,5
Hayır	4	10,0
Kısmen	7	17,5
Genel Toplam	40	100,0

Takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerden % 72,5'i kullanılan kaynakların yeterli olduğunu, %17,5' kısmen yeterli olduğunu, %10,0'u yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Tablo 29

Kursiyerlerin takı tasarımı kursunda Karşılaştıkları Güçlüklerle Göre Dağılım

Takı tasarımı Kursunda Karşılaşılan Güçlükler	f	%
Malzemenin pahalı olması	23	57,5
Araç gereçlerin zor temin edilmesi ve yetersizliği	10	25,0
Uzun süre Takı tasarımı çalışmalarının el-kol yorgunluğu yapması	5	12,5
Uygun atölye ortamının olmaması	1	2,5
Tasarım güçlüğü	1	2,5
Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin % 57,5'i çalışma yaparken malzemenin pahalı olması sorunuyla karşılaşırken, % 25'i araç gereçlerin zor temin edilmesi ve yetersizliğini sorun olarak görmektedir. % 12,5'lik kısmı ise uzun süre Takı tasarımı çalışmalarının el-kol yorgunluğu yaratmasını bir sorun olarak görmektedir. Araştırmaya katılan 1 kişi uygun atölye ortamının olmamasını bir sorun olarak görürken, tasarım güçlüğü ise 1 kişi sorun olarak görmektedir.

Tablo 30

Takı Tasarımı Kurslarının Geliştirilmesi İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Dağılım

Geliştirmeye İlişkin Tavsiyeler	f	%
Takı Tasarımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdamın sağlanması	9	22,5
Yeterli teknik imkânların yaratılması	8	20,0
Takı Tasarımı kurslarının yaygınlaştırılması	21	52,5
Takı Tasarımı kurslarının kitle iletişim araçları ile tanıtılması	2	5,0
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin bu kursların geliştirilmesine ilişkin tavsiyeleri aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir. %52,5'i "Takı Tasarım kurslarının yaygınlaştırılmasının" kursları geliştireceğini düşünmekte, %22,5'i "Takı Tasarımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdamın sağlanmasının" bu kursları geliştireceği kanaatini dile getirmektedir. Kursiyerlerden %20'si "Yeterli teknik imkânların yaratılmasının" kursların geliştirileceğine katkı sunacağını düşünmekte, %5'i ise "Takı Tasarımı kurslarının kitle iletişim araçları ile tanıtılmasının" Takı Tasarımı kursunun geliştirilmesine fayda sağlayacağı kanaatini paylaşmaktadır.

Tablo 31

Takı Tasarımı Kursu Programının Amaçlarına Ulaşmada Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Programın Amaçlara Ulaşmada Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	38	95,0
Hayır	-	-
Kısmen	2	5,0
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin programın amaçlarına ulaşmada yeterli olup olmadığına ilişkin kanaatleri tüm katılımcılar için ulaştığı yönündedir. Katılımcılardan %95'i yeterli olduğuna kanaat ederken, %5'i ise kısmen yeterli olduğuna dair görüş bildirmişlerdir.

Tablo 32

Takı Tasarımı Kursu Programının İçeriğinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Program İçeriğinin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	35	87,5
Hayır	-	-
Kısmen	5	12,5
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin programının içeriğinin yeterli olup olmadığına ilişkin düşünceleri, tüm katılımcılar için yeterli olduğu yönündedir. Katılımcılardan %87,5'i yeterli olduğuna kanaat ederken, %12,5'i ise kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 33

Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursu Programında Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Öğretim Yöntemlerinin Yeterliliği	f	%
Evet	36	90,0
Hayır	-	-
Kısmen	4	10,0
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin kurs programında uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterli olup olmadığına ilişkin düşünceleri tüm katılımcılar için yeterli olduğu yönündedir. Katılımcılardan %90'ı yeterli olduğuna kanaat e derken, %10'u ise kısmen yeterli olduğunu belirtti.

Tablo 34

Takı Tasarımı Kursu Programının Uygulanmasında Kullanılan Araç-Gereçlerin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Kullanılan Araç- Gereçlerin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	30	75,0
Hayır	1	2,5
Kısmen	9	22,5
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin kurs programında kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğuna ilişkin görüşleri katılımcıların % 75'ini oluştururken, % 22,5'i kısmen yeterli olduğuna kanaat etmiştir. %2.5 katılımcı ise kullanılan araç-gereçlerin yeterli olmadığını düşünmektedir.

Tablo 35

Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursunda Uygulanan Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	35	87,5
Hayır	-	-
Kısmen	5	12,5
Genel Toplam	40	100,0

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin kurs programında uygulanan değerlendirme ölçeklerinin yeterli olup olmadığına ilişkin kanaatleri tüm katılımcılar için yeterli olduğu

yönündedir. Katılımcılardan %87,5'i yeterli olduğu yönünde fikir beyan ederken, %12,5' i ise kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) arasında yer alan Takı Tasarımı kursuna katılan kişilerin kişisel özellikleri ve kurs içeriği yönünden kanaatlerini gösteren araştırma yapılmıştır. BELMEK bünyesinde sürdürülen Takı Tasarımı kursuna katılan 40 kursiyerin yüz yüze mülakat tekniğiyle veriler toplanmış ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin tamamı kadınlar olmakla birlikte büyük çoğunluğu 45 yaş ve üzerindeki kursiyerlerden oluşmaktadır. Kursa katılanlar arasında genç nüfus olarak adlandırılan 15-24 yaş grubunda kursiyer bulunmamaktadır.

Kursiyerler genellikle il ve ilçe doğumlu olup büyük çoğunluğunu evli bireyler oluşturmaktadır. Eğitim seviyelerine göre incelendiğinde büyük çoğunluğu lisans mezunları ve lise mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların bir kısmının hobi amaçlı katılımını, bir kısmının meslek edinme ya da para kazanma amacıyla katılımını açıklamaktadır. Lisans mezunlarının çoğunluğu Boş Vakitleri Değerlendirmek amacıyla katılırken, lise mezunlarının büyük çoğunluğu Aile ekonomisine katkı sağlamak amacıyla kurslara katılmaktadır.

Takı Tasarımı kursuna tamamının seveerek katıldığı kursiyerlerin mesleki dağılımı incelendiğinde “diğer” seçeneğinin ön plana çıktığı bunun yanı sıra öğretmenlerinde kurslara katıldıkları görülmektedir.

Kursiyerlerin büyük bir kısmı BELMEK kurslarına Boş Vakitleri Değerlendirmek amacıyla katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kursiyerler Takı Tasarımı kursu hakkında bilgileri diğer kurslar esnasında öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bir kısmı ise yakın çevresi ve açılan

sergiler vasıtasıyla haberdar olmuştur. Kitle iletişim araçlarının bu konuda pek yeterli olmadığı değerlendirilebilir.

Takı Tasarım kursuna katılan katılımcıların büyük bir kısmı sadece 1 yıldır kurslara gittiğini ifade etmiştir, ancak 2 ve daha fazla yıl itibarıyla kurslara katılanlarında olduğu tespit edilmiştir.

Kursiyerler Takı Tasarımı kursunda yaptığı ürünlerin tasarımını büyük ölçüde öğretici ile birlikte belirlemektedirler. Bu hususta öğreticilerin etkisinin büyük olduğu değerlendirilmektedir.

Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin büyük bir kısmı başka kurslarda katılmaktadır. Bu kursların başında “Ahşap Boyama”, “çini”, Resim, “mozaik” “Ahşap Rölyef”, Seramik , Giyim kursları gelmektedir.

Takı Tasarımı kursunda en çok ham madde olarak cam ve taş kullanılmaktadır. Ancak kursiyerler arasında plastik, deri ve metal tercih edenlerde bulunmaktadır. Kursiyerler hammaddeyi yurt içinde Takı malzemeleri satan işyerlerinden temin etmektedir ancak en çok karşılaştıkları sıkıntılar arasında pahalı olmasını, zor temin edilmesi ve yetersizliğini göstermişlerdir. Kullanılan hammaddeler genel olarak uygulanacak model ve tekniğe göre seçilmektedir.

Kursiyerler Takı Tasarımı kursunda, kullandıkları malzemelerin rengini seçerken genellikle öğreticiyle birlikte yaptıkları tasarımlara uygunluğuna dikkat ederek seçmektedirler.

Takı Tasarımı kursunda yapılan ürünlerle piyasada yapılan ürünler arasında benzerlik olduğunu belirten kursiyerlerin olmasına karşın bir bölümü kısmen benzerlik olduğunu ifade etmiş,fakat büyük çoğunluk benzerlik olmadığı kanaatindedir. Benzerlik olmaması ürünlerin büyük bölümün hobi amaçlı özgün ürünler olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Kurs kapsamında kursiyerlerin az bir kısmı para kazanmayı hedeflemekte ve aylık 500 TL’den daha az gelir elde etmektedirler.

Kursiyerler Takı Tasarımı kursunun süresini, uygulanan teknikleri, yararlanılan kaynakları büyük ölçüde yeterli bulmaktadır. Kursiyerler büyük ölçüde eğitim programıyla amaçladıkları hedeflere ulaştıklarını, programın içeriğinin yeterli olduğunu, uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterli olduğunu, kurs programında kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu ve kursu değerlendirme ölçeğinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Tüm bu bilgiler ışığında BELMEK kursları hakkında genelleme yapmak zor olsa da mevcut Takı Tasarımı kursunun iyi yönetildiği ve kursiyerlerin büyük bir memnuniyet içerisinde olduğu değerlendirilebilir. Ancak kursların yaygınlaştırılması ve gelir getirici yönlerinin değerlendirilerek hane gelirine katkı sağlayacak Pazar desteğinin verilmesi faydalı olabilir. Kursiyerlere kursların daha da geliştirilmesi adına yapılması gereken faaliyetlerin neler olduğu yönündeki tavsiyeleri, “Takı Tasarımı kurslarının yaygınlaştırılması” ve “Takı Tasarımı kursunu başarı ile tamamlayanlara yeterli istihdamın sağlanması” şeklinde olmuştur.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, ilgililere ve bu konuda yapılacak araştırmalara yön göstermesi amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin yaptıkları ürünleri tasarlarken kursun öğreticisi ile birlikte veya internette gördükleri takı modellerinden esinlenerek tasarladıkları görülmüştür. Kursiyerlerin yaratıcılıklarını geliştirip özgün ürünler ortaya koymaları için “Takı Tasarım ilkeleri “ adı altında bir kurs daha açılması ve bu kursu bitiren kursiyerlerin Takı Tasarımı kursuna yönlendirilmeleri sağlanmalıdır. Böyle bir eğitim aldıktan sonra kursiyerlerin kendi tasarladıkları takıları üretmelerine olanak sağlanabilir.
2. Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerler malzemenin pahalı olması ve zor temin edilmesi konusunda sıkıntı çekmektedir. BELMEK tarafından, malzeme satan işyerleri ile işbirliği yaparak malzemelerin daha ucuz ve kolay temin edilmesi sağlanabilir.
3. El Sanatlarının tanıtılması ve geliştirilmesi ve bu mirası gelecek kuşaklara aktarmak için ilköğretim ve ortaöğretim müfredat programına “ El Sanatları” adı altında ders konulması gereklidir.
4. BELMEK gibi yetişkin eğitimi veren kursların sayısının arttırılması ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Böylelikle ulaşım zorluğu çeken bir çok kişiye kurslara katılma imkanı verilmelidir.
5. Takı Tasarımı kursunu bitiren kursiyerlere aile ekonomisine katkı sağlamaları ve Takı Tasarımını bir meslek haline getirmeleri için işverenlerle işbirliği içine girilmelidir.

6. BELMEK 'in tanıtılması ve daha çok kişinin bu kurslardan haberdar olabilmesi için kitle iletişim araçları daha etkin bir şekilde kullanılmalıdır.
7. Yetişkin Eğitiminde yer alan El Sanatları kurslarında görev alan öğretmenlerin usta öğretici değil, üniversitelerin bu alanda yetiştirdiği Fakülte mezunu El sanatları mezunlarının görev alması, ve bununla El sanatlarının gereken ilgi, öneme kavuşturulması gerekmektedir.
8. Takı Tasarımı kurslarında ağırlıklı olarak geleneksel El sanatları yerine yurt dışı kaynaklı malzeme ve buna dayalı olarak, o malzemelere uygun teknikler tercih edildiğinden dolayı, kendi kültürümüzü yansıtan geleneksel El sanatlarımızı yaygınlaştırmak ve güçlendirmek için, yöresel sanatlarımızı birleştirerek oluşturulacak tasarımlar yapılmaya yönlendirilmesi, üretilmesi ve tanıtılması sağlanmalıdır.
9. Takı tasarımı kurslarına genellikle 45 yaş üstü bireyler boş vakit değerlendirme amaçlı katıldığından dolayı, genç nüfusu kurslara teşvik edici çalışmalar yapılması ekonomik anlamda gelir elde edebilecekleri imkanlar sağlanması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adalılar, A. (1984). *Turizm kooperatiflerinde el sanatları*. I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aker, A S. (2003). *Tasarım*. İstanbul: Ya-Pa.
- Akpınarlı, F. (1997). *Geleneksel el örgüsü çoraplardan çağdaş yaklaşımlar*. Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyum Bildirileri, Ankara.
- Aktan, O. (1989). *El Sanatları*. Ankara: Makro.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarihi*. (7. baskı), İstanbul: Alfa.
- Alakuş, A. O. & Mercin, L. (Ed.). (2009). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. (1. Baskı), Ankara: Pegem.
- Alkan, C. & Doğan, H. Sezgin, İ. (1998). *Mesleki ve teknik eğitimin Esasları*.(4. Baskı). İstanbul:Alkım.
- Alkan, C., Doğan, H. & Sezgin, S. İ. (1988). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. (3. Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Alkan, C., Doğan, H. & Sezgin, S. İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. (1. Baskı). Ankara: Nobel.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (BELMEK) (2014). *Belediye meslek edindirme kursları*. <http://www.ankara.bel.tr/kulturel-hizmetler/belmek> sayfasından erişilmiştir.
- Arılı, M. (1990). *Kullanıldıkları hammaddeye göre el sanatlarının sınıflandırılması*. III. Milletler Arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri. Ankara.

- Arslanoğlu, M. (2016) *Bursa ili halk eğitim merkezindeki takı tasarımı programının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atay, A. (1987). *Örücülük*. İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.
- Barışta, H. Ö. (1988). *Türk el sanatları*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Başaran, İ. E. (1994). *Türkiye eğitim sistemi*. (2. Baskı). Ankara: Pegem.
- Başaran, M. (1999). *Devrimci eğitim köy enstitüleri-Tonguç yolu*. İstanbul: Papirüs.
- Bayazıt, N. (1994). *Endüstri ürünlerinde ve mimarlıkta tasarlama metotlarına giriş*. İstanbul: Literatür.
- Celep, C. (1993). *Halk eğitimi*. (2. Baskı), Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Celep, C. (1995). *Halk eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Celep, C. (2003). *Halk eğitimi*. (3.baskı). Ankara: Anı.
- Coşkun, b.(2017) *Ankara büyükşehir belediyesi meslek edindirme kursları (BELMEK) kösele çanta yapımı kursu program incelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, E.ve Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet dönem mesleki ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(2), 39-591).
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. (3. Baskı). Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z.(2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. (2004) *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem.
- Demirtaş, P. (1996). *Takı kültürü ve tasarım üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Deneyimsel Eğitim Merkezi www.demturkey.com.tr.
- Duman, T. (2007). Ondördüncü milli eğitim şurasının değerlendirilmesi. *Eğitim Dergisi*. 7, 61 -75.

- EARGED (MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı). (2010). *Modüler program uygulamalarının değerlendirilmesi*. Ankara.
- EARGED (MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı). (2013). *Modüler program uygulamalarının değerlendirilmesi*. Ankara.
- Erbay, M. (2000). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi
- Erginsoy, Ü. (1978). *İslam maden sanatının gelişmesi (Başlangıcından Anadolu Selçuklularının sonuna kadar)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- Erkaplan, E. (2000). *Eskişehir il merkezinde lületaşından üretilen takı örnekleri ve yeni tasarımlar*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erol, M. (2007). *Yetişkin eğitiminde bir yerel yönetim modeli: İSMEK*. İSMEK Yetişkin Eğitimi Sempozyum Bildirileri. İstanbul.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe.
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Kadioğlu.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1993). *Eğitime giriş*. Ankara: Meteksan.
- Filiz, S. B. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ekinoks.
- Gelişli, Y. (2003). Eğitimin tarihi temelleri. M. Ç. Özdemir (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (s. 21-23), Ankara: Asil.
- Geray, C. (1970). *Halk eğitime giriş. Türkiye’de yaygın eğitim (seminer tebliğleri)*. Ankara: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi.
- Gökçesu, Z. (2002). *Deri teknikleri*. İstanbul: Yapa.
- Gören, İ. (2012). *Program geliştirmede temel kavramalar*. Ankara: Anı.
- Gözütok, F. D. (2003). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 160.
- Güler, M., Akpınarlı, H. F., Soysaldı, A., Ülger, N., Balkanal, Z., Kurt, G. & Koçak, E. K. (2011). *Mengen el sanatları*. Ankara: Fırat

- İç İşleri Bakanlığı. (1972). *Belediyeler, iç düzen, genel raporu*. Ankara: İç Düzen.
- Kalakenger, M. (2014). *Kahramanmaraş halk eğitim merkezlerindeki takı tasarımı programının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu kalkınma planı 2014-2018*. <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, Y.K. (1985). *Türkiye’de yaygın eğitim*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Kazu, İ. Y. (2012). *Eğitim bilimine giriş.Türk Eğitim Siteminde Mesleki ve Teknik Eğitim*. Taşpınar, M. (ed.), Ankara: Elhan.
- Kılıç, E. (1981). *Halk eğitiminde kuram ve uygulama*. Ankara: Sevinç.
- Kılıç, Z. & Güven, S (2017) Türk Milli Eğitim Şuralarında alınan kararların incelenmesi *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53),589.
- Korkusuz, S. (1992). *Nakış*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Köroğlu, G. (2004). *Anadolu uygarlıklarında takı*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, İ. (2000). *Yetişkin eğitimi*. Ankara: Nobel
- Kurt, İ. (2003). *Yetişkin eğitimi*. Ankara: Asil.
- Kuşoğlu, M. Z. (1994). *Türk kuyumculuk terimleri sözlüğü*. İstanbul: Ötüken.
- Kutluğ, N. (1985). *Plastik sanatların yaygın eğitiminde ailenin rolü*. I. Plastik Sanatlar Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Lowe, J. (1985). *Dünyada yetişkin eğitime toplu bakış*. (T. Oğuzkan, Çev.), Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu
- MEB. (1996). Milli Eğitim Bakanlığı yaygın eğitim kurumları yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*, (Haziran), 2633-2653.
- MEB. (2016), Yaygın eğitim kurumları yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*. (Haziran).
- Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık Eğitimi ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü.(2009).*Modül programları*. Ankara.

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, XVIII. Milli Eğitim Şurası, Şuralar. <https://ttkb.meb.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). e-Yaygın Modülleri. <https://e-yaygin.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı.(MEB).(2018).Yaygın Eğitim Kurumları. http://www.meb.gov.tr/mevzuat/arama_sonuc_mevzuat.php?q=yayg%C4%B1n%20e%C4%9Fitim%20ilkel eri adresinden erişilmiştir.
- Meriç, H. (2010) *Ankara Keçiören Belediyesi Meslek Edindirme Kurs Merkezlerinde Düzenlenen Takı Tasarımı Ders Programının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Murat, S. (2009). *Dünden bugüne İstanbul'da yaygın eğitim*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Okçabol, R. (2006). *Halk eğitimi (Yetişkin eğitimi)*. (Üçüncü Baskı), Ankara: Ütopya.
- Onuk, T., Akpınarlı, F., Ortaç, S. & Alp, K.Ö. (1998). *İçel el sanatları*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Önge (1996). *Sanat ve estetik*. Konya.S.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Vakfı.
- Özbağı, T. (1993). Geleneksel kadın takıları. *Tüyes*. (5), 53-58.
- Özdemir, M. & Yetim, F. (1997). Günümüz ekonomisinde geleneksel el sanatlarının yeri ve önemi. *Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumunda sunulmuş Bildiri*, Gazi Üniversitesi Ankara.
- Özen, K. (2008). *Sivas yöresi geleneksel el sanatları*. İstanbul: Kitabevi
- Özkeçeci, İ. & Özkeçeci, Ş.B. (2014). *Türk sanatında tezhip*. İstanbul: Yazıgen.
- Özsoy, C. (2007). *Türkiye' de mesleki ve teknik eğitimin iktisadi kalkınmadaki yeri ve önemi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özsoy, V. (1996). *Resim iş eğitimi amacı ve yapılması*. Ankara: MEB.
- Öztürk, İ. (1984). *Değerlendirmesi ve kültürel bakımdan tekstil el sanatları*. II. Ulusal El Sanatları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İzmir.
- Öztürk, İ. (1998). *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. İzmir: Dokuz Eylül.
- Öztürk, İ. (2003). *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. İzmir: Dokuz Eylül.

- Paşu, N. (2007). *Halk eğitim merkezlerindeki takı tasarımı dersinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pekşen, M. (2007). *Gazi üniversitesi mesleki eğitim fakültesi dekoratif sanatlar anabilim dalında uygulanan takı tasarımı eğitim programının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sokullu, Ö. (2003). *Antik dönem ege kültüründe takı sanatı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Sönmez, V. (1993). *Eğitim felsefesi*. (İkinci Baskı), Ankara.
- Şişman, A. (2011). *Sanata ve sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Literatür.
- Taşpınar, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş (Öğretmenlik mesleği)*. Nobel.
- Tepe, A. (2007). *İstanbul büyükşehir belediyesinin yaygın eğitim uygulaması*. İSMEK. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türe, A. (1998). Takı ve sembolizm. *Art-Dekor*, 69, 78-80.
- TürkiyeİşKurumu.(İŞKUR).https://statik.iskur.gov.tr/tr/issizlik_sigortasi/kisa_calisma_uygulamaları.htm sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu.(2009). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu.(2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türkiye İş kurumu. (2017). İŞKUR. <https://www.statik.iskur.gov.tr> Adresinden erişilmiştir.
- Türkoğlu, A. & Uça, S, (2011). *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,2(2)48-62.
- Türkoğlu, A. (1997). *99 soruda eğitim bilimine giriş*. Ankara: Memleket.
- Uçan, A. (1996). Resim-iş eğitiminden plastik sanat eğitimine. *Milli Eğitim*. 131, 9-11.
- Ulusoy, A. & Akdemir, T. (2002). *Yerel yönetimler*. Ankara: Seçkin.
- Uysal, S. (1996). Sanat Eğitimi Üzerine *Milli Eğitim* 131, 46-47.
- Ünal, S. Coştu, B. V & Karataş, F. Ö. (2004). Türkiye’de fen bilimleri eğitimi alanındaki program geliştirme çalışmalarına genel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 183-202.
- Varış F. (1996). *Eğitimde program geliştirme (teori ve teknikler)*. Ankara: Alkım.

- Varış, F. (1978). *Eğitimde program geliştirme “teori ve teknikler”*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Yıldırım, L. (1996). *Yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezlerindeki uygulamalar*. (2. Baskı). Ankara: MEB.
- Yıldırım, M. (2009). *Hayat boyu öğrenme kapsamında yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezleri*. (Birinci Baskı). Ankara: Gazi.
- Yöyen, İ. (2008). *Mesleki ve teknik eğitimi geliştirme projesi (MEGEP) dahil olan ve olmayan öğrencilerin depresyon düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yüksel, S. (2002). Yükseköğretimde eğitim-öğretim faaliyetleri ve örtük program. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 361-362.
- Yüksel, S. (2011). *Diyarbakır halk eğitim merkezlerindeki takı tasarımı eğitim programının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek 1. Anket Soruları

Sayın Kursiyer

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dekoratif Ürünler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tezinin gereği olarak hazırlanmıştır.

Bu anket Ankara ilindeki (BELMEK) Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Takı Tasarımı dersinin incelenmesi amacıyla, BELMEK kursiyerlerinin aldığı Takı Tasarım dersinin incelenmesi amacıyla BELMEK kursiyerlerinin aldığı takı tasarımı eğitimindeki Programda kursiyerlere kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve alışkanlıkları belirlemeye yöneliktir.

Ankete vereceğiniz cevapların objektif olması Takı Tasarımı dersi programının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Katılımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ayşe ÇETİNKAYA

1. Cinsiyetiniz?

- a) Kadın
- b) Erkek

2. Yaşınız?

- a) 15-24
- b) 25-34
- c) 35-44
- d) 45 yaş ve üzeri

3. Doğum yeriniz?

- a) İl
- b) İlçe
- c) Köy

4. Medeni durumunuz?

- a) Evli
- b) Bekâr

5. Eğitim durumunuz?

- a) İlköğretim
- b) Ortaöğretim
- c) Lise
- d) Ön Lisans
- e) Lisans
- f) Yüksek Lisans

6. Mesleğiniz?

- a) Öğretmen
- b) Sağlık Mensubu
- c) Hukuk Mensubu
- d) Mühendis
- e) Serbest Meslek
- f) Diğer

7. BELMEK’e katılma amacınız nedir?

- a) Meslek edinmek
- b) Boş vakitleri değerlendirmek
- c) Aile ekonomisine katkı sağlamak
- d) Diğer

8. BELMEK’te eğitim veren diğer kurslara katıldınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

9. Cevabınız evet ise katıldığınız diğer kurslar nelerdir? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a) Ahşap Boyama
- b) Çini
- c) Resim
- ç) Mozaik
- d) Ahşap Rölyef
- e) Seramik
- f) Giyim
- g) Kumaş Boyama
- h) Cam Sanatı
- ı) Taş Bebek
- i) Makine Nakışı
- j) Tezhip
- k) Gümüş İşlemeciliği
- l) Trikotaj
- m) Taş Bebek
- n) Deri Sanatı

10. Takı Tasarımı kursu hakkında nereden bilgi aldınız?

- a) Açılan sergilerden
- b) Kitle İletişim Araçlarından (Radyo tv)
- c) Bilgisayar (İnternet)
- d) Yakın çevremden
- e) Afiş ve ilanlardan
- f) Katıldığım diğer kurslardan
- g) Diğer:

11. Takı Tasarımı kursuna kaç yıldır katılıyorsunuz?

- a) 1 yıl
- b) 2 yıl
- c) 3 yıl
- d) 4 yıl
- e) 5 yıl ve daha fazla

12. Takı Tasarımı kursunda en çok hangi hammaddeyi kullanıyorsunuz?

- a) Taş
- b) plastik
- c) cam
- d) seramik
- e) polyester
- f) Deri
- g) Tahta
- h) metal
- ı) diğer

13. Takı Tasarımı kursunda kullandığınız malzemeleri nereden temin ediyorsunuz?

- a) Yurt dışından temin ediyorum
- b) Yurt içinde deri malzemeleri satan işyerlerinden temin ediyorum
- c) Kursa katıldığım yer temin ediyor
- d) Yakın çevremden temin ediyorum.

14. Takı Tasarımı kursunda, kullandığınız malzemelerin rengini seçerken nelere dikkat ediyorsunuz?

- a) Kıyafete uygun olmasına
- b) Modaya uygun olmasına
- c) Kullanılan yere uygun olmasına
- d) Hazır modele uygun olmasına
- e) Tasarıma uygun olmasına
- f) Hepsi

15. Takı Tasarımı yapımı kursunda, kullandığınız hammaddeleri neye göre seçiyorsunuz?

- a) Uygulayacağım modele göre
- b) Uygulayacağım tekniğe göre
- c) Kullanılacak yere göre.

16. Takı Tasarımı kursunda, yapılan Takılarda hangi teknikleri kullanıyorsunuz ? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a) Tel Kıvrırma
- b) Tığ örgü Tekniği
- c) Şiş Örgü Tekniği
- d) Tezgahta Dokuma
- e) Miyuki(Peyote) Tekniği
- f) Misina Örgü Tekniği
- g) Çivi Kıvrırma Tekniği
- h) İğne Oyası Tekniği

17. Takı Tasarımı kursunda yaptığınız ürünlerin tasarımını nasıl tespit ediyorsunuz?

- a) Kendim tasarlıyorum
- b) Öğretici tasarlıyor
- c) Öğretici ile birlikte tasarlıyoruz
- d) Dergi/kitaplardan yararlanıyorum
- e) Daha önce yapılmış modellerden yararlanıyorum.
- f) Kitle iletişim araçlarından (tv)
- g) Bilgisayar (İnternet)
- h) Diğer

- 18. Takı Tasarımı kursunda en fazla üretilen ürünler nelerdir?(Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)**
- a) Kolye
b) Yüzük
c) Bilezik
d) Toka
e) Halhal
f) Küpe
g) Kemer
h) Diğer:
- 19. Takı Tasarımı kursunda yapılan ürünlerle piyasadaki ürünler arasında benzerlik var mıdır?**
- a) Evet
b) Hayır
c) Kısmen
- 20. Takı Tasarımı kursunda yaptığınız ürünleri nasıl değerlendiriyorsunuz? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz)**
- a) Hediye ediyorum
b) Ekonomik kazanç sağlıyorum
c) Sergiliyorum
d) Kendim kullanıyorum
- 21. Takı Tasarımı kursunda yaptığınız ürünlerden gelir elde ediyor musunuz?**
- a) Evet
b) Hayır
- 22. Cevabınız evet ise; aylık kazancınız nedir?**
- a) 200-300
b) 300-400
c) 400-500
d) 500 'den fazla
- 23. Takı Tasarımı kursuna severek katılıyor musunuz?**
- a) Evet
b) Hayır
c) Kısmen
- 24. Takı Tasarımı kursunun süresi yeterli mi?**
- a) Evet
b) Hayır
c) Kısmen
- 25. Takı Tasarımı kursunda uygulanan teknikler yeterli mi?**
- a) Evet
b) Hayır
c) Kısmen
- 26. Takı Tasarımı kursunda yararlanılan kaynaklar yeterli mi?**
- a) Evet
b) Hayır
c) Kısmen
- 27. Takı Tasarımı kursunda karşılaştığınız güçlükler nelerdir?**
- a) Malzemenin pahalı olması
b) Araç gereçlerin zor temin edilmesi ve yetersizliği
c) Uzun süre Takı tasarımı çalışmalarının el-kol yorgunluğu yaratması
d) Uygun atölye ortamının olmaması
e) Tasarım güçlüğü

28. Takı Tasarımı kurslarının geliştirilmesi için yapılması gereken faaliyetler nelerdir?

- a) Takı Tasarımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdam sağlanması
- b) Yeterli teknik imkanların yaratılması
- c) Takı Tasarımı kurslarının yaygınlaştırılması
- d) Takı Tasarımı kurslarının kitle iletişim araçları ile tanıtılması

29. Takı Tasarımı kursu programının amaçlarına ulaştınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

30. Takı Tasarımı kursunun programındaki içerik yeterli midir?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

31. Takı Tasarımı programında uygulanan öğretim yöntemleri yeterli midir?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

32. Takı Tasarımı kursunda kullanılan araç gereçler yeterli midir?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

33. Takı Tasarımı kursunda kullanılan değerlendirme ölçekleri yeterli midir?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

Ek 2. Gözlem Formları

BİLGİ FORMU 1

Örnek No: 1

Şekil 72

İnceleme Tarihi: 17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman kursu

Boyutları:

En: 3,5 cm

Boy: 45 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: İğne, bağlantı halkası, makas, çakmak

Gereçler: Misina, 0 numara kum boncuk ve kristal boncuklar.

Kullanılan Teknik: : Misina örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Altın sarısı, bronz

Kompozisyon: . Misina 80-90 cm misina ikiye katlanıp iki ucada boncuk iğnesi takılarak iğne ile boncuk örme tekniği kullanılarak istenilen kalınlığa ulaşmaya kadar örülerek yapılmıştır. Her defasında aynı işlem tekrarlanır kum boncuklar sağ ve sola takılıp 7 şer adet, bir kristal boncukla çaprazlanmıştır. Bağlantı halkaları takılarak kolye bitirilmiştir.

BİLGİ FORMU 2

Bileklik

Örnek No: 2

Şekil No: 73

İnceleme Tarihi:17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Bileklik

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman kursu

Boyutları:

En:3.5 cm

Boy:15 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: İğne, bağlantı halkaları, makas.

Gereçler: Kum boncuk, makara ip.

Kullanılan Teknik: Tığ Örgü Tekniği

Kullanılan Renkler: Beyaz, Pembe, Siyah

Kompozisyon: Kareli Kağıda çizilen şablona göre naylon ipe sırayla boncuk dizilir ve her bir ilmekte bir boncuk alarak tığ örgü tekniğiyle örülerek yapılmıştır. Ürünün zemini oluşturularak uzunluğu 15 cm olana kadar aynı işlem tekrarlanmıştır. Ürün ile aynı renkteki açma kapama aparatı takılarak bileklik tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 3

Örnek No: 3

Şekil No: 74

İnceleme Tarihi: 17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman Kursu

Boyutları:

En: 12 cm

Boy: 45 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: İğne, bağlantı halkası, makas, çakmak

Gereçler: Makara ip, Kumaş, çeşitli renklerde boncuk.

Kullanılan Teknik: : boncuk işleme, dizme

Kullanılan Renkler: Bej, kahverengi, yeşil

Kompozisyon: 3 cm eninde 45 cm boyunda kumaş üzerine iki sıra boncuk işleme yapılmış, uç kısımlara dizme tekniği ile her sırada 2 şer boncuk artırılarak orta hatta kadar çalışılıp orta hattan 2 şer boncuk eksiltme yaparak çalışılmış, klips ve bağlantılarla kolye tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 4

Bileklik

Örnek No: 4

Şekil No: 75

İnceleme Tarihi:17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Bileklik

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman kursu

Boyutları: miyuki boncuklar iplik

En:5 cm

Boy:17 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: İğne, bağlantı halkaları, makas. çakmak

Gereçler: miyuki boncuk,misina.

Kullanılan Teknik: miyuki(peyote)

Kullanılan Renkler:Beyaz, fûme,gri

Kompozisyon:Kareli Kağıda çizilen şablona göre peyote(Tuğla dizme) Tekniği ile iğneyle çalışılmıştır.17 cm olana kadar örülüp. Klips ve halkası takılarak tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 5

Kolye

Örnek No: 5

Şekil No: 76

İnceleme Tarihi: 17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman kursu

Boyutları:

En: 3,5 x 7

Boy: 50 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: İğne, makas, çakmak.

Gereçler: Kumaş, dikiş ipi, çeşitli renklerde kum boncuk, çeşitli boyutlarda doğal taş

Kullanılan Teknik: : boncuk işleme

Kullanılan Renkler: Siyah, Altın sarısı, yeşil, bordo

Kompozisyon: . Belli uzunlukta ip iğneye geçirilmiştir. Kolye modeline uygun kumaş kesilip kolyenin uç kısmında yer alan merkezdeki büyük boncuk etrafından kum boncuklar işleme tekniğiyle doldurularak ve işlemler sağ ve sol bölümde tekrarlanarak tamamlanmıştır. Klips ve haklata kılarak kolye bitirilmiştir.

BİLGİ FORMU 6

Örnek No: 6

Şekil No: 77

İnceleme Tarihi:17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman kursu

Boyutları:

En:3.5

Boy: 45 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: İğne, makas, çakmak.

Gereçler: ip,boncuk,misina

Kullanılan teknikler: misina örgü, peyote (miyuki)

Kullanılan Renkler: Siyah,Altın sarısı,yeşil,bordo

Kompozisyon: . Belli uzunlukta misina iğneye geçirilmiştir. Kolye uzunluğunca iğneyle örgü tekniği ile 4 sıra örülüp kordonu oluşturulmuştur.ayrıca çiçekler peyote tekniği ile çalışılıp kolyeyle birleştirilmiştir. Klips ve halka takılarak kolye bitirilmiştir.

BİLGİ FORMU 7

Örnek No: 7

Şekil No: 78

İnceleme Tarihi:17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Bileklik

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman kursu

Boyutları:

En:3.5

Boy: 16 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: İğne, makas, çakmak,takı halkası klips

Gereçler: boncuk,misina

Kullanılan teknikleri:peyote (miyuki)

Kullanılan Renkler: Siyah,Altın sarısı,füme,krem.

Kompozisyon: . Belli uzunlukta misina iğneye geçirilmiştir. Şablona çizilmiş desene göre peyote(miyuki) tekniğiyle istenilen ölçü elde edilinceye kadar çalışılmıştır klips ve halkalar takılarak bileklik tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 8

Örnek No: 7

Şekil No: 78

İnceleme Tarihi:17 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Bileklik

Kaynak: BELMEK Sincan Bölgesi Eryaman kursu

Boyutları:

En:3.5

Boy: 16 cm

Kullanılan Malzeme:

Araçlar: Tıg,makas, çakmak,takı halkası klips

Gereçler: boncuk,naylon ip

Kullanılan teknikleri:tıg örgü tekniği

Kullanılan Renkler: Yeşil,somon,kırem,mavi,kahverengi.

Kompozisyon: . her bir boncuktan sırayla naylon ipe dizilir,yaklaşık olarak 3 metre boncuk dizilir, her ilmekte bir boncuk alınarak tıg ile örülerek tamamlanılır. Klips ve halkalar takılarak kolye bitirilir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..